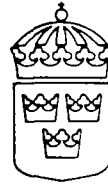

Riksdagens protokoll

1986/87:128

Protokoll
1986/87:128

21 maj 1987

Debatter m. m.

Torsdagen den 21 maj

Regionalpolitiken 8

Avgjorda ärenden

Torsdagen den 21 maj

Socialutskottets betänkande

1986/87:27 Bidrag till allmän sjukvård m. m. 3

Utbildningsutskottets betänkanden

1986/87:22 Anslag till vuxenutbildning 3

1986/87:28 Tilläggsbudget II 3

Näringsutskottets betänkande

1986/87:26 Rymdverksamhet 3

Trafikutskottets betänkanden

1986/87:20 Anslag till Transportrådet, m. m. 3

1986/87:22 Ändringar i väglagen och lagen om enskilda vägar 3

1986/87:23 Anslag till Transportstöd för Gotland 3

1986/87:24 Anslag till SMHI och vissa andra institut 3

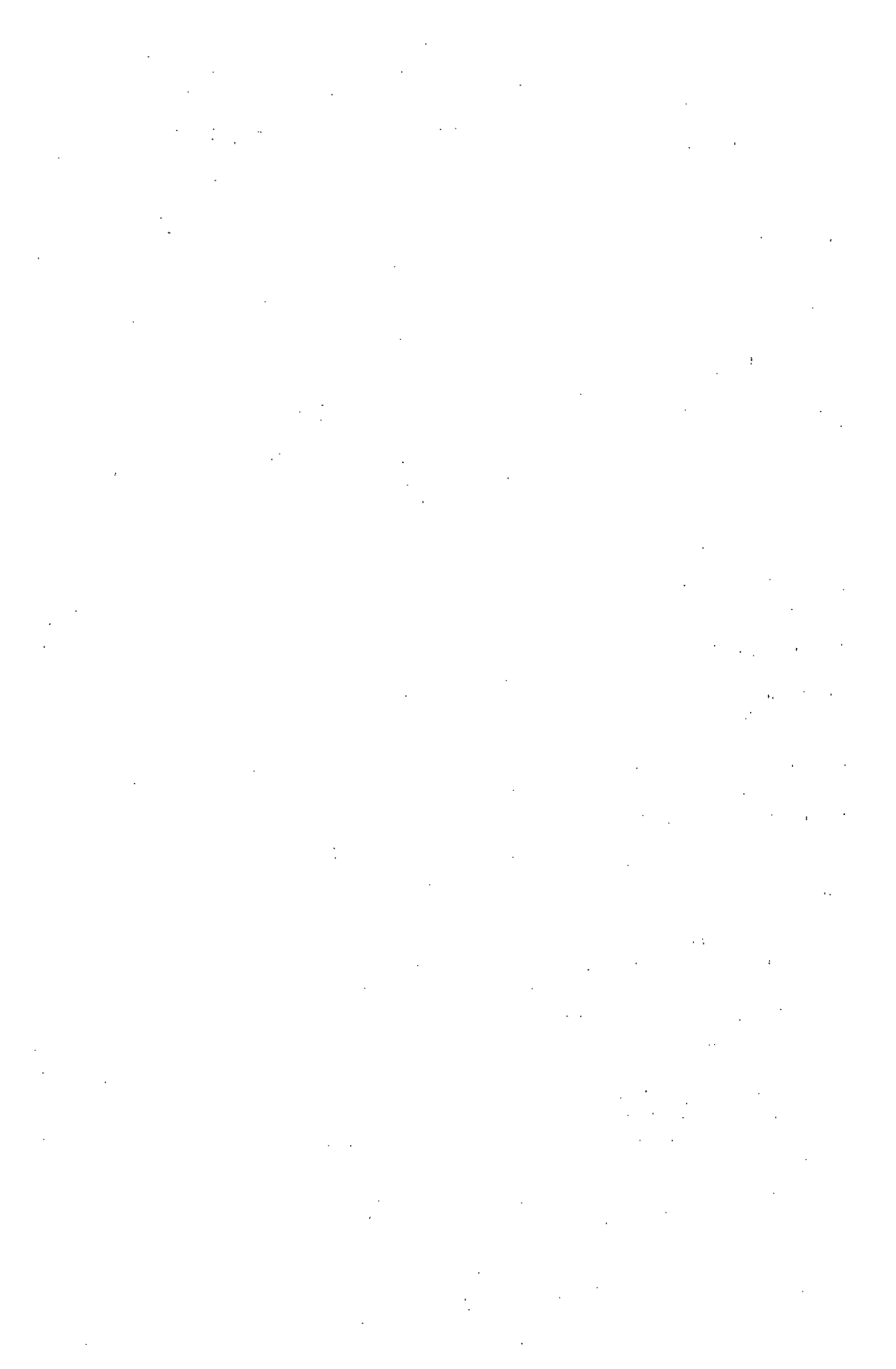
Lagutskottets betänkanden

1986/87:30 Ändring i bokföringslagen 8

1986/87:31 Internationella köp 8

Socialförsäkringsutskottets betänkande

1986/87:19 Tilläggsbudget II 8

Torsdagen den 21 maj

Kl. 10.00

Förhandlingarna leddes till en början av andre vice talmannen.

1 § Justerades protokollet för den 13 innevarande månad.

2 § Företogs till avgörande socialutskottets betänkande 1986/87:27, utbildningsutskottets betänkanden 1986/87:22 och 28, näringsutskottets betänkande 1986/87:26 samt trafikutskottets betänkanden 1986/87:20, 22, 23 och 24 (beträffande debatten i dessa ärenden, se prot. 127).

Socialutskottets betänkande 27

Mom. 1 (specialisttjänster inom mödra- och barnhälsovården)

Utskottets hemställan bifölls med 176 röster mot 141 för reservation 1 av Evert Svensson m. fl.

Arne Gadd (s) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Mom. 4 (vården av misshandlade kvinnor och barn m. m.)

Utskottets hemställan bifölls med 217 röster mot 100 för reservation 2 av Daniel Tarschys m. fl.

Mom. 5 (invandrarkvinnors rätt till kvinnlig gynekolog)

Utskottets hemställan bifölls med 241 röster mot 75 för reservation 3 av Göte Jonsson m. fl.

Mom. 6 (behandlingscentrum för tortyroffer)

Utskottets hemställan bifölls med 254 röster mot 58 för reservation 4 av Ulla Tillander och Rosa Östh. 2 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 8 (screeningverksamhet för prostatacancer)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 5 av Ulla Tillander och Rosa Östh – bifölls med acklamation.

Mom. 9 (tandhälsan hos äldre)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 6 av Göte Jonsson m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 10 (vård av läkemedelsberoende)

Utskottets hemställan bifölls med 172 röster mot 145 för reservation 7 av Evert Svensson m. fl.

Mom. 11 (anslag till Bidrag till allmän sjukvård m. m.)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 8 av Göte Jonsson m. fl. – bifölls med acklamation.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Utbildningsutskottets betänkande 22

Punkt 1

Mom. 1 och 2 (timramar och anslagsbeloppet under Bidrag till kommunal utbildning för vuxna)

Först biträdde reservation 1 av Birgitta Rydle m. fl. – som ställdes mot reservation 2 av Lars Leijonborg och Kerstin Keen – med acklamation.

Härefter bifölls utskottets hemställan med 204 röster mot 70 för reservation 1 av Birgitta Rydle m. fl. 43 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 9 (uttalande om vuxenutbildningens målgrupper)

Utskottets hemställan bifölls med 274 röster mot 42 för reservation 3 av Pär Granstedt och Larz Johansson.

Mom. 12 (försöksverksamhet inom kommunal vuxenutbildning)

Utskottets hemställan bifölls med 275 röster mot 42 för reservation 4 av Lars Leijonborg och Kerstin Keen.

Mom. 13 (deltidsstudier i grundutbildning för vuxna)

Utskottets hemställan – som ställdes mot *dels* reservation 5 av Birgitta Rydle m. fl., *dels* reservation 6 av Bo Hammar – bifölls med acklamation.

Mom. 15 (återinförande av femgradig betygsskala för grundskolekurser)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 7 av Birgitta Rydle m. fl. – bifölls med acklamation.

Punkt 4

Mom. 1 (det högre schablonbidraget till studiecirkelverksamhet)

Utskottets hemställan – som ställdes mot *dels* reservation 8 av Birgitta Rydle m. fl., *dels* reservation 9 av Pär Granstedt och Larz Johansson – bifölls med acklamation.

Mom. 4 och 5 (vissa tilläggsbidrag till studiecirklar samt bidrag till uppsökande verksamhet)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 10 av Birgitta Rydle m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 6 (bidrag till kulturverksamhet)

Utskottets hemställan – som ställdes mot *dels* reservation 11 av Birgitta Rydle m. fl., *dels* reservation 12 av Pär Granstedt och Larz Johansson – bifölls med acklamation.

Mom. 7 (vuxenutbildningsavgiften)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 13 av Birgitta Rydle m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 8 (anslag till Bidrag till studieförbunden m. m.)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 15 av Lars Leijonborg och Kerstin Keen – bifölls med acklamation.

Mom. 9 (kursplanebundna universitetscirklar)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 17 av Birgitta Rydle m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 10 (cirkelsammankomsters längd)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 18 av Birgitta Rydle m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 12 (bred datautbildning)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 19 av Lars Leijonborg och Kerstin Keen – bifölls med acklamation.

Mom. 14 (medverkan av aktiva konstutövare i estetiska studiecirklar)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 20 av Birgitta Rydle m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 16 (tilläggsbidrag för studiecirklar i glesbygd)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 21 av Lars Leijonborg och Kerstin Keen – bifölls med acklamation.

Punkt 5

Mom. 2 (timram för grund-SFI)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 22 av Bo Hammar – bifölls med acklamation.

Mom. 5 (anslag till Undervisning för invandrare i svenska språket m. m.)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 23 Birgitta Rydle m. fl. – bifölls med acklamation.

Punkt 6

Mom. 1 (folkhögskolans undervisningsvolym)

Utskottets hemställan – som ställdes mot *dels* reservation 25 av Lars Leijonborg och Kerstin Keen, *dels* reservation 26 av Pär Granstedt och Larz Johansson, *dels* reservation 27 av Bo Hammar – bifölls med acklamation.

Mom. 7 (anslag till Bidrag till driften av folkhögskolor m. m.)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 29 av Birgitta Rydle m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 10 (översyn av statsbidragen till folkhögskolorna)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 32 av Lars Leijonborg och Kerstin Keen – bifölls med acklamation.

Mom. 11 (översyn av principerna för statsbidragsgivningen till utbildning för vuxna)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 33 av Birgitta Rydle m. fl. – bifölls med acklamation.

Punkt 7 (anslag till Bidrag till viss central kursverksamhet)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 34 av Birgitta Rydle m. fl. – bifölls med acklamation.

Övriga punkter och moment

Utskottets hemställan bifölls.

Utbildningsutskottets betänkande 28

Punkt 1

Mom. 1 (anordnande av en särskild studiekampanj för invandrare inför valet år 1988)

Utskottets hemställan bifölls med 197 röster mot 113 för reservation 1 av Birgitta Rydle m. fl. i motsvarande del. 3 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 2 (fördelningen av medel till studiekampanjen)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 2 av Pär Granstedt och Larz Johansson – bifölls med acklamation.

Punkt 2

Utskottets hemställan bifölls.

Näringsutskottets betänkande 26

Mom. 1 (europeiskt rymdsamarbete m. m.)

Utskottets hemställan bifölls med 164 röster mot 153 för reservation 1 av Erik Hovhammar m. fl.

Mom. 4 (Tele-X-projektet)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 2 av Erik Hovhammar m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 5 (vissa telekommunikationsfrågor)

Utskottets hemställan med godkännande av utskottets motivering – som ställdes mot utskottets hemställan med godkännande av den i reservation 3 av Erik Hovhammar m. fl. anförda motiveringen – bifölls med acklamation.

Prot. 1986/87:128
21 maj 1987

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Trafikutskottets betänkande 20

Punkt 1

Mom. 1 (anslag till Transportrådet)

Utskottets hemställan bifölls med 274 röster mot 41 för reservation 1 av Gösta Andersson och Rune Thorén. 2 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 2

Utskottets hemställan bifölls.

Punkt 2

Mom. 1 (sjötransporter)

Utskottets hemställan bifölls med 298 röster mot 17 för reservation 3 av Viola Claesson.

Mom. 5 (egenföretagares egna resor)

Utskottets hemställan bifölls med 236 röster mot 81 för reservation 4 av Olle Grahn m. fl.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Punkt 3

Mom. 2 (handikappanpassningen av kollektivtrafiken)

Först biträdde reservation 5 av Olle Grahn och Ingrid Hasselström Nyvall med 55 röster mot 17 för reservation 6 av Viola Claesson. 244 ledamöter avstod från att rösta.

Härefter bifölls utskottets hemställan med 253 röster mot 59 för reservation 5 av Olle Grahn och Ingrid Hasselström Nyvall. 3 ledamöter avstod från att rösta.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Punkt 4

Utskottets hemställan bifölls.

Trafikutskottets betänkande 22

Mom. 3 (länsstyrelsens tillståndsprövning)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservationen av Olle Grahn och Ingrid Hasselström Nyvall – bifölls med acklamation.

Prot. 1986/87:128
21 maj 1987

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Regionalpolitiken

Trafikutskottets betänkande 23

Mom. 3 (förstatligande av Gotlandstrafiken)

Utskottets hemställan bifölls med 298 röster mot 17 för reservation 1 av Viola Claesson. 2 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 4 (Transportrådets handläggning av frågor som rör Gotlandstrafiken)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 2 av Gösta Andersson och Rune Thorén – bifölls med acklamation.

Mom. 7 (passagerartrafiken mellan Visby och Oskarshamn)

Utskottets hemställan bifölls med 299 röster mot 14 för utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till motion T608 av Ulla Pettersson och Bengt Kronblad. 4 ledamöter avstod från att rösta.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Trafikutskottets betänkande 24

Utskottets hemställan bifölls.

3 § Föredrogs

lagutskottets betänkanden

1986/87:30 om ändring i bokföringslagen (1976:125) (prop. 1986/87:101),
1986/87:31 om internationella köp (prop. 1986/87:128) och

socialförsäkringsutskottets betänkande

1986/87:19 med förslag om tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret
1986/87 (prop. 1986/87:109 delvis).

Kammaren biföll vad utskotten i dessa betänkanden hemställt.

4 § Föredrogs

arbetsmarknadsutskottets betänkande

1986/87:13 om regionalpolitiken (prop. 1986/87:100 delvis och förs.
1986/87:8).

Regionalpolitiken

Anf. 1 ANDERS G HÖGMARK (m):

Herr talman! Maj månad har varit sällsynt blöt och kylslagen och något dämpat våra vårkänslor.

Industriministern, andra statsråd, socialdemokratiska riksdagsmän och

chefredaktörer inom A-pressen utgör förvisso inget undantag i det sammanhanget. Pressklippen talar sitt tydliga språk.

Medan gemene man mest klagat över väder och vind, har de socialdemokratiska veropen mest gällt de poliska vindarnas nyckfullhet för en minoritetsregering.

I tre veckor, med avstamp den 1 maj har vi begåvats med uttalanden och debattartiklar från ledande socialdemokrater, som öst sin galla över de borgerliga partiernas påstådda sabotage av den socialdemokratiska regionalpolitiken.

Majoriteten av arbetsmarknadsutskottet har enligt dessa uttalanden berövat industriministern, och givetvis regeringen i dess helhet, dess mest verkningfulla instrument mot regional obalans. Regeringen står nu enligt dessa pressuttalanden utan verkningfulla instrument mot regional obalans – regioner med problem kommer inte att få den hjälp som de behöver. Det är bilden som tonar fram, distribuerad via den socialdemokratiska propagandaapparat.

Herr talman! Vad är det då som till den milda grad gjort industriministern så upprörd och som föranlett dessa mer eller mindre grundlösa beskyllningar och gravt felaktiga påståenden?

Som jag ser det är det i huvudsak ett par saker i utskottets behandling av regionalpolitiken som upprör den vanligtvis så älskvärda industriministern, som tydligen ännu inte hunnit infinna sig i kammaren.

Först och främst har en majoritet, bestående av utskottets moderater, centerpartister, folkpartister och vpk-ledamöter, avvisat propositionens förslag om att ospecificerat ställa ett förslagsanslag om 300 milj. kr. till industriministerns förfogande under en treårsperiod, att användas för infrastrukturella satsningar.

Vidare har utskottsmajoriteten räknat upp det s. k. länsanslaget med 200 milj. kr. från 488 till 688 milj. kr. Dessa pengar skall användas för lokala och regionala utvecklingsprojekt i länen.

Det är uppenbart dessa två saker som har gjort industriministern och de socialdemokratiska kommentatorerna så utomordentligt upprörda. Man har talat om regionalpolitisk avlövnings och att de andra partierna saknar intresse för regionalpolitiken.

Herr talman! Jag vill mycket klart markera att det definitivt inte rör sig om någon regionalpolitisk avlövnings. Tvärtom, vill jag påstå, och det vill även utskottsmajoriteten påstå. Utskottsmajoriteten ställer sig bakom en uppräknings av länsanslaget med 200 milj. kr. Det innebär i klartext att länen under den treårsperiod som regeringen räknar med totalt kommer att tillföras ytterligare 600 milj. kr. utöver vad som hade tillförts dem, om regeringen hade låst anslaget på 488 milj. kr. Majoritetsförslaget innebär 600 milj. kr. utöver vad regeringen föreslår. Som motiv för majoritetens förslag att höja länsanslaget med 200 milj. kr. vill jag gärna citera vad utskottsmajoriteten anfört:

”Utskottet delar uppfattningen i motionerna att det är motiverat med en uppräknings av anslaget till regionala utvecklingsinsatser. Med hänsyn till att de regionala balansproblemen förvärrats påtagligt framstår det som närmast anmärkningsvärt att regeringen föreslår oförändrade medel för ändamålet.

Enligt utsköttets mening finns det ute i regionerna ett stort antal uppslag som bör utredas ytterligare eller kan förverkligas med hjälp av erforderliga medel. Särskilda insatser bör göras bl. a. för att stimulera utvecklingen på landsbygden. Sådana satsningar förutsätter en kraftfull utökning av länsanslaget.

Utskottet föreslår mot den angivna bakgrunden att anslaget till regionala utvecklingsinsatser m. m. räknas upp med 200 milj. kr. till 688 milj. kr. för nästa budgetår. Den föreslagna nivån på anslaget bör göra det möjligt att nya initiativ tas för att vända utvecklingen i utsatta län och regioner, dvs. främst skogslänen, Bergslagen och sydöstra Sverige."

I den agitation som socialdemokraterna under de senaste veckorna fört ingår också att de förhöjda länsanslagen inte kommer de verkligt behövande regionerna till del. Man kan exempelvis få läsa: "Nu tvingas vi sprätta ut pengar litet överallt", som någon socialdemokrat uttryckte sig för några dagar sedan.

Nu vill jag fråga industriministern, som just inkommit i kammaren: Vad i utsköttets skrivningar kring de förhöjda länsanslagen ger belägg för att utskottsmajoriteten vill "sprätta pengar litet överallt" och att inte behövande regioner – det norrländska inlandet, Bergslagen och sydöstra Sverige – skulle kunna få en rimlig tilldelning? Det skulle vara intressant att framöver få höra industriministerns kommentar till detta.

Utskottet skriver också – det kan finnas skäl att till kammarens protokoll notera detta:

"Utskottet anser för sin del att anslaget till regionala utvecklingsinsatser m. m. på sikt bör i sin helhet fördelas till länen. Under innevarande budgetår har drygt 40 milj. kr. avsatts för centrala konsult- och utredningsinsatser samt för teknik- och kunskapsspridning. Med hänsyn till de projekt och aktiviteter som pågår och planerats bör för nästa budgetår högst 40 milj. kr. användas för sådana centrala insatser. Återstoden, dvs. 648 milj. kr., bör följaktligen fördelas på länen vilket innebär att hela tillskottet på anslaget kommer länen till del."

Herr talman! Det som uppenbarligen mest har upprört industriministern, regeringen och övriga som har instämt i veropen och klagokören är att utskottsmajoriteten har ställt sig avvisande till att ge industriministern ett ospecificerat anslag på 300 milj. kr. för infrastrukturella satsningar.

Här finns en lång rad citat som skulle kunna användas, men jag skall bara nämna något. I Arbetarbladet den 5 maj kunde man läsa: "Politiskt taktikspel", utbrister industriministern, "man tar inte de regionala problemen och regionalpolitiken på allvar".

Herr talman! Med förlov sagt är ju detta kvalificerat nonsens! Alla partier är överens om att de regionala balans/obalansproblemen är besvärliga och inger oro. De olika partierna har på skilda sätt i motionsform redovisat hur man uppfattar dessa problem och hur man vill försöka lösa dem på kortare och längre sikt. De regionala obalansfrågorna är definitivt inte betjänta av den erbarmliga agitation som vi under de senaste veckorna fått smakprov på. Åtminstone trodde man ju att landets industriminister både kunde och borde höja sig något över den debattnivån. Jag hoppas att han i kammaren i dag ger prov på den resning av debatten som behövs och på något sätt kommenterar

den debatt som har förekommit i tidningarna de senaste tre veckorna om den regionalpolitiska avrustning som han beskyller utskottsmajoriteten för att vilja förespråka.

Då utskottet har sagt nej till ett ospecificerat anslag om 300 milj. kr., innebär ju inte detta att vi förnekar behovet av satsningar på en bättre infrastruktur. Vi är fullt medvetna om att detta behövs. Vad vi principiellt vänder oss emot är att riksdagen, utan att få preciseringar, skall säga ja till en klumpsumma på 300 milj. kr.

Moderata samlingspartiet har i en kommittémotion, A448, och även i en motion som bär mitt eget signum, A469, markerat mycket klart att vi tycker det är angeläget att dessa infrastrukturella satsningar kommer till stånd, och att man bygger upp goda strukturer och nätverk runt omkring oss i landet. Vi har specificerat och redovisat investeringar för 345 milj. kr. Om man skall räkna hårddraget är det alltså 45 milj. kr. mer än vad industriministern har föreslagit i budgetpropositionen. Vi har föreslagit ytterligare 150 milj. kr. till väginvesteringar, 150 milj. kr. på den högre utbildningen, varav 60 milj. kr. för att de regionala högskolorna skall kunna utvecklas i samverkan med regionernas näringsliv, samt 45 milj. kr. på bättre flygförbindelser runt omkring i landet – utomordentligt angeläget inte minst för det norrländska inlandet.

Vi är alltså inte motståndare till några som helst infrastrukturella satsningar, men vi tycker det är rim och reson att de redovisas inför riksdagen och att riksdagen kan ta ställning till dem.

Mycket snarlika tankar för utskottets majoritet fram, och jag tillåter mig att ännu en gång citera utskottets texter:

”Utskottet ifrågasätter inte behovet av att förbättra infrastrukturen och allmänt förstärka näringslivets förutsättningar i de prioriterade regionerna. Tvärtom kan det enligt utskottets mening komma att behövas större belopp för detta ändamål under de närmast följande åren än vad regeringen begärt.

Enligt utskottets uppfattning bör emellertid de insatser det här är fråga om normalt anvisas via de ordinarie anslagen under resp. huvudtitel. Industriministern har för övrigt också själv i budgetpropositionen redovisat de insatser av regionalpolitisk betydelse som föreslås på olika politikområden.

Det framstår enligt utskottets mening som angeläget att riksdagen får ta ställning till viktiga infrastrukturella satsningar. Regeringen bör sålunda på sedvanligt sätt snarast återkomma till riksdagen med förslag om särskilda insatser av detta slag.”

Herr talman! Jag tycker att det av de skrivningar som jag nu har citerat borde framstå som ganska klart för kammaren att utskottet önskar se att regeringen snarast återkommer med en specificerad redovisning av angelägen infrastrukturella satsningar runt om i landet, så att man i de olika utskotten sakligt kan granska och diskutera dessa, och de bör redovisas över resp. departements huvudtitel. Det borde ju inte vara omöjligt, herr talman och herr statsråd, att med det goda samarbete som bl. a. finns inom den beramade statssekreterargruppen stämma av de behov som finns inom de olika departementens områden för att på det sättet få en balanserad regional utveckling med bättre infrastrukturella satsningar.

Herr talman! Det finns en uppenbar risk att dagens diskussioner kommer

att handla om de uppgörelser som har skett i utskottet och kanske en och annan överton som har förekommit under de gångna tre veckorna med anledning av detta. Det vore olyckligt om sådant kommer att helt dominera kammarens debatt i dag, så att inte sakfrågorna finge en vettig belysning. Jag vill ägna avslutningsdelen av mitt anförande åt några sakfrågor som vi från moderat sida tycker är utomordentligt angelägna.

Debatten har under senare tid kommit att fokuseras till storstädernas, speciellt huvudstadsregionens, kraftiga expansion. Denna har ställts mot den rakt omvända utvecklingen i bl. a. Bergslagen och Norrlands inland och sydöstra Sverige. Frågan har gällt: Kan man dämpa utvecklingen i huvudstadsregionen och få motsvarande utveckling överflyttad till andra regioner, och hur skall man i så fall bete sig?

Uppenbarligen finns det förespråkare inom socialdemokratin som är öppna för olika former av "straffbeskattning av näringslivet" i huvudstadsregionen.

I en mycket generöst uppslagen artikel i Göteborgs-Posten den 18 maj kan man läsa att socialdemokraternas regionalpolitiska expert i riksdagens arbetsmarknadsutskott kräver en "straffskatt för företag som vill etablera sig i storstadsområdena", alltså både Stockholm, Göteborg och Malmö. Det framgår inte klart av artikeln vad som skall gälla Lund, Linköping och Umeå; det finns anledning att utveckla detta under dagen.

Enligt samma artikel hade socialdemokraterna hoppats på en kompromiss om regionalpolitiken med folkpartiet. När nu dessa förhoppningar grusats, vill samma expert att regeringen kommer igen med nya förslag om bättre styrmedel. Enligt denna mycket initierade källa lär industriministern inte vara främmande för att införa en straffskatt om nuvarande åtaganden slår slint. Även höjd arbetsgivaravgift på storstadsetableringar uppges industriministern vara beredd att överväga.

Med andra ord: de nuvarande regleringarna av byggarbetsmarknaden i Stockholm skulle kompletteras med ytterligare insatser. Regleringar föder regleringar och skapar nya problem.

Jag vill fråga industriministern: Har den initierade källa som refereras i artikeln rätt? Är det sådana planer som finns i regeringskansliet, och kan Storstockholmsregionen förvänta sig nya, intressanta och kreativa straffbeskattningar på utvecklingen, som gör att internationella företag drar sig från Stockholmsregionen och att byggandet går i stå? Industribyggandet händer det mindre med, och bostadsbyggandet lika litet med. Det vore utomordentligt intressant för kammaren, och säkert för många ute i landet, att få höra industriministern avisera dessa planer som den s. k. säkra källan har god insyn i.

Från moderat sida ställer vi oss avvisande till detta sätt att lösa regionala utvecklings- och balansproblem i Sverige.

Vår utgångspunkt är att om man av något skäl vill dämpa den totala tillväxten i huvudstadsregionen, så gäller det att skapa sådana betingelser inom andra regioner att företrädare för olika verksamheter finner dessa regioner vara intressanta lokaliseringalternativ. På så sätt kan man också skapa bättre förutsättningar för de verksamheter som definitivt behöver vara

lokaliserade i storstaden och ofta har mycket starka internationella kopplingar. Då får man en ännu bättre total nationell tillväxt.

Detta är för övrigt tankar som förts fram i andra sammanhang av dem som har fördjupat sig i studier kring storstadsproblemen.

Herr talman! Moderata samlingspartiets grundläggande idé är att genom så generell politik som möjligt skapa förutsättningar för bästa möjliga tillväxtbetingelser i landets olika delar. Dessa förutsättningar varierar högst avsevärt. I det förhållandet ligger både problem och möjligheter.

En generell nationell politik måste kombineras med lokala och regionala initiativ, sprungna ur gedigen kunskap och insikt om olika projekts utvecklingsförutsättningar. Denna insikt finns ofta allra bäst hos enskilda entreprenörer ute i landet.

Från moderata samlingspartiets sida har vi under flera år också mycket klart uttalat behovet av en helhetssyn på de regionala utvecklingsfrågorna. Vi har pekat på en mängd faktorer som direkt och indirekt påverkar den regionala utvecklingen. Beslut inom offentlig sektor, inom näringsliv och organisationer, och självfallet beslut av individer och enskilda hushåll – alla dessa beslut bildar tillsammans ett rumsligt mönster.

Jag skall i all korthet peka på några konkreta områden som vi anser vara helt centrala när det gäller att planera och investera för en bättre regional infrastruktur.

För det första behövs god tillgänglighet i en region. Det gäller för persontransporter, godstransporter, transport av information via data- och telesystem. Jag kan i detta sammanhang säga att vi med stor oro ser på de diskussioner som gäller framtida flygförbindelser med Stockholm. Det är avgörande för olika regioners utveckling att ha goda kommunikationer med storstaden. Regeringen borde fundera utomordentligt allvarligt på det kloka i att börja förverkliga en flygplats i södra Stockholm. De fördelar man fick genom att utnyttja Arlanda för inrikesflyget gav stora fördelar för hela det svenska flyget och därmed också för möjligheterna att kommunicera med andra delar av Sverige.

Problemet med den inomregionala balansen i Stockholm är inte primärt ett Stockholmsproblem utan ett problem som rör hela Sverige, eftersom Stockholm är huvudstad i Sverige.

För det andra behövs det ute i regionerna en hög kompetens- och kunskapsnivå. Sverige är ett litet land, och vårt välstånd bygger i stor utsträckning på att vi ligger i frontlinjen när det gäller teknisk utveckling av produkter och tjänster. I ett litet land kan vi bara producera en liten del av kunskapsmängden själva, och vi är beroende av en stor kunskapsimport. Det förutsätter att vi har stor öppenhet över gränserna.

Men det förutsätter också att man ute i regionerna får tillgång till denna kunskapsimport. Jag tror att en av de stora och viktiga uppgifterna när man bygger upp en infrastruktur ute i regionerna är just att skapa ett nätverk, ett system som innebär att man kan importera kunskap och kompetens på olika sätt och omvandla och distribuera kunskapen i regionen och dess näringsliv, till olika berörda intressenter. I den rollen tror jag att framför allt den regionala högskolan kommer att ha sin största uppgift framöver – kanske inte

när det gäller att producera kunskap men när det gäller att importera, omvandla och distribuera kunskap ute i regionen.

För det tredje är det viktigt med en bred och allsidig arbetsmarknad. Utan en sådan kommer regionens näringsliv att ha svårigheter att rekrytera arbetskraft. Andra talare från moderata samlingspartiet kommer att beröra dessa frågor längre fram, och därför tänker jag inte närmare gå in på dem. Moderata samlingspartiet har i sina motioner redovisat olika tänkbara förslag för att lösa dessa frågor. Vi tror att det behövs en mängd olika åtgärder för att underlätta "tandemrekrytering", när både man och kvinna behöver ha ett bra arbete för att familjen skall kunna flytta.

För det fjärde behövs ett varierat fritids- och kulturutbud ute i regionerna. Vi är övertygade om vikten av att man ser till att de statliga kultursatsningarna kommer andra delar av landet till godo och inte koncentreras till ett fåtal regioner.

För det femte krävs ett rimligt kostnadsläge och ett rimligt skattetryck. Vi är övertygade om att ett onormalt högt kommunalt skattetryck dämpar intresset för etablering i regionen. Det är också helt uppenbart att ett rättvist offentligt transfereringssystem underlättar för framför allt små kommuner att ha ett rimligt skattetryck. De specialdestinerade statsbidragen har ju egentligen en omvänd regional profil och försvårar för små kommuner att ha ett rimligt skattetryck. Vi tycker att det är bra att det via ERU tas fram ett material som kan ligga till grund för överväganden i den kommande regionalpolitiska utredningen.

För det sjätte är det viktigt med en kreativ miljö. Vi har av tradition i Sverige varit utomordentligt centralstyrda inom offentlig förvaltning och inom organisationer. Vi behöver mer av avregleringar, så att mångfald och utveckling kan stå i centrum. Vi behöver bryta upp de offentliga vård- och servicemonopolen, så att skaparglädje och entreprenöranda kan komma fram. Då får många regioner som i dag drabbas hårt av uniforma lösningar, som styrs från Stockholm, en chans att utvecklas utifrån sina förutsättningar. Då får man regional mångfald och utveckling.

Herr talman! Jag har tagit upp ett antal faktorer som vi tror är utomordentligt viktiga för en regions utveckling. När man på lång sikt bygger upp dessa regioner och gör infrastrukturella satsningar är närheten, tillgängligheten, den breda arbetsmarknaden och den kreativa miljön helt centrala frågor. Det måste nu bli en angelägen uppgift för regeringskansliet, om riksdagen biträder utskottsmajoritetens förslag, att komma tillbaka med specificerade önskemål om var man skall göra dessa infrastrukturella satsningar. Med hänsyn till det arbete som enligt uppgift pågår i statssekreterargruppen och i de olika departementen bör det vara möjligt för statsrådet och regeringen att redovisa detta snarast. Det ankommer på regeringen att hålla tempot när det gäller de infrastrukturella satsningarna. Om arbetet fördröjs, så är det regeringen som har ansvaret för att regioner ute i landet inte får del av dessa satsningar.

Vill sedan industriministern fördjupa diskussionerna om vilka infrastrukturella satsningar som behövs – utöver den kammardebatt som förekommer då och då – så kan det regionalpolitiska rådet vara ett forum. Intresset för att ha alltför många övningar där har ju inte precis varit överdrivet hittills.

Herr talman! Jag har tidigare uttryckt min glädje över att utskottet enhälligt ställer sig bakom förslaget att beställa en ny parlamentariskt sammansatt regionalpolitisk utredning. Det finns många frågor som bör belysas inför 1990-talet, om vi skall ha en möjlighet att häva vissa obalanser och skapa förutsättningar för andra regioner att utvecklas. Flera angelägna moderata motionskrav kommer då att tillgödoses i denna utredning och i de överväganden som där sker.

Med det anförda, herr talman, vill jag yrka bifall till samtliga moderata reservationer och i övrigt till utskottets hemställan.

Anf. 2 ELVER JONSSON (fp):

Herr talman! Herr industriminister! Regionalpolitiken står inför en nödvändig omdaning. Därför behövs det nya grepp, som innebär en mobilisering för regional balans.

Vi kan i dag se ett nytt regionalpolitiskt mönster. Från att ha varit en rörelse från norr till söder är det nu ett "baksug" från stora delar av Norrland, Bergslagen och sydöstra Sverige, för att nämna några av de mest utsatta områdena. Flyttrörelserna går dessutom från allt flera till allt färre punkter.

Folkpartiet lade i sin partimotion i januari ned ett omfattande arbete på att utreda hur regionalpolitiken i det korta men också i det långa perspektivet borde bedrivas. Vi är övertygade om att regionalpolitiken långsiktigt måste lägga större vikt vid mobilisering av resurser. Därför blir områden som utbildning och kommunikationer centrala inslag i en framtida regionalpolitik. Vidare bör stödsystemet mera bygga på generella principer samt på att besluten decentraliseras till regional och lokal nivå.

Dagens stödsystem är mycket komplicerat, starkt centraliserat och dessutom svårt att överblicka – något som i sig är ett problem.

Med utgångspunkt i dessa principer föreslog folkpartiet en total förstärkning av de regionalpolitiska insatserna. Tyngdpunkten i förstärkningen skulle läggas på länsanslagen. Regeringens förslag innebar att länsanslaget skulle minskas i reala termer.

Folkpartiet gick också emot regeringens förslag att avskaffa sysselsättningsstödet i stödområde C, dit bl. a. Bergslagen i hög grad bör räknas. Sysselsättningsstödet är en generell och fin stödform och stämmer väl med vår uppfattning att regionalpolitik som drivs på nationell nivå i ökad utsträckning bör präglas av generella former. Det är dessutom både felaktigt och brist på konsekvens att stöd tas bort från bl. a. Bergslagen samtidigt som regionen härjas svårt av kris. Det är inte god politik att i ett sådant läge minska det regionalpolitiska stödet till Bergslagen.

Inför den nya situation som regionalpolitiken står inför, med kraftiga obalanser med storstadstillväxt och utarmning av stora glesbygdsområden, bör hela det regionalpolitiska problemet genomlysas i en bred parlamentarisk utredning. Regionalpolitiken måste breddas till att gälla mer än kostnadssänkande styrmedel, och målet bör vara att skapa kreativa miljöer även utanför storstäderna, att bygga regionalpolitiken på att personliga initiativ underlättats, mindre och medelstora företags etablering och lokal mobilisering av egna resurser.

Låt mig först, herr talman, uttrycka en djup tillfredsställelse över att ett

enigt utskott har tillstyrkt folkpartiets förslag om en ny parlamentarisk utredning om regionalpolitiken. I utskottsbetänkandet slås fast att det för utredningen blir en väsentlig uppgift att studera utvecklingstendenser i ett längre perspektiv. Det gäller att föreslå rätt inriktning av medelsarsenalen med hänsyn till nya förutsättningar. Sektorssamordning och förenklingar i stödssystemet är väsentliga inslag i en sådan här översyn. Den förra regionalpolitiska utredningen behandlade inte dessa frågor på ett sätt som hade varit rimligt och angeläget.

Från oppositionens sida har vi här i kammaren flera gånger framhållit att vi gärna aktivt tar del i arbetet för att komma till rätta med de regionala balansproblemen. Vårt förslag förra året om en parlamentariskt sammansatt kommission avvisades av socialdemokraterna och regeringen. Samtidigt betonade industriministern här i kammaren att han på ett seriöst sätt skulle pröva de uppslag som kommit från olika håll. Sedermera fick det regionalpolitiska rådet parlamentarisk medverkan, och vi hoppades då att industriministern skulle leva upp till sitt tidigare uttalade intresse för våra uppslag och idéer.

Jag måste nu, herr talman, konstatera att arbetet i det regionalpolitiska rådet har blivit en stor besvikelse. Såvitt kan bedömas, präglas verksamheten i rådet av trötthet och brist på aktivt engagemang. Några nya grepp av betydelse har inte tagits. Utskottets enhälligt förordade parlamentariska utredning är en bekräftelse på den brist som har präglat kanslihusets förmåga att bedriva regionalpolitik.

Den utredning som avslutades 1984 gjorde intressanta analyser av den framtida problembilden, men den kom med få konkreta förslag i syfte att anpassa regionalpolitiken till dessa problem. Den nya utredningen måste vara fri att diskutera åtgärder som ligger utanför den traditionella regionalpolitiken. Det gäller infrastrukturens utveckling, som högre utbildning och kommunikationer. Det gäller också hur stödssystemet skall förenklas och utformas för att stimulera flexibilitet, variation och en bättre sektorssamordning. Dessutom gäller det den roll regionalpolitiken skall spela i förhållande till de allmänna transfereringar som kan påverka regional balans. I de senare kan också innefattas relationer mellan regionalpolitiska åtgärder och t. ex. arbetsmarknadspolitik.

Utskottets eniga ställningstagande ger underlag för sådana breda direktiv, och jag uppmanar industriministern att ge denna utredning chansen att ta sådana grepp och grundligt låta utreda de fundamentala frågor som reses i den nya regionalpolitiska situationen. De övergripande frågorna måste alltså ägnas en betydande uppmärksamhet, och olika uppslag och idéer kan prövas till gagn för den framtida regionalpolitiken.

Det betänkande som i dag behandlas är ur många synpunkter annorlunda. Genom att regeringen har tappat initiativet i de regionalpolitiska frågorna står dess partivänner, socialdemokraterna, tomhända i utskottet. I inte mindre än tio reservationer försöker socialdemokraterna stå på bromsen i det tåg som redan har gått.

Utskottets majoritet har stannat för en uppräknning av länsanslaget med 200 milj. kr. Jag konstaterar att nivån därmed ligger närmast folkpartiets

alternativ. Vi har därför anledning att vara nöjda även med detta förslag från utskottets sida.

Det är viktigt att länsorganen ges större utrymme i regionalpolitiken. Med de nya medlen kan länsstyrelserna förverkliga projekt som omöjliggjorts genom ett oförändrat anslag. Vi vet att uppslagen är många och initiativrikedomen stor ute i länen. Det framgår för övrigt också av de länsmotioner som utskottet behandlar i betänkandet, och det bör vara en självklarhet att vi i riksdagen uppmuntrar och ger vårt stöd till sådana ansträngningar.

Det är förvånande, för att inte säga närmast stötande och ett tecken på en betydande politisk ökänslighet, att regeringen kommer med förslag som innebär oförändrade länsanslag. Jag vill betona utskottets avsikt att resurstillskottet skall riktas mot utsatta delar av landet, dvs. i första hand skogslänen, Bergslagen och sydöstra Sverige. För alla er socialdemokrater som här i riksdagen i motioner har presenterat mängder av uppslag från era resp. län borde det vara omöjligt att rösta för avslag på en uppräknig av länsanslaget, som utskottet föreslår.

Herr talman! Utskottet har också tillmötesgått ett krav från bl. a. folkpartiet om att avvisa regeringens förslag om ett nytt anslag för infrastrukturåtgärder. Vi ifrågasätter inte behovet av att förbättra infrastrukturen och allmänt förstärka näringslivets förutsättningar i prioriterade regioner. Tvärtom kan det – som vi skriver i utskottsbetänkandet – komma att behövas större belopp för detta ändamål under de närmaste åren än vad regeringen har begärt. Dessa insatser bör emellertid anvisas via de ordinarie anslagen under resp. huvudtitel. Industriministern har för övrigt själv i budgetpropositionen redovisat de insatser av regionalpolitisk betydelse som föreslås på olika politiska områden.

Utskottet har ansett att det är angeläget att riksdagen får ta ställning till viktiga infrastrukturella satsningar. Regeringen bör sälunda på sedvanligt sätt snarast återkomma till riksdagen med förslag om särskilda insatser av detta slag.

Nu har man inte kunnat undgå att märka att industriministern har varit både förargad och upprörd över detta utskottets tilltag. Jag vill inte alls utesluta att det på detta sätt kan bli en satsning på infrastrukturinvesteringar som går utöver vad regeringen har föreslagit, men det måste ankomma på regeringen att se till att investeringarna får en regionalpolitisk profil.

Den annars så prisade statssekreterargruppen, som skall svara för samordningen, blir nu plötsligt helt tandlös. Jag tror, herr talman, att vi skall försöka ingjuta ett visst lugn i industriministern, så att han litar på att också övriga ledamöter i regeringen känner ett regionalpolitiskt ansvar. Om det nu hade varit så, vilket har antytts, att det funnits avancerade planer för hur de nya medlen skulle användas, kan man undra varför det inte har kommit till utskottets kännedom. Varför teg statssekreterare och departementsrådet vid utskottsutfrågningen? De visste ju att det förelåg motioner med yrkanden om avslag på detta nya anslag.

Regeringens förslag om att sysselsättningsstödet bör avskaffas i stödområde C, dit bl. a. stora delar av Bergslagen och nordligaste delen av Dalsland hör, har vi från folkpartiets sida gått emot. Det är obegripligt att regeringen, när ett område drabbas hårt av strukturella kriser och i övrigt har ett kärt

näringspolitiskt klimat, tar bort ett stöd som varit positivt och som i sin konstruktion är en av de bättre stödformerna. Vi hade i utskottet bl. a. en uppvaktning från landshövdingen i Älvsborgs län och företrädare från de nordligaste kommunerna i Dalsland. Det styrkte den invändning som vi i flera motioner har presenterat, och även därigenom går vi emot regeringens förslag. Tyvärr har vi från folkpartiet, för övrigt också från centern, inte fått med oss utskottsmajoriteten på att korrigera regeringens illa valda tilltag att desarmera ett av de bästa medlen i den regionalpolitiska arsenalen. Det är att beklaga att såväl socialdemokrater som moderater i utskottet godkänner detta regeringens missgrepp.

I folkpartiets förslag till riktlinjer för en framtida regionalpolitik har vi upprepat det vi har sagt flera gånger under senare år, nämligen att 1980-talets och 1990-talets regionalpolitik måste handla om mobilisering. Vi måste tillåta ökad flexibilitet och bygga politiken på öppenhet för variationer och skilda lösningar i olika delar av landet. Staten och andra organ har ansvar för att en kreativ miljö skapas även utanför de större städerna genom att skapa gynnsamma förutsättningar för dem. Här spelar utbildningsväsendet och andra infrastrukturer en central roll. Viktiga element i en sådan kreativ miljö är tillgång till kunskaper och goda kommunikationer. Vidare måste regionalpolitiken i högre grad än tidigare rikta sig mot de mindre företagen. Det är i de mindre företagen – oavsett om de är nyetablerade eller utgör en "avknoppning" från större enheter – som en stor del av de för regionalpolitiken viktiga initiativen kommer att tas.

Regionalpolitiken bör inte syfta enbart till rättvis fördelning, utan också till ekonomisk tillväxt. Såväl den ekonomiska som den tekniska utvecklingen kan framöver antas ske i allt snabbare takt. Sannolikt ser vi i dag endast början på de möjligheter som den nya tekniken kommer att föra med sig. Samtidigt internationaliseras marknaden för våra produkter. Även för ett litet land som Sverige ligger det en styrka i att upprätthålla mångfald och flexibilitet i vad gäller miljöer för nytänkande. En alltför kraftig koncentration riskerar att leda till sårbarhet. Med ökade möjligheter att mobilisera lokala resurser och ta till lokal initiativkraft nås en spridning som är till gagn för riket som helhet.

De stödformer i regionalpolitiken som folkpartiet känner stor sympati för är generella och bör vara lätta att administrera. Besluten bör i största möjliga utsträckning decentraliseras. En sådan utgångspunkt ger goda förutsättningar för företagsamheten samt för en god service när det gäller social omsorg, transporter, arbetsplatser, bostäder, kulturaktiviteter osv. Regionalpolitiken kan inte ensam klara de regionala balansproblemen. Det krävs en samverkan över sektorsgränserna, och det är en fråga som den nya utredningen måste ta sig an med stort allvar.

Herr talman! Sammantaget har utskottet i allt väsentligt lyckats få till stånd ett regionalpolitiskt förslag som innebär en förstärkning. Förutsättningarna har ökat betydligt för att vända en oroande utveckling som drastiskt skulle förstärka de regionala obalanserna. För ganska många år sedan lade riksdagen enligt fast de övergripande målen för regionalpolitiken. Alla människor, oavsett var de bor i landet, skall ges tillgång till ett arbete, service och en god miljö. Förutsättningarna att upprätthålla dessa goda mål har ökat

genom den utskottsbehandling som skett av regeringens förslag och av de många motionerna. Den förutsättningslösa utredning som utskottet enligt förordat skall veta att den inte bara bör arbeta förutsättningslöst, den bör ta sig an uppdraget att med stor iver försöka formulera den långsiktiga strategin för en framtida framgångsrik regionalpolitik.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till de folktopareservationer som finns fogade till arbetsmarknadsutskottets betänkande 13 och i övrigt till utskottets hemställan.

Anf. 3 BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! I Dagens Nyheter den 9 februari står det att läsa att: Det socialdemokratiska kommunalrådet Lars Strandberg, Ljusnarsberg, har mycket svårt att dölja sin besvikelse över regeringens regionalpolitik och över industriminister Thage G. Peterson i synnerhet.

Jag förstår att socialdemokrater i Norrland, i Bergslagen, i sydöstra Sverige, i skärgården osv. känner förtvivlan över den koncentrations-, den centraliserings- och den fördelningspolitik som den socialdemokratiska regeringen står för. Men egentligen bör icke socialdemokratiska kommunalråd m. fl. vara så förvånade.

För fem år sedan debatterades regionalpolitik i denna kammare. En riksdagsman från Stockholms län, vid namn Thage G. Peterson, var upprörd. Storstockholm skulle växa. Han ville ha en snabb ökning med 20 000 människor. En majoritet i riksdagen sade klart nej.

Valet 1982 ledde inte bara till att det blev en socialdemokratisk regering. Det var värre än så. Ansvaret för regionalpolitiken lades i händerna på den riksdagsman från Stockholms län som så energiskt arbetat för att höja ambitionerna för tillväxt och folkökning i det egna länet. Ingen kan bestrida att Thage G. Peterson har lyckats omsätta sina ambitioner från oppositionstiden i konkret handlande. Stockholm har ökat med över 50 000 människor sedan Thage G. Peterson började omsätta sin omvända regionalpolitik i konkreta beslut.

Resultatet av denna folkomflyttning är förödande. Avfolkningsproblemen har förvandlats från en glesbygdfråga till ett problem som rör mer än tre fjärdedelar av landet.

Nu har det dock gått så långt att Thage G. Peterson har blivit skakis. Under det senaste halvåret har han försökt att skapa intryck av att han egentligen aldrig gillat denna folkomflyttning. Det är inte så konstigt att regeringen och dess minister för regionalpolitik börjar känna obehagliga ilningar längs ryggraden. Regeringen inser ju nu, sent omsider, att man håller på att skapa ett litet helsike för hundratusentals människor, att man ödelägger landet. Så småningom har det gått upp för Thage G. Peterson att stockholmarna anser att hans ambitioner från 1982, om att starkt öka folkmängden i Stockholm, inte är till fördel för stockholmarna.

Dagens kaos på bostadsmarknaden borde inte ha kommit som en överraskning för honom och hans regering. Hans Gustafsson och Mats Hulth blir för varje dag alltmer molokna, och undra på det, när en enkel tvåa måste betalas med 800 000–900 000 kr. Jag såg en etta på 19 kvadratmeter bjudas ut till priset 310 000 kr. Det är klart att ungdomarna, som skall möta en sådan

bostadsmarknad, har rätt att bli förbaskade. Ännu värre är det för de tiotusentals som tvingats flytta till Stockholm därför att det inte finns några jobb på hemorten. Arbetslös på hemorten, eller bostadslös i Stockholm. Det är vardagen för den unga generationen i socialdemokratins och Thage G. Petersons Sverige.

Det borde inte överraska socialdemokratiska statsråd att en dramatiskt ökad befolkning leder till köer, trängsel, ökad trafik och dålig miljö. Den senaste tiden har det kommit flera larmrapporter om att luften i Stockholms centrala delar är svårt förorenad. När halten av cancerframkallande föroreningar är flera hundra gånger större i Stockholm än på glesare befolkade platser borde man inse att läget är allvarligt. Centerpartiet kräver därför i sin regionalpolitiska motion ett åtgärdsprogram för att förbättra storstadsmiljön.

Stockholm är en vacker stad och stockholmarna bör kunna leva sunt och harmoniskt i sin hembygd på samma sätt som människor har rätt att leva och bo på andra håll i landet.

Det elände den socialdemokratiska folkvandringspolitiken ställt till med för stockholmarna kan utlösa ungdomsrevolter, husockupationer och andra desperata handlingar när man ser sin tillvaro insnärjd och livsmiljön hotad. Men nu är som sagt Thage G. Peterson och hans regeringskamrater rädda. Uppenbarligen ser man med stigande oro på vad man ställt till med sedan 1983.

Det tar sig uttryck i en del krampaktiga deklamationer om att "regeringen satsar på regionalpolitiken". När man går att granska vad som döljer sig bakom dessa krampryckningar blir man inte imponerad. Regionalpolitiken urholkas och koncentrationssatsningarna fortsätter.

Herr talmän! Centerpartiet arbetar för att utveckla hela vårt land. För att lyckas med den uppgiften krävs ett medvetet decentralistiskt tänkande i allt beslutsfattande.

Regeringsbesluten präglas emellertid av koncentrations- och centraliseringsstänkande. Nästan undantagslöst!

Vid förra årets regionalpolitiska debatt försökte Thage G. Peterson hålla sig flytande på två räddningsplankor. Den ena plankan hette statssekreterargruppen – den skulle samordna regionalpolitiken mellan de olika departementen. Den andra räddningsplankan hette regionalpolitiska rådet. Vad man kan se av detta är inga som helst resultat, trots att ett år nu har gått.

Har t. ex. statssekreterargruppen behandlat propositionen om folkhöföring? I dag finns det 1 483 små nära kontor. Det fungerar mycket bra. Det vill man nu dra ihop till 120 lokala skattemyndigheter. Och det är inte nog med att man försämrar servicen, det kostar också 250 milj. kr. Det har denna regering råd med, och det har väl statssekreterargruppen tittat på, men regeringen har inte råd att öka anslagen till länets regionalpolitik med en enda krona. Detta kallar man offensiv regionalpolitik när man är ute i bygderna.

Det andra jag vill fråga om är om statssekreterargruppen och Thage G. Peterson har varit inkomplade på frågan om kommunal skatteutjämning. Man vill dra in pengar motsvarande en skattehöjning av 1:50–2 kr. för fattiga låginkomstkommuner, utflyttningskommuner med många gamla människor.

framför allt i sydöstra Sverige. Det är kommuner som har farit illa av den flyttningspolitik-regeringen har bedrivit. Men man är beredd att ge mera pengar, inte dra in pengar, till långt rikare kommuner, som ligger i Thage G. Petersons valkrets. Där är det inte fråga om indragningar i ursprungsförslagen.

Centerpartiet har motionerat i denna fråga i samma riktning som den socialdemokratiska kongressens uttalande för tre år sedan. Men regeringen går tvärtemot sin egen kongress och för pengar från fattigare kommuner till rikare kommuner. Detta är koncentrationspolitik.

Är statssekreterargruppen och Thage G. Peterson nöjd med att de specialdestinerade statsbidragen starkt gynnar rika kommuner och missgynnar fattiga, att de är starkt koncentrationspådrivande?

I Thage G. Petersons eget län får varje invånare som är 64 år och äldre 701 kr. till färdtjänst. I Dorotea, där avstånden är mycket större, är bidraget till färdtjänst 46 kr. per invånare. Där debiteras 50 kr. för en taxiresa på tre mil, i Stockholm får pensionären betala 10 kr. Man kan fråga socialstyrelsens handläggare vad detta kan bero på. Jo, denna politik gynnar de kommuner och län som redan har en stor plånbok. Det är socialdemokratisk fördelningspolitik, det är socialdemokratisk koncentrationspolitik. Sanningen är att regeringens politik med eller utan statssekreterargrupp är koncentrationsinriktad.

Den riktigt nakna sanningen tydliggjordes mest iögonenfallande när Thage G. Peterson den ena veckan för denna kammare framhöll att teknikutveckling och kvalificerade tekniker måste komma hela landet till del. Veckan efter deltog industridepartementet – Thage G. Petersons eget departement – tillsammans med bl. a. arbetsmarknadsdepartementet med all kraft i arbetet med att ragga högutbildade tekniker från övriga Sverige till Stockholm, dvs. från områden med få tekniker till de mest teknikertäta områdena. Kampanjen betecknades som "den största värvningskampanjen någonsin". Anser industriministern att hans och de s. k. samordnande statssekreterarnas agerande är bra regionalpolitik?

Nej, herr talman! Detta är medveten koncentrations- och centraliseringspolitik!

Olof Johansson kommer senare i dag att redogöra för att det behövs en helhetssyn för att vända utvecklingen och utveckla hela vårt land.

Thage G. Peterson och det socialdemokratiska partiet kommer vid voteringen att lida ett nederlag när det gäller storleken på länsanslagen, dvs. viktiga pengar i arbetet på att utveckla hela vårt land och få stopp på flyttlasspolitiken. En majoritet bestående av centern, folkpartiet, moderaterna och vpk sätter stopp för Thage G. Petersons sedan tre år pågående urholkning av länsanslagen. Det är faktiskt för tredje året i följd som regeringen minskar värdet av länsanslagen.

Thage G. Petersons väg är mörk i denna fråga.

- * När länsanslagen infördes röstade han och socialdemokraterna emot.
- * Två år senare förlorade han en omröstning i denna kammare. Centern, folkpartiet, moderaterna och vpk ökade då anslaget med 100 milj. kr.
- * I dag vill samma majoritet öka anslaget med 200 milj. kr. till 688 milj. kr.

Det blir alltså tredje nederlaget för Thage G. Peterson – men tack och lov också tredje vinsten för regionalpolitiken, tredje vinsten för utsatta områden av vårt land.

Varför motarbetar då Thage G. Peterson och den socialdemokratiska regeringen länsanslagen? Är det för att de vill hålla i gång flyttlasspolitiken? Är det för att de tror att all klokhet finns i de inre gemaken på industridepartementet? Eller är det för att de vill ha långa rader av uppvaktande, bugande landshövdingar, kommunalråd m. m.?

Svaret är nog ja på samtliga frågor.

Vad säger då det missnöjda kommunalrådet, socialdemokraten Strandberg i Ljusnarsberg – han som tillsammans med många andra socialdemokrater har svårt att dölja sin besvikelse över Thage G. Petersons och regeringens politik? Jo, han säger att de ansvariga i kommunerna efterlyser att beslutsfattandet läggs över på det regionala planet, där kunskapen om problemen finns. Det är betyg det, Thage G. Peterson! Men det är en riktig ståndpunkt som de socialdemokratiska kommunalråden ute i landet har. Denna uppfattning är allennarådande utanför kammaren. Den omfattas också, Thage G. Peterson, av en majoritet av denna kammare – centern, folkpartiet, moderaterna och vpk.

Görel Thurdin kommer att senare i dag närmare beröra länsanslagen.

Regeringen lider också nederlag när det gäller förslaget om att 300 milj. kr. skall användas till s. k. infrastrukturella åtgärder för de kommande tre åren. Förslaget innebär att 100 milj. kr. per år skall användas till vägar, järnvägar, flygplatser, utbildning på högskolenivå och på andra nivåer, ny teknik m. m. Dessa 100 milj. kr. per år skall delas på minst tolv län, om man följer de socialdemokratiska valtalen från den första maj. Det innebär 8 milj. kr. per län och år. Centerpartiet har i sitt budgetalternativ långt större satsningar på basinvesteringar i vägar, små högskolor etc. Det har också vpk, folkpartiet och moderaterna.

En majoritet avslår industriministerns begäran av två skäl. Riksdagen i sin helhet skall ha möjlighet att ta ställning i regionalpolitiska frågor, som skall beslutas på central nivå. Det andra skälet är, som jag nyss nämnde, att alla oppositionspartier föreslår högre belopp än regeringen. En klar riksdagsmajoritet uppmanar därför regeringen att snarast lägga fram konkreta förslag för riksdagen. Man beställer helt enkelt förslag på ett större belopp än 300 milj. kr.

Inför den första maj gick Thage G. Peterson ut och sade att oppositionen nu minskar anslagen till regionalpolitiken. Thage G. Peterson, det är en ren lögn. Thage G. Peterson nämnde då de två anslag, som jag nyss har berört. Länsanslaget ökar med 200 milj. kr. per år till 688 milj. kr. Beträffande de 100 milj. kr. som Thage G. Peterson vill ha per år för infrastrukturella satsningar, säger en riksdagsmajoritet: Lägga bums fram förslag för riksdagen på högre belopp. Hur kan detta bli mindre? Kan industriministern inte räkna?

Oppositionen vill nämligen satsa mer på de båda anslagen. För nästa budgetår vill Thage G. Peterson och regeringen satsa 488 milj. kr. plus 100 milj. kr. Tag fram pennan, Thage G. Peterson, och räkna ihop det – det blir

588 milj. kr. Centern, folkpartiet, moderaterna och vpk vill enbart på länsanslaget satsa 688 milj. kr. Redan detta är ju mera.

Centerpartiet kan garantera att regeringen har vårt stöd om ni i sommar lägger fram ett infrastrukturpaket på t. ex. 400 milj. kr. för utsatta bygder i Norrland, Bergslagen och sydöstra Sverige. Det blir en mycket klar riksdagsmajoritet, kanske en enhällig riksdag. Det innebär således inte en minskning av dessa båda anslag som Thage G. Peterson, generande för honom själv och hans eftersägare, är ute och säger. Det innebär i stället nära dubbelt upp för utsatta områden.

Nu säger Thage G. Peterson att han inte skall göra någonting, eftersom han har fått stryk genom att riksdagen vill göra mycket mera åt regionalpolitiken. Vad är detta? Det ser ut som om vi har en regionalpolitiskt ansvarig minister som uppför sig som en 5-årig pojke i en ovanligt svår trotsålder.

Hemma i mitt län, Västerbotten, har man arbetat fram ett inlandspaket med satsningar på bl. a. utbildningscentra, projektering, skogsbilvägar, vägar och flygplatser. Då räcker inte de 8 milj. kr. per län, som Thage G. Peterson egentligen begärt, så långt. Genom oppositionens förslag, som nu blir riksdagens beslut, kan Thage G. Peterson denna sommar – om han tar sig ur trotsåldern – lägga fram ett ordentligt inlandspaket. Andra län har liknande förslag.

Thage G. Peterson och regeringens agerande är emellertid mycket allvarligt på två sätt. Är det så att man verkligen inte vill göra någonting, när det behövs basinvesteringar för miljardbelopp? Ännu allvarligare är frågan om man helt saknar respekt för riksdagen – den folkvalda riksdagen är högsta beslutande instans. Det borde en minoritetsregering förstå. Saknar man respekt för riksdagen, respekterar man inte heller hävdvunnen svensk demokrati. Jag hoppas därför att Thage G. Peterson och regeringen tar sig samman och förbättrar regionalpolitiken – som en klar majoritet i riksdagen denna dag eller i morgon förmiddag kommer att uttala sig för.

Socialdemokratiska Västerbottens Folkblad talar om oacceptabla orättvisor, och behandlar då nedsättningen av socialavgifterna i Norrbotten. I Sorsele, Dorotea och Strömsund får man ingen nedsättning. I Luleå, en snabbt växande stad, får man däremot nedsättning med 10 % av socialavgifterna. Regeringen tycker att det snabbt växande Luleå skall ha 10 % bättre kostnadsläge än de stackars små kommunerna utefter fjällkedjan. Detta omtalar då det socialdemokratiska språkröret i Västerbotten som en oacceptabel orättvisa – det är alldeles riktigt. Man beklagar vidare att det kommer till en regionalpolitik utredning, eftersom man borde kunna rätta till detta snabbt.

Centern, folkpartiet och moderaterna föreslår i riksdagen i dag att detta skall rättas till omedelbart. Men Thage G. Peterson bryr sig inte om vad vi säger. Han bryr sig naturligtvis inte heller om vad partivännerna i Västerbotten och Jämtland säger – för de tycker inte att det här är bra.

Vpk har en helt annan linje. Jag kan ha förståelse för deras ståndpunkt. Men jag kan icke ha någon förståelse för den orättvisa som den socialdemokratiska majoriteten står för. Även här är Thage G. Peterson i otakt med opinionen ute i byggena.

Herr talman! Regeringens koncentrationspolitik kostar pengar både för

storstäder och små orter. Många, många människor kommer i kläm. Det finns inga vinnare utan bara förlorare när det gäller denna flyttlass- och koncentrationspolitik. Det finns dock några vinnare som har anledning att vara riktigt nöjda med den förda regeringspolitiken – de stora spekulanterna i mark, boende och snabba penningklipp. Ingen annan får väl av den förda koncentrationspolitiken.

Jag begär att få yrka bifall till reservationerna 3, 6, 8, 9, 10, 12, 16, 17, 19, 22, 23, 24, 25, 28, 32, 42 och 43.

Under detta anförande övertog tredje vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 4 LARS-OVE HAGBERG (vpk):

Herr talman! Alla människors likvärdighet och likställdhet skall vara ett övergripande regionalpolitiskt mål. Riksdagens fastlagda mål är tillgång till arbete, service och en god miljö i alla delar av landet. Dessa målsättningar klargör att det handlar om den samlade levnadsmiljön för människor. Skall alla människor kunna åtnjuta en människovärdig tillvaro, krävs att närings- och regionalpolitikens utgångspunkt är att fördela samhällets resurser så rättvist och jämlikt som möjligt. Det krävs även en politik som sätter solidaritet och gemenskap i högsätet.

En sådan politik är omöjlig att förverkliga utanför det demokratiska beslutssystemet. En politik för likvärdighet och likställdhet för alla människor, oavsett var de bor i vårt land, förutsätter att makten över samhällsutvecklingen är förankrad hos folkflertalet. En sådan utveckling är som bekant inte konfliktfri.

Denna utveckling är inte önskvärd bland dem som i dag har makten och dem som har hand om besluten. Strukturuomvandlingen sker på kapitalismens villkor. Det sker en anpassning till den internationella kapitalistiska marknaden. Den motverkas inte av landets förda politik, varken i socialdemokratisk eller borgerlig tappning. Det är snarare så att kapitalismens strukturuomvandling med ökad kapitlexport och koncentration av verksamhet och makt underlättas. Vi ser det i dag framför allt då det gäller den tredje vägens politik.

Det tragiska för arbetarrörelsen och dem som bor i utsatta regioner är att socialdemokraterna har slagit in på den tredje vägen. Det är än allvarligare i ett läge där kapitalismen orsakar utarmning av det arbetande folket, basnäringar och hela regioner och där arbetslösheten ligger på en alltför hög nivå. Den tredje vägens politik sviker starkt förankrade krav och förväntningar bland människor djupt in i arbetarrörelsens led.

Strukturuomvandlingen innebär koncentration till framför allt Stockholmsområdet. Kapitalets ökade vinstkrav förutsätter närhet till marknad, kunskap, forskning och andra kontaktytor, på bekostnad av den verksamhet som skulle kunna utvecklas i avfolkningslänen. Kapitalet tar hembygden från människorna, och det sker faktiskt med regeringens goda minne.

Planerna för norra Stockholm baseras på och har som drivkraft den nya tekniken. Utvecklingen där är ett bevis på hur ineffektiva de regionalpolitiska instrumenten är. Den nya tekniken är mycket lämplig för decentralise-

ring, men det är den som på den kapitalistiska marknadens villkor nu skapar denna koncentrationsprocess.

Detta avslöjar att det inte finns någon demokratiskt förankrad styrning av regionalpolitiken mot de högtidligt formulerade målen.

Det lokalisingsråd som finns i dag, där det ingår företag med mer än 500 anställda, har inte åstadkommit något regionalpolitiskt resultat. Någon form av etableringskontroll i överhettade regioner förekommer inte. Fondsystemet och näringspolitiken har heller ingen regionalpolitisk profil. Statsföretag anpassas än mer till börsens krav. Apropå börsen får nu industriministern och regeringen även SSAB i Luleå på halsen, efter missnöjet med börsintroduktionen och anpassningen till marknadens krav som drabbar ytterligare en utsatt region.

Storfinansen och kapitalintressena har som främsta mål att hävda sig på den internationella kapitalistiska marknaden. Därför ökar storföretagen sina investeringar utomlands. Det gör den svenska ekonomin alltmer beroende av de imperialistiska koncernernas intressen, vilket naturligtvis är till förfång för en regional balans. Den snabba anpassningen till och harmoniseringen med EG:s bestämmelser har pågått länge. Detta styr till stor del förutsättningarna för att skapa en regional balans.

Den tredje vägens politik underlättar strukturomvandlingen och det internationella beroendet. Lönedepressning, ökning av företagets vinster, medverkan till rationalisering på arbetsplatserna, återhållsamhet att över huvud taget försvara Sverige och skydda svensk sysselsättning, medverkan till att förse företagen med riskvilligt kapital, nej till varje ingrepp mot finansinstituten samt skattesänkningar för hög- och mellaninkomsttagare och kapital – detta är kännetecknande för den tredje vägens politik. Det innebär också att man bidrar till den hämningslösa exportinriktning som sker på bekostnad av sysselsättning och regional balans i vårt land.

Det är dags att bryta marknadskrafternas utveckling mot befolkningskoncentration och avfolkning. I motion A431 av Inga Lantz redovisas den hänsynslösa utvecklingen i bl. a. Stockholms län. För drygt ett år sedan hade man en befolkning på drygt 1 500 000. Man beräknar att befolkningen år 2000 skall uppgå till 1 700 000. Denna stora befolkningsökning kommer att ställa stora krav på samhället i form av bostadsbyggande, utbildning, barnomsorg och vård m. m. Samtidigt som denna utveckling sker i Stockholmsregionen utarmas andra delar av landet katastrofalt. Befolkningstalen minskar. Man förlorar kunskap. Man går miste om investeringar. Men man försöker att överleva på något sätt.

Under 1986 ökade under ett kvartal nettoinflyttningen till Stockholm och Göteborg med över 3 000 personer. Samtidigt förlorade de utsatta skogslännen, Kalmar län, Blekinge län och Kristianstads län samt Bergslagen 1 800 personer. Jag beskriver här den flyttlasspolitik som förs i vårt land i dag. Det är framför allt ungdomarna i de utsatta regionerna som flyttar. Man förlorar också kunskap.

Men det finns alternativ. Ett alternativ måste i första hand baseras på en nationell utveckling. Regionalpolitiken omfattar faktiskt landets ödesfrågor: arbete, service och en god miljö. Till skillnad från t. ex. centern, som bara talar om regionalpolitik och decentralisering, och även socialdemokratin

som förlitar sig på storfinansen, vill vi från vpk skapa demokratiska styrmedel och underlätta en folklig mobilisering.

Ett alternativ har som första förutsättning att man ser till att det kapital vi har i landet i olika kreditinstitut, banker och försäkringsbolag ställs till förfogande för en utveckling mot regional balans. För att motverka avfolkningspolitiken krävs att man styr storfinansen och de imperialistiskt ägda koncernernas investeringar. Storföretagens ökade utlandsinvesteringar måste på allvar bekämpas och inte underlättas. Valutalagstiftningen måste skärpas. Man skall se till att koncernledning, forskningsverksamhet och utveckling inte flyttas ut. Man måste införa restriktioner i detta umgänge, t. ex. vid uppköp av svenska företag. Det krävs alltså att man på alla sätt motverkar de imperialistiska koncernernas maktställning. Det sker bäst genom en offensiv facklig verksamhet som kan underlättas genom politiska beslut. Facket bör i avgörande lägen ha vetorätt enligt medbestämmandelagen när företag på ett upprörande sätt vill lägga ned eller förflytta verksamhet.

Den regionala balansen kräver industriinvesteringar. Vi måste öka graden av förädling av våra tillgångar och råvaror här i landet. Även Statsföretag måste spela en positiv roll för den regionala balansen. I dag är det precis tvärtom. Man deltar i den snabba koncentrationsprocessen och flyttar ifrån, lägger ned eller minskar sin verksamhet i de redan utsatta regionerna. Detta sker med en medveten politisk inriktning.

En omvänd flyttningsström kräver naturligtvis investeringar i infrastrukturen. Kommunernas roll när det gäller vård, omsorg och service är oerhört betydelsefull. De som bor kvar i de utsatta regionerna är i stort behov av en bra kultur och en meningsfull fritid.

Storstädernas oplanerade överbefolkning måste styras. Vi måste få en planerad utveckling i storstadsområdena. Det måste bli balans på arbetsmarknaden och bostadsmarknaden, balans mellan industri, offentlig verksamhet och byråkrati. Det behövs alltså en styrning, en lokaliseringstyrning som ersätter det tandlösa lokaliseringssamrådet.

I avfolkningsbygderna måste en frontlinje mot vidare utflyttning skapas. Det krävs stödpunkter i glesbygden för att tillförsäkra glesbygdsbefolkningen rimliga sociala villkor. Här spelar länsanslaget en mycket betydelsefull roll.

I avfolkningsområdena krävs aktivitet, kunskap och alternativ. Det krävs en allmän kunskaphöjning, inte enbart en satsning på högskolan.

En vuxenutbildningsreform av stora mått skulle vara av oerhörd betydelse, särskilt för de utsatta regionerna. Förnyelsefonderna som var en visionär tanke av den framtidsminister vi hade för ett tag sedan – han är nu statsminister – har blivit till platt intet. De spelar inte alls den roll för en folklig bildningsexplosion som skulle behövas och som skulle vara till mest nytta för människorna i de utsatta regionerna.

Framgången för en ny regionalpolitik hänger på det fackligt-politiska sambandet men inte på ett samband som binder upp facket till kapitalets utveckling. Redan nu kan löntagarfonderna, alltså med en förändrad inriktning, och regionala fonder, byggda på vattenkraftsvinster, liksom

statens företag tilldelas en ny, offensiv roll för investeringar i avfolkningsregionerna.

Avgörande är nu att bryta avfolkningspolitiken och även se till att använda de stora likviditeter som finns till investeringar för en jämlik utveckling i vårt land. Det gäller att se till att pengarna används till produktiva investeringar, inte till spekulation och finansiella klipp. Det som krävs är som sagt en styrning av investeringar till de eftersatta regionerna.

Regional balans för en likvärdig utveckling kräver naturligtvis satsningar på infrastrukturen – vägar, järnvägar, flygplatser, telekommunikationer och utbildning. Det är mängder av satsningar som behöver göras. Vänsterpartiet kommunisterna har regionalt och lokalt och även i riksdagen krävt omfattande investeringar i infrastruktur för att skapa möjligheter att åstadkomma regional balans, men de regionala obalanserna tilltar nu och flyttlasspolitiken är den verklighet man lever i.

Nu skall vi fatta beslut i riksdagen om att öka länsanslaget med 200 milj. kr. Det är till för att hjälpa glesbygden och rädda bygder till överlevnad. Av det nuvarande länsanslaget går 85 % till skogslänen, Bergslagen och Blekinge. Om den höjning med 200 milj. kr. som utskottsmajoriteten föreslår skulle fördelas enligt samma modell, blir det 171 miljoner till dessa bygder. Det kan knappast bli någon "utsmetning" på alla län, vilket socialdemokrater har gjort gällande i buskpropagandan, utan det är ju en klar prioritering av några län.

Industriministern och andra socialdemokrater har anklagat vpk för att minska anslagen till regionalpolitik. Regeringen begärde 300 miljoner, att användas på tre år. Vi har krävt mycket större satsningar, och dessutom är det väl en rimlig demokratisk form att riksdagen avgör vilka infrastruktur-satsningar som skall prioriteras. Folk skulle kanske inte vara så förfärligt nöjda överallt, om industriministern fick för sig att det bara skulle byggas flygplatser. Kanske borde riktlinjerna läggas fast av riksdagen.

Arbetsmarknadsutskottets förslag är glasklart, har de föregående talarna framhållit. Vi kräver större belopp än vad regeringen har föreslagit. Vi begär också att regeringen återkommer med förslag.

Thage Peterson och socialdemokraterna har anklagat vpk för att förhindra lösningen av Bergslagens, skogslänens och sydöstra Sveriges djupgående problem. Vpk:s riksdagsledamöter, inte minst de från de utsatta regionerna, har insett att det behövs mycket mer än 300 miljoner på tre år.

I Norrbotten behövs det mycket stora satsningar, likaså i Jämtland. I Gävleborgs län har det presenterats ett paket som omfattar åtgärder för 900 milj. kr. I mitt län, Kopparbergs, finns det krav på ungefär en miljard bara i tre kommuner.

I Värmland är kraven på satsningar i infrastruktur också väldigt stora, likaså i Örebro län. Inte minst Mälardalsbanan anser man vara oerhört viktig.

I Västmanland vill man ha Bergslagspendeln t. ex., och i Blekinge krävs infrastrukturella satsningar över hela registret.

För detta krävs mångmiljardbelopp, och det är nödvändigt att de här satsningarna sker om vi skall kunna undanröja de regionala obalanserna. Vi kan inte tala om målsättningar och sedan anslå pengar som inte alls rimmar

med dessa målsättningar. Som jag ser det, är regeringen egentligen inte beredd att på allvar tackla frågorna om att få till stånd regional balans.

Regeringen och socialdemokratin har nu chansen att visa vad de vill. Vpk har i anslutning till årets kompletteringsproposition krävt ett program för regional balans, där vi pekar på vad som behövs. Den snabba strukturomvandlingen måste vändas och för det krävs insatser i mångmiljardklassen. Vi vill att regeringen lägger fram ett program och att de huvudsakliga insatserna skall ske i skogslänen, Bergslagen och sydöstra Sverige. Upprätta ett flerårsprogram!

Vi har också pekat på var pengarna finns. Det är rimligt att utnyttja något av de mängder av likvida medel som finns i storföretagen. Tio miljarder av detta kan man använda, pengar som i dag framför allt används för spekulativ verksamhet.

Om näringslivet skulle på allvar protestera mot en samhällsekonomiskt styrd regionalpolitik, får vi väl införa någon form av tvångsplacering i investeringsobligationer som är befriade från både ränteavkastning och inlösningsplikt. Vi måste ju styra och ta de medel som finns i vårt land, om vi skall få någon rättvisa och jämlikhet. Ett första delprogram bör komma hösten 1987.

Vi uppmanar därför regeringen att sluta med den falska kampanjen och felaktiga informationen och i stället visa litet handlingskraft. Fortsätter den falska kampanjen, kan jag inte tolka det på annat sätt än att det i regeringen är stopp för ytterligare satsningar utöver 300 milj. kr. I så fall är det avslöjande för vad den regering som vi nu har egentligen vill satsa på regionalpolitiken.

Som sagt: Om regeringen vill förstärka regionalpolitiken genom att satsa på järnvägar, vägar, telekommunikationer, utbildning m. m., lämna då förslag till riksdagen! Jag kan lova att vänsterpartiet kommunisterna kommer att stödja förslagen.

Herr talman! Det är hög tid att växla in regionalpolitiken på ett nytt spår. Avfolkningen måste stoppas och flyttningsströmmarna vändas. Den faktiska utvecklingen har avslöjat regionalpolitikens nuvarande fiasko och att de uttalade målen om att alla människor, oavsett var de bor, skall ha tillgång till arbete, service och god miljö bara är tomma fraser, om man inte vill göra någonting.

Jag ser regeringen som handlingsförlamad inför utvecklingen. Man är tydligen helt blockerad av den tredje vägen, som understödjer en extrem exportinriktning, snabb strukturomvandling och ökad rörlighet på arbetsmarknaden, dvs. flytlasspolitik.

Därför är det alldeles nödvändigt att hela vårt land gör motstånd och uppror mot storkapitalets snedvridning av landet. Det gäller att föra en politik som kan frigöra den folkliga skaparkraft som kan utveckla hela landet och åstadkomma regional balans och rättvisa. Utan motstånd och alternativ förvandlas större delen av Sverige till ett industriellt museum. Det är inte på turism och museer vi skall leva i avfolkningsbygderna.

Med det, herr talman, yrkar jag bifall till motion A431 av Inga Lantz m. fl. under mom. 1 och till vpk-reservationerna samt i övrigt till utskottets hemställan, framför allt på punkterna 53 och 78.

Anf. 5 LARS ULANDER (s):

Herr talman! Den svenska ekonomin är på rätt väg. Genom en kraftfull ekonomisk politik har den socialdemokratiska regeringen lyckats vända den tidigare nedåtgående trenden i ekonomin. De svenska företagens konkurrenskraft har stärkts, balansen i ekonomin har återställts och tillväxten ökat.

Läget på arbetsmarknaden har förbättrats påtagligt. Under perioden 1982–1986 ökade antalet sysselsatta med ca 130 000 personer, varav ungefär hälften i näringslivet och återstoden i den offentliga sektorn. Arbetslösheten har reducerats och uppgår nu till ca 1,9 %. Det är en internationellt sett mycket låg siffra.

Vi kan således konstatera att utvecklingen för riket i stort varit gynnsam under senare år. Ser vi däremot på hur tillväxten fördelats över landet är situationen mer bekymmersam. De regionala obalanserna har tenderat att återigen öka. Storstadsregionerna, och då främst Stockholmsregionen, ökar kraftigt sin befolkning medan tidigare utsatta regioner, som skogslänen, Bergslagen och sydöstra Sverige, inte klarar av att hålla ens oförändrade befolkningstal.

Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att de regionalpolitiska anslagen fördubblats sedan budgetåret 1982/83 och att omfattande särskilda insatser gjorts i krisdrabbade regioner. Dessa insatser har också gett och ger goda resultat. Det regionalpolitiska stödet, som lämnats till företag 1982–86, beräknas ha gett ca 16 000 nya arbetstillfällen i de regionalpolitiskt prioriterade delarna av landet. Härtill kommer de sysselsättningstillfällen som tillkommit genom satsningar på forskning, utbildning, teknikspridning m. m. i dessa delar av landet.

Herr talman! Det finns anledning ta på allvar tendenserna till en försämrad regional balans. Vi måste med kraft motverka att olika profetior om en framtida koncentration till ett fåtal orter och regioner skall slå in. Vi måste visa att vi menar allvar, när regering och riksdag slår fast att regional balans är ett av de centrala målen för den ekonomiska politiken. De regionalpolitiska mål riksdagen formulerat och som innebär att alla människor, oavsett var de bor i landet, skall ges tillgång till arbete, service och en god miljö måste vi leva upp till.

Bakom de ökade regionala obalanserna ligger bl. a. en kraftig expansion inom den privata tjänstesektorn och delar av industrin, som är starkt koncentrerad till de större orterna i landet och då särskilt till Stockholmsregionen. Samtidigt har kvarstående strukturproblem inom bl. a. järn-, stål- och skogsnäringarna inneburit betydande problem för sysselsättningen i bl. a. Norrlandslänen och Bergslagen.

Regeringen har av naturliga skäl noga följt utvecklingen och också gjort en rad insatser för att vända utvecklingen. Utöver de regionalpolitiska stödåtgärderna kan nämnas insatser av regionalpolitisk betydelse inom bl. a. kommunikations-, utbildnings-, närings- och jordbruksområdena. När investeringsfonderna för bygginvesteringar frisläppts har storstadsområdena undantagits.

I budgetpropositionen har regionalpolitiken prioriterats och en förstärkning av insatserna föreslås. Det gäller både att utveckla och effektivisera de nuvarande medlen och att finna nya medel för att påverka den regionala

utvecklingen. Bl. a. måste regionalpolitiska hänsyn vägas in i sektorspolitiken på olika områden. För att förstärka samordningen mellan olika politikområden har en särskild statssekreterargrupp för regionalpolitiska frågor tillsatts inom regeringskansliet.

Skall vi på sikt styra över mer av tillväxten till andra delar av landet än storstadsregionerna är det nödvändigt att allmänt förbättra näringslivsmiljön i de regionalpolitiskt prioriterade regionerna. Kommunikationerna måste förbättras och den tekniska kompetensen höjas. Vidare måste särskilda insatser göras för de regionala högskolorna.

Regeringen har på dessa områden i vår lagt fram en rad förslag av stor regionalpolitisk betydelse. Låt mig som exempel nämna ett tioårsprogram på närmare sex miljarder kronor för att förstärka bärigheten i vägnätet, särskilt i skogslänen, och särskilda medel för kommunala flygplatser i skogslänen. Slutligen vill jag nämna att regeringen satsat stora belopp för att stödja teknik- och utvecklingscentra på ett antal platser i landet.

Inom regionalpolitiken föreslås ett nytt anslag på 300 milj. kr. Det föreslagna anslaget är avsett att stärka infrastrukturen – forskning och utbildning, teknikutveckling och teknikspridning, kommunikationer, småföretagsutveckling. Avsikten är att med denna typ av insatser stärka de särskilt utsatta regionernas långsiktiga utvecklingskraft och göra dem mera attraktiva för företagsetablering. Därmed skulle de bli mer konkurrenskraftiga gentemot storstadsområdena och tillväxtregionerna runt universitet och högskolor.

De insatser det här är fråga om har således en utpräglat regionalpolitisk målsättning. Med de föreslagna medlen kan regeringen på ett snabbt och flexibelt sätt ta upp överläggningar med myndigheter och företag för att lösa uppkommande problem. Med dessa medel kan man vidare åstadkomma sektorsövergripande insatser utan att diskussion behöver uppstå om kostnadsfördelningen sektorerna emellan. Slutligen garanteras att de regionalpolitiska aspekterna ges en avgörande roll vid valet av insatser.

Vi socialdemokrater, som under åtskilliga år arbetat med de regionalpolitiska frågorna, upplevde det här förslaget som mycket positivt. Jag vet också att man ute i de utsatta regionerna, t. ex. Norrlands inland och Bergslagen, har knutit förhoppningar till dessa medel. Nu kunde man arbeta mer flexibelt och bortse från länsgränser och sektorsgränser. Konkreta projekt som kunde bli aktuella började skisseras. Nya uppslag och idéer växte fram. Att insatser av det här slaget var efterfrågade framgår ju också i åtskilliga av de länsmotioner som utskottet har att behandla i sitt regionalpolitiska betänkande.

Regeringen har med förslaget om detta anslag velat prioritera infrastrukturfrågorna. Länsanslagen föreslås därför vara oförändrade på knappt 500 milj. kr. Skulle det visa sig att man ute i länsstyrelserna har verkligt bra projekt, som man vill genomföra men som det vid budgetårets slut inte finns medel till, har ju regeringen möjlighet att återkomma till riksdagen med begäran om resurstillskott.

Sammantaget innebär regeringens förslag en kraftig förstärkning av regionalpolitiken med en prioritering av infrastruktursatsningarna.

Herr talman! Det sägs ibland att politik är att vilja, och det är naturligtvis

sant, men det förutsätter att man vet vad man vill. Jag måste tyvärr konstatera att vpk i utskottet under behandlingen av regionalpolitiken har agerat på ett exempellöst sätt. Först glömde man väcka partimotionen om regionalpolitiken – också ett tecken på hur man inom vpk värderar de regionalpolitiska frågorna.

När man sedan inte varit bunden av några partyrkanden har man kunnat härja fritt, vilket man sannerligen gjort. Vpk:s ordinarie representant i utskottet, Lars-Ove Hagberg, sade sig vara mån om satsningar på infrastrukturen, och det är ju inte så konstigt eftersom Hagberg representerar Bergslagen. Han ville därför göra upp med oss socialdemokrater. Det vi kom överens om innebar både ordentliga insatser när det gäller infrastrukturen och en utökning av länsanslagen.

Vid behandlingen i utskottet beslutades därför att betänkandet skulle skrivas i enlighet med denna uppgörelse. De borgerliga representanterna aviserade att man skulle reservera sig till förmån för sina resp. motioner.

Ett par dagar senare dyker en suppleant för vpk upp i utskottet och konstaterar glatt att vpk nu – utan att meddela mig eller någon annan socialdemokrat – har gjort upp med de borgerliga partierna. Det här med ett särskilt anslag för infrastrukturåtgärder var inte längre särskilt viktigt.

En ny politisk konstellation hade sett dagens ljus i arbetsmarknadsutskottet. Tillsammans lägger man nu fram ett förslag som sammantaget innebär 100 milj. kr. mindre till regionalpolitiken. Det är självklart att vi socialdemokrater i utskottet har känt oss både svikna och bedrövade, inte för vår egen skull men för de regioner som så väl behövt dessa insatser. De stora förlorarna – utöver vpk i riksdagen – är nämligen alla de krafter i Norrlands inland och Bergslagen som sett fram emot att få använda infrastrukturmedlen utan att behöva brottas med länsgränser, vilken sektor som skall betala osv.

Nu säger majoriteten att regeringen skall komma tillbaka och begära ytterligare medel under ordinarie anslag till utbildning och kommunikationer. Ja, det låter sig sägas. Men därmed förlorar man inte bara tempo, utan man missar också själva poängen med att ha medlen samlade under ett departement, det departement som har ansvar för regionalpolitiken. Lägg pengarna på traditionellt sätt är vi ju tillbaka igen i de gamla hjulspåren. Länsövergripande projekt kommer att försvåras. Vidare har ju regeringen alltid möjlighet att komma tillbaka till riksdagen och begära medel.

De ledamöter som nu motsätter sig det nya anslaget har hävdats att man inte har fått veta tillräckligt om hur medlen skall användas. Man har antytt till bl. a. massmedia att det rör sig om diffusa pengar, som industriministern kan göra vad han vill med. Så är det ju inte. Om ni nu verkligen var intresserade av att få veta mer om departementets planer hade ni ett gyllene tillfälle när utskottet hade både statssekreterare och departementsråd på hearing. Men då teg ni som muren – ni ville helt enkelt inte veta något om de tänkta projekten i Norrlands inland eller Bergslagen!

Nu föreslår den nya koalitionen i utskottet att länsanslagen i stället skall höjas. Jag vill inte utesluta att det kan finnas vissa angelägna projekt ute i länen, som kan motivera ytterligare medel till länsanslagen senare under nästa budgetår. Vi socialdemokrater har då menat att regeringen, om så är

fallet, kan komma tillbaka till riksdagen och begära ett resurstillskott. Vi har emellertid ansett att infrastrukturåtgärderna måste prioriteras, något som inte blir fallet om utskottsmajoritetens förslag vinner riksdagens bifall.

Att tillföra länsanslagen ytterligare 200 milj. kr. kan också innebära vissa risker. Vi har hört sägas att det blir en utsmetning. Vi har också från Lars-Ove Hagberg fått ett exempel på att det blir på det sättet.

Jag konstaterar att vpk har låtit sig luras in i en omöjlig situation. Om man ger sig i lag med moderater, centerpartister och folkpartister och tror att man på det sättet skall föra regionalpolitiken framåt måste man endera vara naiv eller också ha ett bestämt mål för sitt agerande. Jag konstaterar att vpk genom en uppgörelse som innebär att de regionalpolitiska insatserna minskar med 100 milj. kr. lyckats tillfoga regeringen ett nederlag. Detta har också uppenbarligen varit vpk:s åstundan. Den röra som vpk uppvisat de senaste månaderna är uppseendeväckande även för att gälla vpk. Om ett parti blir endast populistiskt tackar man samtidigt nej till ett positivt politiskt agerande. Det finns alldeles säkert vpk-are här i riksdagen som inte riktigt hänger med i alla de här svängarna.

Herr talman! Det finns anledning att också kommentera centerpartiets agerande i de regionalpolitiska frågorna. Som framgått av Börje Hörnlunds mångordiga anförande vill centerpartiet framstå som det parti som bäst driver de regionalpolitiska frågorna. Men man frågar sig vad som finns bakom alla orden och parollerna. Centerns reservation om riktlinjer för regionalpolitiken överträffas i torftighet endast av detta partis s. k. regionalpolitiska motion.

Centern varken kan eller vill se de ofta komplicerade faktorer som påverkar den regionala utvecklingen. Man gör det enkelt för sig och skyller allt på den socialdemokratiska regeringen. Man beskyller oss socialdemokrater för att föra en konventionell regionalpolitik. Men så fort regeringen presenterar nya grepp är centern först på plan och talar varmt för de beprövade metoderna. Den beryktade politiske taktikern Börje Hörnlund har naturligtvis i det här sammanhanget fått utlopp för alla sina taktiska ambitioner. Det politiska resultatet av taktikspelet tycks vara underordnat målet att ge regeringen en knäpp på näsan. Det finns tecken som tyder på att centerpolitiken – eller centerns brist på politik – avslöjats av väljarna. Jag tycker detta är ett hälsotecken.

Över huvud taget går det inte att av detta betänkande utläsa vilken regionalpolitik som skulle drivas i vårt land om de borgerliga partierna fick ta över regeringsmakten. Dessa partier har inte kunnat enas om ens en enda mening om principerna för regionalpolitiken. När moderaterna talar om betydelsen av starka tillväxtcentra, dvs. Stockholmsregionen, vill centern lägga ett tak på denna regions utveckling.

Nej, det enda som håller samman dessa partier är önskan att få chansen att slå regeringen på fingrarna. För moderaterna får det ske till priset av en uppräknig av länsanslagen som avsevärt överstiger det partiet egentligen anser att landet har råd med.

Herr talman! Jag kan inte underlåta att göra ett par anmärkningar om reservation nr 19 om sysselsättningsstödet i C-regionerna. Låt mig fråga centern och folkpartiet varför denna reservation har kommit till.

Det är en offentlig hemlighet att folkpartiet och centern i förhandlingarna med moderaterna och vpk övergav kravet på att C-regionerna fortsättningsvis skulle ha sysselsättningsstöd. Vad centern och folkpartiet gör är att spela för galleriet på ett närmast löjeväckande sätt. I sin iver att göra upp med moderater och kommunister släppte man detta krav. Man kan ju alltid tvätta händerna med en reservation. Ett gott råd är att hederlighet varar längst. Försök inte att efter den förhandling ni förde med de andra partierna påstå att kravet i reservation nr 15 var allvarligt menat!

Herr talman! Jag har uppehållit mig vid de frågor som har ägnats stor uppmärksamhet i utskottets betänkande, dvs. anslagen till infrastrukturåtgärder och utvecklingsinsatser. När det gäller stödfrågorna i övrigt vill jag hänvisa till det arbete som vi föreslår skall komma till stånd i en ny regionalpolitisk utredning. Sven Lundberg och Ture Ångqvist kommer senare i debatten att beröra andra frågor som behandlas i utskottets betänkande.

Med det anförda, herr talman, yrkar jag bifall till de socialdemokratiska reservationerna och i övrigt till utskottets hemställan.

Anf. 6 ELVER JONSSON (fp) replik:

Herr talman! Det bästa och klokaste i den socialdemokratiska deklarationen från utskottets ordförande var uppmaningen att ta regionalpolitiken på allvar. Så långt är vi överens – det är fråga om stora och svåra problem.

Sedan tycker jag att det kanske var litet poänglöst att redovisa den arbetsmarknadspolitiska situationen och påstå att den är väsentligt förbättrad. I debatten i mars då vi diskuterade de frågorna kunde vi konstatera att i framför allt de områden som vi i dag talar om, nämligen de regionalpolitiskt svårt utsatta områdena, är arbetslösheten på sina håll alarmerande.

Utskottets ordförande gjorde en poäng av att de regionalpolitiska anslagen har fördubblats över en period. Kom då ihåg att detta har skett mot regeringens vilja! Den förenade oppositionen här i riksdagen fick köra över regeringen för att åstadkomma det.

Socialdemokraterna talar i sin reservation väl om länsanslagen, och det är gott och väl, men när det kommer till handling brister det; då står man tomhänt. Jag vill inte tro att det varit någon het socialdemokratisk önskan att hålla tillbaka länsanslagen – vi ser ju på de många socialdemokratiska motionerna att det finns en stark önskan att räkna upp dem – utan här har naturligtvis regeringen i ett aktivt motstånd lagt locket på.

Man talar om att det fortfarande behövs insatser för de regioner som är svaga. Men problemet är ju att pengarna är slut. Utskottsordföranden uteslöt inte att det behövs insatser. Praktiskt taget varje län som man kan få rapporter från säger: Pengarna är förbrukade. Vi skjuter över projekt till nästa budgetår. Vi har en rad angelägna projekt som vi måste lägga åt sidan därför att vi inte har pengar till dem. Deras innehåll och inriktning stämmer väl med riksdagens intentioner och regeringens anvisningar, men pengarna är slut.

Jag har litet svårt att förstå att det skulle föreligga några risker med just de uppräknade anslagen. Riskerna måste väl rimligtvis föreligga också med de pengar som även regeringen har tänkt sig? Till detta är att säga att här finns

ett fast regelsystem, och dessutom är det ju regeringen själv som fördelar pengarna.

Utskottets ordförande sade också att det är viktigt att det är attraktivt att etablera företag ute i regionerna. Ja, men den aktiviteten får sig en allvarlig knäck då regeringen och socialdemokraterna tar bort sysselsättningsstödet till stödområde C.

Lars Ulander var irriterad över reservation 19. Från vårt håll har vi medverkat till att den har kommit till. Vi har inte velat ge upp hoppet att riksdagen skulle kunna stödja den. Det innebär att bl. a. Bergslagsområdet, som är hårt utsatt och behöver allt tänkbart stöd, skulle kunna få ett handtag i en svår tid och i ett utsatt läge.

Anf. 7 BÖRJE HÖRNLUND (c) replik:

Herr talman! Lars Ulander redogjorde på ett bra sätt för de vinster som vårt land har haft av den rätt långa internationella högkonjunkturen, den nedåtgående kurvan för oljepriset och dollarkursens utveckling.

Jag noterade liksom Elver Jonsson utskottsordförandens ord, att han nu var beredd att ta regionalpolitiken på allvar. Om vi bara tittar på Norrlands-länen ser vi att det sedan den socialdemokratiska regeringen tog över har skett en utflyttning av 22 000 unga norrlänningar – dem som vi så väl behöver ha kvar för att bygga framtidslandet. Liknande siffror finns för bl. a. sydöstra Sverige.

Man måste ställa sig frågan varför då inte Lars Ulander ställer upp på en ökning av länsanslagen. Han talar t. o. m. om att de kommer att "utsmetas". Tror inte Lars Ulander heller på industriministern? Lars Ulander får tänka litet på vad han säger. Det är faktiskt industriministern som i så fall är "utsmetaren". Riktigt så illa som Lars Ulander tror om industriministern tror inte jag. Skulle han uppträda så, skulle det vara alltför utmanande gentemot de arga socialdemokratiska kommunalråden ute i berörda bygder.

Utskottets ordförande talade om fördubblade anslag till regionalpolitiken. Industriministern brukar vara värre. Han brukar tala om att de nära på skulle ha tredubblats. Bägge sakerna är helt felaktiga. Jag hoppas att jag får en liten omgång med Thage G. Peterson om det senare. I fast penningvärde har tyvärr inte de regionalpolitiska anslagen förbättrats. Detta är den bistra sanningen.

Lars Ulander håller ett anförande i förhoppningen om att det i det här landet inte finns någon undersökande journalistik, några journalister som kan räkna plus och minus. 200 miljoner till länsanslag plus det paket som jag har talat om på 400 miljoner – som vi bör behandla till hösten blir 600 miljoner. För nästa år vill regeringen enligt propositionen satsa 488 miljoner på de berörda anslagen. Summan blir då 1 088 milj. kr. Vi vill göra en bra satsning.

Tiden är ute.

Anf. 8 LARS-OVE HAGBERG (vpk) replik:

Herr talman! Jag håller med Lars Ulander om att vi har haft en tillväxt i vårt land, men den är mycket ojämnt fördelad. Och det kan inte vara någonting att skryta med för en socialdemokratisk regering att inte ha kunnat

fördela tillväxten, att inte ha kunnat styra. Det stora problemet är ju att den socialdemokratiska regeringen inte kan styra tillväxten. Man kan fundera över om inte socialdemokratien är världsbäst på att förvalta kapitalismen. Man kan undra om någon borgerlig regering skulle kunna stå upp för en strukturomvandling lika lättvindigt som den socialdemokratiska regeringen har gjort sedan 1982.

Det är surt, sade räven, när han inte fick precis som han ville. – Det kan naturligtvis vara så, Lars Ulander, om man är litet överkänslig. Men socialdemokratien gör upp med borgerligheten varje dag. I det allra mesta får den stöd från borgerligheten i de stora och avgörande frågorna. Det är sanningen. Nu går man på händer, skickar cirkulärskrivelser och säger: Nu är det dags igen.

Jag kan hålla med Lars Ulander om att beslutsprocessen i riksdagen är litet krånglig ibland: Propositioner, motioner, preliminär behandling i utskott osv. – men resultatet är inte klart förrän vi har justerat. Den formella handläggningen kan inte få vara viktigare än själva det politiska innehållet. Det är det vi kanske drabbas av ibland här i riksdagen.

Nu säger Lars Ulander: Vi tänker senare komma med resurstillskott i de utsatta regionerna. Det tar jag som ett direkt löfte från regeringen, att det skall bli ordentliga tillskott. Det finns fortfarande en vänstermajoritet i denna riksdag, Lars Ulander. Jag hoppas att det är så, om inte socialdemokraterna har hamnat på andra sidan. Vi kan alltså besluta om kraftfulla insatser på infrastrukturen och ta pengarna där de finns i landet – pengar som kommit genom devalveringsvinster och låga löneökningar, pengar som i dag ligger i storföretagens kassakistor och används till spekulation. Dessa pengar bör naturligtvis fördelas rättvist, Lars Ulander.

Men jag vet inte om jag skall ta det anförda som ett löfte om resurser. Jag är rädd för att det inte är det utan bara handlar om någon miljon, som inte alls löser de stora problemen vad gäller regionalpolitiken. Mitt exempel på länsanslag visade inte på någon speciell "utsmetning". Av 200 miljoner som har kommit till, kommer med den gamla fördelningsprincipen 171 miljoner att hamna i de av riksdagen prioriterade regionerna – framför allt för att förhindra avflyttning i glesbygd.

Anf. 9 ANDERS G HÖGMARK (m) replik:

Herr talman! Lars Ulander för en märklig argumentering. Till att börja med gör han gällande att det ute i länen finns en lång rad intressanta projekt som bara väntar på att bli finansierade. De finns förtecknade, de har en bred förankring, de är genomdiskuterade. De är också diskuterade i regeringskansliet. Av det skälet måste man säga nej till ett förhöjt länsanslag, som skulle skapa förutsättningar under första året för att förverkliga projekt för ytterligare 200 milj. kr. Det är en fullständigt orimlig argumentation.

Vidare gör han gällande, att när vi säger nej till den här formen av fullmaktspengar – 300 milj. kr. – saboterar vi en effektiv regionalpolitik. Men om vi bifaller utskottsmajoritetens förslag tvingas vi acceptera att varje departement skall återkomma under sin resp. huvudtitel. Och då får regeringskansliet problem över departements- och sektorsgränserna. Klara-re kan man inte, herr talman och värderade riksdagsledamöter, ge uttryck för

problemen inom regeringskansliet när det gäller att hantera regionalpolitiken. Den beramade statssekreterargruppen, den mångomtalade samordningen, de effektiva kanalerna mellan departementen fungerar uppenbarligen inte särskilt bra. Man klarar tydligen inte av att snabbt hantera olika förslag om effektiv fördelning av pengar till strukturförändringar annat än om industridepartementet får pengarna.

Jag tycker, herr talman, att detta är ett utomordentligt kraftfullt belägg för att den samordning som man har talat om inte existerar – eller åtminstone är den mycket dålig. Det skall bli intressant att framöver få höra industriministerns version av detta.

Sedan vill jag ta upp en annan punkt, som gäller storstäderna. Lars Ulander sade i sitt inlägg att man måste ta tillväxten inom Storstockholm på allvar. I det ligger förmodligen att han ser med oro på den kraftiga befolkningsökningen och de problem den har skapat. Min fråga till Lars Ulander är: Vad är det för åtgärder han som utskottsordförande skulle vilja se att regeringen vidtar? Är det skatter och andra typer av extra pålagor som skall komplettera den byggnadsreglering som i dag finns och som hittills har skapat problem och förmodligen minskat Stockholms och därmed också Sveriges utvecklingsmöjligheter? Är det extraskatt, är det ytterligare arbetsgivaravgifter som man tänker föreslå för Stockholm? På något sätt måste man väl praktiskt hantera frågan om man tar Storstockholmsutvecklingen på allvar – det var så Lars Ulander uttryckte det, att han såg allvarligt på denna tillväxt.

Anf. 10 LARS ULANDER (s) replik:

Herr talman! Elver Jonsson säger att jag gav en alltför glattig bild av arbetsmarknadssituationen, och han menar att situationen är dålig inom de stora områdena. Nej, så är det inte, och det borde faktiskt utskottets vice ordförande veta. Det förekommer en nedgång i arbetslösheten över hela landet. Det är riktigt att det förekommer regionala skillnader med högre arbetslöshet på vissa ställen, men det finns en allmänt nedåtgående trend.

Jag undrar vidare om inte Elver Jonsson har en dålig dag. Han talar om att pengarna är slut. Men vi anslår ju nu pengar för den budgetperiod som börjar den 1 juli. Av vår skrivning i betänkandet framgår klart att regeringen kan återkomma om goda projekt dyker upp. Visa på ett enda bra projekt som på grund av att det saknats pengar inte utförts! Något sådant projekt finns inte, och det vet Elver Jonsson mycket väl.

Börje Hörnlund gick på i ullstrumporna även denna gång, men det glädde mig faktiskt att han inte svor i talarstolen, vilket han gjorde i sitt första anförande; något som jag reagerade ganska kraftigt emot. Han sade att det förhållandet att det har gått bra för Sverige beror på oljeprissänkningarna, den låga dollarkursen osv., men det är faktiskt någonting som hela världssamfundet har haft fördel av. Oavsett vilken statistik man än hänvisar till finner man att det har gått bättre för Sverige än för andra länder.

Börje Hörnlund och jag tror också de övriga i utskottet, inte minst Lars-Ove Hagberg, har vidare gjort en dundermiss i sitt tänkande. Man säger att 200 milj. kr. nu har förts över till länsanslaget från anslaget under punkten C 10, som avser infrastrukturella åtgärder, och att man därmed ökat

anslagsbeloppet. Man menar vidare att motsvarande överföringar skall göras under en treårsperiod, dvs. sammanlagt 600 milj. kr. På infrastrukturanslaget står emellertid bara 300 milj. kr. till förfogande under en treårsperiod. Ni har inte riktigt begripit de här förhållandena. I själva verket kommer 300 milj. kr. att falla ut under det kommande budgetåret. Med ert sätt att räkna skulle man kunna säga att de 600 milj. kr. som ni hänvisar till ökar till 900 milj. kr. Men som bekant tar riksdagen varje år ställning till budgeten, och jag är därför litet förvånad över att ni driver frågan på detta sätt. Jag undrar om inte Börje Hörnlunds mål är att försöka lura de undersökande journalisterna. Det verkliga förhållandet är alltså det att 300 milj. kr. kommer att stå till förfogande under det kommande budgetåret.

Jag vill till slut rikta mig till Lars-Ove Hagberg, som använder orden "Surt, sa räven". Jag förstår inte varför vpk ger sig in på ett klassarbete av den typ som det här gäller. Detta är inte speciellt hedrande för er.

Anf. 11 ELVER JONSSON (fp) replik:

Herr talman! Jag har inte förnekat att arbetsmarknadsläget totalt sett har förbättrats i den högkonjunktur som vi nu har haft. Men här finns två allvarliga problem. Det ena är att vi under denna högkonjunktur har haft den högsta arbetslösheten någonsin i historisk tid. Det andra är, som utskottets ordförande sade, att de regionala skillnaderna är så uppenbara att man på en del håll kan tala om en alarmerande situation.

När folkpartiet för sin del tog sig an de regionalpolitiska frågorna läde vi tyngdpunkten vid fyra områden: för det första ett kraftigt uppräknat länsanslag, för det andra en utredning för översyn av hela den regionalpolitiska problematiken, för det tredje behållande av sysselsättningen i stödområde C och för det fjärde redovisning för riksdagen av de infrastrukturella medlen. På tre av dessa fyra punkter har vi fått utskottets stöd, och det är vi glada för. Men vi beklagar att utskottsmajoriteten inte har velat ställa sig bakom sysselsättningsstödet i stödområde C. Det skulle ha varit mycket värdefullt om så hade skett. Kammaren har på den punkten fortfarande möjlighet att avslå utskottsmajoritetens yrkande.

När det sedan gäller länsanslaget säger utskottets ordförande att vi inte har försummat någonting av brist på pengar. Jo, visst har vi det. I t. ex. ett närbeläget men regionalpolitiskt svårt utsatt län som Gävleborgs län säger man att det råder en stor efterfrågan på länsanslagsmedel. Både lokaliseringsbidraget och glesbygdstödet är förbrukat för det nu innevarande budgetåret. Dessutom har länsstyrelsen redan nu ansökningar på omkring 10 milj. kr. vardera för båda stödformerna. Ansökningarna avser projekt inom kommunikationsområdet, vägprojekt, utbildningsprojekt och kompetenscentra. Detta är vitala inslag i en positiv och praktisk regionalpolitik.

Säg alltså inte att pengarna räcker och att det är onödigt med en förstärkning! Som jag sade förut har det framförts mängder av socialdemokratiska motioner och önskemål om att just länsanslaget skall räknas upp. Därför, herr talman, yrkar jag att kammaren följer utskottets förslag om en sådan välbehövlig uppräkning.

Anf. 12 BÖRJE HÖRNLUND (c) replik:

Herr talman! Det är kanske bäst att vi låter finansutskottet diskutera världskonjunkturerna vid riksmötets slut.

Det ena av de två anslag som vi resonerar om, Lars Ulander, är länsanslaget. En majoritet i utskottet föreslår en ökning av detta med 200 milj. kr. till 688 milj. kr. Det andra anslaget är anslaget till infrastrukturella åtgärder. Samma majoritet i utskottet vill hos regeringen beställa ett paket som är större än 300 milj. kr. Det är en mycket enkel matematik.

Vad gäller sysselsättningsstödet i stödområde C måste man faktiskt ställa frågan: Anser Lars Ulander och regeringen att det är en för positiv utveckling i stödområde C? Detta består av landsbygdskommunerna utefter Norrlandskusten och i nedre Norrlands inre inland och av ett antal Bergslagskommuner. Det som kännetecknar samtliga dessa kommuner är att de sedan socialdemokraterna övertog regeringsmakten har haft en stark befolkningsminskning. I det läget slår socialdemokraterna till och tar ifrån dem sysselsättningsstödet.

Bakgrunden till detta är att socialdemokraterna vet att moderaterna har valt en annan principiell linje. Moderaterna vill använda medlen från sysselsättningsstödet i stödområde C, tillsammans med motsvarande medel för stödområdena A och B, för andra ändamål. Socialdemokraterna vet att läget är så låst att man kommer att få igenom sin linje i kammaren. Det är alltså med berätt mod som Thage G. Peterson berövar stödområde C dess sysselsättningsstöd. Jag kan inte förstå att Lars Ulander över huvud taget kan ta upp denna fråga. Hantering av frågan är generande både för regeringen och för utskottsmajoriteten.

Anf. 13 ANDERS G HÖGMARK (m) replik:

Herr talman! Lars Ulander väljer – och det är inte speciellt förvånande – att helt tiga om frågorna i Storstockholsregionen. Jag frågade vilka åtgärder som enligt hans mening bör vidtas, med tanke på att han själv i sitt inledningsanförande uttryckt en oro för utvecklingen. Jag tillåter mig att tolka hans totala tystnad så, att Lars Ulander inte är så oroad över utvecklingen. Han har egentligen ingenting till övers för straffskatter och regleringar inom byggnadssektorn vilka minskar byggandet, men han vill inte ge uttryck för den uppfattningen, eftersom han från initierad källa har kunskap om att man i regeringskansliet måhända förbereder åtgärder i form av pålagor och avgifter. Ett sådant agerande skulle ju kunna skapa vissa problem i hanteringen av dessa frågor, mellan grupperingar som följer den rent rumsliga fördelningen i kammaren.

Lars Ulander agiterar och argumenterar vidare på ett utomordentligt märkligt sätt när det gäller länsanslagen och pengarna ute i länen.

Alla utskottsledamöter teg inte när utskottet hade statssekreterargruppen, som Lars Ulander nämnde i sitt huvudanförande, på besök. Flera utskottsledamöter ställde faktiskt flera frågor. Men beredvilligheterna att svara på och presentera vilka projekt som fanns var ju inte så uttalat stor. Om detta berodde på att man befann sig i ett känsligt förhandlingsläge i olika projekt eller om man över huvud taget inte förstod våra frågor må vara osagt. Men jag tror ändå att frågorna formulerades så klart att utskottet – om det hade

funnits ett genuint intresse från statssekreterargruppen att informera om de projekt som nu diskuterades – faktiskt skulle ha varit mycket intresserat av att ta del av detta.

Jag skulle då vilja ställa en fråga till Lars Ulander. Delar Lars Ulander uppfattningen att det måste vara principiellt riktigt att det är riksdagen som har att ta ställning till olika konkreta förslag som olika departement förelägger riksdagen? Detta är ju den principiella invändning som utskotts-majoriteten har mot detta, låt oss kalla det, fullmaktsanslag. Det kan väl ändå inte vara så dåligt ställt med kommunikationsvägarna inom departementet, jag återkommer till det, att industriministern och andra ministrar tillsammans och under statsministern inte kan hantera samordningsfrågorna mellan departementen, och då gärna med hjälp av denna statssekreterargrupp.

Enligt Lars Ulander förefaller det som om den enda möjligheten för regeringen att snabbt agera regionalpolitiskt är om industridepartementet får pengarna, eftersom industridepartementet, som Lars Ulander uttrycker det, har ansvaret för regionalpolitiken. Herr talman, och industriministern, med all respekt för industriministern trodde jag att det var statsministern och övriga i regeringen som hade det totala ansvaret för detta, eller är de andra departementen så ointresserade att de inte är beredda att släppa till pengar och äska medel?

Anf. 14 LARS-OVE HAGBERG (vpk) replik:

Herr talman! Nu har Lars Ulanders tonläge blivit ganska normalt igen. Han mildrar kritiken ganska avsevärt. Nu är vi inte populister längre. Nu förstår han inte varför vi bedriver klassarbete, säger han. Nu får jag kvittera och säga att han tydligen inte begriper vad klassarbete är. Det handlar nämligen om politik. Vi handlar nu i sak här i riksdagen i fråga om denna ståndpunkt, och det har inte ett dugg med klassarbete att göra. Men Lars Ulander, han står väl för en klassarbetspolitik som stöder storföretagens strukturomvandling dagligen utan några som helst ingrepp. Denna politik leder till lönedepression och ökade vinster i det här landet. Företrädarna för denna politik försöker lägga locket på varje facklig aktion för rättvisa i landet. Det är klassarbete, Lars Ulander, men vi kanske inte behöver undervisa om sådana enkla saker här i riksdagen.

Varför gör vi nu detta från vpk? Vi har insikten att avfolkningsbygderna, glesbygderna, behöver stöd för att kunna räddas. För detta ändamål är länsanslaget alldeles utmärkt, Lars Ulander. Vi vill också ha ökade medel till infrastrukturen, men regeringen vägrar varje gång att höja länsanslagen. Nu har det funnits en möjlighet här i riksdagen att vidta båda dessa åtgärder, nämligen att höja länsanslaget och samtidigt, om regeringen har den politiska viljan, öka medlen till infrastrukturen.

Vi har ju faktiskt breddat basen för regionalpolitiken. Industriministern borde vara oerhört glad och gå till finansdepartementet och Kjell-Olof Feldt och säga att han har fått riksdagens uppdrag att begära pengar för detta ändamål, eftersom det är riksdagens vilja. På detta sätt hjälper vi ju industriministern att få loss pengar till regionalpolitiken. Om vi inte hade gjort det hade det varit tvärstopp – det är ju sanningen. Resultatet i dag blir ju

då både en satsning på glesbygden och en satsning på infrastrukturen.

Innerst inne misstänker jag emellertid att regeringen inte vill satsa mer än dessa 300 milj. kr. under tre år. Lars Ulander säger ju att dessa 300 milj. kr. skall användas under tre år. Skall man komma igen varje år med något slags treårsprogram, eller hur har man tänkt? Eftersom dessa pengar skall användas under tre år, är det väl tänkt att det skall vara på detta sätt. Jag kan inte tänka mig annat än att det här är den ram som regeringen har tänkt att satsa på när det gäller infrastrukturen. Men från denna talarstol kan vi redovisa att behoven är i miljardklassen, om det skall bli någon regional balans. Och jag har redovisat att tre kommuner, bl. a. min hemkommun, har begärt det dubbla beloppet i förhållande till dessa 300 milj. kr. Man utmanar ju löjet om man då säger att man har en stark regionalpolitik. Det är ju tvärtom. Man vill tydligen förbättra strukturomvandlingen bara på kapitalets villkor.

Anf. 15 LARS ULANDER (s) replik:

Herr talman! Elver Jonsson säger att arbetslösheten fortfarande är hög. Men jag tycker att man i folkpartiet skulle kunna glädjas över att vi tiondel för tiondel har kunnat minska arbetslösheten i stället för att tala om sysselsättningsfrågor och om vår situation, som folkpartisterna så ofta gör när de är ute och talar. Det är naturligtvis en samlad politisk bild som ligger bakom denna minskning av arbetslösheten – den ekonomiska politiken, regionalpolitiken, arbetsmarknadspolitiken och annat. Det är nog ganska bra att vi har lyckats med detta.

Innan vi är klara med den här första rundan vill jag från denna talarstol slå fast att ni har minskat de regionalpolitiska insatserna med 100 milj. kr. Sedan står ni här och anklagar socialdemokraterna för att vi inte vill bedriva en regionalpolitik som är tillräckligt bastant. Men det är ju ni som har åstadkommit detta.

Vad har ni gjort för övrigt? Ja, ni har tagit bort möjligheterna att på ett ordentligt sätt gå in ute i regionerna med de 300 miljonerna som regeringen har föreslagit.

Sedan säger ni att man får komma tillbaka till riksdagen. Vad innebär det? Det innebär att sommaren går – vi skall ju på ferier nu – och fördröjningen kommer att leda till att detta kommer att slå ganska hårt.

Åk inte ut i bygderna och för en vilseledande argumentation, utan säg som det är att ni genom ert agerande har tagit bort möjligheterna för den socialdemokratiska regeringen att efter den 1 juli bedriva en regionalpolitik som är absolut nödvändig!

Jag vet inte om det finns någon större anledning att fortsätta diskussionen med Börje Hörnlund. Han återkommer i sitt anförande till C-regionerna. Alla som upplevde de hektiska dagarna med Börje Hörnlund i något slags registol vid förhandlingar och annat vet att han var beredd att sälja det mesta för att han skulle åstadkomma ett nederlag för regeringen. Där var naturligtvis C-regionerna med. Men sedan kan man ju alltid, som jag sade i mitt huvudanförande, så att säga tvätta händerna med en reservation.

Anders G Högmark återkom till frågan om Stockholmsområdet. Om Anders G Högmark hade lyssnat på mitt inlägg hade han fått klart för sig vad

jag anser om det här. Vi måste helt enkelt föra en regionalpolitik som ger även orter ute i landet en möjlighet att vara med och konkurrera. Vi måste se till att vi slipper den koncentration som man i dag har i Stockholm. Det måste ske genom en bastant och ordentlig regionalpolitik tillsammans med en ekonomisk politik och en näringspolitik naturligtvis. Jag kan därför inte begripa varför jag får frågor om detta. Jag börjar känna igen Anders G Högmark nu, men han har tydligen blivit offer för en desinformation när det gäller vad dessa 300 miljoner kontra de 200 miljonerna är för något.

Tredje vice talmannen anmälde att Elver Jonsson, Anders G Högmark och Börje Hörnlund anhållit att till protokollet få antecknat att de inte ägde rätt till ytterligare repliker.

Anf. 16 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Jag har naturligtvis mycket noga följt den regionalpolitiska debatten under senare tid. Och jag har också haft rikliga tillfällen till detta här i kammaren i många fråge- och interpellationsstunder. Det har onekligen varit intressant. Alla som deltagit säger sig vara bekymrade, oroade, bestörta över den regionala obalansen. Så har det också varit i dag. Men fyra av riksdagens partier går trots detta emot regeringens förslag om ökade anslag till regionalpolitiken, går emot den förnyelse av regionalpolitiken som man nu här i kammaren bekänner sig till. Det är verkligen bekymrande att vpk och de borgerliga visar upp en avgrund mellan ord och handling i regionalpolitiken, i synnerhet när det är ett stort bekymmer att den regionala balansen har försämrats. Det är ett av de stora problemen nu, när så mycket i övrigt har utvecklats positivt i vårt land. Men på något sätt tycks detta inte bekymra vpk och de borgerliga partierna. Jag kan inte tolka det på annat sätt än att för er är det politiska spelet, taktiken och glädjen över att få tillfoga regeringen ett nederlag i riksdagen viktigare än regional balans och rättvisa. Jag tycker det är både stötande och upprörande.

Jag förstår att ni alla fyra har anledning att i dag med så stora ord som möjligt försöka bortförklara vad som hänt. Jag har en viss förståelse för att ni alla fyra har behov av att i dag ta i, ta till överord för att få bort strålkastarljuset från det som ni ställt till med i utskottet.

Jag vill säga några ord till Börje Hörnlund. Jag gör det med förhoppningen att det går ut i massmedia. Jag har förstått att Börje Hörnlunds angrepp på mig här i dag har gått ut i etern, bl. a. redan i Lunchekot. För att försöka göra sina argument och angrepp starkare svär Börje Hörnlund t. o. m. i riksdagens talarstol som en borstbindare, som det heter. Men kanske kammaren lade märke till en sak, och det borde vara det viktiga när vi diskuterar angelägna sakfrågor i riksdagen; Börje Hörnlund kom under sitt långa och aggressiva inlägg inte med ett enda konkret förslag utan bara med angrepp. Jag satt och väntade och tänkte att han måste väl komma med någonting som gäller regionalpolitiken, men ingenting. Börje Hörnlunds inlägg var ett enda stort tomrum.

Jag har hört från Västerbotten, från Börje Hörnlunds egna partivänner faktiskt, att Börje Hörnlund känner sig nervös och pressad. Det är väl orsaken till att han går upp i riksdagens talarstol och håller ett sådant

anförande som han höll. I alla fall undrar jag hur han känner sig innerst inne. Han följde Kajsa Wargs motto att man tager vad man haver, och så kokar man soppa på det. Men resultatet han serverade kammarens ledamöter i en allvarlig regionalpolitisk debatt var en mager anrättning.

Herr talman! Jag kan inget annat än beklaga Börje Hörnlund. Jag t. o. m. tycker litet synd om honom.

Herr talman! Jag vill påminna om att det faktiskt har hänt mycket positivt också i skogslänen under de senaste åren. Men när man lyssnar till dagens debatt får man intrycket att det faktiskt finns två utvecklingar i vårt land: dels den som verkligen äger rum, dels den som vpk och de borgerliga anser äger rum. Men sysselsättningen har faktiskt ökat, inte bara i landet som helhet, utan också i skogslänen. Arbetslösheten har minskat också i skogslänen. Företagen är lönsamma, och därmed starkare, också i skogslänen. Nyföretagandet, som slagit rekord, har ökat också i skogslänen. Allt detta kan den som vill föra en seriös debatt om regionalpolitiken hämta i offentlig statistik.

Det finns därför en starkare och stabilare grund i dag att stå på i arbetet med att åstadkomma nya företag och nya jobb i stödområdena. Att de regionala obalanserna trots detta ökar beror i mycket hög grad på den ekonomiska och industriella kris som drabbade landet under de borgerliga regeringsåren. Skogslänen drabbades särskilt hårt då, med skogslänens starka beroende av basindustrin som gick starkt tillbaka under dessa år. Åren 1977–1982 förlorade skogslänen 34 000 industrijobb. Bergslagen förlorade under samma tid 19 000 industrijobb. Där kan vi hitta orsaken till de tilltagande regionala obalansproblemen i dag.

Detta återspeglas också i befolkningsstatistiken. 1976, det år då de borgerliga tillträdde regeringsmakten, ökade skogslänens befolkning med ca 6 300 personer. Under de borgerligas sista regeringsår, 1982, då minskade skogslänens befolkning med drygt 4 300 personer. Med andra ord: De borgerliga övertog ett land med befolkningsökning i skogslän och glesbygd, men de lämnade efter sig ett med befolkningsminskning i dessa områden.

Mer behöver inte sägas för att betygsätta den borgerliga regionalpolitiken. Man vände en positiv befolkningsutveckling, som skogslänen hade under hela första hälften av 1970-talet, till en minskning.

Jag vill påminna om detta, när jag hör alla borgerliga och kommunistiska uttjutelser om den nuvarande regeringens påstådda misslyckanden. De borgerliga regeringarna gav miljard efter miljard för att stödja varven i södra Sverige. Tänk om de pengarna i stället hade använts till att bygga upp alternativ verksamhet och förutsättningar för utveckling av näringslivet i skogslänen. Då hade mycket sett annorlunda ut nu.

Den socialdemokratiska regeringen såg omedelbart dessa brister när den tillträdde hösten 1982. Regionalpolitiken har därför hela tiden sedan dess varit ett prioriterat område i regeringens arbete. Det går att utläsa även vid en snabb studie av utvecklingen av de regionalpolitiska anslagen.

Om vi hade fått igenom årets budgetförslag hade anslaget nästa budgetår uppgått till 2 025 miljoner. Det skulle vara en tredubbling jämfört med vad det var när denna regering tillträdde. Även efter den nedskärning med 100 miljoner, som oppositionen vill göra i årets regionalpolitiska anslag, är det ändå en kraftig ökning, tack vare de tidigare årens satsningar. De borgerligas

sista budgetår var de regionalpolitiska anslagen 674 milj. kr. Det skall jämföras med regeringens förslag till nästa budgetår, 2 025 miljoner. Det är alltså en tredubbling av de regionalpolitiska anslagen. Den kraftiga ökningen har skett samtidigt som flera andra områden har tvingats till kraftiga besparingar på grund av det gigantiska budgetunderskott vi övertog av de borgerliga. Det visar på en mycket klar prioritering av regionalpolitiken.

Utöver den här kraftiga ökningen av de ordinarie anslagen har vi genomfört särskilda program för de värst utsatta regionerna: Norrbotten, Bergslagen, Jämtland, Blekinge, liksom för ett flertal orter som drabbats av företagskriser: Timrå, Söderhamn, Uddevalla, Malmö m. fl. Totalt har satsningarna på regionalpolitik varit utomordentligt stora sedan 1982.

Inom ramen för den här kraftiga resursförstärkningen till regionalpolitiken har en omläggning och förnyelse av det regionalpolitiska arbetet genomförts. Vi har bl. a. konstaterat att det traditionella företagsstödet inte längre räcker till.

Ansträngningarna inom regionalpolitiken inriktas numera i allt större utsträckning på att utveckla varje region efter dess egna förutsättningar. De statliga åtgärderna syftar till att förstärka dessa förutsättningar.

Jag har, herr talman, ofta beskrivit detta så här: Det gäller att öka de utsatta regionernas attraktionskraft så att de kan dra till sig företag och verksamheter. Vi måste med regionalpolitiska pengar hjälpa dem att skapa attraktionskraften.

Det kan ske genom satsningar på utbildning, kommunikationer, telekommunikationer, teknikutveckling och teknikspridning, dvs. en mängd åtgärder för att skapa en kreativ och utvecklingsvänlig miljö. Det är en miljö där det finns förutsättningar att starta och utveckla företag och verksamheter. Alla de satsningar som vi gör i dag görs med utgångspunkt i program och förslag som utarbetas i regionerna, så väl anpassade till olika regioners behov som möjligt.

Det är faktiskt så dagens regionalpolitik ser ut. Det är förvånande att framstående och kunniga ledamöter av arbetsmarknadsutskottet som jag vet kan regionalpolitiken och besitter god kunskap i regionalpolitik ändå går upp i riksdagens talarstol och säger: Detta borde man göra, och detta borde man pröva. Vi arbetar nu med att förnya och utveckla de utsatta regionerna på ett sådant här sätt.

Nyckelfaktorerna i detta arbete är utbildning och tillgång till ny teknik. Därför satsas särskilda resurser på de regionala högskolorna och på uppbyggnad av teknikcentra där små och medelstora företag kan lära sig vad den nya tekniken innebär och hur den skall användas.

Detta förnyelsearbete syftar till att mer bestående förändra och förbättra villkoren och möjligheterna att utveckla nya näringar, företag och jobb i de utsatta regionerna.

Det här sättet att arbeta svarar väl upp mot de behov som jag möter vid resor ute i landet och vid samtal med företagsledare, fack och kommunfolk. Ofta påtalar man just bristerna i skogslänens och Bergslagens kommunikationer, svårigheterna att rekrytera arbetskraft – som dess värre gäller också Bergslagen –, för smala företagssektorer och mycket annat som hör brister i infrastrukturen till.

Detta var en bakgrund till att regeringen i årets budgetproposition ville gå vidare med det här förnyelsearbetet. I budgetpropositionen redovisades för första gången en samlad genomgång av olika departements åtgärder av betydelse för den regionala balansen.

Utbildningsdepartementet föreslog bl. a. särskilda medel för förstärkning av de regionala högskolorna.

Kommunikationsdepartementet föreslog ett särskilt program för upprustning av vägnätet, med särskild inriktning på skogslänen och Bergslagen, med en fyramiljarderssatsning. Dessutom föreslog kommunikationsdepartementet särskilda medel för uppbyggnad och drift av kommunala flygplatser i skogslänen.

Arbetsmarknadsdepartementet har bl. a. föreslagit en fortsatt satsning på att utveckla östra Norrbotten.

Jordbruksdepartementet har bl. a. lagt fram ett särskilt utvecklingsprogram för Norrlandsjordbruket.

Jag har här pekat på några insatser som visar just bredden i den regionalpolitik som vi nu kan börja skönja.

Utöver dessa särskilda insatser från olika departement föreslog regeringen också ett anslag på 300 milj. kr. för infrastrukturförstärkande insatser i skogslänen och i Bergslagen. Det anslaget var avsett som en förstärkning och fördjupning av de olika åtgärderna från andra departement. Med dessa medel skulle regeringen, med utgångspunkt i förslag som framtagits i länen och kommunerna, ytterligare stärka utbildningssatsningarna, ytterligare bygga upp möjligheterna till teknikutveckling och teknikspridning, ytterligare förbättra kommunikationerna osv. Detta är en typ av förslag som i dag successivt växer fram i regionerna allt oftare, med hänsyn till de problem som man har. Det är då inte alltid så lätt att omedelbart inordna dem i resp. sektor eller efter länsgränserna. Det var ett av sakskälen till att medel för detta borde och måste vara ett centralt anslag. Jag menar att vi med dessa medel hade kunnat förbättra den samordning av regionalpolitiken mellan olika områden som alla brukar tala sig varma för. Det sker här i riksdagen, och det sker också i talarstolar runt om i landet. Det sker på redaktionerna, i forskares rapporter och i kommunfolkets vardag. Alla menar att denna satsning behövs.

Inom regeringskansliet hade vi startat ett arbete med utvecklingsprogram för några utsatta regioner. Det arbetet byggde på förslag som utarbetats i län och kommuner och inlämnats till industridepartementet. Vårt arbete skedde också i nära kontakt med de berörda länen och kommunerna.

Herr talman! Nu menar jag att detta arbete har drabbats av en hämningslös politisk taktik i den högre skolan. En majoritet i arbetsmarknadsutskottet, bestående av de borgerliga och kommunisterna, har sagt nej till det nya anslaget. Samtidigt som man har gjort det står man här i kammaren i dag och försöker framställa detta nej som en förstärkning av regionalpolitiken. Jag måste säga: Mycket har jag varit med om under min tid i politiken, men detta är något av det märkvärdigaste.

Varför säger ni då nej? Ja, ni hävdar inte att det är fel med ett nytt anslag för infrastrukturella åtgärder eller att det inte behövs pengar för detta. Tvärtom: Ni håller med regeringen om att det behövs förstärkning av

infrastrukturen men säger att det behövs mer än vad regeringen föreslagit. Vad drar ni för slutsatser av detta? Jo, ni anslår noll kronor i stället för 300 miljoner. Det logiska och naturliga hade väl varit – om ni nu vill göra mer – att öka anslagen och inte att ta bort dem!

I de borgerligas och kommunisternas sätt att resonera blir helt plötsligt en försämring av regionalpolitiken en förstärkning. Minskade anslag till regionalpolitiken blir ökade anslag. Jag är faktiskt, herr talman, nyfiken på att få svar på frågan: Vem har inbillat er allt detta? Vilka högre eller dolda makter har lett er fram till dessa häpnadsväckande slutsatser? Eller är det så enkelt att det är centermannen Börje Hörnlund som har lyckats inbilla er allt detta?

Vad som har skett är ett häpnadsväckande beteende som bara ytterligare bevisar en sak: de borgerliga partierna och vpk tar inte de regionala problemen på allvar. Med detta menar jag att ni har gjort regionalpolitiken till ett politiskt taktikspel. Jag kan inte komma fram till någon annan slutsats än att ni i dag egentligen struntar i regionerna, helt besatta av en enda tanke och en enda åstundan – att få tillfoga regeringen ett röstnederlag.

En ledamot av kammaren – Bengt Wittbom – har t. o. m. gått så långt att han storskrattande skryter över att man har tagit av industriministern gottepåsen inför valrörelsen. Detta ger en klar men ändå otäck bild av vilken syn moderaterna har på regionalpolitiken och de regionalpolitiska anslagen. Är det så – och det kanske utskottets talesman snarare än moderaterna och Bengt Wittbom kan klargöra – att ni har den uppfattningen att regionalpolitik är några godsaker som man slänger åt de hungrande regionerna för att värva röster i valrörelsen? Är det verkligen så illa ställt? Jag trodde att vi efter de här åren av diskussioner i riksdagen var överens om att de regionalpolitiska anslagen är till för att åstadkomma regional utveckling och rättvisa, för att bygga teknikcentra och för att skaffa nya jobb. Om jag tolkar Bengt Wittboms uttalande i massmedia rätt är regionalpolitik i moderaternas värld enbart en fråga om spel och taktik. Men utskottets moderate talesman kan kanske rätta till Bengt Wittboms uttalande på den punkten.

Jag har också läst centerpressen. Den skriver glädjestrålade om att oppositionen äntligen lyckats sätta Thage G. på plats, även om – tillägger man – det får ske till priset av minskade satsningar på regionalpolitiken. Kosta vad det kosta vill; huvudsaken är att regeringen tillfogas ett nederlag.

Jag måste säga att min slutsats av detta är: Underliga äro centerns vägar för att komma tillbaka i politiken!

En oberoende liberal pressröst talade om att det här rör sig om en ren prestigefråga. Nej, verkligen inte! Det är fråga om att vpk och de borgerliga vill försvaga regionalpolitiken och minska de regionalpolitiska anslagen. Det är bara att läsa innantill i arbetsmarknadsutskottets betänkande för att konstatera det. Och man behöver inte bläddra i betänkandet, för det står på första sidan. Där kan man läsa den tabell som visar att det blir en minskning av de regionalpolitiska anslagen med 100 miljoner.

Men samma pressröst ger själv förklaringen: man vill inte att industriministern skall få spela rollen som regionalpolitisk jultomte. Det kan ju ge regeringspartiet fördelar så här nära valet, och det vill man förhindra. Även om det går ut över regionalpolitiken.

Jag måste beklaga att kommunisterna och de borgerliga, påhejade av den

borgerliga pressen, bedriver ett cyniskt spel med problemregionerna och de människor som bor där.

Jag kan inte underlåta, herr talman, att säga ytterligare några ord till Börje Hörnlund. Han förnekar sig aldrig. Hurtfriskt förklarar han i tidningarna: Nu har de borgerliga och vpk tagit av regeringen 300 milj. kr., och av dem har vi gett länsstyrelserna från söder till norr 200 miljoner, så vi har satsat mer på regionalpolitiken än regeringen.

Vad är detta för sätt att räkna? Jag trodde ändå att 300 miljoner var mer än 200 miljoner. Men icke i Börje Hörnlunds värld! Jag är övertygad om att människorna ute i skogslänen har bättre kunskaper i matematik än vad Börje Hörnlund tror och att de anser att t. o. m. centern nu har gått för långt i sitt taktiska spel.

Att centern har gått för långt har jag i dag fått ett intryck av att ni alla tycker. Jag tror att ni både från borgerligt och kommunistiskt håll har begripit att så är fallet. Och då säger ni: Vi begär egentligen mer pengar än regeringen, men vill att regeringen skall lägga fram förslag om dessa pengar.

Jag frågar, och jag riktar mig då till alla ledamöter från den borgerliga och den kommunistiska sidan: Vad är ni för kvinnor och karlar? Ni har ju majoriteten i riksdagen! Ni har ju möjlighet att redan i dag gå från ord till handling. Ni har faktiskt riksdagsmajoritet tillsammans – kan ni inte räkna samman era mandat? Om ni tycker att regeringen satsar för litet, då har ni väl bara att höja beloppen.

Men så långt sträcker sig inte viljan hos er i regionalpolitiken.

Det framgår av dagens talarlista att oppositionen skall kasta in litet högre dignitärer i debatten än utskottsföreträdarna. Det brukar inte vara vanligt. Jag kan inte tolka detta på annat sätt än att oppositionspartierna har blivit utomordentligt oroade över vad deras representanter i arbetsmarknadsutskottet har ställt till med. Det är förståeligt. De borgerligas och vpk:s ställningstagande har väckt berättigad uppmärksamhet och förundran över hela landet.

Nu försöker de på olika sätt att tona ner och förringa sitt misstag. De säger t. ex.: Länsanslaget ökar ju med mer än 200 miljoner, det ökar med 600 miljoner, om man räknar med alla tre åren.

Jag vill uppehålla mig litet vid detta.

Utskottets majoritet har för nästa budgetår höjt länsanslaget med 200 milj. kr. Det är den höjning som föreslås. Utskottet har ännu inte tagit ställning till de kommande två åren. Därför finns det ingen som helst grund för att hävda att höjningen redan nu är 3 x 200 milj. kr., dvs. 600 milj. kr. Med hänsyn till hur ni i oppositionen tidigare har svängt mellan olika uppfattningar kan man inte nu veta vad ni vill nästa budgetår.

Dessutom vill jag tillägga: Länsanslagen, som ni nu höjer, gynnar också de rika länen, även storstadslänen. Det är bra att länen får mer pengar, och jag tror säkert att de kan göra mycket nytta. Men i det här fallet har frågan varit var och på vilket sätt resurserna gör bäst nytta. Regeringen har ansett att de behövs för att förstärka infrastrukturen, så att de i första hand kommer de mest nödlidande länen till del. Med ert förslag höjs anslagen dessutom med ett mindre belopp, för ni skär ju ned de regionalpolitiska anslagen med 100 milj. kr. Genom att höja länsanslagen fördelar de borgerliga och kommunistiska

terna resurser över hela landet, även till storstadslänen, inkl. Stockholms län, och till de industrilän som i dag har en mycket god tillväxt. Med en sådan stor höjning som det nu är fråga om kommer en del av tillskotten att tillfalla storstadslänen. Alla läns anslagsnivå måste höjas. Därför innebär de borgerligas och kommunisternas beslut i realiteten en omfördelning från de mest utsatta regionerna till län som faktiskt borde ha klarat sig med medel som de redan tidigare hade. Detta är ett viktigt påpekande, som har kommit fram alldeles för litet i den allmänna debatten.

Om ni för ett resonemang om länsanslagets totala slutbelopp vill jag tillägga följande: Det är fel att räkna 300-miljonersanslaget som 100 milj. kr. per år i tre år. Att vi i budgetpropositionen angett tiden till tre år beror på att det är ett nytt anslag, som skall prövas i tre år. Vi har sett det som en framgång för regionalpolitiken att få denna typ av anslag, som markerar behovet av samordning mellan olika politikområden. Men det är naturligt att detta prövas under en period innan det blivit ett bestående inslag i regionalpolitiken. Det är vår motivering, men den verkar oppositionen inte ha förstått eller tänkt igenom.

Självfallet skulle regeringen, om anslaget hade blivit en framgång, ha fyllt på med mera pengar när de första 300 miljonerna tagit slut. Det hade kunnat ske efter ett år, beroende på hur snabbt pengarna hade gått åt. Hela beloppet, 300 milj. kr., skulle ha stått till förfogande redan under det första budgetåret, för det tas ju faktiskt upp nästa budgetår. Därför är det fel att räkna detta som ett årligt 100-miljonersanslag. Det hade snarare kunnat bli ett årligt 300-miljonersanslag, dvs. 900 miljoner under tre år. Det är faktiskt så. Men ingen av de borgerliga eller av kommunisterna har bemödat sig att göra denna uträkning.

Herr talman! Jag döjer inte att jag är bitter över det nederlag som i dag väntar regionalpolitiken. De borgerligas och vpk:s beslut i arbetsmarknadsutskottet är inget annat än ett svek mot de sämst ställda regionerna. Det finns så mycket utvecklingsbart, så många goda idéer och utvecklingsbara projekt, som hade kunnat få en hjälpsam hand med de resurser som ni nu i dag kommer att säga nej till. Det är särskilt bittert mot regionalpolitiken att detta nej inte grundar sig på sakskalet utan enbart på glädjen att få tillfoga regeringen och industriministern ett nederlag i riksdagen.

Men förlorare nummer ett är de utsatta regionerna runt om i landet. Jag hoppas att man där skall se till att ni blir förlorare i nästa års val på den här kuppen. Det förtjänar ni efter dagens uppvisning.

Börje Hörnlund har ju fått ordentligt back tidigare på sina konstruktioner. Uppgåelsen med kds, kristen demokratisk samling, var ju inte precis någon lyckad idé, eller hur, Börje Hörnlund? Den resulterade ju i ett av de största valnederlagen någonsin för centern. Har Börje Hörnlund redan glömt det? Kanske slaget mot regionalpolitiken kan komma att stå centern minst lika dyrt i nästa års val. Jag undrar faktiskt i mitt stilla sinne. Börje Hörnlund, vem som är på väg att sjunka? Vem är det egentligen som är i otakt med opinionen?

Herr talman! Regeringen skall självfallet komma igen. Vi skall lägga nya förslag till insatser. Vi skall arbeta vidare tillsammans med länen och kommunerna. Skogslänen och övriga utsatta delar av landet kan lita på den

socialdemokratiska regeringen. Men tyvärr är det ofrånkomligt att de borgerligas och vpk:s taktiska spel avsevärt försenar och försvårar arbetet. Detta kommer att drabba skogslänen och de människor som bor där.

Regeringen kommer att arbeta vidare med de påbörjade programmen, för de utsatta regionerna. Vi hade hoppats kunna presentera programmen före sommaren. De åtgärder vi planerat avser bl. a. utbildning, kommunikationer, teknikspridning, turistsatsningar. I stället får vi nu inrikta arbetet på att komma fram med förslagen till riksdagen under hösten. Då återstår att se om oppositionen i handling är beredd att gå regeringen till mötes och bevilja de begärda pengarna. Utan pengar går det inte att bedriva regionalpolitik. Hade ni menat allvar, då hade ni beviljat dessa pengar redan i dag, eftersom ni har majoriteten i riksdagen. Jag kan inte tolka ert handlande på annat sätt än att ni inte menar allvar.

Herr talman! Det som väntas ske i riksdagen i dag visar ju att de borgerliga och kommunisterna inte är att lita på, när det gäller regionalpolitiken.

Det kommer att gå upp för allt fler människor och regioner att endast med en socialdemokratisk majoritet i riksdagen kan en bra regionalpolitik föras i vårt land.

Anf. 17 ELVER JONSSON (fp) replik:

Herr talman! I den inledande delen av sitt anförande pläderade industriministern för ett bättre språkbruk i riksdagen, och det har jag ingenting att invända emot. Men ganska snart sade industriministern: Ni går ju emot den ökade satsningen på och förnyelsen av regionalpolitiken. Då spetsade jag öronen och undrade vad det var han talade om. Så blev det ett anförande om hur taktiken har fått breda ut sig. Jag tror faktiskt att den möjligen har fått breda ut sig så mycket att industriministern själv har blivit taktikens fånge. Han avslutade sitt anförande som på ett bättre valmöte.

Låt oss se till sakfrågorna, herr talman! Industriministern påstår att vi går emot den ökade satsningen. För folkpartiets del sade vi att det måste till en kraftig uppräkning av länsanslaget. Det blev ett plus på 200 milj. kr. Den summan ligger närmast vårt yrkande. Vi sade att sysselsättningsstödet i stödområde C bör vara kvar, trots att regeringen vill skrota det. Det är alltså på två punkter som vi vill göra en ökad satsning.

När det gäller förnyelse kan vi inte gå med på att anslå opreciserade pengar till infrastrukturen. Men precisera det anslaget och kom tillbaka! Om planerna var så långt framskridna som industriministern antyder, varför kunde ni då inte avslöja det vid den hearing som utskottet hade med företrädare för industridepartementet? I stället valde ni att vara diskreta som legationssekreterare och avslöjade intet.

Sedan fick vi höra en klagan över att det gått för mycket pengar till varven under svunna tider. Ja, det har det förvisso gjorts, men då skall vi inte glömma bort att en av de ivrigaste påhejarna för de anslagen var dåvarande riksdagsmannen Thage G. Peterson.

Vidare talade industriministern om stora satsningar på de nuvarande varvsorterna. Mycket av detta har varit nödvändigt, men varför vara så tuff mot norra Dalsland, Bergslagen, Norrlands inland och sydöstra Sverige, som har stort behov av stöd, t. ex. ett förstärkt länsanslag?

Nej, herr talman, det är inte så att vi inte vill ge pengar till infrastrukturella satsningar, men vi måste ha underlag för vad vi fattar beslut om. Riksdagen är positiv och vill satsa. Riksdagen är beredd att satsa mer än vad regeringen talar om i dag. Kom tillbaka med väl genomtänkta förslag! Då skall vi ställa upp på dem. Det måste vara riktigt att det också blir ett riksdagens godkännande av det som vi ger ut statsmedel till.

Anf. 18 ANDERS G HÖGMARK (m) replik:

Herr talman! Det vore önskvärt om man kunde diskutera sakfrågorna något. Jag vågar med gott samvete påstå att jag är mer intresserad av det än av att vi kastar ord och ordvändningar på varandra, även om det tycks vara ett väsentligt inslag i de här debatterna. Det var ganska trist att här lyssna på den litania som man alltid får höra om hur eländigt allting var mellan vissa år, hur fantastiskt bra allting var före vissa år och hur gudomligt allt har blivit efter vissa år. Jag tycker att det är för banalt, för enkelt, när man har det internationella konjunkturperspektivet klart för sig och kan jämföra.

Om man vill delta i en seriös debatt, industriministern, tycker jag inte att man bara skall ägna sig åt denna litania. På något sätt tycks man mena att den som inte är för socialdemokratisk politik är inte heller för regionalpolitik eller någon form av regional utveckling utan ointresserad av regionala problem. *Skiljelinjen mellan dag och natt, mellan svart och vitt går ej vid 300 milj. kr. i ett treårsanslag.* En så förenklad bild av verkligheten får man väl knappast ha, om man är industriminister. Om det bara gällde just 300 milj. kr., då skulle vi ganska snabbt kunna lösa de regionala obalansproblemen.

Jag tror, herr talman, att det finns anledning för oss att lyfta blicken litet grand och se att det inte enbart är med ett antal miljoner uppåt eller nedåt i anslag som vi storstilt kan påverka den regionala utvecklingen framöver. Från moderat sida har vi pekat på helhetssynen. Vi har pekat på att det socialdemokratiska samhällsbyggandet av tradition är inriktat på en centralistisk struktur. Vi har av tradition en stark central styrning från Stockholm via den offentliga makten, via organisationerna, via näringslivet. Vi har skapat strukturer som har försvårat utvecklingen ute i regionerna. Vi har ett gigantiskt offentligt transfereringssystem, som har skapat en enorm fördel för vissa storstads- och utvecklingsregioner. Där man bygger kraftigt och till höga kostnader får man också stora statliga lån och subventioner. De små kommunerna ute i perifera regioner drabbas av detta. De specialdestinerade statsbidragen är ett praktfullt exempel på omvänd regional balans. Det finns många andra transfereringssystem. Det finns mängder av detaljregleringar för kommuner och landsting som försvårar kreativitet och entreprenöranda ute på fältet.

Man kan skapa gynnsamma betingelser genom politiska beslut när det gäller infrastruktur, men de avgörande utvecklingsstegen måste ändå tas av enskilda entreprenörer i en gynnsam god miljö. De betingelserna blir bättre, om man bryter ner de centralistiska strukturerna.

Skillnaden, herr talman, mellan natt och dag, mellan gynnsam och ogynnsam utveckling i Sverige ligger inte i ett ja eller ett nej till ett par tre hundra miljoner i regionalpolitiskt stöd. Låt oss få en seriös debatt, industriministern. Lyft debattkvaliteten litet grand!

Anf. 19 BÖRJE HÖRNLUND (c) replik:

Herr talman! Jag var väldigt mild i tonen, jämfört med de socialdemokratiska debattörerna Bo Södersten, Hans Hagnell, Bengt Norling och mängder av socialdemokratiska kommunalråd. Jag har citat på vad de har sagt.

”Man tager vad man haver, om man så hava kan”, sade Cajsa Warg. Inte ens det citerar industriministern riktigt. Han citerar en artikel som jag har haft i Västerbottenstidningarna – inte ett ord riktigt! Det är snart ljug rakt igenom, och det på ministernivå! Jag är ledsen att det skall vara så.

Thage G. Peterson kritiserar att Åsling gav varven stöd. Jag ser framför mig Thage G. Peterson med röd flagga: ”Hade vi regerat hade ni fått mer.” Men ni röstade omkull förslaget i fråga om Landskronavarvet och såg till att det gick åt en massa miljoner kronor. Hur kan industriministern då angripa oss? Håll någon nivå på debatten!

Industriministern tar upp små högskolor. Man har nyss röstat ner 50 milj. kr. som centern har föreslagit till de norrländska och sydöstra små högskolorna – och så tar han upp detta som ett angrepp!

Han tog upp Norrlandsjordbruket. Där har ni ju förlorat votering på votering här i kammaren – men så använder han detta ur socialdemokratisk synpunkt!

Thage G. Peterson är icke trovärdig. Jag skall tala om en sak för Thage G. Peterson. Vi tillstyrkte de 300 miljonerna. Men sedan kom jag att tänka på Volvo och Saab. De fick ett jättestort lokaliseringstöd, och vi i riksdagen trodde att det var bra med det. Men sedan går man och ger bakvägen 500 milj. kr. per företag, i princip genom en skattefiffelhistoria, till två av Sveriges rikaste företag.

Hur kan man lita på och släppa pengar obundna till en sådan regering och en sådan minister? Jag kan det i alla fall inte.

När det däremot gäller Kockums i Stensele hänger armarna rakt ned på industriministern.

Så talas det om att regionalpolitiken har varit prioriterad. Ja, det har flyttat ut 22 000 personer från Norrland. Under våra sex år var det en svag ökning. Är detta en regionalpolitisk prioritering så är det dåligt.

Sedan upplevde jag att industriministern sansade sig litet. Förut sade han: Nu blir det inget mer före valet, nu avbryter vi arbetet för inre Norrland. Tar industriministern tillbaka detta? Jag fattade det så att han skulle komma tillbaka i höst, med ett paket. Kom då med 400 milj. kr., så blir det en fördubbling av de regionalpolitiska satsningarna, och då har vi haft någon nytta av den här striden.

Anf. 20 BENGT WITTBOM (m) replik:

Herr talman! Jag hade inte alls tänkt gå upp i den här delen av debatten, men jag måste nog göra det.

Thage Peterson, ordet gottepåse är ett alldeles korrekt ord att använda i sammanhanget. Thage Peterson har nämligen använt regionalpolitikens resurser som en gottepåse. Det har delats ut på de ställen där partikansliet på Sveavägen har sett att det socialdemokratiska stödet har sviktat. Det har undanhållits borgerligt styrda kommuner. Det hela har skötts på ett sätt som

inte rimmar med det ansvar som varje regering måste ta för den nu allt viktigare regionalpolitiken.

Det är inte borgerligheten här i kammaren som "taktiserar", Thage Peterson, utan det är regeringens handläggning av regionalpolitiken som har blivit mindre och mindre styrd av fakta och verklighet och mer och mer styrd av en alltmer pressad socialdemokratisk minoritetsregering, som med större och större oro ser fram mot 1988 års val. I takt med att de regionala problemen tilltar, måste vi här i riksdagen se till att det blir slut på gottepåsestrategin och att pengarna faktiskt fördelas dit där de behövs bäst, Thage Peterson.

Jag sade en gång att regeringen på sätt och vis liknar ett resande teatersällskap. Er politik har ju faktiskt fungerat på följande sätt. Först kommer statsministern till en kommun som har mycket stora problem och talar i generella termer om allt vad den socialdemokratiska regeringen tänker sig att göra. Sedan kommer Thage Peterson på ett första besök och informerar sig om problemen och skapar förhoppningar och förväntningar hos människor och kommunalpolitiker. Sedan händer ingenting. Sedan hör kommunalpolitikerna av sig och uppväktar industriministern och ber honom komma och hälsa på. Så åker man hem och väntar och väntar, men från industridepartementet är det tyst. Man tar väl en blomma och rycker av bladen: "kommer, kommer ej". Oftast kommer inte industriministern, i alla fall inte om det är en kommun med för få invånare för att vara röstmässigt intressant eller med felaktig politisk majoritet eller över huvud taget en kommun som inte har hamnat i rätt ruta bland partistrategerna, som nu försöker "taktisera" fram en situation inom alla politikområden, som skall göra det möjligt för en socialdemokrati som tappar mer och mer förtroende att vinna 1988 års val.

Anf. 21 LARS-OVE HAGBERG (vpk) replik:

Herr talman! Jag vill verkligen tacka industriministern för hans uttryckliga löfte att i höst komma med ett paket. I detta politiska spel, som man kallar det, får efter vad jag kan förstå vi från vpk nästan full pott. Vi har ju länge krävt att man skall satsa på infrastrukturen men även på länsanslagen. Då har ju riksdagen, med någon förskjutning, ändå förverkligat någonting av de intentioner som vpk har haft. Jag tar det verkligen som ett löfte att industriministern kommer med ett rejält paket. Vi har som sagt redan lovat att ställa upp fullt ut.

Naturligtvis är industriministern en mycket begåvad demagog. Han är nästan styv i korken när han talar om vad han har gjort för någonting. Han har t. ex. tredubblat anslagen.

Vad beror det då på att koncentrationen är snabbare än någonsin efter 1982 och att ungdomarna med kunskap flyr de här områdena? Det är ju dem vi förlorar, det är de som flyttar. Detta skyller han på en gången tid, men det kapital som styr allt detta är avsevärt mycket starkare än de medel som industriministern någonsin kan föreslå. Att detta händer beror på att han inte föreslår ett enda styrmedel, inte en enda etableringskontroll – han har bara ett lokaliseringsråd, som jag ser det.

Under den här tiden har man byggt upp en rekordlikviditet med

rekordvinster i företagen. Det har varit rekordfart på börsen. Här finns det pengar, men regeringen skall inte satsa de pengarna på andra bygder inte! Man underlättar och sätter full fart på struktüromvandlingen utan något som helst hinder. Sedan träter man om 300 milj. kr. som skulle kunna stoppa detta. Det utmanar löjet, industriministern! Någoting måste man väl ändå göra mot de starka krafter som i dag tränger sig in i koncentrationsområdena, oavsett hur goda avsikter politikerna har.

Det behövs alltså mångmiljardbelopp till infrastrukturen, men det behövs också mångmiljardbelopp för att satsa på de statliga företagen. När industriministern nu säger att det kanske blir bekymmer i valet måste jag påminna industriministern om hans förslag om Statsföretags introduktion på börsen och hur detta kommer att drabba de utsatta länen. Det blir avsevärt mycket mer än han någonsin kommer att ha i andra påsar. Han förlorar nämligen massor av arbetstillfällen genom att inte satsa på de statliga företagen.

Anf. 22 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Jag noterar med intresse att ingen av er fyra har tagit fram er räknekost i era repliker. Det är förklarligt, för jag tror ingen, i varje fall ingen utanför kammaren, förstår hur ni räknar. Ni har tidigare gått upp, alla fyra, och sagt att ni satsar mer på regionalpolitiken än vad regeringen har föreslagit, och det är inte sant.

Den samlade oppositionen, moderater och kommunister i skön förening, har enligt den sammanställning som finns på s. 1 i betänkandet beslutat anslå 1 925,2 milj. kr. till regionalpolitiken för nästa budgetår. Och av budgeten framgår det att regeringen ville satsa 2 025,2 milj. kr. Ni har alltså dragit ned anslaget med 100 milj. kr., och något annat beslut finns inte. Ni kan fortsätta att hävda hela dagen och hela natten att ni vill satsa mer, men ni gör det inte – ni satsar ju mindre.

Jag sade att om ni hade velat satsa mer, skulle ni väl ha ökat anslagen, inte minskat dem. Kan ni förklara det här? Varför minskar ni de regionala anslagen när ni egentligen vill öka dem? Kan ingen av er svara på den frågan?

Ni har ju chansen till ett beslut i dag. Varför låter ni regionerna vänta till nästa riksdagssession? De borgerliga och kommunisterna har ju majoritet i Sveriges riksdag. Om ni påstår att ni är beredda att satsa mer på regionalpolitiken än regeringen, varför gör ni då inte det i dag? Låt inte regionerna vänta! Bevilja i dag de 400 miljoner som Börje Hörnlund så hurtfriskt talade om här för en stund sedan!

Eftersom jag nämnde hans namn skall jag säga ett par saker till Börje Hörnlund. Jag hade inte tänkt ägna mig så mycket mer åt Börje Hörnlund. Efter Börje Hörnlunds många utfall har jag litet svårt att ta centern på allvar. Vad har egentligen hänt med centern och regionalpolitiken? Tidigare tog centerpartiet regionalpolitiken på allvar, och vi tog också centerpartiet på allvar när det gällde regionalpolitiken. Man hade i det förflytna en ambition att vara konstruktiv och aktiv för att bekämpa de regionala obalanserna. Men så är det ju inte i dag. Min och många andras fråga är alltså: Vad har egentligen hänt med centern? Jag tror inte att Börje Hörnlund kan förklara det. Men det finns kanske någon annan centerpartist i kammaren som kan

förklara varför ni inte längre är trovärdiga i regionalpolitiken.

Sedan, herr talman, något som jag betecknar som mycket allvarligt. Börje Hörnlund går upp i riksdagens talarstol och beskyller tre av våra största exportföretag – Volvo, Saab och Svenska Varv – för skattefiffel. Begriper inte Börje Hörnlund att detta är en allvarlig beskyllning, som kan skada dessa tre företag på exportmarknaderna? Jag måste som industriminister överlåta åt de tre företagen att bemöta Börje Hörnlunds beskyllning här i dag – att dessa tre företag skulle vara skattefiffelare.

Till Anders Högmark vill jag säga att jag förstår om han inte vill höra talas om utvecklingen under perioden 1976–1982. Det var ju dessutom en moderat som under större delen av den perioden var ekonomiminister. Jag vet att ni borgerliga helst vill glömma den perioden. Men det är nödvändigt att ta upp utvecklingen under de borgerliga åren – förfallet i industrin, förfallet i regionerna, förfallet i politiken – för att beskriva orsakerna till läget i dag i regionerna. Vad är orsaken till den regionala obalansen? För att man skall kunna svara på den frågan är det alltså nödvändigt att påminna om utvecklingen under perioden 1976–1982. Jag är ledsen, Anders Högmark, men jag kommer att fortsätta att påminna er om vad som skedde under de borgerliga åren. Det får faktiskt Anders Högmark leva med.

Lars-Ove Hagberg måste jag också trots allt nästan tycka synd om. Även han har letts av sin iver att få slå regeringen på fingrarna. En del påstår att han t. o. m. tycker att det är litet fint att umgås i de borgerligas salonger. Men den fåfängan drabbar ju hans eget hemlän, hans egen hembygd. Trots att Lars-Ove Hagberg kommer från den för närvarande mest sargade industriregionen, som skulle ha haft stor nytta av snabba och stora insatser, säger Hagberg nej. Jag är litet nyfiken på hur Lars-Ove Hagberg lyckas förklara detta för sina kamrater hemmavid. Hur kan en radikal vpk-are med höga ambitioner – som han nog ändå har, åtminstone i ord – när det gäller att utveckla Bergslagen, slå följe med moderaten Bengt Wittbom och avstyrka viktiga utvecklingspengar bara för nöjet att slå regeringen på fingrarna? Hur förklarar Hagberg detta mentalt och ideologiskt?

Jag har förstått att ni just nu har det besvärligt i vpk och att ni alla har behov av att markera positioner inför stundande kongress och partiledarval. Men var det verkligen så klokt, Lars-Ove Hagberg? Är det ett bevis på radikalt och konstruktivt utvecklingstänkande att bli kompanjon med moderaterna – och särskilt Wittbom, som har visat ett så totalt förakt för regionalpolitiken? Jag kan inte annat än önska Hagberg lycka till på kongressen nästa vecka när det gäller att förklara vad han har ställt till med. Den lyckosparken kan han nog behöva.

Men det är också litet märkligt att vpk går emot 300-miljonersanslaget. I den motion som vpk lämnade in med anledning av den näringspolitiska propositionen, som skall behandlas på måndag här i riksdagen, föreslog vpk en höjning med 100 milj. kr. Man tyckte att anslaget var bra, men man ville höja det.

Det är alltså så här, herr talman: Ena dagen vill vpk höja anslaget med 100 milj. kr., nästa dag tar man helt bort det. 300 miljoner blir plötsligt noll miljoner. I dag säger herr Hagberg att "vi är beredda att ge mer pengar". Men det är inte trovärdigt. För vad händer nästa dag, när ni har visat att ni kan föra från-dag-till-dag-politik?

Nu avslår ni ju anslaget tillsammans med de borgerliga. Då menar jag att ingen kan tro på Hagbergs påstående att i höst skall ni godkänna mera pengar. Om ni vill ha mera pengar, varför samsas ni då med de borgerliga kamraterna? Det är inte för sent att ändra sig. Antingen går ni samman med de borgerliga – ta genast kontakt med Börje Hörnlund, han fixar nog det här – och utarbetar snabbt ett förslag där ni höjer anslaget med 400 miljoner i dag. Eller också går ni samman med socialdemokraterna och ser till att anslaget och förnyelsen av regionalpolitiken blir ett faktum.

Kommunisterna har inte bara satt sig på två stolar. Ni har satt er på alla stolarna kring ett hopplöst runt bord, där ni har olika uppfattningar i samma fråga. Jag är nyfiken på hur man känner det i dag hemma i Borlänge, i Bergslagen, inför den stora bedrift som kommunisterna är på väg att göra – att säga nej till ett anslag som hade möjliggjort snabba insatser i Bergslagen. Jag är nyfiken på vad det blir för välkomnande i morgon när Lars-Ove Hagberg stiger av tåget vid Borlänge station.

Anf. 23 LARS-OVE HAGBERG (vpk) replik:

Herr talman! Nu har industriministern slagit rekord i oförsämdhet.

Jag tror att kommunalråden i min region hälsar med tillfredsställelse att vpk först har sett till att länsanslaget höjs och sedan har sett till att regeringen kommer med ett förslag i höst. Vad man har krävt är 600–700 milj. kr. bara från Borlänge.

Skall Borlänge ha alla 300 miljonerna, industriministern? Svara på den frågan! Hur mycket skall Ludvika ha – som vill ha ungefär lika mycket? Och hur mycket skall gå till Gävleborg, som vill ha 900 miljoner? Eller skall de dela på dessa 300 miljoner – och på tre år?

Nej, industriministern, demagoin går inte hem. Det är nog industriministern som inte vågar åka till Borlänge och gå av på stationen där. Erfarenheterna hittills är sådana.

Räknekonsten är ganska häpnadsväckande. Industriministern läser bara första sidan i betänkandet. 200 miljoner plus det tillskott som industriministern har lovat kommer till hösten blir avsevärt mycket mer. I propositionen föreslås 300 miljoner under tre år, men i dag trollar industriministern och säger att regeringen skall komma igen med 300 miljoner även nästa år. Det är enkla efterkonstruktioner – det är de sura rönnbären. Hur långt skulle de 300 miljonerna räcka?

Regeringen måste ha en överblick över vilka projekt – i miljardklassen – i alla dessa områden som skall prioriteras och var de skall genomföras. Regeringen är tillsatt och har kunskap för att lägga fram förslag för riksdagen om den prioritering som skall göras. Det åligger regeringen att lägga fram sådana förslag, som riksdagen får granska. Det är inte vi som blir uppvakade av alla länsstyrelser och kommuner, utan det är just regeringen, och den har därför skyldigheten.

En sak vägrar industriministern konsekvent att diskutera, nämligen den tredje vägens politik och dess effekter på strukturomvandlingen. Den hindras inte ett dugg. Stockholmstillväxten fortsätter. Den nya tekniken koncentreras kring Stockholm, trots att den är decentraliserande. Det finns små teknikcentra ute i landet som har svårt att hävda sig.

Industriministern vill inte diskutera dessa styrinstrument. I stället skickar han ut cirkulär och propagandabroschyrer, för att dölja att den egentliga orsaken till att det inte händer någonting i detta land är regeringens politik, när regeringen inte ingriper mot de krafter som styr så enormt snett i detta land.

Jag kan lugnt, industriministern, inför de väljare som jag representerar, i Borlängebygden, Bergslagen, skogslänen och t. o. m. Blekinge, säga att denna uppgörelse i dag är den bästa möjliga i detta politiska läge. Det kan bli ännu bättre om regeringen antar de förslag som vpk har lagt fram – då blir det bingo för regionalpolitiken.

Under detta anförande övertog andre vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 24 ELVER JONSSON (fp) replik:

Herr talman! Det är närmast en gåta att industriministern, som ofta i andra sammanhang är både klok, taktfull och t. o. m. sansad, får nästan fnatt när han kommer upp i riksdagens talarstol. Han säger: Varför vill ni inte ha 300 miljoner si eller 400 miljoner så? Men snälla industriministern! Går seriöst regionalpolitiskt beredningsarbete verkligen till på det sättet? Jag vill hävda att detta är ett sätt som man inte skall hantera frågorna på. Det kanske är därför som riksdagen nu visar sig vara så skeptisk till att ge industriministern pengar in blanko. Vi säger: Kom med förslag! Kom med ökade satsningar på infrastrukturen! Vi är beredda att stödja förslagen, men det är rimligt att riksdagen godkänner dem.

Industriministern tyckte att det var för mycket pengar som kom en del län till godo. Jag vill rekommendera honom att, i stället för att förläsa sig på en rad dagstidningar, läsa om länens egna önskemål. Jag citerade tidigare i debatten – vilket kanske gick industriministern förbi – vad ett så närliggande län som Gävleborgs län säger: Både lokaliseringsbidraget, glesbygdstödet och de samlade länsanslagsmedlen är förbrukade, och vi har ca 20 milj. kr. som är uppmuddrade på kö. – Är det att ha för mycket pengar? I Värmlands län säger man: Nu har vi varit tvungna att sänka ambitionsnivån – pengarna har inte räckt.

Det är därför konstigt att regeringen tycker att det finns för mycket pengar ute i länen. Å andra sidan vill jag slå fast – det är en rimlig slutsats som riksdagsmajoriteten kommer fram till – att dessa medel bör räknas upp.

När det gäller förnyelsearbetet kan jag inte undgå att uttrycka den djupa tillfredsställelse som vi i folkpartiet känner över att utskottet tog fasta på folkpartimotionen om en samlad utredning. I den motionen finns det många framåtsyftande förslag, som kan vara en god grund för ett bra utredningsarbete. Regionalpolitiken är nämligen så svår att den inte klaras ut i en häftig riksdagsdebatt, genom att det ges ett och annat bud hit eller dit. Det behövs en noga genomtänkt strategi om den skall fungera, där kommunikationer och utbildning får en central plats och där framför allt decentraliseringstanken får slå igenom.

Därför ställer jag och folkpartiet stora förhoppningar på det utredningsarbete som skall ta fart efter detta riksdagsbeslut. Jag vill att industriministern

skall ge både breda och generösa direktiv och att denna utredning får jobba under gynnsamma omständigheter. En bra regionalpolitik fordrar att utredningen kommer i gång snart.

Anf. 25 ANDERS G HÖGMARK (m) replik:

Herr talman! Jag kunde och kan ana att industriministern även framöver i kammaren kommer att dra siffrorna före och efter, och om han gläds åt detta må han göra det. Trots de lysande siffrorna efter 1982 och den utomordentligt glädjande utvecklingen finns det, som framgår av utskottets betänkande, ett antal socialdemokratiska motionärer som hyser stark oro. Det är många av dem som har önskat att länsstyrelser i olika län skulle förverkliga det eller det projektet. Det är många av socialdemokraternas ledande företrädare i Norrland som har efterlyst ökade satsningar. Jag och utskottsmajoriteten har utomordentligt svårt att förstå varför vår höjning med 200 miljoner skulle försvåra sådana satsningar.

Industriministern säger sedan att en lång rad projekt har arbetats fram. Det skulle vara mycket intressant om industriministern för kammaren kunde redovisa några av de förslagen. Han kunde också via statssekreterargruppen inför utskottet ha presenterat några av förslagen – mähända hade utskottet då tagit intryck.

Jag är helt övertygad om, herr talman, att om höjningen av C 4-anslaget genomförs kommer en mängd kreativa länsstyrelser och entreprenörer i de olika Norrlandslänen och i andra län att på ett mycket begåvat sätt kunna använda dessa extra 200 milj. kr., även för att finansiera den typ av projekt som uppenbarligen ligger någonstans i industridepartementets lådor men som industriministern inte alls vill knyta om.

Om socialdemokraterna, med industriministern och utskottsordföranden i spetsen, tycker att det finns bestämmelser i C 4-anslaget som hämmar utvecklingen och samarbetet över länsgränserna, varför då inte föra fram sådana idéer? Jag vet att det finns ett antal projekt som finansieras med C 4-anslag som just går över länsgränserna. Argumentet att det inte går att med C 4-anslag formulera och finansiera projekt inom Bergslagsregionen, sydöstra Sverige eller Norrlands inland är alltså inte sant, industriministern. Det är möjligt att ha detta samarbete över länsgränserna.

Jag vill avslutningsvis säga, som jag antydde i min förra replik, att det är mycket farligt när kammaren i hela debatten fixerar sig vid just tanken på att de eller de hundra miljonerna mer eller mindre löser eller inte löser regionala utvecklingsproblem. De som deltar i denna debatt – moderata samlingspartiet må vara ett undantag – är alltför fixerade vid de olika budgetkontonas betydelse för regional utveckling. Industriministern fixerar sig vid regionalpolitiska konton. Det finns många andra konton även i statsbudgeten som har stor betydelse.

Regional utveckling kan ske om man löser upp den centralistiska styrningen av samhället som socialdemokraterna så konsekvent har arbetat för. Någon i Gnosjö har frågat hur det egentligen kommer sig att man där klarar sig utan C 4-anslag och regionalpolitiskt stöd från Thage G. Peterson – det förekommer faktiskt att man gör det. Det är ett litet exempel på en alltför stark fixering vid statsanslagets betydelse för regional utveckling.

Anf. 26 BENGT WITTBOM (m) replik:

Herr talman! I det fåtal debatter som jag och industriministern har haft under årens lopp har jag alltid fått höra att "Bengt Wittbom är sur" m. m. Men jag har då aldrig sett något så surt som Thage Peterson i dag. Jag kan förstå att han irriterad, t. o. m. respektera det.

För att anknä till vad industriministern sade för ett tag sedan: Utan pengar till regionalpolitiken blir det ingen regionalpolitik. Det är naturligtvis riktigt. Men utan stöd i riksdagen för sin regionalpolitik blir det inte den regionalpolitiken. Thage Peterson sitter i en minoritetsregering som möter en riksdag som till delar är utomordentligt missnöjd med Thage Petersons och regeringens hantering av regionalpolitiken. Därför avvisar riksdagen delar av Thage Petersons förslag i budgetpropositionen. Så enkelt är det. Jag tycker att det är att gå litet för långt, Thage Peterson, för vi skall väl vara litet försiktiga med orden efter det vi har lyssnat till i dag, då Thage Peterson stått här i talarstolen och framställt sig som en minister som inte kan göra någonting. Så är det inte. Thage Peterson får av riksdagen 200 friska miljoner att fördela på länsstyrelserna. Det kan Thage Peterson göra precis efter den problemanalys som ni har i industridepartementet. Jag tror att många politiker på länsnivå och i kommuner är glada för detta. Det ger dem större frihet och större möjligheter.

Thage Petersons parti hade yrkanden liggande på riksdagens bord, och om socialdemokraterna i trafikutskottet och utbildningsutskottet hade varit litet alerta hade de kunnat säga till sina vänner i arbetsmarknadsutskottet, där yrkandena behandlades, att det behövs mer pengar till regionala högskolor, mer till vägar och till stimulanser till flyget. Anta de här förslagen, för vi måste verkligen göra någonting! Att framstå som den som inte kan göra någonting är att spela fel roll. Thage Peterson kan faktiskt göra någonting.

Riksdagen lägger i sina beslut fast ramarna, ger pengarna och stiftar lagarna för den politik som skall föras. Men den skall föras av den sittande regeringen. Då, Thage Peterson, spelar det faktiskt ingen roll om den sittande regeringen är missnöjd med vad riksdagens majoritet fastslår. I utskottsbetänkandet står det:

"Utskottet ifrågasätter inte behovet av att förbättra infrastrukturen och allmänt förstärka näringslivets förutsättningar i de prioriterade regionerna. Tvärtom kan det enligt utskottets mening komma att behövas större belopp för detta ändamål under de närmast följande åren än regeringen begärt." Enligt utskottets uppfattning bör regeringen komma tillbaka till riksdagen med förslag om särskilda insatser av detta slag.

Det är vad riksdagens majoritet kommer att besluta, Thage Peterson! Sluta att spela sur, gå hem till departementet och exekvera vad riksdagen kommer att besluta!

Anf. 27 BÖRJE HÖRNLUND (c) replik:

Herr talman! Centern har i sitt budgetalternativ miljardbelopp för en bättre regionalpolitik. Det som är besvärande för regionalpolitiken är att socialdemokraterna alltid har fått något annat parti med sig för att rösta ned våra förslag.

På tal om skattefiffel så är det regeringen som skattefiffel. 1979 lade

socialdemokraterna fram en partimotion för att stoppa Skånegripen, dätida Kockums, från att utnyttja förlustavdrag. Detta beslöt riksdagen med bred majoritet. Ingen trodde då att regeringen själv skulle börja sälja förlustföretag, för att inte bara ge 240 000 kr. i bidrag per arbetstillfälle utan ytterligare 500 000 kr. per arbetstillfälle under bordet, vilket inte riksdagen kunde påverka. Det är det som är fiffel, Thage G. Peterson. När Saab flyttar sin fabrik en och en halv mil in i Malmö, till en plats där ingen vill ha den, får man de goda villkoren plus tolv och en halv miljard i lössläppta investeringsfonder. Det är regeringspolitik. Till Saab har ni 500 milj. kr. och till Volvo har ni 500 milj. kr. Det är två av Sveriges rikaste företag. Till dem kan ni ge på detta sätt. Men ni har icke ett öre till att utveckla länen i övrigt. Det är det jag angriper.

Sedan säger Thage G. Peterson att länsanslaget skall gå till storstaden. Är det inte Thage G. Peterson själv som fördelar dessa anslag? Thage G. Peterson har ett avgörande inflytande. Han borde höja sig från att vara socialdemokratisk ordförande för Stockholms län till att vara regionalpolitiskt ansvarig minister, då kommer nästan alla pengar att gå till utsatta län.

Sedan vänder han sig till pressen och ber dem att gå ut med ett personangrepp på mig. Han vill inte att den skall ge svar på de frågor jag har ställt, för han ger ju inga svar på de frågorna. Detta ber han pressen om – fantastiskt.

Thage G. Peterson har egenhändigt skrivit under förslaget till regionalpolitik. Där finns 488 milj. kr. i länsanslag och 100 milj. kr. per år i strukturanslag. Det är 588 milj. kr. Jag har bett honom att lägga på minst 400 milj. kr. Det tror jag att riksdagen kan enas om. Vill han gå centern till mötes lägger han på ett mycket större belopp. Men lägger han ut 400 milj. kr. blir det 688 milj. kr. plus 400 milj. kr., och det är över 1 miljard. Det blir ungefär dubbelt upp mot det industriministern har skrivit under i sin budgetproposition. Det är bra för regionalpolitiken. Då har argumenteringen haft nytta med sig, även om debatten har varit hård. 300 milj. kr. per år i infrastrukturbidrag är för litet, men får jag fatta det som att industriministern har lovat att lägga fram sådana paket framöver?

Anf. 28 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Nu börjar Börje Hörnlund bli rädd. Han försöker ta tillbaka sin allvarliga beskyllning mot tre av våra stora industriföretag, Volvo, Saab och Svenska Varv. Men jag fortsätter att överlämna till de företagen att själva titta på Börje Hörnlunds allvarliga beskyllning här i kammaren, att de skulle ha gjort sig skyldiga till skattefiffel.

Jag har inte bett pressen om någon skildring. Jag bara noterade att Lunchekot enligt uppgift hade gått ut med ett längre inslag om Börje Hörnlunds våldsamma angrepp på mig. För att få någon balans i det hela är det rimligt att även mina synpunkter på Börje Hörnlund får nå svenska folket. Eller menar Börje Hörnlund att han inte skall få bli emotsagd på någon punkt?

Det hedrar er att ni inte längre försöker förneka att det är en nedskärning av de regionalpolitiska anslagen som ni avser att göra. Då har ändå den här debatten haft något gott med sig. Moderaterna och folkpartiet har kritiserat

Börje Hörnlunds räknekonst, och varken moderater eller folkpartister hävdar längre att 200 milj. kr. är mer än 300 milj. kr. Jag önskar er lycka till med att även försöka överbevisa Börje Hörnlund på den punkten. Men det kanske inte blir så lätt.

Elver Jonsson och Lars-Ove Hagberg hävdar att de har tvingat regeringen att ta fram utvecklingsprogram. Sanningen är att regeringen har arbetat med målsättningen att lägga fram förslag före sommaren med hjälp av de 300 milj. kr. Nu har den samlade höger- och vänsteroppositionen satt stopp för detta. Då måste vi arbeta på ett annat sätt. Nu måste vi gå en ny runda med andra departement, för ni kräver, av outgrundliga skäl, att pengarna till förslagen skall tas från ordinarie departements resurser. Vad ni kräver är att varje departement skall svara för förslagen. Och det är krångligare och tar längre tid. Dessutom vet inte någon om ni kommer att bevilja pengarna när förslagen väl kommer.

Men det är klart att vi inte sviker regionerna. De skall lita på den socialdemokratiska regeringen. Nu skall vi självfallet arbeta med detta. Vi skall tvinga er att stå upp till bevis för de påståenden ni gör nu, att ni är beredda att satsa mer resurser än regeringen har föreslagit. Då får vi se vad stora ord är värda. Då får vi se om koalitionen mellan moderater och vpk består över sommaren. Men jag upprepar: Ingen har velat kommentera att ni fortfarande har chansen att i dag fatta beslut.

Börje Hörnlund är ständigt stor i orden när han står i riksdagens talarstol. Men varför låta Västerbotten vänta till nästa riksdagssession? Varför har han inte lyckats eller haft modet att sy ihop en överenskommelse mellan vpk och de borgerliga partierna om att fatta detta beslut i dag? Om ni är beredda, som ni säger, att satsa mer på regionalpolitiken än regeringen, gör då detta i dag och låt inte regionerna vänta. Av någon anledning vågar ni inte det, utan vad ni åstadkommer är att ni minskar de regionalpolitiska anslagen med 100 milj. kr. Ni säger nej till ett anslag som ni hade kunnat sätta in direkt och nedrustar därmed regionalpolitikens möjligheter. Det är vad ni åstadkommer i dag. För att förhindra detta och för att jag skall kunna tala väl om er i fortsättningen borde ni ta middagsrasten på er för att konstruera ett förslag till en satsning som skulle innebära mera pengar till regionalpolitiken, och ni skulle då också finansiera detta. Men det har ni inte kunnat åstadkomma under alla dessa veckor. Det enda ni åstadkommer är att i riksdagens regionalpolitiska debatt gå upp och vara stora i orden i era inlägg.

Nej, Bengt Wittbom, jag är varken sur eller irriterad. Bengt Wittbom har ingenting förstått av vad det gäller. Det rör sig inte om mitt temperament eller mitt humör utan om regionernas utveckling och framtid. Det är regionalpolitiken det gäller. Vad Bengt Wittbom i dag vill åstadkomma är ett nederlag för regionalpolitiken. Det är riktigt att vi tidigare debatterat detta, och jag fortsätter att hävda att jag tycker att moderaterna och Bengt Wittbom personligen har ett förakt för regionalpolitiken. Uppenbart är att man vill trösta människor i utsatta regioner med allmosor, helst under valrörelsen. Bengt Wittboms motiv, det har han själv sagt, var att hindra regeringen från att göra något positivt för de utsatta regionerna när vi nu närmar oss valet. Det är tragiskt för de regioner som har problem. Jag kan inte se att de intervjuer med bilder av en storskrattande Bengt Wittbom där han meddelar

att han och kompisarna i vpk har tagit regeringens pengar som skulle användas för att utveckla Bergslagen är någonting annat än en tragisk sak för just Bergslagen. Det är därför jag menar att ni ofta från moderat håll när det gäller regionalpolitiken för ett cyniskt resonemang som riktar sig mot regionerna och mot de människor som bor i de utsatta regionerna...

Centern fortsätter att hävda att det var så bra under de borgerliga åren. Jag skall gärna säga att jag också tycker att den debatten börjar kännas tröttsam, men jag måste ändå redovisa fakta. Jag vill upprepa för kammaren att år 1976, när centern kom in i kanslihuset, ökade befolkningen i skogslänen med 6 300 personer. År 1982, när centern tvingades lämna kanslihuset, minskade befolkningen i skogslänen med mer än 4 300 personer. Det säger egentligen tillräckligt. En positiv befolkningsutveckling vändes i en negativ. Centern räknar ut att befolkningen i skogslänen i genomsnitt ökade under de borgerliga åren. Det säger man utan att tala om att minskningen kom i slutet av de borgerliga regeringsåren. Det sätt som Börje Hörnlund ofta använder vid sina uträkningar är ungefär lika intelligent som om han tror att det i genomsnitt blir perfekt temperatur om man står med den ena foten i en spann med nollgradigt vatten och den andra i en spann med 75-gradigt vatten. Ungefär lika intelligent är det när Börje Hörnlund hävdar att 1,925 milj. kr. är mer än 2,025 milj. kr. Det är därför jag säger att det måste vara något fel någonstans i argumentationen.

Börje Hörnlund fortsätter att anklaga mig för att föra koncentrationspolitik. Sanningen är att ingen tidigare regering har satsat så mycket på regionalpolitiken som den nuvarande socialdemokratiska regeringen. Dessutom gör den insatser som finansieras särskilt, genom olika utvecklingsprogram som vi utarbetat för många regioner.

Detta bör jämföras med – och nu kommer jag igen med en obehaglig sanning till Börje Hörnlund – att centerns sista åtgärd i regeringsställning var att minska de regionalpolitiska anslagen med 300 milj. kr. Jag vet att Börje Hörnlund och Anders G Högmark inte vill bli påmind om vad de borgerliga höll på med under perioden 1976–1982 och att de tycker att det är obehagligt att höra sanningar.

Vi borde kunna vara överens om att den nuvarande befolkningsutvecklingen inte kan accepteras, men låt oss då föra en anständig debatt om hur problemen kan angripas. Från centern försöker man ge sken av att alla dessa problem går att lösa med enkla åtgärder – med några enkla grepp skall man klara regionernas problem. Tänk, om det vore så enkelt!

Människor är inte så lättlurade. De vet att regionalpolitiken kräver ett långsiktigt och tålmodigt arbete, att det tar tid, och att det inte med några enkla slagord och ohederliga angrepp går att komma till rätta med den regionala obalansen. Fortfarande kvarstår gåtan: Vad har hänt med centern när det gäller regionalpolitiken? I vilket dilemma har centern hamnat?

Andre vice talmannen anmälde att Elver Jonsson, Börje Hörnlund och Anders G Högmark anhållit att till protokollet få antecknat att de inte ägde rätt till ytterligare repliker.

Anf. 29 BENGTT. WITTBOM (m):

Herr talman! Man kan med skäl fråga sig vem eller vilka – regering eller riksdag – som utgör det största hindret för att det skall hända något ute i regionerna, i länen och i kommunerna. Som vi har resonerat om tidigare i dag är det säkert så att de nuvarande formerna för regionalpolitiken, som i stort sett bestäms av regeringen, innebär att det i vissa regioner, vissa kommuner och vissa län är möjligt att skynda på utvecklingen. I andra är det mycket svårt. Om detta hade bestämts av att det går bra eller dåligt i de olika regionerna, kommunerna och länen, hade allt varit gott och väl. Men så är det inte, utan det är helt enkelt så att i de kommuner eller län där det går dåligt för socialdemokratin, där får man bidrag från regeringen eller från Thage Peterson till insatser. I borgerligt styrda områden vill man för allt i världen inte låta den borgerliga majoriteten i kommunen framstå som den som kan göra någonting. Där blir det inga bidrag, i varje fall blir bidragen mycket mindre än vad som skulle behövas. I sådana kommuner kan man göra utomordentligt litet.

Denna grund för regionalpolitiken kommer riksdagen att säga nej till i dag. Det; Thage Peterson, beror helt enkelt på att riksdagens majoritet – utifrån olika utgångspunkter, det må så vara – inte har förtroende för den politiken. Det tycker jag att Thage Peterson och regeringen skall respektera.

Det är dessutom så, herr talman, att det beslut riksdagen kommer att fatta i morgon innebär att fler människor ute i landet, i pressade regioner, faktiskt kommer att få en chans att göra något åt sina problem. Det är väl bra, Thage Peterson. I alla fall tycker jag att det är bra. Den bild som möter mig när jag är ute och reser i landet är att folk i kommunerna säger: Vi vet bäst hur vi skall lösa våra problem, men vi har så små resurser. Trots alla uppvaktningar i industridepartementet, arbetsmarknadsdepartementet, kommunikationsdepartementet, civildepartementet och vilka det nu kan vara som är berörda, får vi bara nej av regeringen eller också hör vi ingenting. Genom ett utökat länsanslag får de nu möjlighet att faktiskt göra något. Om inte Thage Peterson helt saboterar riksdagens vilja när det gäller nästa budgetproposition, blir det naturligtvis ett 200 milj. kr. högre länsanslag även den gången, dvs. på samma sätt som riksdagen nu har korrigerat Thage Petersons budgetförslag. Eller hur, Thage Peterson? Eller kommer Thage Peterson också i nästa års budget att fortsätta med sin sabotageverksamhet mot de beslut som riksdagens majoritet fattar? Kommer man att ha anledning att vara besviken även nästa gång, detta trots att riksdagens majoritet vid upprepade tillfällen har talat om för minoritetsregeringen att en större del av de regionalpolitiska medlen måste föras ut till kommunerna och länen, där det finns många duktiga och ambitiösa människor som känner ansvar och som har lagt fram projekt för att göra något? Om Thage Peterson gör så, är jag alldeles övertygad om att samma sak kommer upprepas i debatten om regionalpolitiken i riksdagen våren 1988.

I den här beräkningskonsten kan man räkna på olika sätt. Om det är så, att industriministern har begärt 300 milj. kr. för åtgärder som skall sträcka sig över tre år, men har tänkt att de 300 miljonerna skall användas under ett år, varför står det då tre år i budgetpropositionen? Skrev ni fel? Det var naturligtvis inte på det viset. De 300 milj. kr. var avsedda att användas under

en treårsperiod. Stå då inte här och säg ett år! Vill industriministern och regeringen ha 300 milj. kr. för infrastrukturell paketpolitik under ett år, då är det det förslaget, Thage Peterson, som skall föreläggas riksdagen och inte något annat. Riksdagen kräver att de förslag som regeringen kommer med är väl underbyggda och faktiskt redovisar intentionerna i den praktiska politik som regeringen avser att driva. Thage Peterson har ytterligare en gång visat att han inte gentemot riksdagen hanterar och redovisar sin regionalpolitik på ett trovärdigt sätt, när han i detta fall hävdar att det inte rör sig om 300 milj. kr. under tre år utan 300 milj. kr. under ett år.

200 milj. kr. i högre länsanslag under ett år är 200 milj. kr. under ett år. Det kan bli 200 milj. kr. nästa år och blir det med stor sannolikhet – oavsett om Thage Peterson tjuvackat envist kommer vägra att lägga fram ett förslag i budgetpropositionen –, eftersom riksdagen kommer att korrigera detta.

Herr talman! Majoriteten, särskilt moderata samlingspartiet, är fast beslutet att föra makt och myndighet från Stockholm ut i landet. Vi är fast beslutna att göra det. Varför då? Jo, av det enkla skälet att i den analys av vad det är som orsakar den mycket snabba, kraftfulla och oroande koncentrationsprocess som slår hårt ut i landet, har framkommit en del väsentliga fakta.

Först och främst har näringslivets strukturomvandling mycket stor betydelse. Omvandlingen beror på att svenskt näringsliv håller på att förändras från ett näringsliv som tidigare var baserat på råvaror. Lokaliseringen skulle ske där råvarorna fanns. Det gällde malmen i Norrland, malmen i Bergslagen, energin och skogen. Men så är det ju inte längre. En ny industri, ett nytt näringsliv växer fram. Vi måste känna respekt för de väsentliga faktorer som från ekonomiska utgångspunkter har betydelse för att detta nya näringsliv skall bli framgångsrikt, växa och orka bära upp den sysselsättning och produktion som vi vet att vi måste ha i vårt land för att klara välfärden och för att människorna skall kunna leva ett drägligt liv.

Här kan statsmakten hjälpa till, och det skall statsmakten göra. Regeringen skall, framför allt om det är en minoritetsregering, hjälpa till efter de riktlinjer som riksdagens majoritet ger.

Den andra biten som påverkar centraliseringsprocessen, herr talman, talas det inte så mycket om. Att socialdemokratiska regeringar inte talar mycket om den förstår jag. Den socialdemokratiska politiken har i decennier påverkat hur resurser används i detta land, och det är den påverkan som offentliga sektorn har haft på centraliseringsprocessen. Det är den påverkan som det socialdemokratiska idégodset har och som stimulerar och göder centraliseringen. Det finns många exempel på detta.

Ett bra exempel är hur barnomsorgen finansieras och betalas. Tittar man på detta, herr talman, finner man att nästan alla de kommuner som vi vet har det besvärligt betalar utbyggnaden av servicen i storstäderna. Människor, företag och arbetsgivare i Stockholms kommun betalade 1984 in till statskassan 737 milj. kr. i barnomsorgsavgifter. I statsbidrag fick barnomsorgen tillbaka från staten 985 milj. kr. Barnomsorgen fick 248 milj. kr. mer än vad de betalade in. Vilka är det som finansierar detta?

Jo, herr talman, det är t. ex. Melleruds kommun. Kommunen betalade in 7,6 miljoner och fick tillbaka 3,4 miljoner. Kommunen har alltså stått för 4,2

miljoner av kostnaderna för utbyggnaden av barnomsorgen. Herrljunga betalade in 7 miljoner och fick tillbaka 3,9 miljoner. Alingsås, där värderade utskottskollegan Elver Jonsson bor, levererade 26,2 miljoner och fick tillbaka 16 miljoner. Avesta, mitt i hjärtat av Bergslagen, betalade in 11 miljoner och fick tillbaka 6,6 miljoner. Smedjebacken, också i hjärtat av Bergslagen, som är en problemtungd kommun och där man i dag är utomordentligt bekymrad över framtiden, betalade också in mer. Norberg – industriministern känner väl igen ortnamnet Norberg, en kommun som har haft oerhört stora problem till följd av den industriella strukturomvandlingen – betalade in 5,5 miljoner och fick tillbaka 3,9 miljoner. Skinnskatteberg, som också klingar igenkännande, betalade in 4,3 miljoner och fick tillbaka 3,4 miljoner. Så är det, herr talman, i kommun efter kommun. Och så är det dessutom, herr industriminister, på område efter område i den offentliga sektorn. Hela subventionssystemet för bostadsbyggandet innebär att resurser dras in från landet till Stockholm, Göteborg och Malmö–Lund-regionen.

Statsbidragssystemet för färdtjänst är ett bidragssystem som verkligen avser att hjälpa utsatta grupper. Om alla siffror stämmer, finansieras systemet av alla skattebetalare i Sverige, men över hälften av pengarna går till Stockholmsregionen. Så här är det, herr talman.

Så länge man inte är beredd att se över våra resursströmmar i den offentliga sektorn – som faktiskt omfattar 65 % av hela vår ekonomi, dvs. 65 kr. av varje hundralapp som snurrar runt här – och hur centraliseringsprocessen påverkas, lär det inte bli någon framgångsrik politik för att bryta denna utomordentligt olyckliga utveckling. En sådan översyn kommer en socialdemokratisk regering aldrig att göra. Hela er politik förutsätter nämligen att resurserna dras in till kanslihuset och politikerna. Där fattar man beslut om vart pengarna skall ta vägen, där bestämmer man regelverket och där har man makten. Dagens riksdagsbeslut är inte särskilt stort i förhållande till hela detta jätteproblem. Men, industriministern, var så säker, det första steget utifrån vår utgångspunkt är att ta en del makt från kanslihuset och industriministern och flytta den ut i landet.

Herr talman! Det finns också annat som påverkar situationen. Det har inte med offentlig sektor, skatter och liknande att göra, utan det är knutet till själva socialdemokratien. När man har samlat så mycket makt, inflytande och bestämmande i kanslihuset kring den socialdemokratiska regeringen, då samlas naturligtvis olika intressen runt detta väldiga maktcentrum med så stora resurser. Det sker inte bara genom att man åker till Stockholm och uppvaktar. Hela bandet med broderorganisationer i rörelsen är här, med samma centraliserade maktstruktur: LO, hyresgäströrelsen, ABF m. fl. har placerats i Stockholm. Företagens huvudkontor placeras här. Varför då? Jo, därför att varje företag i landet är oerhört beroende av vad som bestäms på andra sidan Strömmen, i regeringskansliet.

Man kan på område efter område se hur den maktstruktur och det system som ni har byggt upp i landet faktiskt förutsätter centralisering. Det, Thage Peterson, är en av de väsentliga orsakerna.

Herr talman! Det finns mycket att säga om vad som behöver göras för att vi skall få en bättre regional utveckling i Sverige. Det går inte att beröra alla de områdena i en sådan här debatt. Jag tycker dagens debatt har handlat litet för

mycket om att vi har en industriminister och en regering som är ordentligt sura för att de inte får stöd i riksdagen, och för litet om vad regeringen nu faktiskt skulle kunna tänka sig att göra, med utgångspunkt i det riksdagsbeslut som man kommer att få räkna med när denna debatt är slut.

Jag tycker ändå att industriministern så fort som möjligt skall skaka av sig sin besvikelse över att det inte gick denna gång. Jag tycker att han, när han kommer tillbaka till industridepartementet, skall lyfta telefonluren och ringa till en del av sina socialdemokratiska kommunalråd – han får gärna ringa till borgerliga kommunalråd också för den delen, det finns sådana i kriskommunerna – och höra efter hur de tänker använda dessa pengar. Det är 200 miljoner som industriministern får riksdagens absoluta uppdrag att betala ut. Då tror jag att industriministern kommer att bli lugn, alldeles väldigt lugn.

Därefter förväntar vi oss att riksdagen får regeringens förslag snabbt. Vi förväntar oss förslag från utbildningsdepartementet om på vilket sätt förutsättningar skall skapas för att våra regionala högskolor skall bli mer levande och kunna spela en roll i systemet för högre utbildning. Vi förväntar oss förslag från kommunikationsdepartementet i vad gäller vägar, flyg m. m. Framför allt, herr talman, förväntar vi oss i framtiden – i alla fall fram till 1988 års val – att här i riksdagen möta en industriminister som är något mera konstruktiv, gladare, om än inte storskrattande som jag, men litet mera förhoppningsfull än han varit i dag.

Anf. 30 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Jag har följt Bengt Wittbom mycket noga i hans regionalpolitiska eskapader. Hans insatser hittills har bestått i ett pläderande dels för en ohejdad tillväxt i Stockholmsregionen, dels, i dag, för en minskning av de regionalpolitiska anslagen. När regeringen med 300-miljonersprogrammet vill få möjlighet att göra infrastruktursatsningar i regioner som Bergslagen och Norrlands inland, går Bengt Wittbom och moderaterna emot detta. För dem som har lyssnat till Wittbom i kammaren är det inte speciellt förvånande. Han har följt en rak linje: marknadskrafterna skall råda, de skall få slå utan kontroll och tillrättavisningar och man skall egentligen inte ha någon regionalpolitik alls.

Hur förklarar då Wittbom för människorna i Hällefors och Ljusnarsberg att hans stora regionalpolitiska insats i dag kommer att bestå i att säga nej till pengar som hade kunnat finansiera insatser i bl. a. dessa kommuner? Jag är litet nyfiken på det. Jag undrar hur Wittbom i ena andetaget kan prata om behovet av näringslivsutveckling i Örebro läns norra kommuner och i nästa andetag hindra regeringen från att stötta just Bergslagen. Är politiska poäng i riksdagen viktigare än människornas möjligheter att bo kvar, verka och arbeta i Bergslagen? Känns det inte besvärande att ha dessa två uppfattningar samtidigt?

Att Wittbom nu med triumferande min försvårar för regeringen att stödja uppbyggandet av bra näringslivsmiljö i utsatta regioner är, som jag sade, egentligen inte förvånande. Moderaterna vill ju egentligen inte ha någon regionalpolitik. Även företrädaren från utskottet sade för en stund sedan att Sverige borde bli som Gnosjö, för där behövs ingen regionalpolitik.

Naturligtvis vill jag instämma i att Gnosjö ur många synpunkter är ett exempel som vi kan dra mycken lärdom av. Jag hoppas också att småföretagskulturen från Gnosjö och andra småländska bygder skall få en snabbare spridning runt om i landet. Men Sverige är i dag inte som Gnosjö. Vi har stora regionalpolitiska problem i många regioner. Därför har regeringen lagt förslag om ständigt ökade regionalpolitiska anslag.

Jag har lyssnat till Wittbom här. Bakom hans ord ligger att de välsignade marknadskrafterna skall få spela fritt utan några korrigeringar från samhället. Att orter och människor drabbas verkar inte bekymra moderaterna. Det har också med stor tydlighet demonstrerats i diskussionerna om den snabba tillväxten i Stockholmsregionen. När regeringen diskuterat åtgärder för att sprida tillväxten över hela landet har moderat efter moderat gått upp här i kammaren och talat om industriministerns klåfingrighet.

Agerandet från moderaternas sida när det gäller 300-miljonersprogrammet är logiskt, herr talman. Jag menar att moderaterna är och vill vara en bromskloss som förhindrar korrigeringar av bristerna på marknaden. Moderaterna är och vill vara en bromskloss som förhindrar regeringens arbete att skapa regional balans.

Dessa 300 miljoner, som nu har blivit så förhatliga i Wittboms och moderaternas ögon, vad var de avsedda för? Jo, vi skulle använda dem för att snabbare få i gång aktuella och angelägna projekt för att förbättra regionernas förutsättningar att utveckla verksamheter och företag. Vi räknade med att dessa åtgärder huvudsakligen skulle genomföras med utgångspunkt i de förslag som vi har fått från länen och kommunerna.

De höjda länsanslagen kan inte ersätta dessa pengar, hur bra de än är. Länsanslagen är bara till mycket liten del möjliga att använda för infrastrukturuppbyggnad. De är huvudsakligen avsedda för traditionellt företagsstöd. På den punkten är jag möjligen litet ledsen att moderaternas, de andra borgerligas och kommunisternas linje är att hålla fast vid den gamla stödpolitiken. Den trodde jag var övergiven inom regionalpolitiken. Därför har jag sagt att det är en olycka för de utsatta regionerna att ni i dag kommer att säga nej till detta anslag. Många av de åtgärder vi skulle sätta in behövs på områden som är länsövergripande. Vi kan inte förvänta oss att länen med sina länsanslag skall gå in i projekt och åtgärder som gäller andra län. Så fungerar inte Sverige.

Jag har erfarenhet av det här, Bengt Wittbom. Jag vet vad jag talar om, när jag säger att det är nästan omöjligt att få län att anslå sina länsanslag till åtgärder som gäller övergripande insatser tillsammans med andra län.

I det område där Bengt Wittbom bor, Bergslagen, är det angeläget att vidta en rad åtgärder, som nu sannolikt inte kommer till stånd på grund av att det inte finns resurser hos regeringen och därför att länen vart för sig bedömer att de inte kan ta av sina länsanslag för att klara dessa åtgärder.

Skulle jag peka ut sådana åtgärder, skulle Wittbom och hans moderater, inte minst Anders Björck, vara de första här i riksdagen att anmäla industriministern till konstitutionsutskottet för att han gått in och styrt länsanslagen över länsgränserna. Jag är helt klar över att det är en väg som är omöjlig att beträda.

Jag har uppfattningen att länsanslagen är bra och nödvändiga. Sedan

socialdemokraterna tillträdde har också länsanslagen höjts med 64 %. Vi har höjt länsanslagen kraftigt, men jag menar att länsanslagen inte kan lösa alla problem. Jag är övertygad om att jag kommer att ha en strid ström av uppvaktningar även efter dagens beslut, också från Örebro län och kommuner i Örebro län, där företrädare för län och kommuner begär att regeringen skall sätta in åtgärder som förbättrar infrastrukturen.

Men då har regeringen inte några pengar, därför att de borgerliga och vpk har tagit ifrån regeringen dessa pengar. Då får vi väl hänvisa till Hörnlund och Wittbom och Hagberg, som i riksdagen inte ansåg att man skulle ge några anslag för att göra sådana här insatser. Men då är ni på sommarlov, och er svada här i riksdagen i dag om att ni är beredda att ge vad som helst i höst är i ett sådant läge inte mycket värd. Varken jag eller regionerna vet ju vad ni hittar på för motivering i höst för att avslå regeringens förslag. Sedan får regionerna i så fall stå där med lång näsa när de kräver insatser av regeringen.

Det är därför jag ännu en gång faktiskt vädjar till de borgerliga och vpk i riksdagen: Om ni vill anslå mer pengar till regionalpolitiken, varför inte då leva upp till era uttalanden och hurtfriska deklarationer i riksdagen här i dag och anslå de här pengarna nu? Varför skall ni vänta till senhösten?

Jag kan inte tolka det här på annat sätt än att ni är osäkra på om ni vill anslå några pengar eller inte. Ni är ju sams om att säga nej till anslaget. Ni är sams om att säga nej till en förnyelse av regionalpolitiken. Men samtidigt säger ni: Vi vill ha mer pengar för att åstadkomma förbättringar.

Jag har försökt i inlägg efter inlägg att inbjuda de borgerliga och vpk till att komma överens om att anslå de pengar regeringen har föreslagit. Kammaren gör ju ett middagsuppehåll i kväll, och då har ni chans att samla er för att åstadkomma detta. Om inte Börje Hörnlund vill, kan inte då Bengt Wittbom ta initiativet till att träffa sina kamrater i centern, folkpartiet och vpk så att ni kan lägga fram förslaget senare i kväll?

Det skulle jag kalla en insats för att hjälpa till med regionalpolitiken. Att bara stå här och göra allmänna deklarationer är ju ingenting värt, så länge ni inte är beredda att visa i handling att ni menar allvar med vad ni säger.

Anf. 31 BENGT WITTBOM (m) replik:

Herr talman! Jag måste säga att jag försöker ändå att hålla den här diskussionen någorlunda rimlig. Svaret på industriministerns ganska långa utläggning om vad vi borde göra på middagsuppehållet och alltihop det där är mycket enkelt. Riksdagens majoritet har inte förtroende för Thage Petersons sätt att handlägga regionalpolitiken. Därför är riksdagen inte beredd att ge Thage Peterson in blanko 300 milj. kr. att fördela efter sitt och den socialdemokratiska valstrategins gottfinnande.

Så enkelt är det, och det får Thage Peterson faktiskt finna sig i såsom representerande en minoritetsregering. Thage Peterson nämner inte med ett ord att den socialdemokratiska politiken faktiskt klår småkommunerna på miljonbelopp för att de i den offentliga sektorns system skall betala utbyggnaden av servicen i den växande Stockholmsregionen.

Thage Peterson utgår hela tiden ifrån att socialdemokrater vet bäst. Framför allt är det socialdemokrater placerade i Stockholm, i regeringskansliet, som vet bäst och är mest uppfinningsrika. Han kan inte föreställa sig att

enskilda människor, kommunalråd, länsstyrelsefolk och företagsledare ute i landet har kunskap och fantasi, är ambitiösa och känner för sin bygd, utan besluten måste fattas här.

Det är klart att uppvaktningsarna kommer att fortsätta. Så länge ni sitter i regeringskansliet kommer man att vara tvingad att göra på det sättet. Ni kommer inte att släppa en krona ifrån er som någon annan får bestämma över, utan ni skall alltid bestämma själva.

Stockholm tycker jag att Thage Peterson borde tala litet tystare om, för här ser vi direkt effekterna av regleringspolitiken. Ni vill lägga band på Stockholms tillväxt, och därför säger ni: Inga fler industrier! Däremot skall vi bygga bostäder, för det är bostadsbrist i Stockholm.

Men vad får det för effekt, Thage Peterson? Jo, effekterna blir naturligtvis:

1. Att folk som bor på andra håll i landet skall betala stora delar av kostnaden för det här.

2. Att det blir större tillgång till bostäder i Stockholm, och det är ytterligare en signal om att det går bra att flytta dit.

Ni kommer inte att klara det här regleringsvägen. Enda sättet är att se till att attraktionskraften i andra delar av landet ökar. Det finns ju inte en möjlighet att en regering kan vara framgångsrik som vill pressa ner tillväxten där den finns men envist vägrar att driva en sådan politik att tillväxten får en chans någon annanstans.

Det finns människor ute i landet som kan och som vill. Jag tycker att vi skall ge dem chansen. Ni har haft er chans nu och i den här delen tappat förtroendet i riksdagen. De har inte förlorat förtroendet. Framför allt har vi förtroende för dem, och därför vill vi ge dem chansen.

Anf. 32 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Nej, det gäller verkligen inte förtroendet för mig eller regeringen i den här frågan. Vad det gäller, Bengt Wittbom, är att ni inte har förtroende för människorna i de drabbade regionerna, och det är allvarligt.

Jag har sagt i dag att omröstningen är inte ett nederlag i första hand för mig eller regeringen, utan omröstningen är i första hand ett nederlag för regionalpolitiken, för de drabbade människorna som bor i de utsatta regionerna. Men så långt tänker inte moderaterna och Wittbom.

Det var det ena jag ville säga. Det andra är att vi har två regionalpolitiska problem: dels akuta problem i några regioner, dels tendenser till en felaktig utveckling i flera områden. De delar av näringslivet som växer snabbast är de som är beroende av en miljö med god tillgång på forsknings-, utvecklings- och utbildningsresurser. Därför blir tillväxten koncentrerad till de orter och regioner som kan erbjuda sådana miljöer och som för övrigt har en väl fungerande infrastruktur. Det är fråga om främst sex à sju regioner runt universitets- och högskoleorterna, runt storstadsområdena.

Efter det att vi har gjort det konstaterandet har jag menat att huvudlinjen i regionalpolitiken måste vara att skapa förutsättningar för att bygga upp starka alternativ till dagens tillväxtområden, till högskole- och universitetsregionerna. Men det är ju detta ni inte vill medverka till. Ni vill inte åstadkomma att de utsatta regionerna skall bli starka.

Det här handlar dels om att bygga upp forsknings- och utbildningsresurser

på flera ställen, dels om att via olika insatser se till att utvecklingsimpulserna från högskolor och universitet får större spridning. Och då handlar det om att förbättra kommunikationer och övrig infrastruktur. Den inriktning som regeringen gett regionalpolitiken då vi förnyat den är att vi vill höja regionernas attraktionskraft och konkurrenskraft så att näringslivet kan blomstra och utvecklas där. Detta skapar förutsättningar för positiva utvecklingsmiljöer på flera håll i landet. Det är en bärande grundtanke som regeringen arbetar med och som vi vill utveckla. Men då måste vi vara öppna för att gå fram efter nya linjer. Jag menar att tendenserna i dag till ökad regional obalans kräver att vi är beredda att pröva olika uppslag och idéer till olika åtgärder och framkomstvägar.

Jag tycker, herr talman, att det skulle vara på sin plats om Bengt Wittbom ville berätta för kammaren om han är för en politik där marknadskrafterna exploaterar såväl Stockholms län som skogslänen och Bergslagen, eller om han är för att ge ett stöd till den socialdemokratiska regeringens arbete för att sprida tillväxten.

Jag har några frågor till Bengt Wittbom:

Är det bra att regeringen har beslutat om ökad restriktivitet för investeringsfonderna i storstadsområdena?

Är det bra att frisläppet av byggnadsinvesteringar här i Stockholms län upphörde den 1 maj 1987?

Är det bra att enheter i statlig verksamhet skall förläggas utanför Stockholm?

Är det bra att vi har tagit tag i att sprida tillväxten, inte minst i tjänstesektorn, och sprida expansionen ifrån Stockholms län till andra delar av landet?

Har Bengt Wittbom några konkreta förslag till hur vi bättre och snabbare kan få tillväxten att spridas från Stockholm?

Jag har i debatter med Bengt Wittbom tidigare efterlyst sådana förslag och vore tacksam att få några seriösa förslag. Ingen regering eller industriminister sitter inne med alla förslag till lösningar. Därför har jag sagt att vi måste angripa den regionala obalansen i samarbete med riksdagen, näringslivsorganisationer och fackliga organisationer.

Jag noterar i dag att flera talare berikat den regionalpolitiska debatten i riksdagen med slagord, utfall och angrepp, men knappast med konkreta förslag till hur man skulle angripa de regionala obalanserna och rätta till situationen så att de utsatta regionerna också kan få en bättre framtid.

Under detta anförande övertog förste vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 33 BENGT WITTBOM (m) replik:

Fru talman! För att ta Hällefors och Ljusnarsberg först ser jag fram emot att åka dit. Jag vet att industriministerns partikamrater i Hällefors, som har majoritet där, helst av allt vill ha en sänkning av arbetsgivaravgifterna. De har talat med sina kolleger i Norrbotten som har fått en sådan och har talat om för dem att det är bara bra.

Lars Strandberg i Ljusnarsberg ser jag också fram emot att träffa. Han vet nu att han kan tala med landshövdingen och länsstyrelsefolket när han behöver hjälp. Han slipper rycka bladen i prästkragen för att räkna ut om industriministern kommer eller ej. Det slutar oftast med kommer ej. Det gäller också bidragen.

När det gäller Stockholm, industriministern: För ett land som Sverige, som ligger i botten på tillväxtligan bland industriländer, är det inte i första hand en fråga om att hålla tillbaka tillväxt utan en fråga om att öka tillväxt. Vi har inte råd att hålla tillbaka tillväxten.

Då gäller det att skapa förutsättningar för nyföretagande, tillväxande och fler jobb på fler platser än i Stockholm.

Jag har i min hand ett papper där det står Framtidsgruppen, internt arbetspapper. Det är från den tid då det fanns en framtidsgrupp i kanslihuset. Här finns en analys, industriministern, som bl. a. säger att ett av skälen till att det finns högttryck och lågtryck – papperet verkar vara skrivet på SMHI men det är det väl inte – är att miljön för de mindre och medelstora företagen har varit för dålig: skatter, regleringar och allt som hämmar tillväxten. Var har ni förslagen? Ni talar bara om större och större paketanslag av vilka ni kan putta ut litet här och litet där.

Problemet med regeringen och socialdemokratin är att ni inte har något förtroende för vad näringslivet kan åstadkomma, små företag, entreprenörer, människor som verkligen är beredda att satsa sig, sitt liv och sin gärning på att skapa någonting, kommunalråd i små kommuner, alla som vill göra en insats. Industriministern utgår hela tiden från att det är han som skall bestämma, det är han som har fantasin och svaret på alla frågor och nyckeln till en lycklig framtid i sin hand.

Säg inte att vi inte vill ha någon regionalpolitik. Säg inte att vi inte framlägger några förslag. Säg inte det, industriministern. Det är inte med sanningen överensstämmande. På riksdagens bord har legat konkreta förslag om ökade satsningar på högre utbildning, på de små högskolorna, på vägar och flyg. Det är en regionalpolitisk ram som är nog så stor som industriministerns egen. Det är fakta, industriministern.

Jag tror att det vore bra om vi diskuterade om fakta i stället för om den fantasivärld i vilken industriministern tycks befinna sig.

Anf. 34 Industriminister THAGE PETERSON:

Fru talman! Bengt Wittbom har två eller tre gånger sagt mig att jag inte är beredd att åka till Hällefors och Ljusnarsberg. Jag kan informera honom om att jag kommit överens med de två kommunerna att besöka dem den 24 augusti. Jag skulle inte ha någonting emot att Bengt Wittbom också var där då, så att jag får iakta hur han ser kommunalmännen och fackrepresentanterna i ögonen och hur de ser på den riksdagsman i riksdagen som den 21 maj sade nej till anslag för att förbättra situationen i Bergslagen.

Jag kan förstås inte utfärda en inbjudan. Det får resp. kommuner göra, om de vill ha honom som gäst den gången. Men jag är alltså nyfiken på reaktionen hos kommunalfolket när Bengt Wittbom skall förklara sitt agerande i riksdagen.

Fru talman! Jag menar att moderaterna fortsätter att leva i en drömvärld,

där allt löses med sänkta marginalskatter och sänkta arbetsgivaravgifter. Det är deras universalmedel i politiken.

Jag tror inte höga marginalskatter är de största problemen i skogslänen. Det finns kommuner i Stockholms län, t. ex. Upplands Bro och Järfälla, som växer snabbt trots att skattetrycket är lika högt som i många Norrlandskommuner som har problem.

En internationell utblick visar dessutom att de regionala obalanserna i länder med lägre marginalskatter inte är mindre än hos oss, snarare tvärtom.

I stället är det så att om samhällets inkomster minskas försvåras naturligtvis möjligheterna att balansera de krafter som verkar i koncentrerande riktning. Den insikten har ännu inte moderaterna fått.

Jag har väntat, fru talman, i den här debatten på att någon skulle säga ett ord om näringslivets ansvar för den regionala utvecklingen. Det hade varit intressant att höra Bengt Wittbom säga något om detta, eller kanske är det så att han avstår från det med tanke på sina försiktiga relationer till näringslivet. Då kan jag själv göra en kommentar.

Den privata storindustrin måste ta ett ökat ansvar för sysselsättningen i regioner som under lång tid bidragit till att bygga upp företagen och näringslivet. I dag saknas inte möjligheter för svensk privatindustri att göra insatser, bara viljan finns.

Jag menar att näringslivet har ett ansvar för den regionala utvecklingen. Det finns exempel på att de privata företagen sluter upp på ett bra sätt, men detta är inte tillräckligt. Jag vet att det också finns exempel på motsatsen. De utsatta orterna och regionerna och människorna där måste i ökad utsträckning tas med i beräkningen när nya utvecklingsplaner görs upp i storföretagen. Jag är besviken över att detta inte sker i tillräcklig utsträckning i dag. Jag hade hoppats att få en deklARATION i denna riktning från någon av de borgerliga företrädarna under dagens regionalpolitiska debatt, men den har uteblivit. Några krav på det privata näringslivet brukar de borgerliga som bekant aldrig ställa.

Förste vice talmannen anmälde att Bengt Wittbom anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 35 INGEMAR ELIASSON (fp):

Fru talman! Under en tid såg det ut som om de regionala obalanserna var på väg att minska. Vi kunde under 1970-talet t. o. m. iakttä en viss utflyttning från de stora tätorterna. Regioner som tidigare hade avfolkats växte på nytt. Men nu har utvecklingen vänt igen, och det ställer förstas krav på en bättre och effektivare regionalpolitik.

Jag tycker man kan säga att det finns klara likheter mellan dagens situation och 1960-talets urbaniseringsvåg, men problemen är på många punkter annorlunda. Drivkrafterna bakom storstadstillväxten är i dag andra än de var för 20 år sedan. Det är naturligtvis nödvändigt att ta hänsyn till detta när man söker lösningar.

Tidigare var inflyttningen till tätorterna i stor utsträckning ett resultat av industrins expansion och rationaliseringarna inom jordbruket. Den regionalpolitik vi har i dag bygger på de styrmedel som behövdes för att möta den

situationen. I hög grad handlar det därför om medel som syftar till att sänka företagens kostnader och att göra det billigare att etablera sig utanför de expansiva regionerna. Vi fick lokaliseringsstöd, investeringsstöd, offertstöd osv.

I dag är vi en god bit inne i det som kallas tjänstesamhället, och vi har en ekonomi som är extremt beroende av högteknologiska produkter, av teknisk utveckling och av informationsöverföring. Det är värt att notera att alla de orter som är stadda i snabb expansion har större högskolor och goda kommunikationer till övriga delar av vårt land och till utlandet. Kunskap, närhet och personkontakter är de etableringsvillkor som präglar dagens expansiva regioner och branscher.

Mot denna bakgrund är det uppenbart att regionalpolitiken måste förstärkas och förändras. I folkpartiet talar vi om att steget måste tas från lokaliseringspolitik till mobiliseringspolitik. I stället för en politik som bygger på att man beslutar om enheter som kan flyttas måste vi föra en politik som stimulerar lokal mobilisering och som stimulerar de enskilda människornas initiativkraft, skaparförmåga och kreativitet. Detta är bakgrunden till den nya utredning som folkpartiet föreslagit och som dess bättre alla i utskottet har enats om att begära.

För några år sedan lade en utredning fram ett betänkande som pekade på nya utvecklingstendenser, men det måste sägas att förslagsdelen var skäligen mager. Betänkandet innehöll få förslag för att möta en ny situation. Det är därför viktigt att en ny utredning får möjlighet att tänka fritt och stort och att direktiven blir vida.

Den stora och svåra uppgift som åläggs regionalpolitiken är att skapa förutsättningar för kreativa miljöer utanför storstäderna. Från central nivå kan inte nya idéer, risktagande och vilja att satsa kommenderas fram. Men skaparvilja och förmåga kan stimuleras. Det måste ske genom en kombination av förändringar och insatser, av vilka bara en del är traditionell regionalpolitik. Jag vill också för min del peka på något som redan har tagits upp här i dag, nämligen behovet av kraftigt sänkta marginalskatter som ett medel att stimulera kreativitet och risktagande. Det stärker den ekonomiska tillväxten. Ekonomisk tillväxt ger bättre förutsättningar för en framgångsrik regionalpolitik.

Men även det kulturella utbudet och tillgången till social service har naturligtvis stor betydelse för en regions attraktionskraft och stabilitet. Till utbildningens centrala roll skall jag strax återkomma.

Därutöver kommer det naturligtvis även framöver att finnas behov av ett regionalpolitiskt stödsystem. Det systemet måste anpassas till de krav ambitionen om en lokal mobilisering ställer. I folkpartiets partimotion refererar vi några principer som vi anser skall läggas till grund för ett sådant framtida regionalpolitiskt stödsystem.

För det första, menar vi, måste en större del av besluten fattas decentraliserat. Lokal utveckling och mobilisering måste bygga på etablering och drift av små och medelstora företag och på enskilda människors ansvarstagande. Utvecklingen måste bygga på de lokala förhållandena och utgå från de resurser som är specifika för en viss ort eller region. Det är viktigt att besluten kan fattas så nära dem som berörs som möjligt för att dessa hänsyn skall kunna tas.

Det är så att säga den ideologiska bakgrunden till vårt krav på att länsanslagen skall förstärkas. På länsnivå finns insikten om de speciella förhållanden som råder i en region. Där har man förutsättningarna att anpassa inriktningen till de lokala behoven och idéerna. Den förstärkning som utskottets majoritet nu föreslår av länsanslagen överensstämmer också i stort sett med vad vi från folkpartiets sida har yrkat på.

För det andra skall, anser vi, centralt givet stöd vara mer generellt. Det är bakgrunden till att vi föreslår att det mest selektiva av alla inslag, nämligen offertstödet, skall avvecklas. Det är också bakgrunden till att vi kräver att arbetsgivaravgifterna i större utsträckning skall användas som ett regionalpolitiskt instrument. Sänkta arbetsgivaravgifter i de hårdast drabbade delarna av landet, dvs. stödområde A, skulle ge en varaktig hjälp till utveckling i dessa regioner.

För det tredje vill vi att stöd skall kunna ges till fler näringar. En stor del av de regionalpolitiska stöden är i dag inriktade på traditionell industriell verksamhet, helt i enlighet med den problembild som man hade under 1960-talet. I dag är det andra delar av ekonomin som expanderar. Då är det viktigt att stödsystemet kan innefatta andra typer av investeringar. Det är ofta vad som kan kallas mjuka investeringar. Från statens industriverk har man fört fram förslag om hur en sådan förändring skulle kunna se ut. Jag skulle vilja anmoda industriministern att verkligen ta fasta på de synpunkterna och uppslagen.

Men redan i dag kan man göra en hel del för att skapa ett flexiblere stödsystem. Från folkpartiets sida föreslår vi att nedsättningen av arbetsgivaravgifterna skall gälla all icke-offentlig verksamhet, och vi vill att persontransportstödet skall gälla även egenföretagare.

Jag skulle, fru talman, i det sammanhanget också vilja fästa uppmärksamheten vid turismens betydelse för den ekonomiska verksamheten och expansionen i vårt land över huvud taget och inte minst i regioner med svag sysselsättning. Jag fick i dag i min hand ett papper, som visar på turismens stora betydelse för hela vår nations ekonomi. Bytesbalansen har under 1986 försämrats med ungefär 2,4 miljarder kronor till följd av ökningen av resevalutan, som varit 19 %. Jag missunnar verkligen ingen svensk att resa till sol och värme, men jag skulle unna många människor i andra länder att få uppleva våra fjäll, våra fiskevatten, våra djupa skogar och glittrande sjöar.

Turismen har länge setts över axeln som näring. Det vore värt att verkligen betrakta turismen som en fullgod och mogen näring bland andra. Det skulle betyda mycket för bygder med svag sysselsättning, och det skulle betyda mycket för hela vår nation om vi kunde förstärka bytesbalansen med 2-3 miljarder kronor, vilket är fullt möjligt med en satsning och en expansion av de förutsättningar Sverige har som turistland.

Nu har frågorna om turism knoppats av till ett särskilt statsråd. Det är möjligt att industriministern därför skjuter hela ansvaret ifrån sig. Men jag skulle ändå vilja uppmana industriministern att ägna turismen som näring större intresse och större uppmärksamhet. Jag tror att det där finns en betydande potential när det gäller regional mobilisering och möjligheter att bygga på de regionala förutsättningarna. Men det är också där – det vill jag säga som en reaktion på ett inlägg i industriministerns senaste anförande –

som vi har skäl att ställa krav på de stora svenska företagen. Jag tror, att om det skall bli någon riktig volym i turismen som näring, bör också det som brukar kallas storkapitalet ägna sig åt denna näring. Det finns en outnyttjad marknad, och industriministern kanske kunde vara den som samordnar och initierar sådana satsningar.

Vad gäller synen på de regionala problemen omfattning och karaktär, uppfattar jag att det finns vissa beröringspunkter mellan folkpartiet och regeringen. Men vi tycks skilja oss åt rörande medlen: Vilka som skall användas och hur de skall användas. Budgetpropositionen innebar, att länsanslaget skulle ligga stilla i nominella tal. I reala termer betyder det naturligtvis en sänkning. Offertstödet däremot skulle ökas. Till detta ville regeringen lägga 300 milj. kr. i engångssumma, som skulle kunna användas helt fritt av industriministern och stå till regeringens disposition. Budgetpropositionen var mycket knapphändig när det gällde att beskriva användningsområden för dessa pengar.

Folkpartiet och utskottets majoritet har föreslagit, att dessa 300 miljoner för "infrastrukturell utveckling" inte skall utgå, och mycket av debatten i dag har gällt detta. Vi föreslår inte det för att vi är motståndare till att utveckla infrastrukturen. Tvärtom ser vi en sådan utveckling som en av de viktigaste delarna av en ny regionalpolitik. Men frågan är hur stödet för att utveckla en slagkraftig infrastruktur bör utformas. Vi har vänt oss emot att det, enligt vad som föreslagits, skulle ske genom centralt fattade beslut – och därtill efter statsrådets eller regeringens gottfinnande. Det är viktigt att investeringar i t. ex. utbildning eller kommunikationer sker efter öppen debatt här i riksdagen. Det är nödvändigt att hävda den principen även i dag och även för de investeringar som industriministern tänkte sig att använda de 300 miljonerna till.

Investeringar i infrastruktur och teknikspridning kan ske även med hjälp av länsanslaget, som vi alltså vill räkna upp kraftigt. Sådana investeringar bör kunna styra länsanslagens fördelning och inriktning. Vi hoppas att en sådan fördelning också blir resultatet av det beslut riksdagen fattar i dag.

De ändringar som utskottet vill göra ogillas ju starkt av industriministern – det är kanske dagens understatement att framställa det så. Det tar uppenbarligen mycket hårt på industriministerns prestige att utskottet nämns ändra i hans proposition. Men detta tillhör, herr statsråd, minoritetsregerandets villkor. Om prövningen här i riksdagen skall vara till någon nytta och ha någon mening, måste det kunna hända att man ändrar i anslag och i skrivningar.

Nu tror industriministern att den här ändringen har dikterats av nöjet att slå honom på fingrarna. Med all respekt, herr statsråd: Så betydelsefull är inte industriministern att vi bestämmer vår politik efter vad som passar eller inte passar Thage G. Peterson.

Huruvida man skall höja länsanslaget och säga nej till den särskilda centrala pott som industriministern vill ha att dela ut ur är en ideologisk fråga. Från socialdemokratiska utgångspunkter ter det sig säkerligen naturligt att centralisera planering och beslut och att selektivt avgöra vem och vad som skall stödjas, men från liberala utgångspunkter är det naturligt att decentralisera beslutsfattandet och skapa likvärdiga villkor för alla företag

och projekt. Därför vill vi höja länsanslagen och motsätter oss den centrala pott som industriministern vill ha.

Det här är viktiga ideologiska skillnader. I stället för att ta upp dem till saklig och intressant diskussion har industriministern här medverkat till politisk buskis. Jag beklagar att debatten förs på det viset.

Jag vill, fru talman, slutligen understryka de regionala högskolornas betydelse i ansträngningen att skapa kreativa och robusta regioner utanför storstäderna. De regionala högskolorna bör kunna fungera som kraftcentra för sina resp. regioner. Som jag inledningsvis framhöll är det värt att notera att det i de regioner som i dag expanderar och som har god sysselsättning också finns en högskola.

Vi är från folkpartiets sida relativt nöjda med de förslag som i dag föreläggs riksdagen. Debatten kretsar framför allt kring fyra punkter. För det första skall länsanslaget höjas, vilket är i enlighet med folkpartiets förslag. För det andra skall en utredning se över den framtida regionalpolitiken. Ett enigt utskott står bakom detta krav, som framförts från folkpartiet. För det tredje gäller det ett tillbakavisande av de infrastrukturmedel som industriministern begär. Vi föreslår med instämmande från utskottsmajoriteten att regeringen får återkomma med förslag som klargör vad pengarna skall användas till.

För det fjärde handlar det om sysselsättningsstödet. På den punkten är vi inte nöjda. Socialdemokraterna har där fått igenom sin vilja, dess värre tillsammans med moderaterna. Det betyder att möjligheterna att i Bergslagskommuner stimulera sysselsättningen försämras.

Läget i dag kan sammanfattas på följande sätt. På de punkter där vi har kunnat ändra regeringens politik har regionalpolitiken förbättrats. På den punkt där vi uppenbarligen får ge oss i omröstningen försämras regionalpolitiken.

Anf. 36 Industriminister THAGE PETERSON:

Fru talman! Jag vill gärna tacka Ingemar Eliasson för ett i stort sett lugnt och sakligt anförande och bemöta honom på en punkt där han har missförstått det hela. Jag menar att folkpartiet i stor utsträckning har anslutit sig till den regionalpolitik som den socialdemokratiska regeringen bedrivit och bedriver sedan 1982. Jag har också med intresse noterat hur både han och folkpartiledaren Bengt Westerberg vid sina resor ute i landet återoppar de framsteg och den förnyelse inom regionalpolitikens område som har ägt rum sedan 1982. Jag tycker också att jag i hans inlägg fick ett starkt medhåll då det gäller att satsningar på utbildning, forskning och utveckling, kommunikationer och övrig infrastruktur är viktiga och att dessa satsningar förordas av folkpartiet. Det ligger därmed i linje med den socialdemokratiska regeringens förslag i budgetpropositionen. Jag kan således inte dra någon annan slutsats än att folkpartiet sluter upp bakom den socialdemokratiska regeringens regionalpolitik.

Jag beklagar emellertid att folkpartiet, mot bakgrund av att dessa saker är viktiga i infrastrukturen, har gått emot det av regeringen föreslagna anslaget för uppbyggnad av infrastrukturen. Det här är ett viktigt inslag i arbetet att förbättra olika regioners förutsättningar att själva få i gång en utveckling. När folkpartiet nu anser att det är viktigt att öka regionernas attraktionskraft

och konkurrenskraft hade det logiska varit att folkpartiet verkligen hade varit med och gett regionerna pengar för att genomföra allt detta.

På en punkt vill jag rätta Ingemar Eliasson, eftersom han har missförstått mig. Jag menar att de som förlorar på de borgerligas och vpk:s agerande när det gäller regionalpolitiken inte i första hand är regeringen eller industriministern, utan förlorare nummer ett är regionalpolitiken och de utsatta regionerna. Det är detta jag har velat markera. Jag tycker inte att det är fråga om någon överargumentation eller, som Ingemar Eliasson i hastigheten uttryckte det, "politisk buskis i riksdagen".

Jag förbehåller mig faktiskt rätten att i riksdagen påpeka att det är regionerna och de människor som bor i de utsatta regionerna som nu inte får den hjälp som regeringen hade kunnat ge dem om anslaget hade beviljats. Ert agerande i arbetsmarknadsutskottet och när det gäller de regionalpolitiska frågorna kommer nu att bli till förfång för regionalpolitiken. Jag förstår om Ingemar Eliasson, de övriga borgerliga och vpk tycker att det är både besvärande och pinsamt att få lyssna till detta påpekande.

Möjligen kan Ingemar Eliasson hjälpa till på en punkt. Jag vet nämligen inte för vilken gång i ordningen det är som jag vädjar till de borgerliga att följa upp sina ord med handling. Ni har ju möjlighet att i kraft av er riksdagsmajoritet i dag bevilja pengarna till regionalpolitiken. Om nu folkpartiets regionalpolitiska ambitioner är så seriösa som Ingemar Eliasson sade, och jag tror honom på den punkten, varför minskar ni då de regionalpolitiska anslagen med 100 milj. kr.? Varför vill ni minska de regionalpolitiska anslagen när ni i dag har möjlighet att t. o. m. höja dem? Det är den ekvationen som jag har litet svårt att få att gå ihop. Jag tror att även människorna ute i skogslänen och i glesbygderna har svårt att förstå att kontentan av de borgerligas och kommunisternas samlade uppträdande är att det blir mindre pengar till regionalpolitiken. Jag tror nämligen inte att Ingemar Eliasson handskas lika lättvindigt med siffror som Börje Hörnlund gör när han hävdar att 200 miljoner är mer än 300 miljoner. Faktum är att ni minskar de regionalpolitiska anslagen, vilket betyder att ni inte är beredda att ge regionerna och människorna ute i skogslänen de möjligheter som jag menar att de är berättigade till.

Anf. 37 INGEMAR ELIASSON (fp) replik:

Fru talman! Det finns en liten trist tradition när det gäller det socialdemokratiska sättet att argumentera, nämligen att om man på en punkt råkar vara överens så är det alltid socialdemokratin som har hegemoni på idén och politiken. Det är alltid anslutning från ett annat parti.

Nu kommer emellertid regeringen på åtminstone tre punkter, industriministern, inte att få igenom sin politik. På dessa tre punkter ansluter beslutet till vad folkpartiet har föreslagit, och på dessa tre punkter förbättras regionalpolitiken. Det var skälet till att jag var nöjd. På åtminstone en av punkterna instämmer socialdemokraterna i utskottet, nämligen att det behövs en ny regionalpolitisk utredning. Och jag hoppas att industriministern skriver bra direktiv som ger möjlighet till nytänkande och förändring av regionalpolitiken.

Industriministern är klart irriterad över att inte få dessa 300 miljoner att

fördela. Jag kan på sätt och vis förstå det, eftersom det naturligtvis är trevligt att kunna fördela pengar när man reser ut i bygderna. Men en annan sak väger tyngre, nämligen att vi tror att de beslut som kan fattas ute i länen och i regionerna blir bättre om vi fördelar pengarna dit.

Det finns beslut därutöver som kan behöva fattas centralt. Vi begär därför, och det är detta som industriministern tydligen inte riktigt förstår, att dessa förslag skall presenteras för riksdagen. Om det nu finns – och det finns säkert – många goda skäl att använda X milj. kr. så var så god och beskriv för riksdagen hur dessa pengar skall användas! Kom inte och säg att vi skall bereda denna fråga under middagspausen! Jag har för stor respekt för regionalpolitiken för att hantera en fråga på detta sätt. Det är regeringen som har skyldighet att bereda frågorna innan de kommer till riksdagen. Det är kanslihuset som har resurserna för ett sådant beredningsarbete. Inta inte en så nonchalant attityd som att säga till oss att vi väl kan skriva ihop detta under middagspausen. Frågorna är viktigare än så.

Industriministern, följ ett gott råd. Svälj förtretet! Knyt näven i byxfickan och sätt i gång ett beredningsarbete om hur investeringar i infrastrukturen borde gå till för att man från centralt håll skall kunna hjälpa de regioner som är illa ute och kom tillbaka till riksdagen med ett sådant förslag!

Anf. 38 Industriminister THAGE PETERSON:

Fru talman! Det är väl ändå inte så enkelt att ni bara kan bortförklara detta genom att säga att ni bara har middagspausen på er för detta. Ni har ju haft flera veckor på er. Ni har ju haft utskottsbehandling, och sedan dess har ni haft flera veckor på er. Jag förstår inte varför inga försök har gjorts för att i så fall åstadkomma en skrivning för att få fram pengarna. Varför har inte en enda liten folkpartist, som ju ändå brukar vara ingenjörer då det gäller att åstadkomma uppgörelser över gränserna, lyckats klara av denna fråga? Ni har ju haft och har riksdagsmajoriteten bakom er.

Jag har i dag fått lyssna till inlägg efter inlägg, och alla anser att man skall satsa mer pengar. Då borde väl den logiska slutsatsen av det vara att man i stället ökade de regionalpolitiska anslagen. Men Ingemar Eliasson, det är ju inte så. Ni säger att ni vill ha större anslag för infrastrukturella åtgärder, eftersom de föreslagna inte är nog. Vad gör ni då? Jo, ni minskar de 300 miljonerna till 0, dvs. ni tar bort hela anslaget. Det är väl inte trovärdigt om ni då går ut och säger till människorna i glesbygden och skogslänen att ni vill ha mera pengar och att ni vill göra stora satsningar då ni i ett enda pennstreck plockar bort hela anslaget.

När ni nu säger att ni vill ha mera pengar och har möjlighet att få det i kraft av en riksdagsmajoritet, varför ser ni inte till att få det?

Det är ingen nonchalans från min eller regeringens sida mot riksdagen. Jag har bara påtalat att de borgerliga och kommunisterna visar nonchalans mot glesbygden, skogslänen och de utsatta regionerna. Det är denna frågan gäller. Det har verkligen Ingemar Eliasson inte förstått. Med era åtgärder minskar ni möjligheterna att angripa de regionala obalanserna. Detta har jag påtalat. Ingen i denna sal kommer att få hindra mig som industriminister att påtala när oppositionen föreslår åtgärder som minskar möjligheterna att åstadkomma regional balans och rättvisa. I stället för ni fram förslag som innebär att de

regionalpolitiska anslagen minskar med 100 miljoner. Ingemar Eliasson kan väl inte säga att denna tolkning är fel.

Pröt. 1986/87:128
21 maj 1987

Regionalpolitiken

Anf. 39 INGEMAR ELIASSON (fp) replik:

Fru talman! Jag tror att industriministern behöver tänka igenom arbetsfördelningen mellan riksdagen och regeringen. Regeringen har faktiskt beredningsansvaret och ansvaret för att lägga fram genomtänkta och färdigt bearbetade förslag till riksdagen. Det kan inte industriministern skjuta över vare sig på ett utskottskansli eller på oppositionen.

Industriministern har haft hela den här tiden sedan propositionen lades fram och snart en hel dags debatt på sig för att tala om vad han skall ha dessa 300 miljoner till. Riksdagen har för avsikt, såvitt jag förstår, att avslå denna framställning därför att den är dåligt beredd. Industriministern kunde åtminstone ta tillfället i akt nu och beskriva på vilket sätt dessa pengar skulle användas för att komma de utsatta regionerna till del. Dessutom anslår riksdagen, om man följer utskottsmajoritetens förslag, 200 miljoner ytterligare till länsanslagen. Det är sannolikt att en del av dessa pengar kommer att användas för just den typ av investeringar och projekt som industriministern hade tänkt att få besluta om själv. Så ett samtal med länsstyrelserna och en fortsatt beredning med dem är nödvändig för att man skall få klart för sig exakt vilka projekt, vilka områden och vilka investeringar som det finns skäl att fatta beslut om centralt. Gå igenom frågan på detta sätt och kom tillbaka snarast till riksdagen, i stället för att föra en meningslös diskussion på det sätt som industriministern har gjort i dag.

Industriministern är irriterad över att socialdemokratin tappat initiativet i regionalpolitiken. Det kan jag förstå. Men det finns möjlighet att ta tag i den igen, om man i stället för att sura över nedslag knyter näven och kommer igen.

Får jag, fru talman, till slut ta upp ytterligare en sakfråga som jag ville fästa uppmärksamheten vid i mitt anförande, nämligen turismen. Det vore intressant att mitt i allt detta trätande om 200 miljoner hit eller 300 miljoner dit höra om industriministern har några idéer eller intressanta synpunkter på hur en näring skulle kunna stödjas, så att den expanderar till de utsatta regionernas hjälp och ger människor sysselsättning och framtida båtнад.

Anf. 40 Industriminister THAGE PETERSON:

Fru talman! Nu tycker jag att Ingemar Eliasson börjar förlora mark jämfört med hans första, som jag tyckte, sakliga inlägg. Han börjar nonchalera de utsatta regionerna genom att säga att vi inte kan diskutera 100 eller 200 miljoner hit eller dit. Jag som arbetar med de regionalpolitiska problemen, ofta från morgon till kväll, vet att 100 miljoner skulle betyda mycket för skogslänen och glesbygden. Ett sådant anslag skulle kunna användas mycket positivt för företagsutveckling och nya verksamheter. Om nu Ingemar Eliasson gör detta till ett debattämne där vi i huvudsak inte skall diskutera de regionalpolitiska anslagen utan föra fram andra synpunkter, då har vi naturligtvis litet svårt att komma med sansade argument mot en sådan uppläggnig.

De höjda länsanslagen kan, Ingemar Eliasson, inte ersätta de anslag och

infrastrukturella åtgärder som ni nu skall säga nej till. Länsanslagen kan bara till en mycket liten del användas till infrastrukturell uppbyggnad. Länsanslagen – det borde Ingemar Eliasson med kunskaper om arbetsmarknadspolitiken och lokaliseringspolitiken känna till – är i huvudsak avsedda för traditionellt företagsstöd. Därför beklagar jag att de borgerliga och vpk håller fast vid den traditionella stödpolitiken. Det innebär att de satsningar som regeringen hade velat göra för infrastrukturell uppbyggnad – och som jag trodde att vi var överens om – för teknikutveckling, teknikspridning, utbildning, forskning, kommunikationer och mycket mera var väsentliga och bra saker för regionalpolitiken. Men om nu Ingemar Eliasson i sitt sista inlägg av partipolitiskt nit, för att inte komma för nära socialdemokraterna, hävdar något annat, kan jag inte heller göra något åt det. Det är bara att beklaga att folkpartiet snabbt under den här debatten bytt fot också i denna fråga.

Förste vice talmannen anmälde att Ingemar Eliasson anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 41 OLOF JOHANSSON (c):

Fru talman! Jag vill egentligen inte lägga mig i eller förlänga den hittills förda debatten. Men jag tycker att Thage G. Peterson tar allting för personligt. Det är ju regeringen som helhet som står för de förslag som läggs fram för riksdagen. Det skulle förvåna mig om inte Thage G. Peterson velat ha högre länsanslag efter tidigare bakläxor i riksdagen eller ett strukturanslag på ett års basis. Men det händer ibland i regeringskansliet att finanssen säger nej och Thage G. Peterson inte lyckas betvinga den instansen.

Risken är, och vi fortsätter denna debatt om anslag C 10, s. 58, bil. 14 i årets budgetproposition, att helhetsperspektivet förskjuts i regionalpolitiken. Ingen ägnar sig åt helheten. Jag tycker att detta är någonting som industriministern bör fundera på.

Riksdagens årliga debatt med anledning av arbetsmarknadsutskottets betänkande om regionalpolitiken brukar ibland kallas "hembygdens dag". Det är förståeligt om vi som riksdagsledamöter tar upp de speciella förutsättningar och problem som finns på resp. hemorter. Men det leder ingen vart, om inte också helhetsperspektivet finns med, om inte helhetssynen dominerar, om inte olika värden vägs mot varandra – materiella lika väl som icke-materiella – och om vi inte ser utöver de avgränsningar som ligger i dagens betänkande om regionalpolitiken. Jag tror det är farligt att snäva till debatten på det sätt som skett här.

I centerpartiets partimotion från i januari markerar vi vårt krav på helhetssyn på följande sätt:

"Centerpartiets förslag till åtgärder för att nå en regional balans bygger på att hela det politiska arbetet ges en medveten inriktning för att nå detta mål och att en sektorövergripande, konsekvent och långsiktig politik för regional utveckling förs. Även den parlamentariska beslutsprocessen måste anpassas efter detta synsätt."

Detta uttalande följs upp av centerpartiets representanter i utskottet i reservation 3 angående Regionalpolitikens allmänna inriktning, som rubrice-

ringen lyder. Men egentligen handlar det om något betydligt mer övergripande än vad rubriken anger.

Varför är då helhetssynen så viktig?

För det första handlar det naturligtvis om att tala samma politiska språk i hela landet och att handla därefter. Det handlar om politisk ideologi, konsekvens och långsiktighet.

För vår del är det bara att granska de förslag som återfinns i vår ekonomisk-politiska motion på det här området. Då ser man vad det handlar om. Det är inte någon tillfällighet att vi föreslår 3,5 miljarder mer till kommunalskatteutjämning än vad regeringens förslag innebär, utan det finns ett regionalt balanssyfte. Detsamma gäller kommunikationsområdet, förslaget om vårdnadsersättning, skola, högskola, turism, jordbruk och energipolitik. Konsekvent – på område efter område av s. k. sektorspolitik – har vi regional balans som ett överordnat mål.

För det andra krävs att denna konsekvens i politik får en någorlunda samordnad behandling.

I reservation 3 konstaterar centerpartiets representanter:

”Alla skall ha rätt till arbete, god miljö och en bra service oavsett om man bor i storstad, tätort eller glesbygd.

En decentraliserad samhällsstruktur skapar förutsättningar för en god miljö och hushållning med naturresurser, bättre tillvaratagande av samhällets resurser samt en rättvis ekonomisk fördelning och utveckling.”

Ett uttryck för detta synsätt är vårt ständigt återkommande krav på att regional balans skall vara ett mål för den ekonomiska politiken. Vi har ofta tvingats föreslå det i särskild ordning, eftersom socialdemokraterna i regeringsställning haft en benägenhet att glömma bort det målet. Men det räcker inte med att ställa upp målet. Politiken måste också inriktas därefter. Det har inte skett. Därför har vi inte heller någon måluppfyllelse. Nej, skillnaden mellan uppsatta mål och verkligheten ökar i stället. En viktig förklaring är att det saknas en konsekvent och långsiktigt hållbar politik för att uppnå regional balans. Ibland är politiken i stället klart inriktad på att främja koncentration, utan att det alltid öppet erkänns.

Här vill jag gärna göra ett inpass som är kopplat till vad industriministern tidigare har sagt: Självfallet har näringslivet ett betydande ansvar också i detta sammanhang.

Naturligtvis finns det också andra förklaringar till den bristande måluppfyllelsen. Sverige är ett litet land som är glest befolkat, har stor ekonomisk öppenhet mot omvärlden och har stort beroende av omvärlden genom vår handel. Marknadskrafterna fungerar regelmässigt för koncentration om vi inte sätter in åtgärder i annan riktning.

Exempel på koncentrationsfrämjande politik från socialdemokratiskt håll är devalveringen av den svenska kronan, dels i oktober 1982, dels genom löpande devalveringar därefter. Den exportledda expansionen i Sverige har varit direkt länkad till de exporterande företagen, som ofta är stora och som ofta finns i landets koncentrationsområden. Dit penningströmmarna går, dit dras också förr eller senare de ekonomiska aktiviteterna och därmed befolkningsströmmarna.

Om man förstärker de internationella marknadskrafternas inverkan på

den svenska ekonomin genom ökat exportberoende och genom ökad ekonomisk integration med omvärlden, blir det också en förstärkning av koncentrationskrafterna i ekonomin, förutsatt att allt annat är lika, dvs. om ingenting görs för att länka in marknadsekonomin i en viss riktning. Därför är det så viktigt att främja t. ex. nordisk ekonomisk samverkan som en balans mot koncentrationskrafterna i ett vidgat ekonomiskt samarbete i Europa.

Om man långsiktigt och konsekvent vill främja regional balans måste det prägla alla politiska sektorsområden. Det gäller kommunikationerna, t. ex. hur vi skall organisera Statens Järnvägar i fortsättningen. Det gäller all infrastruktur i övrigt, som skapar förutsättningar för service och likvärdiga levnadsförhållanden i olika delar av landet, privat som offentligt. Det gäller givetvis också fördelningen av resurser, inte minst de närmare 200 miljarder som fördelas via staten eller socialförsäkringssystemet till medborgare, kommuner och företag. Av denna stora transfereringssumma behandlas ca 1 % i det aktuella betänkandet från arbetsmarknadsutskottet. Det handlar nämligen om ca 2 miljarder kronor. Större delen av debatten har ägnats åt en del av detta belopp. Det säger litet grand om den brist på helhetssyn som finns i den här diskussionen och som industriministern tyvärr i hög grad har bidragit till.

Låt mig här nämna några av de starkt strukturpåverkande anslagen i statsbudgeten.

Den lokala polisorganisationen diskuteras inte särskilt mycket här. Den kostar i storleksordningen 5 miljarder kronor. För närvarande pågår en översyn vad gäller fördelningen av resurserna. Den syftar till att överföra resurser till de områden i landet där vi har de största problemen med tryggheten på gator och torg, den största brottsligheten etc. Det innebär i så fall en koncentration av resurserna. På vissa mindre orter kommer närpolis-servicen och skyddet att urholkas kraftigt om inte nya resurser avsätts för de ökande problemen. En sådan omfördelning har också sin regionala betydelse.

Jag skulle kunna nämna ytterligare exempel som också berörts i debatten. Det förslag som regeringen nyligen har lagt fram om förändring av folkbokföringen i landet är ett. Där koncentrerar man verksamheten på 1 483 pastorsexpeditioner till 120 lokala skattemyndigheter. Om inte detta är koncentration av struktur, då vet jag inte vad som krävs för att tala om koncentration. Det är självklart att man också från decentraliseringsutgångspunkter måste gå emot den typen av förslag. Över huvud taget ger man sig ständigt på de delar av landet – periferin – där människorna inte är så många och därför inte skriker så högt, oavsett om det gäller fyrplatser, vägfärjor eller något annat. Alltid tas det resurser där det inte finns så många som kan kritisera regeringen. Men det är vår uppgift här – om vi har en helhetssyn – att se till att vi upprätthåller likvärdig service över hela landet.

Mycket av de senaste årens debatt om fördelning av resurserna till sjukvården har som bekant gällt om de skall fördelas efter befolkningens antal eller efter sjukbesök, som i sin tur påverkas av olika servicenivå. Också detta är en viktig och grundläggande regional strukturfråga. Det är naturligtvis från den utgångspunkten som man måste se det.

Som bidrag till kommunal barnomsorg fördelar riksdagen 8,5 miljarder

kronor. I vissa kommuner i koncentrationsområden får man 24 000 kr. per barn och år, medan man i Bromölla, Ydre och Storuman får ca 4 000 kr. per barn. Givetvis ger statsbidragssystemets utformning starka regionala effekter. Vårt förslag om vårdnadsersättning är ett inslag för att rätta till denna obalans.

Omvänt fungerar naturligtvis det kommunala skatteutjämningsystemet till fördel för i första hand kommuner med låg skattekraft. Ungefär 10 % av det anslaget är ju i stöpsleven just nu här i riksdagen.

Om folkpartiet och socialdemokraterna klarar igenom sin uppgörelse i finansutskottet också här i kammaren, innebär detta s. k. besparingar på 1,6 miljarder – dvs. nästan lika mycket som dagens debatt handlar om – och pengar med utpräglad regionalpolitiska effekter. Men det innebär inte att den uppgörelsen har prövats ur regionalpolitisk synpunkt och framför allt inte i en regionalpolitiskt samlad bedömning. Kompromissen tycks drabba i första hand Norrlandskommunerna, Gotland och Blekinge.

När det gäller de verkligt viktiga investeringarna i framtiden på utbildningsområde har vi från centerpartiets sida krävt kvalitetshöjningar i stället för nedskärningar i takt med minskande ungdomskullar. Vår politik innebär ökade möjligheter för mindre klasser och för att bevara mindre skolor. Detta är viktigt ur miljösynpunkt, men det betyder naturligtvis ännu mer på den enskilda orten, där skolan kanske är hela skillnaden mellan pessimism och framtidstro. Den högre utbildningen är en viktig lokaliseringsfaktor. När centerpartiet genom åren kämpat för de små högskolornas etablering har det som bakgrund haft bl. a. detta och att vi vill ge ungdomar möjlighet till högre utbildning i närheten av sin hemmaregion. Men det är inga stora resurser som går till de små högskolorna, relativt sett. Det handlar om ca 10 % av 7–8 miljarder kronor.

Räntebidragen till bostäder är ungefär lika stora som den kommunala skatteutjämningsen, dvs. över 12 miljarder kronor. Det bidraget fördelas av givna skäl enligt byggandets fördelning. En högre byggkostnad i koncentrationsområdena subventioneras mer än på andra håll. Men de marknadskrafter som styr etableringen till överhettade områden är inte mer kostnadsbärande än vi skattebetalare i allmänhet. Där syns bristen på helhetssyn på ett avslöjande sätt. De som får lida för det är de regioner som får släppa till befolkningen, främst sina unga människor. De som dessutom drabbas är de som bor i koncentrationsområdena men som inte har egen bostad eller som söker sig ut på bostadsmarknaderna – och de är ju som bekant många, vita, gråa och svarta. Ungdomarna här i Stockholm accepterar inte detta längre, och vi går mot en mycket allvarlig social situation om inte samhället kan klara köproblemen. Bara i Stockholmsregionen söker drygt 130 000 bostad.

Men talet om viljan att göra något för att underlätta situationen saknar trovärdighet när de regionala organen i Stockholms län planerar för fortsatt snabb inflyttning med ca 11 000 personer per år fram till 1992 i första hand. I Skiss-85 för Stockholmsregionen heter det följande: "Vi blir 100 000 fler invånare och 100 000 nya hushåll till år 2000." För att klara detta krävs nya arbetsplatser. Jag citerar ur handlingsprogram för Arlanda stad: "Områdesplanen syftar till att utreda de planmässiga förutsättningarna för ett

arbetsområde mellan Märsta och Arlanda flygplats. Planförslaget rymmer drygt 20 000 sysselsatta.”

Detta är bara en bråkdel av det som planeras i denna region. Jag har här en lista som summerar ihop mellan 77 000 och 97 000 nya arbetsplatser – främst i norra delen av Stockholmsregionen. Det är självklart att detta är ett huvudproblem för regionalpolitiken och den regionala balansen i detta land.

Är det någon som tror att de 20 000 nya arbetsplatserna, eller om det så småningom blir ända upp till 97 000, kommer att underlätta bostadsförsörjningen i den här regionen? Det här är det mest drastiska exemplet i landet på hur uttalanden och planerad verklighet inte stämmer överens. Hur tänker sig regeringen uppnå samstämmighet mellan planerna på Arlanda stad och regional balans? Det är någonting att fundera över i industridepartementet och i den statssekreterargrupp som skall svara för den regionalpolitiska samordningen. Kommier man att ta sig an den frågan? Är dessa frågor helt obetydliga i detta sammanhang? Är de inte värda mer diskussion i riksdagen än frågan om anslaget C 10? Jag vill inte nedvärdera det anslaget på något sätt, tvärtom. Men, Thage G. Peterson, om vi inte tar itu med denna diskussion så kommer det förmodligen att finnas 100 000 nya arbetsplatser här. Det finns nog även i denna kammare en och annan som anser att dessa behövs bättre på andra håll. De löser som sagt inga problem här.

Några ord om samordningskravet för att kunna tillämpa helhetssynen. Det räcker inte med att ”varje hembygd” för sig gör anspråk på åtgärder från statens sida, var och en för sig kommer alltid till korta gentemot helheten. Periferin förlorar alltid mot centrum eller den centrala makten, annorlunda uttryckt. Så länge ingenting tillräckligt kraftfullt görs för att knyta samman helheten så slås ”enskildheterna” bort. Det är ett öde som nästan hundra procentigt återkommande drabbar de motioner som är aktuella i de regionalpolitiska debatterna. Kammarens ledamöter känner säkert igen sig.

Någon kanske tror att det ensidigt slår mot förslag som gäller glesbygden, men så är det inte. Det kan lika väl gälla storstadens situation med miljöförstöring och bostadsköer. Därtill kommer ytterligare ett problem och det är sektorspolitikens avgränsningar, som gör att vi inte behandlar helheten. Men problemgrunden är densamma, oavsett om det gäller miljöproblem, köproblem eller avfolkningens uttunning av försörjningsmöjligheter och service – det handlar om befolkningsströmmar. När befolkningsströmmarna blir ensidiga, förvärras samhällsproblemen *samtidigt* i både storstad och glesbygd.

I bilaga 14 till årets budgetproposition heter det: ”Regeringen har samordningsansvaret på central nivå i fråga om regionalpolitiken.” Därefter nämns den särskilda statssekreterargruppen för regionalpolitiska frågor.

Verkligheten – med dess folkvandring och ensidigt riktade flyttlass – visar att samordningen inte fungerar. Frågan kvarstår alltså obesvarad: Vill regeringen tillämpa en helhetssyn för att främja regional balans? I så fall hur? Det räcker inte att hänvisa till statssekreterargruppen. Det krävs konkreta åtgärder och konkreta resultat.

Det är tråkigt att behöva säga att när vi från centerpartiets sida har behandlat olika politiska sakfrågor med anknytning till regional balans, så har vi i varje fall inte märkt att socialdemokraterna skulle vilja gå i riktning

mot att skapa dessa förutsättningar för en regional utveckling. Skatteutjämningen är bara ett exempel. Men det är det viktigaste exemplet på de åtgärder som ur resurssynpunkt är aktuella under våren.

Vi har också anledning att här i riksdagen se över våra beslutsformer när det gäller möjligheten att tillämpa en helhetssyn för att främja regional balans. Det bör ske snarast och allra senast i samband med behandlingen av folkstyrelsekommitténs betänkande. Det måste rimligen innebära ökade möjligheter för finansutskottet att inte enbart ange riktlinjer för den ekonomiska politiken utan också granska, samordna och avstämna de regionalpolitiska effekterna av den förda politiken.

Ifrån centerpartiets sida nöjer vi oss inte med att behandla regionalpolitiken som en fråga i marginalen bland andra. Helhetssyn för regional balans kräver en samordnad beslutsprocess i både regering och riksdag.

I detta anförande instämde Börje Hörnlund, Elving Andersson, Stig Josefson, Rosa Östh, Martin Olsson, Görel Thurdin, Gunnel Jonäng, Kerstin Göthberg, Britta Hammarbacken, Ingvar Karlsson i Bengtsfors, Rune Thorén, Kjell A. Mattsson, Ulla Tillander, Kersti Johansson, Larz Johansson och Gösta Andersson (alla c).

Anf. 42 Industriminister THAGE PETERSON:

Fru talman! Jag tycker att också Olof Johansson höll ett lågmält och sansat anförande. Det var en avgrunds djup skillnad mellan hans inlägg och Börje Hörnlunds inlägg tidigare i dag. Man skulle inte kunna tro att de är representanter för samma parti. Jag noterade också mycket noga att partiledaren Olof Johansson inte gjorde några som helst försök att täcka in Börje Hörnlunds onyanserade angrepp. Det hedrar Olof Johansson.

I Olof Johanssons inlägg tycker jag mig se en väsentligt mer försonlig ton än den som kommer till uttryck i den politik som förs fram av centerpartiets officiella talesman när det gäller regionalpolitiken. Olof Johanssons inlägg och de instämmanden han fick från centergruppen var ju egentligen inget annat än en kraftfull tillrättavisning av den Hörnlundska regionalpolitiken. Om Olof Johansson får styra och ställa i centerpartiet, ser jag faktiskt också vissa möjligheter till ett regionalpolitiskt samarbete.

Fru talman! Mot bakgrund av det Hörnlundska agerandet här i riksdagen i dag måste jag ändå fråga partiledaren Olof Johansson, som såvitt jag vet inte tidigare har framträtt i regionalpolitiska sammanhang, vart centerns seriösa intresse för regionalpolitiken har tagit vägen.

Förr i tiden tog man centern på allvar och trodde på centerns intresse att ta itu med de regionala orättvisorna. Med sorg måste jag nu emellertid konstatera att detta intresse, åtminstone i den Hörnlundska tappningen, är som bortblåst. Nu överväger partitaktiken helt. Jag undrar därför om centern verkligen tror att man med den officiella regionalpolitiken kan återvinna sympatisörerna och förbättra opinionssiffrorna. Jag vet att många av centerns sympatisörer tar sig för pannan och undrar vad som har hänt. Är det inte en varning som ni bör ta på allvar?

Jag förstod av partiledare Olof Johanssons yttrande i söndags kväll att han var orolig på dessa punkter. Han tog upp förhållandet mellan industriminis-

tern och finansministern. Jag skall inte fördjupa mig mer i det än att bara säga följande: En ökning av de regionalpolitiska anslagen från 674 milj. kr. i den sista borgerliga budgeten till nu över 2 miljarder kronor i det socialdemokratiska förslaget plus extra pengar till satsningar i olika områden är inte någon dålig ökning av regionalpolitiken. Om man betänker att andra områden har utsatts för besparingskrav för att få ner budgetunderskottet, så har regionalpolitiken varit – och är regionalpolitiken – ett prioriterat område i regeringens arbete.

Jag tror att Olof Johansson och jag har likvärdiga ståndpunkter när det gäller behovet av samordning av olika politikområden, likartade ståndpunkter i fråga om nödvändigheten av att satsa så att säga på bredden ute i regionerna för att få dem mer attraktiva och konkurrenskraftiga. Mycket av det som Olof Johansson sade kan jag instämma i.

Vi lade fram förslaget om ett särskilt anslag för infrastrukturella åtgärder, när vi förstod att det är nödvändigt att satsa på kommunikationer, utbildning, teknikspridning och teknikutveckling ute i regionerna, så att de blir mer attraktiva och konkurrenskraftiga för företag och verksamheter. Detta är någonting som jag ständigt möter, när jag träffar företrädare för de fackliga organisationerna, näringslivsorganisationer men också företrädare för alla andra partier, när jag väl träffar dem under sansade förhållanden och vi diskuterar deras resp. regioners utveckling. Då säger de allihop: Vi behöver hjälp med den infrastrukturella utvecklingen. Det var därför vi kom med vårt förslag. Efter att ha lyssnat till de motiveringar som Olof Johansson själv har för regionalpolitiken förstår jag inte att han och centerpartiet nu säger nej till detta anslag.

Jag tror att Olof Johansson och jag också har samma uppfattning om att marknadskrafterna inte bara går illa åt skogslänen och glesbygden utan också går illa åt storstäderna. Jag har flera gånger i kammaren, utan att få något aktivt medhåll från något enda parti, hävdad att vi måste se till att inte expansionen blir så kraftig i Stockholms län, att de negativa effekterna också uppträder här. Att negativa effekter uppträder ute i regionerna vet vi redan, men även människorna i Stockholms län har rätt till en bra tillvaro. I dag finns det emellertid tendenser till en ohämmad befolkningsinflyttning, som leder till ökade köer, sämre miljö och sämre levnadsförhållanden för människorna.

När jag tidigare i kammaren har tagit upp dessa frågor till en seriös diskussion har jag inte fått medhåll från något parti. Jag har nästan hänfullt blivit utsatt för angrepp från moderaternas sida för att jag vågat säga att vi måste försöka länka ut tillväxten från Stockholms län till övriga landet.

Nu ser jag ändå, fru talman, Olof Johanssons inlägg här i dag som ett försök till ett närmande till den socialdemokratiska politiken och den socialdemokratiska ståndpunkten för att angripa de här problemen. Jag har försökt att till centerns företrädare tidigare ställa frågor om åtgärder som regeringen har vidtagit för att sprida tillväxten, men jag har aldrig fått någon reaktion. Jag har inte fått veta om centern anser att dessa åtgärder är riktiga. Jag skall upprepa de här frågorna, när jag nu har tillfälle att debattera med partiledaren själv.

Anser Olof Johansson att regeringens beslut om ökad restriktivitet för

investeringsfonder i storstadsområdena är ett riktigt och viktigt beslut för att just hjälpa till att sätta stopp för en ohämmad tillväxt i storstadsregionerna?

Anser Olof Johansson att det är bra att frisläppandet av byggnadsinvesteringar upphört den 1 mars 1987, så att man kan få koncentrera sig på bostadsbyggande och att detta indirekt kan vara till hjälp för andra regioner att få del av verksamheter och företagande?

Anser Olof Johansson att det är bra att enheter av statlig verksamhet förläggs utanför Stockholm?

När man beskyller regeringen för att inte ha vidtagit några åtgärder, då har man fel. Jag kan här snabbt peka på tre åtgärder som vi vidtagit och kan t. ex. nämna att vi ändrat regionalpolitiken så, att vi nu kan gå in och stötta företag och verksamheter som flyttar ut från Stockholm till landet i övrigt. Jag har aldrig fått något medhåll om att dessa åtgärder är riktiga och bra. Jag frågar därför Olof Johansson vad han anser på den punkten.

Jag noterade också, fru talman, en annan sak som jag tycker är viktig att få framhålla, nämligen att Olof Johansson inte gjorde något försök här i dag i kammaren att komma ifrån den negativa utveckling som vi ändå hade i Sverige under perioden 1976–1982 och att utvecklingen under de åren, då för övrigt Olof Johansson själv satt i regeringen, är huvudorsaken till våra regionala problem i dag. Det hedrar partiledaren Olof Johansson att han inte försökte skylla ifrån sig på den punkten.

Anf. 43 OLOF JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Jag måste med beklagande konstatera att Thage G. Peterson fortsätter i samma stil – han avviker minsann inte från mönstret. Tonen var möjligen något lägre, men det är samma "taktiserande", samma undvikande av de stora viktiga sakfrågorna. Jag tog upp helhetssynen, och om Thage G. Peterson vill lägga sig i den debatten, så är det fritt fram att ta upp frågorna om kommunal skatteutjämning, skolans utveckling, småföretag, teknikspridning och alla sådana förslag som vi behandlar här i riksdagen och där vi regelmässigt har en högre ambitionsnivå än den socialdemokratiska regeringen. Jag tycker att Thage G. Peterson borde ta chansen att diskutera detta. I stället ägnar han sig åt recensioner. Det är klart att han kan göra det – han har längre tid på sig än jag enligt debattordningen.

Låt mig säga att det är viktigt för mig att försöka tillbakavisa det här snacket – det är vad jag vill kalla det för – där Thage G. Peterson inte vill ge upp sin debattmässiga förlust mot Börje Hörnlund utan återkommer och försöker reparera skadan här i debatten med mig. Jag tycker att Börje Hörnlund på ett utmärkt sätt företrädde majoriteten i C 10-frågan här i kammaren. Han behöver inte några recensioner i övrigt från min sida. Däremot bör Thage G. Peterson akta sig för att ständigt falla in i oppositionsrollen, även om det kan behövas träning för den också.

Sedan en del fakta, som ni har diskuterat tidigare i dag. Jag har lyssnat på hela debatten, och jag tycker att det är trist med repetitioner. Man har kommit dragande med siffrorna för skogslänen. De ökade under vår tid i regeringen och minskade därefter. Jag vill gärna ge Thage G. Peterson en liten reservation att haka upp sig på där: vi är inte ensamma i den här världen, vi är inte någon isolerad ö, utan vi är beroende av omvärlden. Det är också

Thage G. Peterson. De ekonomiska förhållandena i världen växlar över tiden. Det krävs litet mer djup i analysen för att kunna föra den debatten än vad man hinner med under en repliktid på tre minuter.

Låt mig sedan säga att jag tycker det är viktigt att tala om att vi naturligtvis i första hand arbetar för att skapa förutsättningar. Att jag nämnde Arlanda stad beror på att volymerna där är så enorma att de tar över alla andra åtgärder om projektet fullföljs. Det är därför de kräver särskilda åtgärder.

Anf. 44 Industriminister THAGE PETERSON:

Fru talman! Jag förstår inte riktigt varför Olof Johansson blev så ledsen och irriterad över att jag berömde honom. Möjligen gick han i fällan och blev litet generad som partiledare över att jag kunde dra slutsatsen att hans tal egentligen var en enda stor vidräkning med Börje Hörnlund och att det är en annan regionalpolitik som han företräder än den officiella talesmannen.

Jag vill gärna återgälda en vänlighet. Ni är mycket bättre – hur ni nu vill tolka det; allting är ju relativt – i opposition än ni var i regeringsställning.

Jag tror nog att Olof Johansson och centern borde vara litet försiktigare när vi diskuterar regionalpolitik. Vilken regionalpolitik stod han själv för när han för några år sedan tillhörde regeringen? Tidvis satt han ju t. o. m. i industridepartementet, som ansvarig för regionalpolitiken, och representerade det parti som hade det politiska ansvaret för de regionala frågorna. Jag känner mig tvingad att påpeka några saker, eftersom han i sitt inlägg hjälpligt försökte säga att det Börje Hörnlund sade var riktigt bra. Han håller med om att allt var bra under de borgerliga åren, men att allt nu har blivit dåligt. Så enkelt är det ju inte.

Fru talman! Vad var det Olof Johansson åstadkom under sina år i regeringen när han hade chansen att påverka den regionala utvecklingen? Jag skall vara ofin nog att påminna honom om detta. Jag hinner inte med en bred översikt, men jag skall ta upp fyra frågor.

Vad hände med näringslivet? Jo, branscher och företag kom i kris, antalet småföretag t. o. m. minskade och nyföretagandet var i botten.

Vad hände med industrijobben i regionerna åren 1976–1982? Skogslänen, som vi i dag diskuterar, förlorade 34 000 industrijobb. Bergslagen förlorade 19 000 industrijobb. Det är klart att detta gav stora hål ute i regionerna, svåra sår att läka.

Vad hände med befolkningsutvecklingen? Jo, det var så här, Olof Johansson, att en befolkningsökning förbyttes i en befolkningsminskning. Det kan Olof Johansson ändå inte neka till. Ni fick överta ett land med befolkningsökning i skogslänen, och ni lämnade ifrån er ett land med befolkningsminskning i skogslänen. Skogslänen och glesbygden började åter tappa folk under er tid.

Vi skall inte diskutera anslag hit eller dit, sade Olof Johansson, men vad hände egentligen med de anslag för regionalpolitiken som fanns? Man skulle ju tro att regeringen slog på med rejäla belopp – men inte! Man skar i stället ned de regionalpolitiska anslagen med 300 milj. kr. – det tror jag inte Olof Johansson vill förneka.

Fru talman! Jag har två frågor till Olof Johansson: Varför hände allt detta negativa för skogslänen, Bergslagen och glesbygden, som vi nu jobbar med

sviterna av, när de borgerliga hade regeringsansvaret? Och varför protesterade inte Olof Johansson mot den regionala utvecklingen när han satt i de borgerliga regeringarna?

Fru talman! Efter det här skall jag påminna Olof Johansson om utvecklingen i Sverige efter 1982. Kanske jag då kan få en kommentar av Olof Johansson till denna utveckling. Ser Olof Johansson någon skillnad mellan perioden 1976–1982 och den efter 1982?

Jag vill upprepa vad jag sade i mitt tidigare inlägg. Sysselsättningen har ökat också i skogslänen. Antalet jobb har ökat också i skogslänen. Arbetslösheten har pressats ned också i skogslänen. Den ekonomiska utvecklingen till det bättre har skett också i skogslänen. Antalet små företag har ökat också i skogslänen.

Sedan vill jag nämna några siffror om denna utveckling som Olof Johansson har underkänt. Jag förstår nu att han försökte stötta upp och dela detta underkännande. Jag känner ändå Olof Johansson som en ärlig debattör – vi har debatterat tidigare i olika sammanhang, han och jag, och då har han inte förnekat fakta.

Fakta är att sysselsättningen totalt i Sverige har ökat med 120 000 sedan 1983. Arbetslösheten har pressats ned till under 2 %. Industrisysselsättningen har ökat med 40 000. Antalet små företag har ökat rekordartat – 60 000 nya små företag på tre år. Industriinvesteringar och industriproduktion har ökat. Satsningar på fou har ökat. Och – vilket är betydelsefullt – 17 000 nya jobb har skapats genom regionalpolitiska insatser, och de regionalpolitiska anslagen har nära nog tredubblats. Regionalpolitiken är faktiskt ett prioriterat område.

Ger inte allt detta Olof Johansson en tankeställare om vilken politik som har varit mest framgångsrik?

Anf. 45 OLOF JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Industriministern har för tillfället tappat kontakten med anslaget C 10.

Jag tycker vi skall avsluta denna debatt så att den blir tydlig i sin slutsats. Det finns bara en rimlig slutsats av industriministerns samlade uttalanden här i dag, och det är att regeringen kommer att efterkomma riksdagens beslut, när vi tar det i dag eller tidigt i morgon, och återkomma till riksdagen under hösten med en proposition med förslag på minst 300 milj. kr. på ettårsbasis, med klart angivande av ändamål, under anslagsrubriken "C 10. Särskilda regionalpolitiska insatser för infrastrukturutbyggnad, m. m".

Jag vill gärna ge Thage G. Peterson chansen att bekräfta att så kommer att bli fallet. I så fall är det ändå någonting konkret som har kommit ut av den debatten.

Vidare konstaterar jag att det är två saker Thage G. Peterson inte gärna vill diskutera. Den första är helhet – alla de frågor som nu är aktuella i riksdagen och där socialdemokratin i de flesta fall går på en inriktning som innebär sämre regional balans; kommunal skatteutjämning är det tydligaste exemplet. Det andra han inte gärna vill diskutera är nutid – han vill i första hand diskutera det förflutna. Jag medger gärna att historien är viktig, men det är nog inte därför vi har ett betänkande från arbetsmarknadsutskottet att behandla i dag.

Jag skulle dock vilja nämna två saker som har anknytning till den debatten.

Något som aldrig eller åtminstone mycket sällan brukade diskuteras i riksdagen men som hade en mycket stor strukturpåverkan på det läge i vilket Sverige befann sig 1976 var dels naturligtvis kostnadskrisen, dels att socialdemokraterna hade gjort oss till 70 % beroende av importerad olja under alla sina tidigare år i regeringen. Det var den smällen som den dåvarande regeringen fick betala miljarder och åter miljarder för att klara. Jag vet med säkerhet att Thage G. Peterson fanns här i Sverige under åren 1976–1982, så detta kan inte vara någon nyhet för honom.

Jag kommer också ihåg att Thage G. Peterson lade fram den ena strukturplanen efter den andra i varje krisbransch som fanns. Jag frågar mig nu: Hur många strukturplaner har Thage G. Peterson lagt fram sedan han kom till industridepartementet och fick någonting att säga till om där borta?

Anf. 46 Industriminister THAGE PETERSON:

Fru talman! Nu börjar Olof Johansson komma i form, och det är litet synd att den här debatten nu är slut. Det skulle ha varit intressant att med honom få diskutera orsakerna till de regionala obalanserna.

Jag förstår mycket väl att han med isande tystnad vill förbigå utvecklingen under perioden 1976–1982 genom att bara säga att det där är historia, det är någonting som vi skall glömma nu. Men förhoppningsvis glömmet inte svenska folket det, och inte de utsatta regionerna. Som industriminister påminns jag om detta nästan varje dag, då jag ser vilka effekter ni skapade med er politik under perioden 1976–1982. Och så länge utvecklingen under den perioden har ett relevant värde när det gäller att bedöma den nuvarande regionala situationen och utvecklingen, kommer jag att vara ofin nog att påpeka för er vad ni ställde till med under de borgerliga åren.

Fru talman! Alla partier är numera, åtminstone i ord, positiva till satsningar på infrastrukturförstärkande åtgärder. Det är naturligtvis bra, liksom det över huvud taget är bra med det intresse för regionalpolitiken som nu har etablerats. Jag tolkar inte den här regionalpolitiska debatten i riksdagen i dag som något negativt. Jag tror att en intensiv debatt ändå är ett tecken på ett brett intresse för regionalpolitiken. Och det bör vara positivt för regionalpolitiken att vi slåss för ytterligare resurser till regionalpolitiken.

Men jag skall inte sticka under stol med att jag är besviken på oppositionen. Ni hade haft en chans i dag att visa att ni menar allvar med det som ni säger. När ni vill uppmana regeringen och departementen att lägga fram program, har ni inte på en enda punkt visat att ni är beredda att täcka in kostnaderna den dag programmen kommer.

Jag har sagt att vi nu skall arbeta med detta. Men vi måste arbeta på ett annat sätt, och jag vet inte om Olof Johansson riktigt har uppmärksammat det. Jag tror inte att han har fått den rätta informationen från arbetsmarknadsutskottet. Nu måste vi gå en ny runda med andra departement. Ni kräver nämligen av outgrundliga skäl att förslagen finansieras inom ordinarie departements resurser. Eftersom Olof Johansson ju är litet bevandrad i regeringsarbetet, måste han inse att detta blir krångligare, att det tar längre tid. Dessutom vet vi ju då inte om riksdagen verkligen kommer att bevilja pengarna.

Det är därför som jag här i dag har menat att det hade varit ärligare av de borgerliga och kommunisterna, när man uppenbarligen tycker att regionalpolitiken skall ha mer pengar, om man också hade anvisat mer pengar. Jag tycker att det är en horribel slutsats ni har dragit av ert resonemang att regeringens anslag är för litet. Det blir ju inte mer pengar till regionalpolitiken om man minskar de regionalpolitiska anslagen med 100 milj. kr. Det blir ju inte, Olof Johansson, mer pengar till infrastrukturella åtgärder om man bara tar bort anslaget till infrastrukturella åtgärder.

Jag vet inte vilka belopp ni rör er med inom centerpartiet. Nog hade jag utgått från att ni ändå anser att 300 milj. kr. är mycket pengar, som hade kunnat klara en hel del när det gäller initiativ, åtgärder och förslag ute i regionerna. Men det kommer ni tydligen i dag att säga nej till.

Fru talman! Jag vill efter den här långa debatten upprepa att de borgerliga partierna och kommunisterna i dag eller i morgon uppenbarligen kommer att säga nej till ökningarna som gäller regionalpolitiken och i stället minska de regionalpolitiska anslagen. Uppenbarligen kommer de borgerliga och kommunisterna att säga nej till en förnyelse av regionalpolitiken. Det kan man möjligen skrattande notera. Men det allvarliga är ju att ert beslut kommer att drabba skogslänen och de utsatta regionerna; det kan ingen bortförklara. Jag vill i alla fall hedra de debattörer i dag som har underkänt den Hörnlundska högre matematiken – att 200 miljoner är mer än 300 miljoner – och har erkänt att detta innebär en nedskärning av regionalpolitiken och mindre möjligheter att arbeta för regional utveckling och balans. Och jag noterar att förlorarna på grund av ert beslut och er omröstning är regionalpolitiken och den regionala rättvisan.

Anf. 47 HANS PETERSSON i Hallstahammar (vpk):

Fru talman! Industriministern har sagt många saker i dag, och jag kommer att ta upp en hel del av dem. Jag har antecknat under tiden och skall ägna en stor del av mitt anförande åt att bemöta honom.

Han sade bl. a. att det inte finns något parti som har brytt sig om utvecklingen i Storstockholm. Jag börjar med att bemöta det påståendet. Det är härresande med tanke på att det föreligger en vpk-motion som tar upp just utvecklingen i denna region.

Jag ser med förvåning att industriministern lämnar salen. Jag hade inte väntat mig detta handlande innan debatten är avslutad, fru talman, och jag tolkar det som det yttersta förakt för riksdagen och dess sätt att arbeta.

Industriministerns anförande var förfärande i många stycken. Jag kom att tänka på ett ordspråk som man fick höra när man var liten – att tomma tunnorna slamrar mest. Det tycker jag är tillämpligt på dagens anförande av ministern. Här talar man vitt och brett om vilka åtgärder man vill vidta. Men mot bakgrund av den verklighet som vi jobbar i – med kapitalismens utveckling, koncentrationstendenser, monopolisering, centralisering, utlandsinvesteringar – är ju de instrument som bjuds inom regionalpolitiken ytterst fattiga och kan möjligen få marginella konsekvenser.

Industriministern uppehöll sig länge vid frågan vem som förorsakar nederlag för vem. Då tycker jag att man måste granska den förda politiken – såväl den ekonomiska politiken som närings- och regionalpolitiken. Det

resultat som man hittills kan få fram av en sådan granskning är ju att det ständigt är de arbetande människorna i de utsatta regionerna som drabbas av strukturförändringar, nedläggningar, profitjakt, miljöförstöring – och ytterst regeringens lönedepressningspolitik och tvångströja på fackföreningsrörelsen. Det är alltså de människorna som har drabbats av den förda politiken och som kommer att drabbas så länge socialdemokratin tänker följa den tredje vägens politik.

Med anledning av industriministerns anförande hade jag tänkt fråga honom en del saker. Men jag förstår att jag inte får svar av honom, så jag tänker fråga socialdemokraterna som kollektiv – för det är väl åtminstone en och annan socialdemokrat som sitter kvar i kammaren och tänker gå in i debatten.

Var fanns socialdemokraterna när vårt parti ville förändra ståluppgörelserna? Regeringen visade undfallenhet mot storfinsanzen och dess krav på strukturering av stålindustrin, som drabbade människorna i Bergslagen, som drabbade bygderna, som förstärkte koncentrationen och utslagningen? Var fanns regeringen då? Jo, i samtal med storfinsanzen. Regeringen släppte fram gåvor och gjorde eftergifter, avskrev strukturlån, delade upp bolag så att de bästa bitarna behölls av storfinsanzen medan staten fick ta över de andra. Det är också regionalpolitik, fast verkningarna är litet mer långsiktiga.

Var fanns socialdemokratin när vi ville bygga ut naturgasen – för att tala om struktursatsningar? Under den tid jag har suttit i riksdagen, under åtta år, har vi föreslagit ett program för utbyggnad av naturgas i Bergslagen, en infrastrukturell satsning som skulle betyda oerhört mycket för industrin i området.

Varför har socialdemokraterna röstat nej till de propåerna år från år, när de nu står här med ett litet anslag i handen och skriker att "vi vill satsa på strukturinvesteringar"? Jo, naturligtvis därför att de är öppna för privata intressen. Jag är övertygad om att privata intressen så småningom kommer att ta hand om också den energiförsörjningen och fördyra för industri, för regioner och för människor.

Var fanns socialdemokraterna när vpk ställde krav på åtgärder mot de bolag som hals över huvud flyr från Bergslagen och investerar utomlands? Dessa bolag har investerat i hundratusentals jobb utomlands under en tioårsperiod, och lika många jobb har försvunnit inom industrin i vårt land. Var finns de socialdemokratiska åtgärderna när det sker som en följd av kapitalismens ohämmade utveckling och marknadsekonomi, som socialdemokraterna här klandrar moderaterna för, men som de själva till alla delar stöder och underkastar sig?

Vad har socialdemokraterna gjort för att förhindra storstädernas tillväxt? Varför har den utvecklingen accentuerats och accelererats under socialdemokratisk regeringsperiod? Denna utveckling har ju förstärkts, och ingenting har gjorts för att förhindra den.

Nu börjar socialdemokraterna vakna till och förändra litet vad gäller regler för investeringsfonder, byggnadsinvesteringar och allt vad det är, men en försiktig analys av den ekonomiska utvecklingen borde ha talat om för socialdemokraterna att det kommer att bli så här. Någon framförhållning har väl också socialdemokratiska ekonomer – eller sitter de fortfarande i sina

grundkurser och funderar på vem som skall bestämma i Sverige? Det diskuterade man på 70-talet, men det har inte givit minsta resultat i politiken.

Var fanns socialdemokraterna när vpk genom den kommunala skatteutjämningen och förslagen om åtgärder för kommunerna ville skydda kommuner och landsting från ytterligare brandskattning? Ja, då sprang de ihop med folkpartiet för att kunna ta in ännu mera pengar från kommuner och landsting. Det har också regionalpolitiska effekter.

Miljard efter miljard har socialdemokraterna plockat från kommuner och landsting tillsammans med de borgerliga partierna. Centern försöker hålla emot litet grand, men folkpartiet och moderaterna finns alltid till hands när det gäller sådana åtgärder. Dit lutar sig socialdemokraterna. Med deras hjälp gör de allt för att ta in pengar från den gemensamma sektorn. Detta har regionalpolitiska effekter, därför att kommuner och landsting är lokaliserade ute i problemområdena. Av en naturnödvändighet finns de där de finns och är alltså ett regionalt instrument redan genom sin blotta existens.

Jag hade tänkt ta Bergslagens problem som utgångspunkt för denna debatt, men det har blivit litet annorlunda, på grund av vad som tidigare har sagts.

Industriministern anklagar de borgerliga och säger: Vad hände under perioden 1976–1982? Titta vad som har hänt sedan! Han försöker göra denna lagbundna utveckling i den kapitalistiska ekonomin och i världsekonomin till en fråga om vem som sitter i regeringsställning i vårt land. Jag instämmer självfallet i kritiken av de borgerliga regeringarnas handhavande. Det var en i många stycken fumlig politik, som var klassmässig och riktad mot arbetarklassen, på ett sätt som socialdemokraternas politik senare också har varit, men som man vid den tidpunkten naturligtvis inte kunde ana skulle drivas av en arbetarregering. Industriministern anklagar då de borgerliga för att ha stått för kapitalismens grundläggande utvecklingsdrag, och det är en skrämmande analys.

Om det gjordes en verklig analys av utvecklingen och konstaterades vilka krafter som ligger bakom den regionala utarmningen – de krafter som styr och ställer människor nakna och utan jobb i sin hembygd, där skolor och daghem spikas igen, så att människorna får flytta till Stockholm, ställa sig i bostadskö och vänta på att det byggs nytt – skulle socialdemokraterna tvingas ändra sin politik och ta kamp med kapitalet. Men det är naturligtvis lättare att skylla på borgarna och säga att allt är deras fel. Då behöver man inte röra vid kapitalet utan kan fortsätta att skylla på borgarna och hoppas att de inte får regeringsmakten igen – vilket jag också hoppas att de inte får. Någon sanning och hederlighet måste det ändå finnas i analysen av den gångna utvecklingen.

Det är en gammal socialdemokratisk tes, att det som är bra för storfinansen också är bra för Sverige – förmodligen också för Bergslagen. De erfarenheter som nu har gjorts borde få åtminstone någon minister i regeringen – om inte industriministern tänker om – att reagera på den utveckling som har skett.

Jag hade tänkt behandla den tredje vägens ekonomiska politik i ett särskilt avsnitt, men jag avstår, eftersom min ilska över industriministerns flykt från debatten är så pass stark.

När det gäller utvecklingen i Bergslagen och drivkrafterna bakom krisen har, vilket har visat sig i många debatter, de borgerliga och socialdemokrater-

na varit överens om åtgärderna. De har gemensamt stått bakom ståluppgör-
relserna och gemensamt plågat kommunerna för att få in pengar. Den
motsättning som här målas upp mellan de borgerliga och socialdemokraterna
är egentligen huvudlös.

Industriministern frågade i dag varför ingen har talat om storindustrins
ansvar. Jag skall göra det.

Storföretagen har ett oerhört ansvar. De har berikat sig på den tredje
vägens politik. Genom lönedpressningar har de samlat på sig oerhörda
rikedomar, i likviditeter som ligger i statsskulden, men också i pengar som
satsas på aktiebörsen och på nya börser. Bolagen har skapat nya börser på
NK:s tak där de spekulerar med arbetarnas pengar.

Storföretagens ansvar för den utveckling som har varit är enormt.
Historiskt sett är detta en period i svensk ekonomisk politik som är helt unik,
när en arbetarregering kan släppa fram en sådan utveckling. Vad mån-
de historikerna säga om detta, när de kommer till sans och skall granska
utvecklingen?

Nästa fråga måste bli: Vad gör regeringen när storfinsan sviker? Här står
industriministern och säger att storfinsan inte gör någonting och att ingen
talar om det. Men vad gör regeringen när den ser att storfinsan sviker? Den
gör naturligtvis ingenting – den faller undan.

Vilka åtgärder har den socialdemokratiska regeringen vidtagit för att styra
investeringar till de utsatta regionerna, för att begränsa storfinsans flykt
från skogslän och från Bergslagen, för att förhindra utlandsinvesteringar
eller för att skapa nya jobb? Den har naturligtvis inte gjort någonting alls.
Det är därför som industriministern försöker skylla ifrån sig på storbolagen.
Jag instämmer i kritiken av storfinsan, men en regering med någon
hederlighet borde ta tag i problemen och själv komma med något konstruk-
tivt att sätta i storfinsans ställe.

Fru talman! Jag skall sluta här – det blir inte bättre om jag fortsätter. Listan
kan bli lång, och vidräkningen med den socialdemokratiska ekonomiska
politiken, dess näringspolitik och flatheten inför den utveckling som sker
kunde bli så omfattande att vi skulle kunna hålla på hela kvällen.

Jag yrkar bifall till samtliga vpk-reservationer.

Anf. 48 SVEN LUNDBERG (s):

Fru talman! Hans Petersson i Hallstahammar blev ilsken över att
industriministern lämnade kammaren och inte lyssnade på honom. Jag måste
säga att jag var mycket imponerad av Thage Peterssons outtröttlighet här i
dag. Han har suttit oavbrutet i kammaren sedan debatten om regionalpoliti-
ken började, och jag tror att han av naturliga orsaker lämnade kammaren –
han har druckit mycket vatten under dagen.

Fru talman! I reservationerna 5, 6 och 7 tar moderaterna, centerpartiet och
folkpartiet var för sig upp frågor som rör landsbygdens utveckling – de gjorde
det även i fjol och tidigare år – och de kräver ett utvecklingsprogram för
landsbygden.

Vi kan nu konstatera att regeringen har tagit fram ett åtgärdsprogram för
jordbruket i norra Sverige. Det innebär att jordbruket i Norrland får 100
milj. kr. i extra stöd under tre år utöver de 600 milj. kr. som redan i dag utgår.

Det är inte bara de 100 miljonerna i extra stöd som är viktiga i sammanhanget, utan programmets hela inriktning är intressant.

I programmet ges uttryck för en delvis ny syn på jordbrukspolitiken och dess möjligheter i norra Sverige. Det är en politik som bygger på en helhetssyn och där sysselsättningen går före traditionella krav på ökad storleksrationalisering. Helhetssynen innebär bl. a. att konkreta förslag läggs fram i syfte att samhällets olika delar skall kunna samverka på ett bättre sätt än tidigare.

I programmet föreslås en ökad samordning av jordbruksstöd, glesbygdssstöd och arbetsmarknadsstöd.

En av programmets viktigare delar för sysselsättningen i glesbyden och på landsbygden är insatserna för att stödja och uppmuntra uppbyggnaden av kombinerade företag där jordbruket skall ingå som en del. Några exempel på arbete som, förutom jord- och skogsbruk, kan ingå i sådana kombinationsföretag, är småindustri, hantverk, turism, trädgårdsodling, uppfödning av pälsdjur och vattenbruk.

I programmet ingår också forsknings- och utvecklingsverksamhet som skall ta till vara det norrländska jordbrukets särskilda förutsättningar och fördelar. Det finns nämligen sådana i det norrländska jordbruket, t. ex. ljuset under de ljusa sommarnätterna. Dessutom använder man litet kemiska bekämpningsmedel och handelsgödsel jämfört med övriga delar av landet.

Värd att notera i sammanhanget är också den proposition som regeringen lagt fram under våren om en ändring i jordförvärvslagen för att främja de regionalpolitiska strävandena att det skall bli lättare att driva jordbruk i kombination med andra sysselsättningar.

Jag har uppehållit mig så pass utförligt vid landsbygdens utveckling, därför att den är av stor betydelse för befolkning, sysselsättning, service och miljö i det norrländska stödområdet. I många av de norrländska inlandskommunerna spelar jordbruket en mycket viktig roll. Jag ser alltså regeringens åtgärder med en förändring av jordförvärvslagen och åtgärdsprogrammet för jordbruket i norra Sverige som exempel på insatser som kommer att få stor betydelse för den regionala utvecklingen.

Fru talman! I reservation 8 av Ingvar Karlsson i Bengtsfors och Rosa Östh, båda centern, tas frågan om fortsatt omlokalisering av statlig verksamhet upp. I reservationen sägs att några verkliga försök att omlokalisera statlig verksamhet inte har gjorts under de senaste åren.

Decentraliseringsarbetet bedrivs numera efter två linjer:

1. Regeringen har att pröva möjligheterna att omlokalisera ny eller expanderande statlig förvaltning.

2. Beslutsfunktioner och arbetsuppgifter skall delegeras från central till regional nivå och från regional till lokal nivå.

Den prioriteringsordning som riksdagen har beslutat innebär att i första hand skogslänen och i andra hand sydöstra Sverige och Sjuhäradsbygden skall komma i fråga vid lokalisering av statlig verksamhet. Regeringen har genomfört och aviserat en rad åtgärder för att intensifiera och effektivera decentraliseringsarbetet.

Den av regeringen tillsatta statssekreterargruppen har att fortlöpande

pröva möjligheterna att decentralisera och omlokalisera statlig verksamhet. Konkreta exempel på nyligen fattade beslut om utlokalisering är att en enhet för uppbörd av TV-avgifter har lokaliserats till Kiruna. Ett annat exempel är att riksskatteverkets administration av punktskatter lokaliseras till Ludvika. Ett tredje exempel är att ett hundratal tjänster inom statistiska centralbyrån flyttas från Stockholm till Örebro. Trots de centerpartistiska påståendena finns det beslut som nyligen tagits i detta arbete.

Dessutom pågår ett arbete med att påverka affärsverk och uppdragsmyndigheter att lokalisera verksamhet till stödområdena. Det nya är här att regionalpolitiskt stöd skall lämnas till konkurrensutsatt verksamhet som affärsverken och uppdragsmyndigheterna bedriver. För närvarande pågår en genomgång med ett antal verk och myndigheter för att undersöka vilka verksamheter det kan bli fråga om och till vilka orter det kan vara möjligt att lokalisera verksamhet.

I förordningen om regionalt utvecklingsarbete fastslås att myndigheter skall

- ta hänsyn till verksamhetens betydelse för sysselsättning och service
- beakta möjligheterna till decentralisering och
- i övrigt verka för att de regionalpolitiska målen uppnås.

I sammanhanget är det viktigt att understryka länsstyrelsernas möjligheter att av myndigheterna begära årliga uppgifter om planer och aktiviteter som är av betydelse för länets utveckling. Det förutsätter att man är aktiv ute i länen och kräver in dessa uppgifter från myndigheterna. Med den inriktning som decentraliseringsarbetet nu har finns det all anledning att fästa tilltro till att ytterligare konkreta decentraliserings- och lokaliseringsbeslut är att vänta.

Fru talman! I reservation 11 från moderaterna föreslås att nuvarande regionalpolitiska stödformer skall ersättas med ett system av riskgarantilån. I reservation 12 från folkpartiet och centerpartiet föreslås statliga kreditgarantier i stället för lokaliseringslån.

Inom industridepartementet pågår nu ett arbete för att förenkla och effektivisera de regionalpolitiska stödformerna, och dessutom avses stödformerna bli föremål för överväganden i den av utskottet föreslagna regionalpolitiska utredningen. Reservationsyrkandena bör av den anledningen inte för närvarande föranleda något ställningstagande från riksdagen.

I reservationerna 26, 27 och 28 från resp. moderaterna, folkpartiet och centerpartiet behandlas en geografisk och branschmässig avgränsning vid nedsättningen av socialavgifter.

Bakgrunden till den nuvarande lagen om nedsättning av socialavgifterna i Norrbottens län, som trädde i kraft den 1 januari 1984, är de speciellt svåra arbetslöshets- och glesbygdsproblemen som var rådande i Norrbottens län och som fortfarande kännetecknar Norrbotten. Det är utskottets uppfattning att systemet med nedsättningen av socialavgifterna inte bör utvidgas eller förändras, innan en utvärdering gjorts av vilka effekter som nedsättningen av socialavgifterna givit. För närvarande pågår en sådan utvärdering inom industriverket, och en rapport är att vänta under våren 1988.

I den tidigare debatten tog Börje Hörnlund upp denna fråga och jämförde vid ett par tillfällen Luleå med någon mindre inlandskommun. Han framhöll

att Luleå får fördelen av en nedsättning av socialavgifterna med 10 % och att Luleå är en snabbt expanderande kommun. Om Börje Hörnlund hade tittat i materialet från utskottet hade han kunnat konstatera att Luleå icke är en snabbt expanderande region. Tittar vi på befolkningsciffrorna ser vi att dessa också minskar i Luleå. Man måste se på dessa frågor regionvis.

Fru talman! Jag kan inte underlåta att uttrycka min besvikelse över det agerande som under våren förekommit i riksdagen beträffande regionalpolitiken. Regeringens förslag att anslå 300 milj. kr. till inrättandet av en ny regionalpolitisk stödform har diskuterats i dag. Det råder inga tvivel om att detta initiativ skulle ha fått en mycket stor betydelse, inte minst för befolkningen och näringslivet i Norrlands inland, där man framför allt är i behov av sådana insatser.

Vi i Sollefteå kommun hade ställt stora förväntningar på denna nya stödform. Vi såg den som en fortsättning på de insatser som redan nu görs i Sollefteå kommun. Dessa insatser sker i samarbete med industridepartementet, och industriministern har personligen varit mycket aktiv och pådrivande i dessa frågor. Det sker alltså konkreta insatser i vår kommun för näringslivets utveckling, och bl. a. industridepartementet bidrar med pengar, t. ex. för uppbyggnad av Företagens hus, där det kommer att ingå ett datacentrum till hjälp för företagen i kommunen. Detta kommer att ha stor betydelse. Industridepartementet deltar också när det gäller satsningarna på turismen, där investeringarna ännu inte har påbörjats men där vi har fått pengar för utbildning, marknadsföring och projektering.

Vi skulle ha sett infrastrukturpengarna som en viktig fortsättning. Otvivelaktigt känner vi stor besvikelse över det spel som nu bedrivits i riksdagen och över att dessa 300 milj. kr. kommer att försvinna efter riksdagens ställningstagande.

Att de borgerliga partierna sviker människorna i stödområdena och i inlandet för glädjen att tillfoga regeringen ett nederlag i riksdagen förvånar mig inte. Men att vpk har lånat sig till detta tycker jag är häpnadsväckande. Jag tror att vpk anser sig ha gjort en stor bedrift genom att ha medverkat härvidlag.

Det har sagts tidigare, och jag vill upprepa det som representant för en inlandskommun: Förlorarna är människorna i Norrlands inland. Det är de som kommer att få sitta emellan, och det är de som nu skall överges. Nederlaget har alltså inte tillfogats regeringen, utan nederlaget drabbar de människor och de regioner som behöver vår hjälp. Så blir det emellertid ofta, när sakfrågor får stryka på foten för partitaktiska mål.

Fru talman! Det är inte mitt problem, men jag frågar mig hur Lars-Ove Hagberg och Karl-Erik Persson och deras partikamrater i Norrland skall förklara saken för människorna där, då det nu blir ett stopp i detta avseende. Vpk:s företrädare säger till industriministern: Välkommen tillbaka i höst med ett förslag. Lars-Ove Hagberg garanterar att vpk då skall ställa upp. Men sådana garantier, Lars-Ove Hagberg, är inte mycket värda. Vi fann ju, när vi i utskottet kom överens med vpk om insatserna, att överenskommelserna inte var mycket värda. Vpk faller för de borgerliga locktonerna, och då glömmes Lars-Ove Hagberg det som han ofta talar om, nämligen klasskampen, och ger sig direkt in i ett klassarbete med de borgerliga. Det är vad som har skett i den här frågan.

Slutligen, fru talman, yrkar jag bifall till de socialdemokratiska reservationerna 34 och 35 och avslag på reservationerna 4 t. o. m. 32 och 38 t. o. m. 43.

Anf. 49 HANS PETERSSON i Hallstahammar (vpk) replik:

Fru talman! Sven Lundberg började med att säga att han var imponerad av industriministerns uthållighet. Det är klart att allting är relativt. Vad jag för min del inte är imponerad av är vad industriministern sade, och det tycker jag är viktigare.

Man upprätthåller sig här vid det som man kallar det kommunistiska sveket mot regionalpolitiken och kommunerna. Det är skrattretande, om man ser till politikens verkliga innehåll. Vi vet vilka som har svikit vad genom åren och vilka som kommer att svika vid omröstningen om kompletteringspropositionen, där vi har förslag om utnyttjande av företagens överlikviditeter för långsiktiga program avseende infrastrukturell och regional utveckling. Storfinsansens törs ni inte röra, och därför kommer ni att svika också vid omröstningen om kompletteringspropositionen. Detta är socialdemokratins historiska och ideologiska dilemma, och det är ett ansvar som ni aldrig kan springa ifrån.

När det gäller räknekonst tycker jag att man kan läsa innantill och se vad som har åstadkommits genom denna riksdagsdebatt. I propositionen säger industriministern: Jag föreslår att 300 milj. kr. anvisas engångsvis för att utnyttjas under en treårsperiod. Det rör sig alltså om 100 milj. kr. per år, om man slår ut beloppet. Nu har industriministern sagt att han kommer igen i höst med ett 300-miljonersprogram som skall gälla för *ett* år. Man får använda vilka räknemetoder man vill, men sammantaget ger dagens debatt till resultat att regionalpolitiken får mera pengar än vad som skulle ha blivit fallet, om regeringens förslag hade gått igenom ograverat.

Hur ni socialdemokrater skall göra vid omröstningen vet jag inte, för ni har ju reserverat er till förmån för 300 milj. kr. på tre år. Nu får ni välja om ni skall fortsätta med den politiken eller om ni skall följa ministerns förslag, så att det blir litet mera pengar till regionalpolitiken.

Anf. 50 LARS-OVE HAGBERG (vpk) replik:

Fru talman! Eftersom arbetsmarknadsutskottets socialdemokratiska ledamöter inte riktigt kan hålla inne med sin besvikelse går jag upp i talarstolen igen för att berätta för Sven Lundberg hur saken ligger till. Precis som Hans Petersson i Hallstahammar nyss sade blir det ett förslag i höst.

Sven Lundberg säger att det inte går att lita på vpk. Jo, visst går det att lita på vpk. Vi har ju bl. a. i anslutning till kompletteringspropositionen föreslagit att riksdagen skall göra en rejäl satsning på infrastrukturen, och det är inte så svårt för oss inom vpk att se att det behövs åtskilligt mycket mer.

De socialdemokrater som företräder skogslänen talar om att 300 milj. kr. går förlorade, pengar som skulle användas under tre år och som man anser skulle rädda ifrågavarande regioner. Det är väl ändå en ren gråtvals. Vilka kommuner skulle man konkurrera med? Är det så att Sollefteå skall få pengar men inte Ludvika? Skall man bygga en Bergslagspendel genom Västmanland eller skall man satsa på Norrland?

300 milj. kr. under tre år för infrastruktursatsning är inte mycket pengar.

Det är egentligen någonting som man kan sätta i en flagga och vifta med. Jag är också intresserad av en infrastruktursatsning, men jag tycker att ni trots er stora besvikelse kan visa någon hederlighet i argumenteringen.

Vänd på besvikelsen och säg så här: Industriministern har sagt att han kommer att framlägga ett förslag om 300 milj. kr. under *ett* år. Det blir för tre år nästan 1 miljard, och det är något bättre än vad som föreslogs när vi började behandlingen i utskottet, Sven Lundberg. Jag tycker att ni kan hålla inne med de stora orden om att lita på vpk o. d., vilket är så besvärligt för socialdemokratin, och i stället se på resultatet i slutänden.

Anf. 51 SVEN LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Lars-Ove Hagberg säger att vi skall avvakta resultatet och se på det. Men hur mycket vet vi om vad som händer till hösten? Vi socialdemokrater har lärt oss en läxa, nämligen att det icke går att lita på vpk. Det kommer att rinna mycket vatten under broarna till dess att riksdagen samlas i höst, och under den tiden sker ingenting när det gäller infrastrukturen. De 300 milj. kr. som är borta var avsedda för budgetåret 1987/88.

Industriministern har här i dag redovisat att det är fråga om ett nytt anslag. Det känner vi till, och pengarna anslås för kommande budgetår. Industriministern har också sagt att dessa 300 milj. kr. mycket väl kunde ha förbrukats under det kommande budgetåret.

Vpk och de borgerliga håller på med något slags sifferlek och säger att deras förslag innebär att det blir mera pengar. Vi måste se på de faktiska siffrorna i budgeten, och då visar det sig att man i detta avsnitt har försvagat budgeten med 100 milj. kr.

Så är det, och det är detta som vpk:s företrädare skall förklara och försvara, när de kommer åter till hembygden och möter människorna.

Anf. 52 LARS-OVE HAGBERG (vpk) replik:

Fru talman! Det blir faktiskt värre ju längre Sven Lundberg diskuterar. Slutsatsen av vad han säger måste bli att han inte litar på sin industriminister. Denne har ju uttryckligen sagt att han skall lägga fram ett paket, och en minoritetsregering får väl presentera sitt paket och se om den får stöd för det. Lägg ett konkret förslag om satsningar på infrastruktur, så ställer vi upp! Den saken är klar.

Jag är säker på att industriministern kommer att göra denna satsning med 300 milj. kr. Jag tror inte att han är så dum att han avstår från det. Enskilda socialdemokrater i arbetsmarknadsutskottet kanske kan vara så dumma, men jag tror som sagt inte att industriministern är det.

Detta betyder att 1 925 000 000 kr. i dag är slutsiffran. Om man satsar 300 milj. kr. i höst blir det faktiskt 2 225 000 000 kr. när det gäller regionalpolitiska medel. Detta är ju mer än 2 025 000 000 kr. som regeringen har föreslagit. Det är inte mindre, och därvidlag kan ni inte bortförklara räknekonsten. Men nu beror det på er om ni vill lägga fram något förslag eller inte – om ni vill öka summan till 300 milj. kr. i höst eller inte. Eller skall ni bete er som om ni var förorättade, trots att vi har en minoritetsregering?

Ni anklagar oss för att människorna i de utsatta regionerna drabbas av den

här politiken. Men betar ni er som tjuriga små barn, så är det ni som åstadkommer att människorna drabbas.

Jag tycker att ni skall visa litet ansvar och ansluta er till det beslut som riksdagen kommer att fatta, nämligen att uppdra åt regeringen att satsa på infrastrukturen. Vi för vår del har sagt att vi ställer upp med ännu mera medel, bara ni är beredda att lägga fram förslagen. Då är vi ju fortfarande i majoritet, Sven Lundberg, och det tryggar en god framtida vänsterutveckling, om ni vill.

Anf. 53 SVEN LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Jag vill återigen säga att vi en gång har gjort upp med vpk. Överenskommelsen höll från den ena dagen till den andra.

Nu säger Lars-Ove Hagberg: Kom med ett paket, så ställer vi upp. O.K. – jag tror att ett paket kommer. Men hur mycket kan vi lita på vpk? Börje Hörnlund kanske kommer och viskar i örat på Lars-Ove Hagberg att han har ett mycket bättre förslag, och så kommer Karl-Erik Persson och säger att han för sin del ställer upp på det.

Jag vet, Lars-Ove Hagberg, att det finns partivänner till er som tycker mycket illa om den här inriktningen av politiken. Att tala om vad som skall ske i framtiden är en sak, men vad det nu handlar om är regionalpolitiken i dag och det beslut vi skall fatta, förmodligen i morgon förmiddag.

Lars-Ove Hagberg måste därefter gå ut och säga: Vi har sagt nej till 300 milj. kr för infrastrukturuppbyggnaden därför att vi vill att industriministern skall komma med ett paket till hösten, och då skall vi ställa upp.

Detta är, som jag tidigare sagt, Lars-Ove Hagbergs och vpk:s problem. Men jag tror att den nuvarande turbulensen inom vpk är olycklig med hänsyn till människors förtroende för vpk ute i bygderna. Det blir nog ett genomslag härvidlag under det kommande året.

Anf. 54 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag får meddela att anslag nu satts upp om att detta sammanträde skall fortsätta efter kl. 19.00.

Anf. 55 INGRID HEMMINGSSON (m):

Fru talman! Utskottsmajoriteten har avfärdat detta med landsbygdsproblemet litet väl kortfattat i betänkandet, trots att det har väckts flera motioner i ämnet. I en moderat motion har vi yrkat på ett utvecklingsprogram för landsbygden, men det verkar som om utskottsmajoriteten anser att den socialdemokratiska politiken har varit så bra att ingen skall komma och påstå någonting annat. Men det förhåller sig inte alls på det sättet. Regeringens politik går i stort sett ut på att styra genom centrala beslut. Visserligen talar man om decentralisering, men verkligheten är en helt annan.

Tron på politikernas förmåga är alltför stark. Häromdagen hörde jag en socialdemokratisk riksdagsledamot yttra följande i en debatt: Det är klart att politikerna skall styra. Annars lämnar vi fältet fritt för andra krafter, och då har vi ingen kontroll alls över vilka som bestämmer. Det tycker jag talar för sig självt. De andra krafterna är inte något annat än människorna själva som,

om de ges litet större utrymme att ta ansvar och utveckla sina egna idéer, får ett inflytande över sin tillvaro.

Det är verkligen dags att se över de sammantagna effekterna av alla politiska beslut som drabbar landsbygden, så att alla krafter kommer till sin rätt. Det är det vi syftar till i reservation 5.

Landsbygd har vi litet här och var i landet, och en del av landsbygden är faktiskt ren glesbygd. Sådan finns företrädesvis i Norrlands inland och i delar av de övriga skogslänen. Många centrala beslut passar inte alls in på landsbygden. Det behövs mycket större utrymme för människorna själva att förverkliga sina idéer utan för stor byråkrati.

Det finns många exempel på detta. Vi behöver bara se på statsbidragssystemet, som i stor utsträckning påverkar kommunernas verksamhet. Det har visat sig att det är tätorterna som har den största nyttan av de specialdestinerade bidragen. Vi föreslår i andra sammanhang att dessa skall ges som en klumpsumma utan åtföljande bruksanvisning. Då kan en kommun med en stor andel landsbygd bygga upp en samhällsservice efter sina behov.

Många privata alternativ skulle passa landsbygden bättre. Det har omöjliggjorts förutom genom ideologiskt motstånd från socialdemokratisk sida också genom de offentliga monopolen och de höga skatterna.

Den kraftiga expansionen av den offentliga sektorn har indirekt blivit en belastning för landsbygdsbefolkningen. Det har blivit dyra och likriktade lösningar, som inte alls på samma sätt kunnat utnyttjas av människor som lever utanför tätorterna. Den politik som hittills har förts har därför på något sätt passiviserat människorna, så att många sitter och väntar på att politiker och myndigheter skall komma och lösa deras problem.

Med färre regler och en positivare attityd gentemot enskilda initiativ skulle människor på landsbygden gemensamt komma på idéer som skulle ge kompletterande sysselsättning och bättre service. Detta skulle kunna ske bl. a. inom vård och omsorg.

Länsanslaget är ett anslag som länen själva beslutar över. Det är det som är styrkan i det anslaget. Men det fordras en extra stor medvetenhet och framförhållning av länen för att pengarna skall användas på rätt sätt och inte gå till dåliga affärsprojekt. Anslaget bör kunna användas så flexibelt att det kan gå även till strukturella insatser som skapar goda förutsättningar för t. ex. näringslivet på lång sikt. Projektanslagen är i dag låsta till en viss procentandel av totalanslaget. De län som kommer med förslag till långsiktig utveckling bör, när så behövs, få möjligheter att använda en större del av projektanslaget till strukturella ändamål utan att för den skull delramen slopas.

Jag vill inte uppehålla mig vid industriministerns 300 miljoner. Jag tycker de har blivit som tuggummi i den här debatten – de har använts flera gånger om. Man kan undra hur stor summan egentligen har hunnit bli vid den här tiden på dagen.

Däremot tycker jag det är viktigt att komma in på ämnet skog och jord, därför att det har mycket stor betydelse för bl. a. Norrlands inland.

I jordbruksutskottets betänkande från i våras, som nyligen citerades, heter det: Ett åtgärdsprogram för Norrlandsjordbruket bör utarbetas. Bl. a. bör uppmärksammas möjligheterna till ökad samordning mellan jordbrukspoli-

tiska stödformer och regional- och arbetsmarknadspolitiska insatser.

Det var bra. Det ställde vi oss bakom.

Man kunde den gången ur protokollet utläsa att arbete pågick i regeringskansliet och att en proposition kunde väntas. Nu har propositionen kommit, och jag kan inte hålla med om att det blev så mycket till helhetssyn som man hade anledning att vänta sig. Jag lade märke till att industriministern kallade det ett utvecklingsprogram för Norrlandsjordbruket. Jag tycker inte att det är värt namnet.

Den aviserade propositionen med helhetssynen omfattade egentligen 100 miljoner som skulle spridas på ett antal skogslän under en treårsperiod. Men det förekommer ingen som helst analys av hur en långsiktig utveckling av Norrlandsjordbruket skulle komma till stånd. Det är inte heller tal om någon översyn av det regelsystem som styr olika områden som Norrlandsjordbruket är beroende av.

Jag tycker inte att Norrlandsjordbruket skall behandlas på det sättet. Det är ett område som kräver en mycket lång planeringstid. Därför behöver man veta vilka spelregler som gäller under mycket lång tid framåt.

Av många skäl måste vi ha ett jordbruk i Norrland även i framtiden. Därför måste Norrlandsjordbruket kompenseras i förhållande till övriga Sverige för de sämre förutsättningar som råder i Norrland. Norrlandsstödet kan därför räknas som ett regionalpolitiskt stöd.

Det är småföretagen som skall utgöra ryggraden och ge arbetstillfällen i skogslänen vid sidan av jord och skog. De riktigt små företagen, de som man kan driva i kombination med jord- och skogsbruk, har stor betydelse. Glesbygden i Norrlands inland har många svårigheter att kämpa emot. Därför är den generella sänkningen av arbetsgivaravgiften bra för att direkt påverka kostnaderna för företagen. Vi har ju i flera år föreslagit en generell sänkning. Det har även en psykologisk betydelse. Alla lättnader och förbättringar för företag i glesbygd medverkar till en positiv framtidstro, och det föder i sin tur idéer.

Av den anledningen är löntagarfonderna, med sitt extra uttag av avgifter, en belastning som endast tar från glesbygden och inget ger tillbaka. Varför skall den bonde som behöver Norrlandsstöd för att han skall kunna klara sig på sitt jordbruk betala en del av arbetsgivaravgiften till löntagarfonden? Varför skall den företagare som byggt upp sitt nystartade företag med hjälp av lokaliseringsstöd betala en del av arbetsgivaravgiften till löntagarfonden och i värsta fall vinstdelningsavgift utan att direkt vinst uppstår?

Vi har pekats på många områden som bör ingå i den regionalpolitiska utredning som utskottets ledamöter är överens om och som berör landsbygden och glesbygden. Vi har bl. a. tagit upp möjligheterna till villkorad avskrivning av studielån som ett medel att locka nyckelpersoner till glesbygd.

Av samma skäl anser vi – det framför vi i reservation 4 – att man bör se över flera områden för att se vad som kan göras för att företag lättare skall kunna rekrytera kompetent personal till vissa speciella funktioner – det gäller även medflyttande, som numera blivit ett nästan lika stort problem. Vi har här nämnt att skatteområdet är ett område som bör studeras.

I en annan reservation har vi påpekat att lokaliseringsstödsreglerna bör ändras så att även privatpraktiserande läkare och sjukgymnaster skall kunna

få tillgång till stöd för att starta praktik.

Det finns således ingen anledning för utskottsmajoriteten att avfärda förslaget om ett samlat utvecklingsprogram för landsbygden med bara någon sida i betänkandet, och det finns absolut ingen anledning att påstå att socialdemokratisk politik har lyckats så bra att inget återstår att göra.

Fru talman! Jag yrkar härmed bifall till de moderata reservationerna i betänkandet.

Anf. 56 SVEN LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Jag ser att klockan ännu inte är halv sex, så Ingrid Hemmingsson och jag kanske hinner med en replikomgång.

Moderaterna har i sina motioner och sin reservation i år angående ett utvecklingsprogram för landsbygden övergivit en ståndpunkt som de framförde i fjol. Då sade de nämligen att den offentliga sektorn hade varit ett stort hinder för utvecklingen av landsbygden. Det är bra att de har övergivit den ståndpunkten.

Ingrid Hemmingsson frågade nu: Är den socialdemokratiska politiken på den här sektorn nu så bra att ingenting återstår att göra? Jo, visst återstår mycket att göra, nämligen att genomföra åtgärdsprogrammet. Det har ju nyss tagits fram, det skall nu framläggas och därefter skall vi genomföra alla de initiativ som föreslås i programmet. Jag tror att det är viktigt och angeläget att på grundval av åtgärdsprogrammet gå in i ett konkret arbete när det gäller landsbygdens utveckling.

I vårt län har vi socialdemokrater ett mycket nära samarbete med näringen i sig själv och med LRF. De som representerar näringen och de LRF-are som jag har haft nöjet att samarbeta med ser åtgärdsprogrammet som en mycket viktig del i utvecklingen av landsbygden och sysselsättningen i glesbygden. Vi hade nyligen möjlighet att besöka Röbäcksdalen utanför Umeå; vi kommer att fortsätta samarbetet i den gemensamma arbetsgruppen, där socialdemokrater och LRF-are ingår. Det är alltså inte bara ord, utan det är konkret handling ute på fältet som blir resultatet av åtgärdsprogrammet. Det anser jag är positivt.

Anf. 57 INGRID HEMMINGSSON (m) replik:

Fru talman! I motionerna och reservationen i år kanske vi inte ordagrant likadant som förra året beskriver den roll som den offentliga sektorn har spelat när det gäller utvecklingen av landsbygden, men i mitt anförande tog jag upp det, Sven Lundberg. Jag sade att den har utgjort ett hinder för landsbygdens utveckling i och med att man ensidigt satsat på den offentliga sektorns service. Det har medfört att det inte funnits något som helst utrymme för enskilda initiativ. Den offentliga sektorns service har på det sättet blivit likriktad och väldigt dyrbar för människorna. Den har inte kunnat utnyttjas på samma sätt av de människor som bor på landsbygden som av människorna i tätorterna. Det har vi börjat få bevis för nu genom en hel del olika utredningar, som visat på detta faktum.

Så till det s. k. åtgärdsprogrammet för Norrlandsjordbruket. Jag vill inte kalla det ett åtgärdsprogram. Även om både LRF och vi från vår sida säger att det som står där väl är bra i och för sig – men det är alldeles för litet och

alldeles för kortsiktigt, och man har över huvud taget inte brytt sig om att titta närmare på underliggande faktorer och analysera dem. Därför innebär det inte den långsiktighet som ett jordbruk behöver – man har lång planeringstid, och man behöver känna till förutsättningarna för lång tid framåt.

Jag tror att både vi och många andra är besvikna på det lilla magra program som blev resultatet av detta. Men det kommer vi att hinna debattera i jordbruksutskottet och i kammaren innan vårsessionen är slut.

Anf. 58 SVEN LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Jag uppfattar det så att Ingrid Hemmingsson är väldigt bunden till sin partibok, enligt vilken man i tid och otid skall skälla på den offentliga sektorn. Vi som lever i de här bygderna – och det gör också Ingrid Hemmingsson – vad skulle vi i många av inlandskommunerna ha haft, om vi inte hade haft den offentliga sektorn? Ta som exempel Sollefteå kommun. Kommunen är i sig själv en stor arbetsgivare. Hade vi därutöver i Sollefteå inte haft landstingets sjukhus och regementena – då hade vi inte haft mycket.

Vi har en industrisektor på 10 %, mot att den offentliga sektorn svarar för nära 50 %. Vad har den offentliga sektorn stoppat för initiativ i Sollefteå? Jag kan garantera att hade det tagits initiativ som skulle kunnat vara utvecklande för kommunen hade det naturligtvis alltid funnits möjligheter att genomföra dem. Sådana resonemang som Ingrid Hemmingsson för leder inte någonstans. Verkligheten är en helt annan, och det tror jag att också Ingrid Hemmingsson känner till.

Anf. 59 INGRID HEMMINGSSON (m) replik:

Fru talman! Då tycker jag att det är litet konstigt att inte socialdemokraterna också upptäcker verkligheten. Jag tror att en kärna av socialdemokraterna är ganska ensamma om att i dag ensidigt förorda den service som offentlig sektor ger. Det är fel att påstå att vi i tid och otid skäller på den offentliga sektorn. Det är inte det vi gör. Vi ifrågasätter kostnaderna och den storlek som den har fått. Vi anser att det vore bättre om man som komplement till den offentliga sektorn också kunde få in något enskilt initiativ.

Sven Lundberg säger att om det kommer upp andra initiativ finns det möjligheter att genomföra dessa. Det är felaktigt. Vi har sett på olika håll i vårt land vilket motstånd sådana initiativ har mött från socialdemokratisk sida. Socialdemokraterna har t. o. m. sagt att människor inte skall få tjäna pengar på vård, man skall inte få tjäna pengar på det eller det – och därför får man inte gå in med enskilda initiativ. Motståndet på dessa punkter är nog ganska starkt etablerat.

Förste vice talmannen anmälde att Sven Lundberg anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 60 SIGGE GODIN (fp):

Fru talman! Utskottet redovisar i dagens betänkande en oro för att de regionala problemen håller på att förvärras. Storstadsexpansionen har medfört försämrade flyttningssnetton för i stort sett alla övriga län. Den s. k.

Hagnellska kartan har blivit mycket svartare. De regionala problemen är inte enbart Norrlandsproblem.

Regeringens flotta deklarationer om hur man vill möta den oroande utvecklingen har i stort sett blivit vackra ord utan någon reell innebörd för de mest drabbade länen.

Fru talman! Jag vill försöka att beskriva situationen vad gäller ett läns utveckling från 1960-talet fram till i dag. Jag har valt Västernorrlands län – och det kan passa bra, eftersom Sven Lundberg också är därifrån – därför att det är ett av de län som på grund av inte alltför alarmerande siffror under alla år inte har beaktats i tillräcklig grad av regeringen.

Utvecklingen är alarmerande främst därför att befolkningsminskningen under 1960-talet tillsammans med utflyttningen under 1980-talet har lett till en utomordentligt bekymmersam situation.

Västernorrlands län förlorade under 1960-talet 11 500 personer, huvudsakligen ungdomar. Man förlorade dessutom under 1985 netto 698 personer, 737 personer under 1986 och dessutom en del under övriga år på 1980-talet.

Att Västernorrland på grund av befolkningsutvecklingen har fått orter där människor huvudsakligen sysselsätts med att vårda äldre är inget unikt. Det finns utredningar från Sven Lundbergs egen kommun som visar på detta. Utvecklingen går åt det hållet. Frågan är bara: När har så många yngre flyttat ut att inte de gamla som lämnats kvar kan få en rimlig vård och omsorg?

Låt mig också säga att beskrivningen från Västernorrland självfallet kan tjäna som exempel på hur andra län har samma skrämmande situation.

Industriministern har vid flera tillfällen uttalat att politiker på alla områden måste ta sitt ansvar för den regionala utvecklingen. Detta är en synpunkt som jag delar, och jag har med stort intresse väntat på vad den s. k. statssekreterargruppen skulle uträtta.

Låt mig ge några exempel på händelser som har inträffat under de senaste månaderna och som planeras inom kort: Postkupén mellan Stockholm och Boden dras in och förutom att servicen försämras i Norrlands inland mister 15 man sina arbeten i Långsele, en av de svårast drabbade orterna i Västernorrland – och dessutom Sven Lundbergs hemkommun.

Sovvagnarna mellan Örnsköldsvik och Mellansel dras in.

Sovvagnen från Östersund till Umeå – visserligen i grannlänet – har dragits in.

Någon sovvagnsförbindelse mellan Långsele och Göteborg lär inte längre finnas. Servicen inom SJ utarmas mer och mer och till slut finns inga resenärer kvar.

Riksförsäkringsverket i Sundsvall planerar att en enhet, dataregistrering, skall flyttas till Stockholm i avvaktan på att försäkringskassorna skall ta över verksamheten.

Folkbokföringen ute i glesbygdspölsamlingarna skall centraliseras till riksskatteverket och de lokala skattemyndigheterna.

Exemplen från statssekreterargruppens arbete är många, och listan går att förlänga ytterligare. Eller är inte dessa händelser en följd av dess arbete?

När de statliga verken flyttade ut i landet, lämnades i många fall vissa enheter kvar i Stockholm. De flesta av verken har därför sina utvecklingsavdelningar kvar här i Stockholm. Detta innebär att ingen eller mycket

begränsad utveckling av verksamheterna sker på de nya orterna. Därmed försämras också möjligheterna att rekrytera kvalificerad arbetskraft.

Man skall inte bara gnälla utan man borde också tala om de positiva sakerna. Jag noterar med tacksamhet vad ett enigt utskott anför på s. 78:

”Utskottet vill i anslutning härtill instämma i vad som anförs i motion A435” – – –” om det angelägna i att de statliga myndigheterna som är lokaliserade till Norrland aktivt verkar för att även utvecklingsarbetet på det datatekniska området förläggs till myndigheternas lokaliseringssorter, och inte till storstadsregionerna.”

Detta borde vara en självklarhet vid alla utlokaliseringar.

Jag noterar också med tillfredsställelse att detta betänkande innehåller en total enighet när det gäller att fortsätta den regionalpolitiska utredningen, som avslutades 1984. Folkpartiets krav på att en ny utredning skall tillsättas – därför att framför allt det infrastrukturella behovet borde utredas och för att de regionalpolitiska stödformerna skall ses över – har av ett enigt utskott accepterats.

Detta visar, menar jag, vilken vikt riksdagen lägger vid regionernas möjligheter till en utvecklad infrastruktur.

Jag ser det därför som naturligt att riksdagen framgent tar ett stort ansvar för dessa frågor och inte överlåter åt regeringen att utan klara distinkta regler sköta denna fråga med vänster hand.

Om utskottets uttalande om utvecklingsarbetet vid de utlokaliserade enheterna skall få någon rejäl betydelse, krävs självfallet både utbildningskapacitet och goda kommunikationer på dessa orter. Jag ser också fram mot regeringens plan för de samlade kommunikationerna i Norrland som sedan en tid har utlovats.

Fru talman! Ett läns eller en regions utveckling bygger i mycket hög grad på kreativa krafters förmåga att ta ett ansvar för utvecklingen.

Ingen tror längre att centrala myndigheter och landets regering kan klara av att bedöma regionernas förutsättningar att utvecklas och få växtkraft. Det är därför, fru talman, glädjande att utskottsmajoriteten har lyckats enas om en höjning av länsanslagen med över 40 %.

Till Sven Lundberg skulle jag vilja säga, att om man gör en strikt beräkning avseende 40 % av vad som har utgått i dag, innebär det plus 18 miljoner för Västernorrland, plus 13 miljoner för Gävleborg och plus 24 miljoner för Jämtlands län. Man kan ju fråga sig, Sven Lundberg: När kan vi få så mycket pengar till t. ex. vårt eget hemlän som vi kan använda till viktiga satsningar, kanske framför allt i Sollefteå?

Ute i resp. län finns ju i dag såväl nya projekt som god kännedom om de förutsättningar som krävs för att ett företag skall ha utvecklingsmöjligheter och framgång.

Det är därför inte en dag för tidigt att länsanslagen kommer upp i den nivå som kan ge regionerna möjlighet att ta ett eget ansvar för länets utveckling.

Självfallet innebär inte detta att de infrastrukturella satsningar som jag har talat om tidigare inte behövs.

Utskottet har talat om att det sannolikt behövs betydligt mer pengar än de 100 miljoner under tre år som industriministern skulle ha i egna fickpengar. Såväl väl tilltagna medel som klara konkreta bidragsregler, som är långsiktiga

ga, behövs för att satsningarna skall få den effekt som önskas.

Avslutningsvis vill jag beklaga att utskottsmajoriteten inte har insett att glesbygdstödet fyller en mycket viktig uppgift i de inre delarna av Norrland. Vårt förslag om höjning av maximibeloppen för avskrivningslån och uthyrningsstugor till 300 000 resp. 50 000 kr. ligger helt i linje med vad glesbygdsdelegationen och den regionalpolitiska kommittén tidigare har föreslagit.

Likaså borde IKS-stödet höjas till 50 000 kr. Detta stöd är både snabbadministrerat och smidigt samtidigt som det bevisligen har givit ett flertal arbetstillfällen och utökad samhällsservice i de mest utsatta glesbygderna i vårt land.

Jag skäms att konstatera med vilken njugghet vi betraktar de delar av vårt land som saknar det mesta av den samhällsservice vars existens vi boende i tätorten aldrig ens har ifrågasatt.

Låt mig till sist, fru talman, fråga: För vem skall vi ha en regionalpolitik? Skall den vara till för de kreativa, utvecklingsskapande människorna i våra utflyttningslän eller är den till för en industriminister som önskar resa runt i landet med kontoret på fickan och fördela bidrag och stöd efter eget gottfinnande?

Avslutningsvis skulle jag vilja kommentera ett par saker som Sven Lundberg har tagit upp. Jag börjar med jordbruket och utvecklingen i Norrland. Socialdemokraterna säger ingenting om att lönsamheten i Norrlandsjordbruket måste öka för att det skall kunna existera. I dag står utbildningsanstalterna i stort sett tomma. Det finns inga ungdomar som är beredda att satsa på utbildning till lantbrukare. Och varför inte? Självfallet därför att de inte kan livnära sig på det. Lönsamheten måste upp, Sven Lundberg, och vi borde tillsammans kunna jobba för att den verkligen skall bli så pass hög att det finns förutsättningar för unga människor att satsa på jordbruket.

Sedan skulle jag som sista punkt vilja ställa en fråga till Sven Lundberg. Han är besviken över att de 300 miljonerna försvinner. Men har Sven Lundberg någon garanti för att Sollefteå kommun, som det talats så mycket om här, får någon enda krona av de pengar som industriministern skulle ha i egen ficka och fördela på egna villkor? Det skulle jag vilja veta.

Avslutningsvis vill jag notera att den 40-procentiga höjningen av länsanslagen är glädjande. De anslagen skall, Sven Lundberg, enligt utskottsskrivningen fördelas till de mest utsatta regionerna i landet. Det innebär Norrland, Bergslagen och sydöstra Sverige. De bör få en rejäl slant för att utveckla sina län.

Anf. 61 SVEN LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Låt mig bara säga till Sigge Godin, att den föreslagna satsningen på 200 milj. kr. ytterligare till länen naturligtvis inte löser några problem. Man har inte löst de regionala problemen därför att man satsat ytterligare 200 miljoner. Det intressanta var här att vi skulle få ett nytt anslag, ett nytt instrument för att angripa problemen inom regionerna, och det tycker vi i våra bygder skulle vara intressant och utvecklande.

Sigge Godin frågade mig: Hur mycket skulle vi ha fått i Sollefteå av de 300

miljonerna? Varför skall han fråga mig? Han säger ju nej till pengarna. Det finns ingenting att fördela.

För övrigt tycks Sigge Godin sitta inne med en upplysning om att regeringen inte hade tänkt satsa något på Sollefteå kommun eller Västernorrland i övrigt. Men jag sade i mitt anförande att vi i Sollefteå kommun och i inlandet har satt en stark tilltro till dessa infrastrukturmedel, inte bara för en ensidig satsning på företagen. Det är mycket viktigt att bygga upp infrastrukturen inom olika områden.

Till slut ställer sig Sigge Godin frågan: För vem skall vi ha regionalpolitik? Ja, jag tycker, Sigge Godin, att det är väl sent att ställa sig den frågan i dag. Den skulle Sigge Godin ha ställt sig för några veckor sedan. Då hade vi kanske haft ett annat underlag att ta ställning till när det gäller regionalpolitiken.

Anf. 62 SIGGE GODIN (fp) replik:

Fru talman! Sven Lundberg säger att de 200 miljonerna inte löser några problem. Det är märkligt att höra detta, Sven Lundberg, när vi har suttit här hela dagen och hört industriministern klaga över 100 milj. kr. som enligt honom inte finns. Att han i det fallet har räknat fel är en fråga för sig – nu räcker 200 milj. kr. inte till någonting. Jag har trots allt redovisat vad dessa medel kan ge till ett antal län som verkligen behöver dem.

Vidare, Sven Lundberg, borde det vid den här tiden på dagen vara känt att vi har sagt att vi, om regeringen lägger fram förslag härom, är beredda att gå in för infrastruktursatsningar i länen. Men jag frågar mig fortfarande: Vilka garantier hade Sven Lundberg för att Sollefteå kommun skulle få några pengar, när industriministern egentligen inte behövde några regler för hur han skulle använda dem? Det är verkligen intressant att få veta hur fördelningen skulle ha gått till, om ni nu hade fått chansen till en sådan.

Låt mig säga till Sven Lundberg att vi givetvis skall ha en regionalpolitik för de kreativa människor som finns ute i våra regioner, så att de skall kunna skapa någonting. En regering som sitter i kanslihuset i Stockholm kan inte skapa någon verksamhet, det borde Sven Lundberg veta som regionalpolitiker boende långt uppe i Sollefteå.

Anf. 63 GÖREL THURDIN (c):

Fru talman! I centerpartiet tror vi på det decentraliserade samhället därför att det är starkare och mindre sårbart och därför att det tar mer hänsyn till de enskilda människorna. Jag tänker inte gå så djupt in i den frågan. Jag tycker nämligen att Sigge Godin beskrev hur viktigt det är att förstå att länen och kommunerna är de instanser som har de bästa förutsättningarna att fatta de rätta besluten och göra den bästa prioriteringen för sina områden och för sina invånare.

Det är inte bara för den enskilda människan som valfrihet är viktig. Den är viktig också för kommuner och för län. Valfrihet är nämligen en dynamisk process. Jag tycker också att vi har upplevt något av en dynamisk process vid utarbetandet av detta betänkande här i riksdagen. Denna process har lett till att flera människor har fått vara med och bestämma. Vad gäller detta utskottsbetänkande har inte enbart 40–50 % av människorna fått utöva

påverkan. I princip kan man säga att hela svenska folket på något sätt har varit involverat i utarbetandet av detta betänkande. Jag tycker att det är ett framsteg för demokratin; socialdemokraterna må säga vad de vill om det.

I alla händelser är det väsentligt att man på de punkter där socialdemokraterna avgivit reservationer ser efter vilka deras argument är i sakfrågorna. Låt mig först säga att vi från centerpartiet i en motion har krävt en höjning av länsanslaget med 262 milj. kr. Vi har också krävt att detta i sin helhet skall fördelas på länen. En enad opposition står bakom en överenskommelse på denna punkt, och vi har ställt oss bakom den därför att det är väsentligt att få till stånd höjningen av länsanslaget med 200 milj. kr. och även att ge länen möjlighet att besluta över större delen av dessa medel.

När jag läser socialdemokraternas reservationer förstår jag inte riktigt vad de där vill säga. I reservation 33 framhåller socialdemokraterna att de "utgår samtidigt från att regeringen under budgetåret återkommer till riksdagen om det visar sig att medlen inte räcker till för att förverkliga angelägna projekt". Det finns tydligen en klar insikt i det socialdemokratiska partiet om att dessa medel antagligen inte kommer att räcka till, och därför ber man regeringen att återkomma i frågan. Det är precis därför som vi har föreslagit höjning av länsanslaget med 200 milj. kr. och som vi har sagt att regeringen skall återkomma med konkreta förslag. Vi förstår att det finns ett stort behov av detta, men vi tycker att riksdagen skulle kunna medverka vid prioriteringarna på dessa punkter.

I reservation 34 framhåller socialdemokraterna: "Ett visst belopp bör därför avsättas för centrala konsult- och utredningsinsatser --". Ja, vi har avsatt 40 miljoner för detta ändamål, och socialdemokraterna avsatte förra året 45 miljoner. Jag tycker alltså inte att det finns särskilt stor anledning att hävda att vi här frångår särskilt mycket av de tankegångar som socialdemokraterna tidigare själva har haft.

I reservation 35 skriver socialdemokraterna att det liksom hittills bör ankomma på regeringen att fördela anslaget till regionala utvecklingsinsatser, att det är klart att regeringen tar hänsyn till aktuella förhållanden, osv. Det räcker här att hänvisa till att kommuner och län känner till de aktuella förhållandena. Jag ställer frågan: Tror inte socialdemokraterna, industridepartementet och statsrådet att industridepartementet klarar att komma tillbaka till riksdagen med konkreta förslag, eftersom socialdemokraterna så kraftigt säger ifrån att regeringen inte själv skall få hantera de pengar det gäller? Jag tycker faktiskt att oppositionen ibland har lagt fram konkreta förslag, och vi förväntar oss nu sådana, eftersom utskottsmajoriteten har uttalat sig för detta i betänkandet.

Socialdemokraterna säger också att det inte finns något trovärdigt alternativ till den egna politiken. Om inte demokrati rådde skulle man kanske kunna hävda att ett enda parti stod för det trovärdiga alternativet, men nu råkar vi ha demokrati, och det framförs trovärdiga alternativ av andra partier.

Jag vill med detta tillstyrka utskottets förslag och därmed också avstyrka propositionens förslag i de här berörda delarna.

Jag tycker inte att socialdemokraterna skall fortsätta med den sifferexercis som man har ägnat sig åt här i kammaren i dag. Det är lite grand under en

rikspolitikers värdighet att inte kunna erkänna att ett förslag i en utskottsskrivning kan vara bättre och kommer att ge mer pengar, om konkreta förslag läggs fram.

Så länge som svenska folket inte står som förlorare behöver vi egentligen inte vara särskilt oroliga över att socialdemokraterna är dåliga förlorare. Däremot blir vi mycket oroliga om det inte i proposition framläggs några konkreta förslag på denna punkt, för då lever regeringen inte upp till uppgiften att vara en regering för hela svenska folket.

Till sist vill jag anlägga ett kvinnoperspektiv på dessa frågor. Ingrid Hemmingsson talade mycket varmt om landsbygdsutveckling. I de län som i dag är utsatta för en stark utflyttning har kvinnorna mycket svårt att komma ut på arbetsmarknaden. Kvinnor flyttar också i större utsträckning än män från dessa regioner. Vi tror att det är viktigt att kvinnorna har möjlighet att vara med t. ex. i arbetet på landsbygdens utveckling.

Det har många gånger visat sig i utvecklingsfondernas arbete på landsbygden att det är enkelt att få kontakt med kvinnorna och att få dem att delta i en dynamisk process för att åstadkomma nya projekt ute i bygderna. Men för att t. ex. starta eget och ta egna initiativ krävs ofta utbildning. Vi tycker att utskottsmajoriteten kunde ha ställt sig bakom en villkorad rätt till avskrivning av studielån. Säkerligen skulle många som har flyttat hemifrån vilja flytta tillbaka om det funnes ekonomiska möjligheter till detta.

Kvinnorna behöver också utbildning för att kunna skaffa sig en alternativ sysselsättning. Om de visste att de kunde återvända till hembygden när de färdigutbildat sig, skulle det ha stor betydelse. Vi vet också att den kvinnliga arbetskraftens betydelse är mycket stor på vårdområdet i utflyttningssbygderna. I vissa inlandskommuner klarar man i dag i princip inte av vård- och omsorgsverksamheten. Man har därför stort behov av att få tillbaka utflyttad kvinnlig arbetskraft, och så skulle kunna bli fallet om kvinnor som genomgår vårdutbildning på andra orter visste att de hade möjlighet att återkomma på de här aktuella villkoren. Jag tillstyrker därför reservation 17.

5 § Kammaren beslöt kl. 17.57 att ajournera förhandlingarna till kl. 19.00 för middagsuppehåll.

6 § Förhandlingarna återupptogs kl. 19.00 under ledning av andre vice talmannen.

7 § Regionalpolitiken

(forts. arbetsmarknadsutskottets betänkande 13)

Anf. 64 ALEXANDER CHRISOPOULOS (vpk):

Herr talman! När man har varit med i riksdagen i sju år har man hunnit höra många inlägg, mer eller mindre intressanta. De anföranden som industriministern har lyckats åstadkomma i dag är för mig ett rekord. Jag har aldrig upplevt den här sortens uppenbara demagogi. Det finns faktiskt vissa

saker som gör mig oroad och som faktiskt borde oroa en hel del av de övriga riksdagsledamöterna.

Industriministern har minst 20 gånger i sina inlägg frågat varför vpk har gått med på en försämring av anslaget till regionalpolitiken. Med andra ord har han frågat varför vpk-arna fortsätter att slå sina hustrur. Hur kan det vara möjligt att industriministern från talarstolen genom att förvanska verkligheten vågar uttala sig på detta sätt utan att vara rädd för att dessa uttalanden skall vändas emot honom? Det finner jag intressant i det här sammanhanget. Vid detta, herr talman, vill jag stanna upp litet.

Dessa uttalanden förutsätter att de som lyssnar på industriministern blint och okritiskt skall anamma och tro på det han säger. Detta förutsätter också att åtminstone en del av pressen okritiskt skall referera och understryka det som industriministern har sagt.

För en vanlig logisk människa är det enkelt att förstå att 300 miljoner fördelat på tre år är mindre än 600 miljoner fördelat på tre år. All världens förmåga till demagogi skall inte kunna ändra på en sådan enkel sanning. Ändå vågar industriministern från talarstolen i inlägg efter inlägg påstå motsatsen. Detta är oroande, inte minst för vårt parti, eftersom vi har erfarenheter av detta.

Vi vet att det socialdemokratiska partiet i sin strömlinjeformade uppbyggnad är kapabelt till att sätta i gång en vulgär och osann antikommunistisk propaganda. Det har partiet gjort förut. Vi vet att partiet skickar cirkulärbrev till A-pressen, och vi vet att det hos A-pressen finns tidningar som utan vare sig moraliska eller journalistiska betänkligheter oförhindrat kan bedriva en sådan propaganda. Sådan erfarenheter har vi. Det överväger vi naturligtvis varje gång vi skall ta ställning i riksdagen. Men det är just det som är oroande.

Då frågar jag mig själv: Vad har vi att komma med, för att möta en sådan propaganda som förmodligen i morgon kommer att dominera A-pressen i ett dirigerat angrepp mot vpk:s påstådda svek? Vad har vi att komma med? En tidning med 10 000 exemplar en gång i veckan. Detta, herr talman, är oroande.

Industriministerns intresse ligger inte i att vissa regioner har blivit lidande på något sätt, för vårt förslag innebär ingen minskning av det regionala anslaget. Anledningen till att vi gick ihop med de borgerliga är helt enkelt att 600 miljoner på tre år är mer än 300 miljoner på tre år. Det står i er reservation och går att läsa innantill. Sedan kan man komma med efterkonstruktioner om att de 300 miljonerna skulle användas det första budgetåret, men det handlar i alla fall om tre år.

Industriministern är en person som inte ett ögonblick drog sig för att medverka exempelvis till att utarma kommunerna genom en åtstramningspolitik som på tio år, från 1976 till 1986, har tagit nära 40 miljarder från kommunerna. Det handlar då också om glesbygdskommunerna.

Industriministern har inte tvekat ett ögonblick att genom förslaget till regional skatteutjämning ta ytterligare 850 miljoner från kommunerna.

Industriministern har inte tvekat ett ögonblick att genom förslaget till fastighetsskatt fördyra människors boendekostnader.

Industriministern har inte tvekat ett ögonblick att oreserverat stimulera en

strukturell omvandling som i sig innebär en regional obalans. Därför finns det anledning att vara betänksam inför att dra slutsatser av debatten i dag.

Vad gäller regionalpolitiken i Sverige anser vi att den bör ses och utvecklas framför allt mot bakgrund av den mycket snabba och omfattande strukturella omvandling som den svenska industrin för närvarande genomgår.

Också utskottet konstaterar i betänkandet att regionalpolitiken har fått en delvis förändrad inriktning. Man säger att när den svenska regionalpolitiken formulerades på 1960-talet var en av grundtankarna att styra över en del av tillväxten inom industrisektorn till underindustrialiserade regioner. Ambitionen var i större utsträckning lokaliseringpolitisk.

Betingelserna för en sådan politik förändrades under 1970-talet, främst till följd av att det inte längre finns särskilt mycket industriell tillväxt att fördela. Det handlar mer om strukturomvandling inom industrin. Där, herr talman, uppenbarar sig den stora motsättning som har präglat regeringens regionalpolitiska ansträngningar de senaste åren.

Å ena sidan gör man allt för att stimulera, underlätta och påskynda industrins strukturella omvandling, som i sig innebär ökad koncentration av kapital och investeringar till överhettade industriella centra. Å andra sidan söker man mildra den utvecklingens negativa effekter i form av ökad regional obalans genom begränsade regionalpolitiska insatser. Därför kan man i dag konstatera att den regionala obalansen består trots årtals regionalpolitiska satsningar.

Detta är en uppfattning som också utskottet delar. "Det finns tecken som tyder på att de regionala problemen är på väg att förvärras. -- -- Sysselsättningsstillväxten inom de långsiktigt expanderande näringarna sker således i mycket hög grad inom storstadsregionerna, vilket också avspeglas i flyttningsmönstren. Även om utflyttningarna från skogslän och stödområden i dag är måttliga jämfört med t. ex. utvecklingen under 1960-talet, är nettoinflyttningarna starkare koncentrerade till ett fåtal storstadskommuner. Många av dem som flyttar är dessutom unga, ofta välutbildade personer."

Detta om något är en bekräftelse på det felaktiga i ensidiga satsningar på expanderande exportinriktade svenska multinationella företag, som regeringens ekonomiska politik främst är inriktad på att stimulera. Det medför dels en ökad regional obalans, dels en förändring av industristrukturen också i storstäderna. Denna av regeringspolitiken stimulerade strukturomvandling för Göteborgsregionen har inneburit en markant ökning av utlandsberoendet. Merparten av Göteborgsföretagens produktion går på export. Det gör att produktionen är särskilt känslig för internationella konjunkturella svängningar och priser.

Strukturomvandlingen har inneburit en stark monopolisering och multinationalisering av den göteborgska industrin. Det har i sin tur medfört en ökad utlandsetablering med allt större andel investeringar utomlands. Den del av produktionen som flyttas utomlands är ofta den arbetskraftsintensiva komponenttillverkningen.

Det innebär bl. a. att våra industrier förvandlas till sammansättningsfabriker, där över 50 % av komponenterna – som t. ex. Volvo använder för sin biltillverkning – importeras från utlandet. Det innebär också att Göteborgs-

regionen håller på att avindustrialiseras när det gäller småindustri och underleverantörer, vilket medför en kraftig och stadig minskning av industrissysselsättningen.

På så sätt har strukturomvandlingen skapat en industristruktuell bild av Göteborgsregionen som innebär total dominans och motsvarande regionalt beroende av framför allt Volvo, något som för Göteborgsregionen är mycket farligt.

TCO uppskattar att bilindustrin i Göteborgsområdet ger upphov till ungefär 50 000 arbetstillfällen. Man konstaterar att beroendet av bilindustrin i Västsverige har blivit så stort att man kan säga att hela landsdelen håller på att bli en bruksbygd.

Med erfarenheterna från den snabba konjunkturväxlingen och överkapaciteten inom varvsindustrin och med tanke på att bilmarknaden i världen totalt i dag inte är säkert expansiv finns det anledning att vidare granska konsekvenserna av ett ökat beroende. Bilindustrin väger tungt i nuvarande konjunkturuppgång i Västsverige, men hur länge?

Herr talman! Det händer inte ofta att man åberopar andra partiers motioner i debatten som argument för sina egna påståenden, men det händer.

I folkpartiets motion A420, som behandlas i det betänkande vi nu diskuterar, säger man att det är en styrka även för ett litet land som Sverige att upprätthålla mångfalden och flexibiliteten. En alltför kraftig koncentration riskerar enligt folkpartiets uppfattning att leda till sårbarhet. Det är önskvärt med en ökad riskspridning som kan vara till gagn för riket som helhet.

Detta är precis en beskrivning av Göteborgsregionens ensidiga beroende av Volvo och brist på riskspridning när det gäller sysselsättningen. Detta aktualiseras i motsvarande vpk-reservation.

Det är synd att folkpartiet och de övriga partierna inte drar de rätta slutsatserna av det här konstaterandet utan väljer, liksom regeringen, att fortsätta att överlämna ansvaret för Göteborgsregionens framtida utveckling till samma krafter som i slutna direktionsrum och med uteslutande företags-ekonomiska kalkyler som underlag bestämmer om regionens utveckling liksom om den regionala obalansen också i fortsättningen.

Anf. 65 TURE ÅNGQVIST (s):

Herr talman! Att de regionala balansproblemen förvärrats kommer till uttryck i det stora antal motioner som tar upp situationen i län och regioner och som utskottet behandlar i sitt regionalpolitiska betänkande.

Bakom de vikande befolkningssiffrorna i bl. a. skogslänen ligger strukturomvandlingen inom järn-, stål-, gruv-, jordbruks- och skogsnäringarna som inneburit att antalet sysselsättningstillfällen i berörda orter minskat. Samtidigt har expansionen inom den privata tjänstesektorn och inom de kunskapsintensiva delarna av industrin till huvudsaklig del gått till storstadsregionerna. Det är naturligt att denna utveckling väcker oro i de utsatta delarna av landet.

Jag tycker att det är viktigt att komma ihåg att regionalpolitiken inte ensam kan vända utvecklingen. Här krävs en samlad politik som främjar tillväxten i

samhället. Det finns anledning att framhålla att den socialdemokratiska regeringen efter sitt tillträde 1982 har lyckats bryta den tidigare negativa trenden i den svenska ekonomin. Sysselsättningen har ökat och arbetslösheten har begränsats.

Regeringen har också vidtagit en rad åtgärder för att få tillväxten mera jämnt fördelad över landet. Utöver de regionalpolitiska stödåtgärderna kan nämnas insatser inom kommunikations- och utbildningsområdena som syftar till att förbättra näringslivsmiljön i de regionalpolitiskt prioriterade områdena. Sven Lundberg nämnde i sitt anförande insatser som har gjorts inom jordbrukspolitiken.

Inom regionalpolitiken har regeringen – som framgick av debatten tidigare i dag – föreslagit ett särskilt anslag om 300 milj. kr. för att främja infrastrukturen i de mest utsatta regionerna. Med detta anslag hade man tänkt sig att genomföra framåtsyftande projekt som är både sektors- och länsövergripande. De gäller insatser för forskning och utbildning, teknikutveckling och teknikspridning, kommunikationer och småföretagsutveckling. Avsikten har varit att stärka de särskilt utsatta regionernas utvecklingskraft och göra dem mera attraktiva för företagsetableringar. De skulle bli mer konkurrenskraftiga gentemot storstadsområdena och tillväxtregionerna.

Herr talman! Jag har under många år levt nära problemen i Norrland, och jag är övertygad om att skall vi i de utsatta regionerna kunna hävda oss, behövs just den här typen av insatser. Detta avspeglas också i åtskilliga av länsmotionerna. Jag är därför både ledsn och besviken över att de borgerliga partierna tillsammans med vpk har avvisat regeringens förslag på denna punkt. Det måste kännas svårt för alla de motionärer från dessa fyra partier, som i sina länsmotioner just efterlyst denna typ av satsning, att tvingas konstatera att partikamraterna i arbetsmarknadsutskottet gått emot deras önskemål.

Nu säger man från utskottsmajoriteten att vi vill ha högre länsanslag. Jag vill inte utesluta att det i en del län kan uppfattas positivt med mer pengar. Men här handlar det om prioritering. Satsningarna på kommunikationer och utbildning måste sättas främst, om vi skall hävda oss i regionerna utanför storstäderna. Man får för övrigt ha viss förståelse för om samtliga länsstyrelser nu kommer att göra anspråk på att få del av de nya 200 miljonerna på länsanslagen. Det kan därför finnas en risk för en utsmetning över landet av pengarna, precis som sagts här i dag. Det är ju inte detta vi behöver.

I de motioner som tar upp problem i regioner och län presenteras ett stort antal väldigt bra och konstruktiva förslag, som spänner över flera politikområden. När det gäller insatser inom t. ex. kommunikationer och utbildning ligger förslagen väl i linje med regeringens förslag i bl. a. budgetpropositionen.

Någon ingående genomgång av situationen i de olika regionerna avser jag icke att göra, eftersom den är väl känd för kammaren. Utskottet anser att det är länsstyrelserna som har det samlade greppet på länsnivån, och de kan också med hjälp av länsanslagen ta initiativ till utarbetandet av åtgärdsprogram, utseende av delegationer, m. m. De får också göra de prioriteringar som krävs vid användningen av dessa medel. Detta har utskottet pekat på

också i år, bl. a. i anslutning till motionsyrkanden om statliga medel till en laxfond i Väneren.

Jag vill understryka att vi socialdemokrater i utskottet utgått från att regeringen återkommer till riksdagen med begäran om ytterligare medel för dessa ändamål under länsanslaget, om det visar sig att länsstyrelserna redovisat konkreta projekt som kräver resurstillskott.

Jag har i inledningen till mitt anförande pekat på omstruktureringen inom viktiga basnäringar som en förklaring till problemen i bl. a. skogslänen och Bergslagen. Jag vill understryka betydelsen av att företagen tar sitt samhällsansvar och aktivt arbetar med alternativa sysselsättningsprojekt i de orter som berörs av nedläggning eller nedskärning. Jag tycker att vi har rätt att kräva ett sådant engagemang av företag som tjänat in stora vinster under de gångna åren.

Herr talman! Jag vill slutligen peka på betydelsen av pågående och planerat utredningsarbete i de regionalpolitiska frågorna. Som tidigare nämnts i debatten föreslår utskottet att en ny regionalpolitisk utredning tillsätts. Härtill kommer att det pågår ett intensivt arbete med de regionalpolitiska frågorna också i andra sammanhang, t. ex. inom den fackliga rörelsen. Det är viktigt för länens utveckling att vi fångar upp de konstruktiva förslag som kommer fram den vägen.

Med det anförda yrkar jag avslag på de borgerliga reservationerna och vpk-reservationerna och bifall till s-reservationerna samt för övrigt bifall till utskottets hemställan.

Anf. 66 ERIK HOLMKVIST (m):

Herr talman! Tappra kolleger! Den ekonomiska och industriella utvecklingen i våra Norrlandslän är i dag mer kluven än kanske någonsin tidigare. Mörka moln tornar onekligen upp sig, men det finns också en del ljusa inslag, vilket vi inte får glömma bort. Det är också viktigt att vi inte målar framtiden med mörkare färger än vad verkligheten motiverar.

Till den positiva utvecklingen hör högskolornas och universitetets roll som motor och kraftkälla inte minst för de mindre företagen. Utvecklingen inom data och elektronik betyder likaså mycket. Rymdteknologin i Kiruna har oanade utvecklingsmöjligheter inom räckhåll, med stora avknoppningseffekter som fullt möjliga. Norrlandslänen får allt bättre utbildad arbetskraft och bättre företagsledning. Forskarbyar och teknikcentra kan komma att betyda mycket som injektion i näringslivet.

Det finns således mycket att se fram emot inom dessa avsnitt.

Men: Vi måste realistiskt bedöma vår landsändas möjligheter de närmaste åren och det närmaste årtiondet. Vi får inte likt strutsen stoppa huvudet i sanden inför problemen.

Herr talman! Vi står ännu en gång inför en ny och stor strukturomvandlingsepok i det norrländska näringslivet. Det är förändringar som kommer att innebära att företag tvingas lägga ner verksamheten och människor – framför allt unga – tvingas flytta.

Den brist på trygghet som drabbar en familj vid en flyttning till en helt annan landsända är det få som kan förstå som inte har erfarit vad det vill säga att förlora sina vänner och sin släkt och ett invariant, omtyckt arbete. Att

tingas bo på skilda håll två makar emellan skapar allehanda problem. Kanske förlorar dock barnen allra mest.

Ännu en gång är det basindustrierna som sviktar. Gruvnäringen brottas med alarmerande problem. LKAB har förutskickat att hälften av personalstyrkan måste gå inom en mycket kort period. Boliden aviserar neddragningar i samma omfattning. Hela SSAB:s gruvnäring måste bort. 2 000 man måste gå. Prospektering efter nya malmfyndigheter läggs ned – det som tidigare alltid ansetts som förutsättningen för fortsatt gruvsdrift:

Stålindustrin brottas med en global överproduktion, som hotar delar av den europeiska stålindustrin. Även här kommer hälften av stålverken att tvingas stänga inom bara några få år. Det är en smärtsam omställningsprocess som kommer att drabba även vårt land. SSAB tvingas skära ned sin produktion. Nedläggningar och friställningar blir resultatet. Även de privata stålföretagen drabbas. Lönsamheten räcker inte till de nödvändiga investeringar som branschen behöver. Låglöneländerna i Asien och Sydamerika tar hand om en allt större del av produktionen. Hotet mot de svenska stålföretagens överlevnad är påtaglig. 2 000 man måste bort i ett nära perspektiv.

Men det är inte nog med detta.

Skogsindustrins lönsamhet är ytterst känslig för fluktueringar. ASSI:s verksamhet kännetecknas av för låg lönsamhet. Även här har friställningar aktualiserats. 300 man skall bort inom sågrörelserna. Inte heller här räcker lönsamheten till nödvändiga investeringar.

Utöver konkurrensen utifrån mot våra basindustrier och en sviktande lönsamhet innebär den nu aviserade omläggningen av energipolitiken – med tidigarestängningar av våra kärnkraftverk med kraftiga energiprishöjningar som följd – att de företag som trots konkurrensen utifrån klarade sig, ändock kommer att tvingas på knä.

Prishöjningar på el med upp till 50 % selektivt i vårt land, som scenariot visar, inryms inte i de priser som marknaden bestämmer och vill betala. En ändrad energipolitik i den riktningen kommer att ta död på framför allt den norrländska basindustrin.

Ingen industri är mer beroende av ett lågt energipris än ASSI. Karlsborgs- verken och Seskarö, LKAB i Kiruna och Malmberget, Boliden i Aitik, SSAB i Luleå, SCA och ASSI i Piteå, Bolidenverken i Skellefteå, Bolidengruvorna i Laisvall, Modo i Örnsköldsvik, SCA och Graningeverken i Ådalen, Stora i Gävle och SSAB i Borlänge – samtliga dessa företag utefter Norrlandskusten hamnar i riskzonen, om de socialdemokratiska intentionerna i fråga om energipolitiken får gehör i riksdagen, och inte bara dessa företag.

Herr talman! Än en gång kommer således det pressade Norrland att drabbas hårdast, och alldeles särskilt Norrbotten, det län som under tiden efter sista världskriget haft den största arbetslösheten – i särklass – och den största utflyttningen.

Tillfälliga incidenter i omvärlden får inte i form av några tvära och oöverlagda kast styra vår energipolitik, som måste vara långsiktig. Moderata samlingspartiet säger nej till att utsätta vårt näringsliv och vår utveckling för störningar av det slaget. Detta ändrar för den skull inte våra krav på full säkerhet i våra kärnkraftverk.

Men även det norrländska jordbruket sviktar betänkligt under en otillräcklig lönsamhet. Antalet brukare minskar mycket kraftigt. Produktionen är klart otillräcklig för att föda landsändans människor. I en krissituation vore den klart otillräckliga tillgången på mat en allvarlig faktor i försvaret av våra gränser. Medelåldern stiger inom brukarleden. Någon nyetablering och förnyelse sker inte längre. Det är kanske inte så konstigt. Ett jordbruk innebär i dag för en normalgård investeringar om tillsammans ca 2,5 milj. kr., medan samma jordbruk inte förmår bära större investeringskostnader än i storleksordningen 700 000 kr. Läget är därför allvarligt. Det norrländska inlandet drabbas särskilt hårt. Där är medelåldern för jordbrukare på väg mot pensionsåldern. Med den utvecklingstakt vi nu har har inlandet inga jordbruk kvar efter en 20-årsperiod.

Men dessa beskrivningar är inte tillräckliga. Norrlandslänen dräneras även på andra och mer tillgängliga resurser skattevägen. Således betalar människor och företag i Norrlandslänen miljarder kronor till de centrala löntagarfonderna, pengar som sedan går till köp av aktier i börsföretagen, betalningar som går till de tidigare aktieägarna – inte till nya jobb eller utveckling, varken i landet i stort eller i Norrland.

Norrlandslänen betalar genom de nuvarande formerna för statsbidrag även flera miljarder mer till människor i storstadsområdena i form av barnomsorgsavgift, färdtjänstmedel och bostadsstöd än de själva får.

Låt mig ta några exempel. Medan färdtjänsten i Stockholm får 105 kr., Göteborg 97 kr. och Malmö 57 kr. per person i bidrag, får Arjeplog 17 kr., Storuman 9 kr., Strömsund 14 kr. och Ånge 16 kr. per person i bidrag. Medan barnomsorgsbidraget till Solna är 24 500 kr., till Sundbyberg 24 400 kr. och till Järfälla 22 500 kr. per barn, är samma bidrag till Arjeplog 4 900 kr., Norsjö 4 300 kr., Ragunda 5 100 kr. och Timrå 6 500 kr.

Och detta är inte allt. Fortfarande består Norrlandslänen övriga Sverige med ung, välutbildad arbetskraft, den ungdom som egentligen är Norrlands egen framtid. Den framtiden tvingas vi avstå ifrån – fortfarande, efter alla dessa år.

Herr talman! Socialdemokratisk politik har under åren som gått kommit att innebära ett hot mot Norrlandslänens utveckling och expansion – faktiskt och möjligt att belägga med statistik. Det som framför allt bidragit är den klassiska socialistiska skattepolitiken, den solidariska lönepolitiken som kommit att slå ut hela branscher och orter, den klart orättvisa fördelningsspolitik som kommer till uttryck i den nuvarande statliga bidragsgivningen, som jag nyss gav några exempel på, de för allt näringsliv så öppet kränkande löntagarfonderna och den så envetet bidragsbaserade regionalpolitiken.

Jag är övertygad om att de flesta län kommer att applådera riksdagens beslut i morgon om att mera pengar kommer att tilldelas över länsanslagen. Sven Lundberg och Ture Ångqvist förvånade mig dock mycket. Jag tror inte heller att de gjorde sig tolk för de olika länsstyrelsernas uppfattning i denna fråga.

Framför allt vill jag understryka att det under så lång tid förhärskande antiföretagarklimat som fått breda ut sig i vårt land bidrar till denna utveckling. Där har framför allt facket varit pådrivande och normlikare. Hur har socialdemokratin under alla dessa år kunnat acceptera och delvis varit

påhejare till den öppna negativism i förhållande till småföretagandet som varit förhärskande? I de norrländska orterna, där alla känner alla, har den attityden till företagare i allmänhet blivit förödande. Idéer och ambitioner hos presumtiva företagare har lagts åt sidan. Att regeringen nu verbalt bekänner sig till en annan syn på värdet av företagarna och företagandet är bra. Låt det dock inte stanna vid enbart fagert och överslätande tal!

De mindre företagarna är och kommer i än högre grad att vara Norrlandslänens framtid i fråga om ny sysselsättning. Företag med mindre än 20 anställda kan etableras på de flesta orter även i glesbygdslän.

Låt oss därför skapa ett mer småföretagsvänligt bemötande – från kommuner, från myndigheter och från staten. Avreglera. Undanröj hinder för etablering. Ta bort skatten på arbetande kapital i företagen. Underlätta arvsskiften. Skapa möjlighet för människor att få utbildning i det företag de sedan skall arbeta i. Skapa mer tidsenliga finansieringsformer. Öka etablerings- och investeringsbenägenheten genom att tillåta vinsterna att öka – i dag är det bara de stora exportindustrierna som tjänar pengar. Till sist: Avskaffa löntagarfonderna.

Utan en småföretagarexpansion i glesbygd och Norrlandslän kommer vi att få leva med obalansproblemen i sysselsättningen i dessa bygder. Utan en sådan utveckling kommer hotet mot framför allt inlandet att fortsätta att vara en realitet.

Utskottet ställer sig bakom skrivningen i min motion A464 om att åtgärderna i Norrlandslänet, inte minst i Norrbotten, skall spänna över ett brett register och syfta till industriell breddning och förnyelse, där det gäller att genom olika insatser öka beredskapen inför tänkta växlingar i konjunkturen nationellt och internationellt.

Det gäller nu för regeringen att leva upp till vad ett enigt utskott sagt – men detta fordrar helt andra initiativ och en annan insikt i vad som krävs. Jag anbefaller därför socialdemokraterna i kammaren att läsa och ta ledning av vad som sägs i de moderata reservationerna i utskottsbetänkandet.

Striden i dag gäller långt mer än de 300 milj. kr. som regeringen inte fick men som länsstyrelserna kommer att få, och det med råge. Striden gäller i stället vilket samhälle vi skall ha. Skall politiker dra upp snäva ramar, eller skall vi ge människor möjlighet att själva skapa sin framtid? Skall besluten fattas allra längst upp i hierarkin, eller skall de fattas så nära människorna som möjligt? Svaren borde vara lätta att ge. Jag beklagar socialdemokratin oförmåga att acceptera hur människor egentligen vill ha det.

Herr talman! Jag yrkar bifall till samtliga moderata reservationer i arbetsmarknadsutskottets betänkande 1986/87:13.

Anf. 67 CHARLOTTE BRANTING (fp):

Herr talman! Tidigare talare från folkpartiet har här redogjort för folkpartiets allmänna regionalpolitiska syn. Jag tänker därför mest uppehålla mig vid mitt eget hemlän, Kronoberg, som ännu inte har berörts särskilt mycket i debatten.

Det är skönt att kunna börja ett anförande med att säga något positivt. Arbetsmarknadssituationen i Kronobergs län är jämförelsevis bra. Vid senaste länsstyrelsenssammanträdet i måndags konstaterade länsarbetsmark-

nadsdirektören att länet har den näst efter Stockholm högsta sysselsättningsprocenten. Genomsnittet i länet under 1986 var 1,87 % arbetslöshet mot rikets 2,52 %. Men det finns områden i länet, särskilt Markaryds kommun, där situationen är ytterst bekymmersam. Markaryd har en arbetslöshet på 3,66 %, och där finns också länets högsta kvinnoarbetslöshet, 4,05 %. Och siffrorna för ungdomar är de allra värsta, 5,59 %.

Därför behövs särskilda åtgärder för att förbättra situationen i Markaryd. Ett viktigt inslag, inte minst som stimulans för kommunens näringsliv, är en förbättring av kommunikationerna.

Över huvud taget är goda kommunikationer ett livsvillkor för sydöstra Sverige. Växjö flygplats har nu efter intensiva påtryckningar från olika håll räddats från statliga besparingar, och jag hoppas vi slipper ta den dusten varje år.

Nu är det många med mig som oroas av vad som skall hända med järnvägen Kalmar/Karlskrona-Göteborg. Det är oerhört angeläget att vi får behålla direkta järnvägsförbindelser med Göteborg och med det interregionala järnvägsnätet. Kronobergs län är ett skogslän, även om det inte alltid räknas till skogslänen. Kvar står i alla fall att skogsbruket och skogsområdena spelar en stor roll för länets sysselsättning. Många mindre vägar har låg bärighet därför att där finns svaga broar eller därför att vägarna går över mossmarker. Kronobergs län bör därför få del av det nya anslaget för förbättring av skogstransportvägar.

Vi i folkpartiet tycker att det är bra att regeringen får bakslag på sitt förslag att anslå 300 milj. kr. på tre år till infrastrukturella satsningar. Det har sagts många gånger här i dag. Alla företrädare för folkpartiet, centern, moderaterna och vpk har framhållit att de föreslagna pengarna inte räcker och att det är riksdagen som skall fatta beslut om sådana här satsningar. Industriministern får leka jultomte på annat sätt.

Men det är också bra att industriministern här i dag har sagt att det kommer ett paket till hösten och att riksdagen då skall få ta ställning. Resultatet av dagens debatt är alltså att en rejäl ökning av det regionalpolitiska stödet kommer till stånd.

När nu länsanslaget kan skrivas upp med 40 %, dvs. 200 milj. kr. per år – en summa som ligger närmast folkpartiets ursprungliga förslag – förutsätter jag att också Kronobergs län får en rejäl ökning. Vi blev mycket besvikna när vårt anslag 1986/87 sänktes från 5 milj. kr. till 4 milj. kr. Detta fick till följd att vår angelägna satsning på landsbygdsutveckling fick bli mindre och att stödprocenten i flera enskilda företag sänktes. Genom effekterna av projektamen har vi också tvingats säga nej till flera intressanta projekt. Dit hör t. ex. TEC:s "Mätmetodik och resurser för kvalitetssäkring" och pengar till bildandet av Stiftelsen Glasriket. Vuxenskolans projekt om nyföretagande och företagsutveckling på landsbygden tvingades vi halvera. Ansökningarna är alltså många, och ambitionerna är stora. En fördubbling av länsanslaget till Kronoberg skulle vara väl använda pengar.

Enligt utskottets skrivning skall dessa pengar företrädesvis satsas på de mest utsatta delarna, och dit hör sydöstra Sverige. Jag vill gärna fråga Ture Ångqvist varför han är så rädd för detta länsanslag. Det står tydligt och klart i betänkandet på s. 64 att det företrädesvis skall gå till skogslänen. Bergslagen

och sydöstra Sverige, dvs. inte till storstadsområdena.

Ture Ångqvist borde i stället fundera över vad han skall svara de socialdemokratiska riksdagsledamöter som har kommit med mycket angelägna förslag om hur C 4-anslaget skall användas. Enligt socialdemokraternas förslag skulle det inte finnas utrymme för nya projekt eller nya glesbygdssatsningar.

Det är viktigt att notera att regionalpolitik inte bara syftar till rättvis fördelning utan också till ekonomisk tillväxt. Både den ekonomiska och den tekniska utvecklingen kommer troligtvis att gå snabbare framöver, och i ett sådant läge är det särskilt viktigt med mångfald och flexibilitet. En kraftig koncentration riskerar att leda till sårbarhet, säger vi i folkpartiets motion.

Regionalpolitiken måste alltså i högre grad än tidigare riktas mot mindre företag. Som smålänning vet jag att det är i de mindre företagen, oavsett om de är nyetablerade eller "avknoppade" från större enheter, som en stor del av de för regionalpolitiken viktiga initiativen kommer att tas.

Det stora problemet i Kronobergs län är befolkningsutvecklingen. Rent allmänt kan konstateras att tendenserna till överhettning i storstadsregionerna har ökat. Inflyttningsöverskottet har där ökat med 40 000 personer sedan socialdemokraterna övertog regeringsmakten. Tendenserna är helt klara: det är tillväxt i storstadsområdena, Västsverige, Östergötland och Umeå, och det är tillbakagång i skogslänen, Bergslagen och sydöstra Sverige.

Mot bakgrund av detta är det konstigt att sydöstra Sverige har fått så obetydligt statligt stöd till den regionala utvecklingen. 1986 hade samtliga kommuner i länet utom Växjö och Alvesta folkminskning och ett flyttningsunderskott på sammanlagt 150 personer. Under det första kvartalet i år har befolkningen faktiskt ökat med sex personer, men vad som är värre är att befolkningen i hela regionen Kalmar, Blekinge och Kronoberg har minskat med 377 personer. Detta borde föra med sig speciella åtgärder från statens sida.

Några sådana åtgärder, förutom dem jag har nämnt, som kommunikationer och ökning av länsanslagen, skulle kunna vara att stärka högskolan i Växjö, se till att tekniklärarutbildningen får vara kvar, ge ortens teknikcenter och glasforskningsinstitut stöd, permanenta försöksverksamheten på tekniska gymnasiet och ge eleverna där högskolepoäng för studierna i årskurs 4 och 5 samt stödja förslaget om en nordisk folkhögskola i förnyelseteknik. Dessa förslag har jag utvecklat i min motion A462, och för tids vinnande hänvisar jag till den. Folkpartisterna Ingrid Hasselström Nyvall och Lennart Alsén kommer senare att tala om Kalmar län och Blekinge län och deras problem.

Till sist, herr talman, tror jag att man i länen har möjligheter till både nyskapande av flera arbetstillfällen och kreativitet på andra områden, bara de får litet stöd från statens sida. Därför var det bra att vi denna gång i utskottsbehandlingen kunde träffa en fyrpartiuppgörelse, om ett rejält uppräknat länsanslag, nej till centrala pengar till industriministern men krav på mera pengar till infrastrukturella satsningar som skall beslutas av riksdagen samt ett totalt enigt tillstyrkande av folkpartiets förslag om en ny parlamentarisk utredning.

På tre av fyra viktiga punkter har folkpartiet alltså fått stöd. Det är bara

synd att stödområde C inte får behålla sysselsättningsstödet. Det är en bra teknisk stödform, som det finns ett stort behov av. Med detta undantag kommer troligen riksdagens beslut i morgon att ligga mycket nära folkpartiets ursprungliga motion, och vi har alltså all anledning att vara nöjda. Framför allt har riksdagen denna dag gett mera pengar till regionalpolitiken, och det är ändå det som är det viktigaste.

Jag yrkar, herr talman, bifall till folkpartiets reservationer och i övrigt till utskottets skrivningar.

Anf. 68 INGVAR KARLSSON i Bengtsfors (c):

Herr talman! Debatten har nu pågått i snart nio timmar, och något speciellt nytt kan man väl knappast vaska fram i denna fråga. Jag skall därför begränsa mitt inlägg.

Årets regionalpolitiska debatt har präglats av den uppgörelse som oppositionen gjorde i arbetsmarknadsutskottet. Debatten har hela dagen kretsat runt denna uppgörelse. För min del tycker jag att den uppgörelsen är betydligt bättre och ger mer pengar än det förslag som regeringen från början hade lagt. I utskottsskrivningen sägs beträffande uppgörelsen att man skall återkomma med betydligt större satsningar. Jag förstår inte hur man ifrån socialdemokratiskt håll kan påstå att det ger mindre resurser till regionalpolitiken.

Ture Ångqvist var uppe i debatten tidigare i dag. Jag vet att Ture Ångqvist är fullmäktigeordförande i Vilhelmina i Västerbotten. I Vilhelmina har man behov av betydligt större glesbygdssöd än man kan få. Ture Ångqvist är inte närvarande i kammaren nu, och det är beklagligt. Utskottsmajoriteten har nämligen gett Ture Ångqvist möjlighet att få mera glesbygdssöd till sin kommun. Det gäller en höjning av länsanslagen med 40 %. Jag hade hoppats att Ture Ångqvist skulle ha kunnat kommentera detta, men tyvärr är han alltså inte här just nu.

Herr talman! Jag vill något kommentera en reservation som vi har tillsammans med folkpartiet. Det gäller reservation nr 19 om avskaffande av sysselsättningsstödet i stödområde C. Jag kommer själv ifrån ett område inom stödområde C, och jag vet hur man har tagit emot denna nedskärning. Man tog det mycket illa. Det måste vara på samma sätt i andra kommuner som tillhör stödområde C, t. ex. kommuner i Bergslagen och Norrlandskommuner.

Lars Ulander tyckte tidigare i dag att detta inte var någonting, och det förstår jag. Utskottets ordförande bor ju i storstaden och känner inte till de problem som man har ute i glesbygdskommunerna. Jag tycker att utskottet skulle ha gått med på den skrivning vi hade, men tyvärr lyckades vi inte åstadkomma en sådan uppgörelse.

Jag kan ta ett exempel från min egen hemkommun, där man har sysselsättningsstöd. Under dessa två år har man fått ca 10 milj. kr. i stöd. Det har varit ett mycket bra stöd. Trots det har kommunerna i Dalsland tappat befolkning. Vid den uppvaktning som landshövdingen och kommunalmännen ifrån Dalslandskommunerna gjorde sades från utskottets sida att man där hade för liten arbetslöshet och att det därför inte fanns någon anledning att ge sysselsättningsstöd. Det tror skam det.

När folk flyttar ut, minskar ju arbetslösheten. Det fungerar på det sättet. Jag tycker att det är en bra regionalpolitik om man kan behålla människorna kvar i kommunerna. Nu tappar vi detta, men vi kan i alla fall ha som tröst att vi får ett högre länsanslag. Något högre länsanslag tror jag att också Älvsborgs län kommer att få när vi nu höjer det med 40 %. Jag hoppas att man satsar dessa pengar just i glesbygdskommunerna.

Anf. 69 STEN-OVE SUNDSTRÖM (s):

Herr talman! Jag har inte tänkt fortsätta på den del av den dagslånga debatten som behandlar frågan om 200 milj. kr. är bättre än 300 milj. kr. – eller tvärtom. Jag konstaterar bara i korthet att vpk genom denna operation gjorde ett svanhopp i knät på de borgerliga och därmed avsevärt försämrade regionalpolitiken.

Jag har tänkt uppehålla mig huvudsakligen vid en annan del av det vida begreppet regionalpolitik, nämligen den del som handlar om utlokalisering av statlig verksamhet och statliga myndigheter. I en socialdemokratisk motion A454, som också har behandlats i utskottsbetänkandet, har ett antal socialdemokrater skrivit ner några krav som vi anser vara angelägna på detta område.

Den statliga sektorns betydelse för den regionala utvecklingen uppmärksammades tidigt under 1970-talet, och då utlokaliserades ett trettiotal myndigheter från Stockholm. Dessa förändringar berörde ganska många anställda – ca 10 000 – i de verksamheter som då flyttades. Och vad har hänt sedan 1970-talet? Nu har det här arbetet förändrats till att i huvudsak omfatta omlokalisering av ny eller expanderande verksamhet, dels decentraliserade beslutsfunktioner, dels arbetsuppgifter som flyttats ner från central till lokal nivå.

Vad har då hänt när det gäller lokaliseringar under de senaste åren? Vi kan titta i backspegeln på de fem senaste åren, från 1982 och framåt. Att jag föredrar att inte gå längre tillbaka beror på att jag då skulle komma in på de borgerligas regeringsperiod, och då var resultatet mångdubbelt sämre än under de senaste fem åren. Från 1982 har nio statliga verksamheter helt eller delvis, ibland genom omorganisation av tidigare verksamhet, omlokaliserats till nya orter i landet. Totalt har det rört sig om 572 arbetstillfällen.

Inom dessa nio statliga verksamheter har 270 arbetstillfällen hamnat i Stockholm, medan 302 utlokaliserats till landet i övrigt. Alltså har nära hälften av de sysselsättningstillfällen som tillkommit stannat i Stockholmsregionen. Det är inget bra resultat.

I rättvisans namn skall dock understrykas att det nu finns förslag, som är på väg att genomföras, om utlokalisering av ytterligare ca 280 arbetstillfällen till Ludvika, Örebro och Kiruna. Men även med det tillägget är antalet arbetstillfällen som utlokaliserats till de prioriterade områdena ytterst begränsat.

Av de totalt 852 omlokaliserade arbetena har endast 100 styrts till landets största län, som har en arbetslöshet som är mer än dubbelt så hög som i riket i övrigt.

Om de statliga utlokaliseringarna verkligen skall användas i regionalpolitiskt syfte, borde faktiskt de län som har den största arbetslösheten också få

en betydligt större del av de utlokaliserade arbetstillfällena.

I motionen påpekar vi att en översyn av den statliga verksamheten är viktig för att få fram vilka enheter som kan utlokaliseras. Vi menar också att utlokaliseringen skall ske enligt fattade riksdagsbeslut.

Vad skriver då utskottet om motionen och våra krav? Utskottet anför dels att decentraliseringen inom statsförvaltningen skall ägnas fortsatt uppmärksamhet, dels att den tillsatta statssekreterargruppen fortlöpande bör pröva möjligheterna att åstadkomma decentralisering/utlokalisering av den statliga verksamheten.

Det är naturligtvis en fin skrivning som arbetsmarknadsutskottet presenterar innan motionen avstyrks. Att ägna frågan fortsatt uppmärksamhet och fortlöpande pröva möjligheterna, det låter vackert. Förhoppningsvis skall denna vackra skrivning kanske så småningom resultera i att även det län som har landets största arbetslöshet i framtiden skall få en större del av de utlokaliserade jobben.

När det sedan gäller arbetsgrupper, som utskottsbetänkandet hänvisar till, skall jag erkänna att jag inte i detalj känner till hur de arbetar. Men jag vill gärna bidra med några tips på myndigheter som jag tycker man borde ta sig en extra titt på, när man "fortlopande prövar" möjligheterna till utlokalisering.

Varför inte titta litet extra på t. ex. generaltullstyrelsen, som är centralt belägen här i Gamla stan och har över hundratalet arbetstillfällen? Varför skulle inte den delen av statsbyråkratin kunna flyttas ut i landet? Med dagens moderna telekommunikationer är avstånden inte avgörande för verksamheten. För att inte tala om hur många attraktiva bostäder man skulle kunna ordna för ungdomar i de lokaler som generaltullstyrelsen nu förfogar över mitt i centrala stan.

Eller, varför inte pröva möjligheten att utlokalisera delar av den byråkratbjässe som naturvårdsverket med 583 anställda utgör i Solna? Kanske finns det en möjlighet att t. ex. utlokalisera delar av verket till Norrbotten. Varför inte till Jokkmokks kommun? Där finns det massor med frisk luft och rent vatten. Jag har svårt att föreställa mig att närheten till en orörd natur på något sätt skulle vara negativ för naturvårdsverkets nuvarande eller framtida verksamhet, tvärtom.

Även om det naturligtvis knappast kan bli tal om någon massutlokalisering av verk och myndigheter, liknande den som skedde på 1970-talet, finns det ännu många delar av statsbyråkratin som går att utlokalisera. Genom den utbyggda, moderna teletekniken är inte heller avstånden av någon avgörande betydelse. Naturligtvis finns det ett psykologiskt motstånd bland många byråkrater. Det är därför inte helt utan konflikter att flytta statliga verksamheter. Men det motståndet måste övervinnas.

Herr talman! Slutligen har jag den förhoppningen att de redskap som anges i arbetsmarknadsutskottets betänkande skall börja ge ett bättre resultat i form av fler utlokaliserade verksamheter till det län som drabbats allra hårdast av arbetslösheten. Med andra ord, en stabil regionalpolitik bör också resultera i en kraftigare minskning av arbetslösheten även i Norrbottens län.

Anf. 70 PAUL LESTANDER (vpk):

Herr talman! I Norrbotten har statens ägande av skogar, malm och vattenkraft lett fram till en omfattande etablering av statliga företag. LKAB, ASSI och Vattenfall är exempel på detta.

Vi har från vpk länge varnat för hur utvecklingen skulle bli om vinsterna från dessa företag fördes ut från vårt län. De borde i stället ha plöjts ner i utveckling av dessa företag mot ökad förädling, produkt- och marknadssatsningar och använts till uppbyggnad av regionala investeringsfonder som kunnat tas i bruk för riktade insatser inom en i vid mening samhällsägda företagssektor.

Jag har i min motion A427 föreslagit att regeringen utarbetar ett handlingsprogram för utveckling av Norrlands inland. I den motionen har jag försökt ge en sammanpressad historik över utvecklingen från koloniserings-tidens naturhushållning till dagens läge i inlandsområdena. Motionen hänvisar till andra vpk-förslag som utvecklats i särskilda motioner. Förslagen har i huvudsak sammanfattats i reservation 45 till detta betänkande.

Nu hotas tusentals jobb vid de statsägda företagen i Norrbotten. Vårt län har länge haft större arbetslöshet än andra delar av Sverige. Personalnedskärningarna vid de statsägda företagen hotar att förvärra detta läge. Det behövs enorma insatser för att vända denna utveckling. Vänsterpartiet kommunisterna har i sina förslag att omvandla löntagarfonderna till investeringsfonder i samhällsägda, kooperativt ägda och löntagarägda företag sett en resurs som kunnat användas i en offensiv regionalpolitik. Vi har också krävt att en del av vinsterna från vattenkraften skulle återgå till produktions-länen för samma ändamål. Hittills har dessa framstötter avslagits av mer eller mindre enhälliga riksdagsmajoriteter. Vårt parti har ensamt stått för denna inriktning.

Jag vill i likhet med Hans Petersson i Hallstahammar säga att det är ett utpräglat hyckleri att påstå att frågan om det omdiskuterade anslaget – hur man än använder den ekonomiska ekvationen på regionalpolitiken – skulle vara avgörande för vem som satsar och hur mycket man satsar. Om t. ex. vpk:s förslag om produktionsavgift på den äldre vattenkraften hade bifallits skulle skogsregionerna, de regioner där man producerar vattenkraften, ha tillförts mångmiljardbelopp årligen. Norrbottens län skulle ha tillförts runt 500 milj. kr. per år. Vpk:s påstådda svanhopp till någons knä är rätt oväsentligt i sammanhanget. Men i vems knä sitter Sten-Ove Sundström, som inte tagit till vara den möjlighet som ett bifall till vpk:s motioner skulle ha medfört?

Herr talman! Naturligtvis är problemen vid de statliga företagen i Norrbotten oerhört svåra just nu. Men dessa måste mötas med offensiva samhällsinsatser, samhällsinsatser av den omfattningen att ingen avskedas innan nya jobb i länet kan erbjudas.

Självfallet har det stor betydelse vad som händer inom stora och viktiga sektorer av privat verksamhet inom Norrbotten. Det är inte oviktigt om SCA vidareförädlar eller inte i sina sågar och massafabriker i Norrbotten. Bolidenbolagets framtidsplaner kring gruvdrift, fullutnyttjande av malmer och smältverkspolitik påverkar förhållandena också i Norrbotten. Saab har en anläggning i Luleå. Det är självklart att det finns ett stort länsintresse när

det gäller utvecklingen av denna. Det vore intressant om industriministern ville tala om vad regeringen har gjort för att stimulera eller tvinga fram insatser för utveckling av dessa företag, så att de kunde ge flera jobb och flera underleverantörer i länet. Om inte industriministern kan tala om det, kan ju någon annan socialdemokratisk representant, exempelvis Sten-Ove Sundström, redogöra för den frågan.

Herr talman! Jag vill till sist läsa en dikt som jag tror täcker de känslor som folket i Norrbotten länge haft inför sin situation. Den är skriven av skogsarbetaren och arbetarpoeten Tage Hägglund från Lillpite. Tage Hägglund finns inte mer ibland oss. Men hans starka patos för sin bygd och sin klass lever kvar i hans dikter. Dikten är hämtad ur diktsamlingen Över klyftorna ett rop.

Vi lever där tjälen går djupt
Vi lever där kylan känns
och där norrskenet brinner
Vi lever där gräset växer fort
och där natten är ljus
där sommar är sommar
och detta
väcker icke vår vrede

Nej
Vår vrede riktas mot dem
som vill ta av oss
möjligheterna att överleva

Vår vrede riktas mot dem
som vill åt naturrikedomarna
för att efteråt
lämna Norrbotten
att avfolkas

Vår vrede riktas mot dem
som motarbetar oss
som tvingar vår ungdom att flytta

Vår vrede riktas mot dem
vars isiga andedräkt
vars kalla händer
plågar oss
mer än den svåraste vinter

Vår vrede riktas mot dem
som övergett oss
men som ändå ska se oss här
Där vinter är vinter
där sommar är sommar
där kylan känns
och där gräset växer fort.

Anf. 71 STEN-OVE SUNDSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Låt mig säga till Paul Lestander att jag i denna fråga definitivt inte sitter i någons knä. Jag rekommenderar Paul Lestander att läsa i näringsutskottets betänkande nr 34, som skall behandlas nästa vecka, s. 33 längst upp. Han kommer då att upptäcka att hans motion har blivit ordentligt och välvilligt behandlad. Jag tycker han skall läsa betänkandena litet bättre innan han ger sig ut och kritiserar mig på det här området.

Anf. 72 PAUL LESTANDER (vpk) replik:

Herr talman! Om det bara var frågan om att läsa betänkanden, skulle det vara enkelt för Sten-Ove Sundström. Det är inte mer än drygt en månad sedan denna fråga debatterades i kammaren och ställdes under omröstning. Motionen om produktionsavgift för äldre vattenkraftverk föll, delvis på grund av Sten-Ove Sundströms röst.

Om man sedan i ett betänkande uttalar sig för en utredning är det i och för sig bra, om bara utredningen följs av praktisk handling. Men i detta fall är det fråga om regionalpolitiska insatser här och nu. I det perspektivet är skrivningen möjligen bra när det gäller åtgärder på sikt, men den löser inga problem.

Jag noterar också att Sten-Ove Sundström avstod från att svara på mina övriga frågor.

Anf. 73 STEN-OVE SUNDSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Det bjuder mig emot att läsa innantill för Paul Lestander eftersom han borde kunna göra det själv. Återigen rekommenderar jag s. 33 i nämnda betänkande. Där kommer han att finna att hans önskemål på detta område i stort sett är tillfredsställda.

Tyvär tar utredningar litet tid. Men de kan vara en förutsättning för att övertyga andra som är intresserade av detta område att det är en bra idé som kommer till utförande. Det finns alltså inga större skiljaktigheter mellan oss på detta område. Jag beklagar bara att Paul Lestander inte har läst igenom betänkandet. Det skulle underlätta en eventuellt fortsatt debatt.

Anf. 74 PAUL LESTANDER (vpk) replik:

Herr talman! Det måste vara utmärkt för Sten-Ove Sundström att få debattera med någon som inte har läst på den fråga som debatteras. Då kan jag anta att jag är en jämbördig debattmotståndare till Sten-Ove Sundström.

Faktum kvarstår att Sten-Ove Sundström vid flera tillfällen här i kammaren har röstat emot produktionsavgift på vattenkraft. Det är möjligt att han nu har en skrivning som föreslår en utredning. Men faktum kvarstår att när det gäller en produktionsavgift på flera hundra miljoner till Norrbotten har Sten-Ove Sundström varit en ivrig och ihärdig knapptryckare för att förhindra att en sådan genomförs.

Anf. 75 BRUNO POROMAA (s):

Herr talman! Under den allmänna motionstiden har vi socialdemokratiska ledamöter från Norrbotten begärt att en översyn skall ske över vilka enheter i de expanderande statliga verksamheterna som kan utlokaliseras samt att

dessa utlokaliseringar sker till de delar av landet, där skogslänen tillhör de mest prioriterade; vilket också riksdagen tidigare sagt.

Sten-Ove Sundström har här utvecklat våra synpunkter, men jag vill ändå något beröra den förhållandevis positiva skrivning som vår motion rönt från utskottets sida.

Utskottet framhåller bl. a. att det för närvarande pågår en genomgång med ett antal verk och myndigheter för att undersöka vilken typ av verksamheter det kan bli frågan om. Det tycker jag är bra. Men sedan säger utskottet att genomgången också utmynnar i förslag till vilka orter det kan vara möjligt att utlokalisera verksamheter.

Med en sådan skrivning befarar jag att orter som ligger i periferin aldrig kommer att prioriteras vid utlokaliseringar. Till de verkliga ytterområdena i vårt land räknar jag då de kommuner eller kommundelar som också i Norrbottens län ligger perifert.

Jag hade till fullo accepterat utskottets skrivning till denna del, om den hade varit sådan att utlokalisering skall ske till de delar av landet där behoven är störst. Är det så, att de orter där behoven är stora av extraordinära insatser också är i behov av en förstärkt infrastruktur, måste den förstärkas. Ett led i en sådan strävan är regeringens förslag om det nya regionalpolitiska anslaget. Tyvärr måste jag som norrbottning konstatera att en majoritet av utskottet inte är beredd att bidra till en sådan förstärkning.

I utskottets betänkande finns en bilaga med statistiska uppgifter om den regionala utvecklingen i landet. Trots att samtliga våra basnäringar i länet sviktar, har faktiskt sysselsättningsläget för länet något förbättrats. Denna förbättring har kunnat åstadkommas genom ett brett register av olika insatser, alltsedan regeringsskiftet 1982. Om fortsatta insatser uteblir, är risken uppenbar att följderna för Norrbottens län blir förödande.

Sänkningen av arbetsgivaravgiften i länet har skapat en bättre konkurrenskraft för företagen. Länsstyrelsens utredning om resultatutvecklingen inom tillverkningsindustrin visar att utvecklingen varit positiv alltsedan sänkningen skedde. Det finns nu möjligheter att den negativa inställning som det privata näringslivet har till att etablera sig i länet kan brytas.

Statistiken är dock fortfarande för länets vidkommande en mycket dyster läsning. Ingen av länets 14 kommuner har en arbetslöshet som tillnärmelsevis ligger under riksgenomsnittet, trots att bl. a. omfattande arbetsmarknadspolitiska åtgärder har vidtagits. I beredskapsarbete, arbetsmarknadsutbildning och anställda med rekryteringsstöd har vi trefalt fler än landet i övrigt.

1986 hade så gott som samtliga kommuner ett minus i tabellen på flyttningsöverskottet med blygsamt undantag av Tornedalskommunerna Pajala och Haparanda. Förklaringen till denna ökning för Tornedalen finns i att friställda gruvarbetare har återvänt från malmfälten, icke till ett nytt arbete utan till fortsatt arbetslöshet.

Som framgår av tabellen har vi i länet därtill en regional obalans. Pajala kommun exempelvis har så länge jag minns stått på första plats i arbetslöshetsstatistiken bland landets samtliga kommuner – detta trots att kommunen sedan 1950-talets mitt, då jag lämnade den kommunen, som jag trodde för en trygg anställning i gruvan i Kiruna, har halverat sin befolkning.

Pajalas tätposition kommer snart att övertas av malmfältskommunerna,

men icke på ett sådant sätt som vi önskat oss. I dagarna kommer styrelsen för LKAB att tillkännage sin strukturplan. Den kommer, är jag rädd för, att medföra kraftiga personalreduceringar i både Gällivare och Kiruna. Om så skulle ske, är det viktigt att komma ihåg att bakom varje siffra för övertalighet och permitteringar finns ett antal människoöden dolda.

Det är många som vill vara med när det gäller utveckling av företag eller start av nya. Tyvärr gäller detta inte alltid i nedgång. Vid personalreduceringar känner de anställda att de står tämligen ensamma. Eftersom riksdagen nästkommande vecka behandlar gruv- och mineralpolitiken, har jag icke för avsikt att vidare beröra detta nu.

Sällan eller aldrig är det någon som nämner något om den nordostligaste delen av vårt avlånga land. Det är Karesuando, en församling inom Kiruna kommun som var en egen kommun fram till 1970 och som till ytan är lika stor som Blekinge. Av drygt 700 människor som är i arbetsför ålder är i dag ett hundratal arbetslösa. Av de övriga saknar ytterligare ett hundratal ett varaktigt arbete men finns nu i beredskapsarbete eller utbildning. Formelprodukter inom Samhällsföretag är den största arbetsplatsen. Här i huvudstaden är det ingen som hör deras opinionsyttringar om varaktiga arbeten, för dessa är så få i Karesuando och dessutom så långt borta.

Våra ungdomar har det svårast. Inget nämnvärt i fråga om varaktiga arbetstillfällen har kunnat erbjudas ungdomarna under en lång följd av år. Jag vågar påstå att våra ungdomar med en enkel biljett till Stockholmsregionen får svara för den största delen av den s. k. geografiska rörligheten på arbetsmarknaden.

Än fler av våra ungdomar skulle återfinnas här i Stockholmsregionen om icke bostadssituationen verkade som en bromskloss mot ökad utflyttning.

Herr talman! Med vad jag här helt kort har sagt om situationen i vårt län vill jag att stapeldiagrammet av arbetslöshetsstatistiken och flyttningsstatistiken skall vara vägvisare för de regionalpolitiska satsningarna och icke de månghövdades skall från befolkningstäta regioner.

Regionalpolitiken kan dock icke ensam svara för att likvärdiga förutsättningar skapas i alla delar av vårt land. En förutsättning för en effektiv politik är att man i alla politiska beslut väger in regionalpolitiska aspekter. Så är ingalunda fallet i dag. Norrbotten har, under det arbetsår som snart är till ända, i denna kammare noterat flera nederlag. Regeringen har lagt fram förslag, även om de inte enligt vårt förmenande varit tillräckliga, på skilda områden. Den samlade oppositionen har sagt nej, allt i syfte att göra regeringen påmind om att landet har en minoritetsregering. I de fallen är det inte regeringen som har varit förloraren utan förlorarna har varit länets befolkning.

Herr talman! Det vore ett utomordentligt stort fel att tro att framtidens förutsättningar för Norrbottens län är nattsvarta. Länet är inne i en omställningsperiod. En omställning som vi skulle klara bättre med en socialdemokratisk majoritetsregering, vilket väljarna i länet också är väl medvetna om.

Anf. 76 LEIF MARKLUND (s):

Herr talman! Som norrbottning talar jag för den arbetsmarknadspolitiskt svagaste regionen i vårt land.

Enligt utskottets redovisning har vi dubbelt så hög arbetslöshet som landet i snitt. Vi har också arbetslöshet som är mycket ojämnt spridd i vårt län. Våra värsta exempel är Pajala och Övertorneå som har 10,97 % resp. 9,5 %.

Att nästan 9 000 människor står utanför arbetsmarknaden i vårt län kan aldrig accepteras.

Herr talman! I budgetpropositionen beskrivs målen för vår regionalpolitik. Jag citerar: "Målen för regionalpolitiken är bl. a. en balanserad befolkningsutveckling i landets olika delar och tillgång till arbete, service och en god miljö i alla delar av landet."

För oss som bor och lever i regionen ter sig målet avlägset utom på en punkt, nämligen miljön. Den är vi naturligtvis stolta över. Men vi måste få utnyttja våra tillgångar. Det går att kombinera med bra miljöhänsyn.

Våra naturtillgångar är av stor regionalpolitisk betydelse. Men vi måste tillåtas att utnyttja dessa. Vi har i riksdagen fått vidkännas så starka restriktioner att vi förkvävs. Som exempel kan nämnas Råneå älv och gruvan i Laisvall. De två beslutet här är fråga om ter sig förödande för dessa orter.

De naturtillgångar som vi har tagit till vara har varit till stort gagn för det egna länet, men det har också varit till stort gagn för det svenska folkhushållet.

Råvaran från länets skogar har kunnat omsättas till miljardvärden i exportintäkter. Detsamma har gällt för malm, stål och järn från länets gruvor och järnverk. Dessa har bidragit till att försörja stora delar av den svenska verkstadsindustrin, men de har också utgjort basen för viktiga exportprodukter.

Utbyggnaden av vattenkraften i Norrbotten har bidragit till billig och miljövänlig energi i vårt land. Denna utbyggnad bör enligt mitt förmenande fullföljas.

Vi har tidigare upplevt kriser i vårt län. Jag tänker då närmast på den borgerliga regionalpolitiken som helt höll på att förkväva länet.

I och med att vi genom valet hösten 1982 åter fick en socialdemokratisk regering kunde vi förverkliga ett framtidsprogram. Redan efter några månader lade regeringen fram Norrbottenspropositionen. De satsningar som då gjordes på basindustrierna var bra och riktiga för länet.

Vi kunde snart se hur framtidstron kom tillbaka. Företag startades som aldrig förr. Men trots att vi har skapat många nya arbetstillfällen har vi ett mycket dåligt utgångsläge i dag när problemen tornar upp sig.

Svenskt Stål står inför en strukturomvandling. Sågverksindustrin strukturomvandlas, gruvnäringens framtid diskuteras, och de friställningar som nämns är förödande för länet. Förutom dessa basnäringar har vi förlorat två plattindustrier som också friställt något hundratal människor.

Detta är den krassa verklighet vi norrbottningar har att leva i. Och alla de regionala satsningar som avvisas av borgerligheten med stöd av vpk gör inte saken lättare.

Vi har under åren bidragit till vårt lands utveckling. Vi har därför rätt att ställa krav på samhället om ersättningsjobb. Kravet riktas då främst mot

riksdagen, kravet riktas också till vår egen regering.

Det finns vackra skrivningar, men vi lever inte på skrivningar. Det måste finnas substans i det. Vi måste få en bredare industriverksamhet utlokaliserad till vårt län.

Vi har ingen tid att förlora. Våra ungdomar tvingas lämna länet då ingen varaktig sysselsättning kan erbjudas. Och det är de mest välutbildade ungdomarna som åker först. Denna utflyttning utarmar länet. Det måste vara självklart att den som vill stanna i länet skall kunna få ett arbete och känna trygghet.

Herr talman! I motionerna A401 och A412 påpekas behovet av en ändring av glesbygdsförordningen, så att ett flerårigt stöd kan utgå och därmed trygga utvecklingen för dagligvaruhandeln i glesbygden.

I vårt regionalpolitiska mål står det klart att vi även skall ha god service i alla delar av landet.

Enligt den studie som gjorts av länsstyrelsen i Norrbotten fanns 46 % av befolkningen i glesbygd år 1950. År 1980 är den siffran 18 %. Denna siffra visar tydligt att vi måste ha någon form av stöd för att kunna klara dagligvaruförsörjningen i glesbygden. Detta problem är absolut inte enbart ett Norrlandsproblem, utan detta problem måste finnas i stora delar av vårt land.

Enligt mitt sätt att se vore en blygsam momshöjning ett sätt att finansiera ett sådant utjämningsstöd. På detta sätt tar hela samhället ansvar för en godtagbar varuförsörjning. Även i bygder som har svårt att klara sig på egen hand måste människor kunna bo kvar.

Behovet är, av naturliga skäl, störst i de kommuner som har de sämsta ekonomiska förutsättningarna.

Utskottets behandling av motionen har varken gett motionärerna eller människorna i glesbygden något större hopp. Det hopp vi kan hysa är att konsumentverkets överväganden har samma syfte som motionerna. Detta hoppas vi på. Det skulle leda till att ett av de regionalpolitiska målen uppfylldes. Om så inte skulle bli fallet får vi väl på något sätt återkomma till riksdagen i frågan.

Herr talman! Med detta inlägg har jag velat belysa Norrbottens problem. Problemen tornar upp sig i sådan omfattning att det behövs insatser, och det är bråttom därför att de riktade medlen till projekt för bättre infrastruktur har avvisats av de borgerliga med stöd av vpk. Skatteutjämnings regionalpolitiska profil omintetgörs på samma sätt.

Vår styrka är nu att vi fortfarande har regeringsmakt. Men den makten förpliktat. Människorna i Norrbotten kräver och förväntar sig starka solidariska insatser för vårt län.

Anf. 77 PAUL LESTANDER (vpk) replik:

Herr talman! Leif Marklunds anförande spände över vida fält. Självfallet har ingen någonting emot att det blir en bättre varuförsörjning i glesbygden. Men Leif Marklunds skatteförslag – en allmän mervärdeskatt höjning för att finansiera denna – kan väl ingen som vet hurudan den fördelningspolitiska profilen av en sådan skatt verkligen blir ändå ta på allvar. Den socialdemokratiska regeringen valde ju att behålla nuvarande skatteutjämningsystem

och gjorde upp med folkpartiet att ta än mer pengar från kommunerna. Det fanns en möjlighet att utan någon som helst nedskärning för kommunerna introducera ett rättvisare system, som regeringen hade föreslagit tillsammans med vpk. Socialdemokraterna avstod från detta och satte sig i folkpartiets knå.

Prot. 1986/87:128
21 maj 1987

Regionalpolitiken

Anf. 78 LEIF MARKLUND (s) replik:

Herr talman! Jag sade, Paul Lestander, att en blygsam momshöjning skulle kunna bidra till finansieringen. Hela dagligvaruhandeln skulle solidariskt klara glesbygdens problem. Det står jag fast vid. Det finns många sätt att dra in pengar på, exempelvis genom skogsvårdsavgifter, för användning på problemområden. Den här modellen skulle kunna tänkas vara ett sätt, men det finns säkert många andra.

Paul Lestander måste väl medge att vpk kommer att bidra till att skatteutjämnings regionalpolitiska profil helt försvinner. Regeringens förslag i propositionen innebar i alla fall att pengarna slussades från syd och från de skattekraftiga kommunerna mot svaga Norrlandskommuner. Man slussade också pengar från kusten mot inlandet. Det kallar jag regionalpolitik, Paul Lestander.

Anf. 79 PAUL LESTANDER (vpk) replik:

Herr talman! Vi får väl se hur konstruktionen blir när frågan kommer upp till riksdagen. Då får vi debattera det socialdemokratiska förslaget.

När det gäller mervärdeskattehöjningen konstaterar jag att Leif Marklund, i likhet med andra socialdemokratiska debattörer, alltid vill ta av de människor som har det sämst ställt. Det ligger i Leif Marklunds mervärdeskatteförslag. Han vänder sig inte till kapitalägare. Där ser man hur den fördelningspolitiska profilen ser ut som Leif Marklund stöder.

Anf. 80 LEIF MARKLUND (s) replik:

Herr talman! Jag vill än en gång påpeka att mitt förslag var en modell för finansieringen. Men jag skall bolla frågan tillbaka till Paul Lestander: Hur skulle Paul Lestander vilja finansiera en sådan här sak? Det är ganska vanligt att vpk inte anvisar medel för finansieringen.

Andre vice talmannen anmälde att Paul Lestander anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 81 RUNE ÅNGSTRÖM (fp):

Herr talman! Mitt inlägg i denna debatt skall ses som ett plock i den problemsamling i regionalpolitiska frågor som främst berör Västerbotten men också i hög grad Norrland generellt. Det direkta problemet för glesbygdslänet är ju att människor tvingas flytta till mera expansiva områden i Sverige för att de saknar sysselsättning. För ungdomarna tillkommer också problemet med möjligheter till lämplig utbildning.

En önskelista allmänt sett för att komma till rätta med den regionala snedbalansen är en regional utbildningskapacitet som också passar till arbetsmarknaden, en decentralisering av offentlig verksamhet – i detta

129

hänseende underlättar den moderna kommunikationstekniken på exempelvis telesidan –, ordentliga chanser till Norrland då det gäller satsningen på framtidsbranscher, ett offensivt tänkande då det gäller kommunikationer, bra samhällsservice allmänt samt kulturspridning.

Jag vill kort ge några exempel på åtgärder som har inverkan på de olika punkterna på den lista jag nu presenterat.

Umeå universitet och högskolan i Luleå är unga i jämförelse med universitet och högskolor i andra delar av landet. De är fortfarande i ett uppbyggnadsskede, och det är utomordentligt viktigt att satsningen på Umeå universitet och Luleå högskola får en prioritet som gör att de hämtar igen en del av det försprång som andra universitet och högskolor har skaffat sig under en lång tid. En markerad satsning på den högre utbildningen och forskningen i Norrland är kanske den viktigaste regionalpolitiska insats man kan göra för denna landsända. Jan-Erik Wikström visade vägen genom en sådan satsning under sin tid som utbildningsminister, och jag vill också ge Lennart Bodström en eloge för innehållet i årets utbildnings- och forskningspropositioner. Jag hoppas att det inte var en tillfällighet just för i år utan en långsiktig strategi.

Bra utbildningsmöjligheter och tillgång till forskning innebär en bra tillväxtmiljö för framtidsföretag. Bra utbildad arbetskraft är också en stor tillgång då det gäller att dra till sig nya företagslokaliseringar.

En riktigt inriktad regionalpolitik handlar inte bara om problemet med en rättvis fördelning, utan det är också i hög grad fråga om ekonomisk tillväxt. I Norrland har på senare tid aktualiserats en fråga som berör både fördelning och tillväxt, nämligen fördelningen av vinsterna av vattenkraftsutbyggnaden och hur dessa vinster skall kunna användas för regional utveckling och tillväxt. Paul Lestander har berört det tidigare, och jag vill ge vpk en eloge för att man tidigt tagit upp den här frågan.

Från folkpartiet och från andra partier finns det motioner där det begärs att det skall utredas hur en fördelning av dessa vinster kan komma de bygder till godo som har fått lämna ifrån sig de resurser för fiske, friluftsliv, turism m. m. som funnits i deras älvar. Vi har föreslagit att 1 % per utvunnen kilowattimme skall gå tillbaka till kraftverksbygderna för att användas för regional utveckling. För Västerbotten skulle det betyda 122 milj. kr. per år. Ärendet ligger nu under utskottsbehandling, och jag hoppas på ett positivt beslut i utskottet och i riksdagen.

I takt med att de regionala skillnaderna växer mellan olika regioner, där glesbygdslänen kommer alltmer i strykclass, växer en medvetenhet fram i de råvaruproducerande områdena om att den tid nu bör vara förbi då glesbygdernas tillgångar på exempelvis skog, malm och vattenkraft bara utvinns och fraktas därifrån utan att behållningen kommer bygderna till godo. Jag vill rikta ett varningens ord till riksdagen i detta sammanhang: Denna medvetenhet om en rättvisare fördelning av vinsterna från råvaruutvinningen – som håller på att växa till en folkrörelse – får inte ignoreras.

Folkpartiet har i sin partimotion angripit företagens lönekostnader i stödområde A. Vi föreslår en sänkning inom hela stödområde A med 10 % då det gäller de sociala avgifterna. Jag är förvånad över att socialdemokraterna inte har ansett att detta är ett bra instrument i regionalpolitiken som kan ge just företagen i fjällvärlden och inlandet ett bättre konkurrensläge.

Roland Brännström, min bänkgranne, kommer upp som nästa talare efter mig, och jag vill fråga honom hur han ser på denna fråga. Roland Brännström bor ju också granne med Norrbotten, där man har en annan variant.

Herr talman! Jag har tidigare talat om teknikutvecklingens betydelse i regionalpolitiska sammanhang. Skall den teknikutvecklingen i exempelvis Norrland vara i nivå med övriga landet, så måste också telekommunikationerna byggas ut i samma takt i vad gäller fiberoptiken. Den snabbhet och kapacitet som fiberoptiken erbjuder kunderna är av så överlägsen standard, att de regioner som kommer på efterhand då det gäller utbyggnaden ohjälpligt halkar efter i konkurrensen. Det är ett regionalpolitiskt viktigt mål att Norrland får tillgång till fiberoptik i telekommunikationerna i samma takt som övriga Sverige. Detta är också ett prov på handlingskraften i regeringen. Hur är samspelet mellan de olika departementen? Arbetar statsrådet Peterson i samklang med statsrådet Hulterström då det gäller regionalpolitiken? Det finns även andra områden där den frågan är aktuell.

Sverige har ett betydande underskott i bytesbalansen när det gäller turistnäringen. Vårt klimat gör att vi svenskar åker till solen och värmen, och det måste vi få fortsätta med. Men det finns också många svenskar som skulle föredra att se och njuta av de rekreativsmöjligheter som den svenska naturen erbjuder. Det finns också ett betydande antal från övriga Europa och Amerika som har samma intresse. Det visar marknadsundersökningar. Europas sista vildmark har en stark dragningskraft och får en allt starkare, efter hand som miljöförstörelsen sprider sig och naturtillgångar exploateras för industriella ändamål i andra delar av den industrialiserade världen.

Särskilt i fjällvärlden är det viktigt att turistnäringen får ett starkt regionalpolitiskt stöd. Här behöver standarden höjas över lag för att vi skall kunna konkurrera med turistnäringen i andra länder. Det ligger också ett riktigt socialt tänkande i att vi skall kunna erbjuda den svenske turisten som väljer fjällturism en bra rekreation till ett rimligt pris. Turistnäringen har ännu inte det erkännande som regionalt instrument som den förtjänar. I fråga om sysselsättning och möjligheter till en draglig tillvaro för en bofast befolkning är turistnäringen den enda bransch som kan ges beteckningen framtidsbransch i landets fjälltrakter, och den behöver ett ökat stöd.

Sambandet mellan industriministern och kommunikationsministern kommer påtagligt in i bilden i denna fråga. Vi kan inte fortsätta att lägga ned kommunikationer och försämma resandet i glesbygden upp till fjälltrakterna, om vi samtidigt tror att turismen i detta område är en chans till regional överlevnad. Det övergripande ansvaret då det gäller stödet till turistnäringen och det sammanhängande kommunikationsproblemet verkar inte finnas i regeringen. Detta är ett problem som måste lösas med det snaraste.

Sist vill jag säga några ord beträffande de statliga industricentra. Hyreskostnaderna där har blivit alltför höga, och på något sätt måste man få ner dessa kostnader, så att de företag som har valt den boendeformen för sin industriproduktion kan vara kvar där. Bl. a. är administrationskostnaderna – det framgår av boksluten – för drivandet av dessa statliga industricentra alltför höga. En väg vore kanske att sälja ut andelar i teknikcentra till de företag som är beredda att köpa, så att företagen själva får kontroll över kostnaderna. Hur som helst måste lokalkostnaderna sänkas, om företagen

Regionalpolitiken

Anf. 82 ROLAND BRÄNNSTRÖM (s):

Herr talman! I sitt betänkande nr 13 skriver arbetsmarknadsutskottet bl. a.: "Det finns tecken som tyder på att de regionala problemen är på väg att förvärras. En allt större andel av den totala befolkningstillväxten i riket tillfaller storstadsregionerna, och då främst Stockholmsregionen. I Stockholmsregionen har tillväxten under de senaste åren fördubblats i förhållande till 1970-talet."

Utskottet konstaterar vidare att i skogslänen med undantag av Västerbotten minskar folkmängden. Med hänvisning till en av SIND gjord studie över befolkningsomflyttningen, i vilken hävdas att flyttströmmarna fått nya riktningar, dras vissa slutsatser. Den ena är att glesbygdskommunernas utveckling är gynnsammare än förut, medan däremot industrikommunerna uppvisar en betydande utflyttning. Generellt kan denna bild vara riktig, men såvitt jag kan bedöma har dessa slutsatser ej giltighet för Västerbotten.

Låt mig ta några exempel.

Bjurholms kommun, landets minsta, med starkt beroende av basnäringarna jord- och skogsbruk, har under de senaste elva åren minskat sin befolkning med 14 %. Industrin är fortfarande svagt utvecklad och förmår ej suga upp den arbetskraft som finns i kommunen. Utflyttning blir följden.

Ett andra exempel. Åsele kommun, en vidsträckt Lapplandskommun, med knappt 5 000 invånare 1975, beräknas 1990 ha förlorat 15 % av dessa. Omstruktureringen har även här varit otillräcklig vad beträffar nya verksamheter som ger sysselsättning. En fortsatt satsning på nya verksamheter är nödvändig.

Det tredje exemplet, Vilhelmina kommun, är undantaget bland våra inlandskommuner. Befolkningstalet hålls väl uppe. En ny industriell struktur har med betydande framgång byggts upp inom plastteknikområdet. Långsiktigt kan den bli bärande för industrimiljön i kommunen, men det förutsätter ökade satsningar på utbildning av tekniker för denna verksamhet i regionen.

Samma betydelse som den industriella utbyggnaden har i många orter, såväl i Västerbotten som annorstädes, kan en växande turistisk verksamhet tillmätas. Naturliga förutsättningar, förbättrade kommunikationer, ett mera generöst och mångfasetterat sambruk i jord, skog, hantverk och turism kan ge ökade förutsättningar för människorna i våra glesbygder att finna sin utkomst där.

I några av våra inlandskommuner är varje arbetstillfälle av stor betydelse. Den kommunala servicenivån sviktar av två orsaker: svag kommunal ekonomi och ogynnsam åldersstruktur.

Vilka slutsatser kan man då dra av denna beskrivning? Vilka åtgärder bör till för att motverka de senaste årens utveckling mot ökad regional obalans?

Min första slutsats är att de små kommunerna behöver ett ökat stöd för att få del av den nya teknik och de nya verksamheter som nu växer fram.

Västerbottens näringsliv är uppbyggt kring basnäringarna jord, skog, malm och energiproduktion - vattenkraft. Dessa näringar är avgörande för

sysselsättningen på både kort och lång sikt. De måste därför ges bättre förutsättningar för utveckling.

Men Västerbotten måste även få del av de nya verksamheter som är så viktiga för framtiden. Verksamheter inom data, elektronik, finmekanik och bioteknik måste bättre än hittills finna vägar ut från överhettade områden till lämpliga lokaliseringar i bl. a. Västerbotten.

Behovet av ny sysselsättning i nya verksamheter understryks av den fortsatta rationaliseringen inom basnäringarna. Mest påtaglig är den omställning som gruvnäringen nu genomgår. Kraven på ersättningssysselsättning måste tillgodoses på sådant sätt att befolkningstal och samhällsstruktur i huvudsak kan bibehållas. Våra tidigare krav på såväl industriell förnyelse av gruvföretaget Boliden som ökad satsning på ett utvecklingsprogram för gruv- och mineralnäringen är en åtgärd för att minimera de negativa effekterna av omstruktureringen och långsiktigt säkerställa verksamhet i gruvor och smältverk.

Umeå och Skellefteå är de två orter i länet som kan utgöra motorer och generera tillväxt. Dessa orter bör därför vara intressanta för företag som trängs med varandra där konkurrensen om arbetskraften är hård.

I ett samlat grepp om regionalpolitiken kan en spridning av den alltför starka koncentrationen i storstadsregionerna ske i två steg. Krav på lokaliseringsort som endast kan tillgodoses i dessa kustkommuner ökar sysselsättningen i länet och medger viss inomregional omlokalisering. En bättre balans såväl i Västerbotten som i landet uppnås.

Det är min förhoppning, men även ett krav, att en regionalpolitik med detta mål skall kunna uppnås i samförstånd mellan företrädare för olika regioner och regeringen.

Rune Ångström ställde en fråga till mig om de differentierade avgifterna, och jag skall avslutningsvis försöka besvara den frågan.

Svårigheten med denna typ av differentiering ligger i de trösklar, de skillnader som uppstår när man från en kommun till en annan, eller från ett län till ett annat, får olika kostnadsbild utan att strukturen förefaller vara särskilt olika. Det innebär att jag i princip är emot alla sådana här skillnader i avgifter. Det försök som nu har pågått skall utvärderas – det får tills vidare vara det svar som jag är beredd att ge Rune Ångström. Det mesta tyder på att differentierade avgifter inte har gett de positiva effekter som förväntades. Däremot har de möjligtvis stört den marknadsbild som i många sammanhang varit svår att upprätthålla utan dessa förändringar.

Anf. 83 RUNE ÅNGSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Jag förstår att Roland Brännström har upptäckt svårigheter med dessa trösklar mellan olika områden. Roland Brännströms kommun Skellefteå gränsar till kommunen Piteå i Norrbotten, där man har det 10-procentiga stödet trots att Piteå, Luleå och Boden tillhör de expansiva områdena i Norrbotten. Dessa expansiva Norrbottenskommuner konkurrerar då med kommunerna i Norrbottens inland och ännu mera med inlandskommunerna i Västerbotten – Sorsele, Dorotea, Malå och Storuman – som har väldigt egna svårigheter.

Eftersom Piteå, Luleå och Boden har 10 % lägre sociala avgifter än vad de

nämnda kommunerna i Västerbotten har, är det klart att dessa inte kan konkurrera om lokalisering för bedrivande av produktverksamhet, eftersom kostnaden är avsevärt högre.

Jag hoppas att det svar som Roland Brännström här gav innebär ett erkännande av dessa svårigheter – att det finns felaktigheter i det system man har i Norrbotten – och en förhoppning om att vi tillsammans skall kunna få en regionalpolitisk ordning som ger de verkligt behövande inlands- och fjällkommunerna det sociala stöd som det här är fråga om.

Anf. 84 ROLAND BRÄNNSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Min första invändning gäller kanske inte så mycket att man har olika nivåer utan framför allt att effekterna i stort sett uteblivit. Men det är naturligtvis också klart att bilden till en del störs, när man diskuterar vilken ort som är lämpligast, vilka förutsättningar som är de bästa för nyetablering och utveckling av näringslivet.

Min motfråga till Rune Ångström är: På vilket sätt vore vi hjälpta med att den här gränsen flyttas över länsgränsen in i ett antal Västerbottenskommuner? Vad säger man då i Västernorrland? Vad är nästa steg? Blir det Jämtland?

Vad som är viktigast och värdefullast, när man diskuterar ny företagsamhet och utflyttning av industriföretag till regioner där sådana företag inte finns i dag, är det stöd som riktas direkt till dessa företag och ger dem förutsättningar att i den nya lokaliseringen utvecklas på bästa sätt som självbärande företag med god sysselsättning. I det sammanhanget tror jag att differentierade avgifter är ett mycket sämre, ett mycket trubbigare, instrument än att via regionalpolitiken i nära samråd med industriellt verksamma företag använda motsvarande resurser. Jag tror att man får ett bättre utbyte på det sättet.

Anf. 85 RUNE ÅNGSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Först vill jag konstatera att det är den socialdemokratiska regeringen som har infört detta system i Norrbotten och att det pågår en försöksverksamhet.

Jag vill därefter svara på Roland Brännströms fråga till mig om hur tröskelproblemet i fråga om Västerbotten, Västernorrland, Jämtland osv. skall behärskas. Detta visar att Roland Brännström inte har läst folkpartiets motion, där vi föreslår att den 10-procentiga sänkningen skall gälla hela A-regionen i stödområdet, dvs. även fjälltrakterna och inlandet i Norrbotten, Västerbotten, Jämtland och Västernorrland. Det är alltså svaret på frågan. Detta område har totalt sett så betydande svårigheter att det är värt den 10-procentiga nedsättningen av lönekostnaden för företagen.

Anf. 86 ROLAND BRÄNNSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Vare sig jag har läst folkpartiets motion eller inte är sakfrågan ändå den, att även om förslaget i er motion avser hela stödområde A kommer det att finnas gränsområden mellan A och B, där förutsättningarna är i stort sett desamma för gränskommunerna och trösklar på nytt uppstår med samma bekymmer för dem som kommer att ligga utanför den zon där

avgiften sänks. Det blir så småningom samma effekter med denna typ av reduceringar som det en gång i tiden blev med de gamla, alltmera utbredda stödområdena.

Jag tycker att vi skall ta det ganska försiktigt i detta ärende och se vilka effekterna blir under försöksperioden. Om det visar sig bli påtagliga effekter med rimliga statliga kostnader och tröskeleffekter som inte är alltför våldsamma, får vi värdera dem i förhållande till en alternativ politik. Principiellt anser jag att detta icke är det bästa instrumentet för att driva regionalpolitik. Det finns säkert bättre möjligheter att till samma kostnader med riktat stöd och nära samråd förmå industrin att söka sig till de delar av landet där industriell etablering är viktig, nödvändig och värdefull för utvecklingen. Därför bör vi avvakta den försöksverksamhet som nu pågår.

Andre vice talmannen anmälde att Rune Ångström anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 87 JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Den regionalpolitiska debatten brukar handla om en mängd statistik och siffror, som många gånger mer förvirrar än skapar klarhet. Dessutom krånglar man till det ännu mer när man gör jämförelser mellan de socialdemokratiska och de borgerliga regeringsåren.

Jag vill för min del bara notera, att oavsett vilken regering vi haft har utvecklingen varit densamma, eftersom det är krafter utanför detta hus som i stort sett bestämmer utvecklingen. Att dessa krafter är betydligt starkare än de åtgärder som ändå vidtas för att stoppa en negativ befolkningsutveckling är ställt utom allt tvivel.

Sålunda borde i första hand åtgärder sättas in för att tygla dessa krafter; som ständigt motarbetar intentionerna att fylla de regionalpolitiska målsättningsarna med ett innehåll. Men så är inte fallet. Tvärtom talas det alltmer om en harmonisering till EG – vad detta skulle innebära för de regionalpolitiska problemområdena är det ingen som tänker på.

Det har varit år när avfolkningen i drabbade områden har stannat av, och det har t. o. m. hänt att befolkningen i områdena i fråga har ökat. Detta har då ofta tagits som belegg för att utvecklingen har vänts eller i varje fall att verkningfulla åtgärder har satts in. Sanningen är snarare den, att under dessa år har suget från de "kreativa poolerna" varit mindre eller inget alls, och därför har de utsatta regionerna klarat sig bättre.

Som jag inledningsvis sade är det många siffror som nämns i en debatt som denna. Jag skall därför bara beröra ett område och dess utveckling som exempel, och då i ett något längre perspektiv än vad som brukar vara vanligt.

Västerbottens inland hade 84 000 invånare år 1960. År 1985 hade invånarantalet minskat med 22 000 invånare till 62 000. Detta är ont nog, men värre är att minskningen tillåts fortsätta. Länsstyrelsen i länet har låtit göra en framskrivning av den aktuella tendensen i befolkningsminskningen. Framskrivningen tar hänsyn till avflyttningen och bygger på medelvärdet av denna under åren 1983–1985. Utgångspunkten i denna framskrivning är året 1980, och den sträcker sig fram till år 2000. Den visar att år 2000, dvs. om bara 13 år, har befolkningen i tre kommuner minskat med en tredjedel, i en

kommun med en fjärdedel osv. Dessa uppgifter är mer än ett år gamla, men de har gått ganska obemärkt förbi.

Detta område är inte unikt på något sätt. Likartade situationer finns på många håll. När det gäller norra inlandet är det tvärtom så att det är bara undantagsvis som problembilden inte är densamma. När man ser vad som har hänt, undrar man om det har funnits någon regionalpolitik värd namnet. Den andra funderingen blir om någon förändring kommer att ske eller om det skall få fortsätta utför ättestupan.

Herr talman! Detta kan tyckas vara hårda ord, men omdömet kan ju inte bli något annat när man har sett vad som har hänt och anar vad som framdeles kommer att hända. Jag vill ändå inte föringa det som har gjorts. Det hade självfallet varit ännu värre om vissa åtgärder inte hade vidtagits. Om man skall vända utvecklingen måste det emellertid handla om åtgärder av helt andra dimensioner än vad som varit fallet. Man måste bestämma sig och genom ett bestämt handlande visa att man menar allvar när man av och till talar om att ge människor tillgång till arbete, service och god miljö, oavsett var de bor i landet.

Nu är det i stället så att problemområdena har kommit in i en ond cirkel. Med hänvisning till vikande befolkningsunderlag försämras servicen. Det gäller kommunikationer och övrig service. På vissa håll får man inte ens sin lördagstidning. Det är en ohållbar situation att göra försök att skapa ny sysselsättning, samtidigt som man i flera avseenden försämrar förutsättningarna för att skapa en ökad sysselsättning och hindra en fortsatt avfolkning. Det här går naturligtvis inte ihop. Det finns inte längre någon trovärdighet i alla utfästelser som ges, om inte en radikal förändring sker i detta avseende.

Vi påstår inte att vi har alla lösningar på hur man skall komma till rätta med den regionala obalansen. Vi är dock beredda att diskutera olika förslag, och vi har själva lämnat en del förslag på hur man kan börja vända utvecklingen. För det första måste man stoppa den pågående avfolkningen. Det kan man endast göra genom att omgående ersätta de arbetstillfällena som av en eller annan anledning försvinner. För det andra måste nya arbetstillfällena skapas.

En del av våra förslag behandlas i detta betänkande från arbetsmarknadsutskottet. Vi har bl. a. en motion om tillsättande av en inlandsdelegation. Det som allmänt kallas norra inlandet har i princip en gemensam problembild. Norra inlandet är emellertid inte ett gemensamt område i administrativt avseende. Området berör egentligen sju olika län och mer eller mindre ett trettiotal kommuner.

Det finns alltså en gemensam problembas för samverkan mellan norra inlandets län och kommuner. Vi har därför föreslagit att regeringen skall tillsätta en inlandsdelegation i syfte att kartlägga möjligheterna och sedan bedriva ett konkret länsövergripande projektarbete för norra inlandet. Målet måste vara att äntligen lägga fast en långsiktig strategi för bevarande och utvecklande av näringsliv och kultur i hela norra inlandet. Det måste skapas ett block av investeringsinsatser och andra konkreta insatser med en storlek och inriktning som positivt kan förändra situationen i stort för hela norra inlandsregionen. Industriministern har tidigare i dag uttalat att det behövs länsövergripande insatser. Här passar vårt förslag som hand i handske. Då skulle både lokala, regionala och centrala resurser kunna

samordnas. En kraftfull insats i den riktningen tillsammans med andra åtgärder krävs för att man skall kunna börja vända utvecklingen och skapa den regionala balans som det i så många år har talats om.

Rune Ångström berörde i sitt anförande också frågan om en återbäring av en del av vattenkraftsvinsterna till berörda län. Jag är helt överens med Rune Ångström om att det är en viktig regionalpolitisk fråga. Tyvärr gick det inte att vid utskottsbehandlingen få stöd från folkpartiet för en begäran om detta från regeringen, men Rune Ångström har chans att nästa vecka rösta för en reservation från vpk och centern, som även omfattar den motion som Rune Ångström har väckt i frågan.

Herr talman! Jag har hela dagen lyssnat på debatten, och jag vill nog avstå från att betygsätta den. Men jag måste erkänna att medan jag under hela dagen hörde diskussionen om detta anslag på 300 milj. kr. kom jag osökt att tänka på ett barnprogram från TV som heter Fyra myror är mer än tre elefanter. Nu skall man kanske inte skämta om så allvarliga saker som de regionalpolitiska problemen, men nog tycker åtminstone jag att det är beklämmande och kanske borde vara under riksdagens värdighet att man i timmar kan tvista om vad detta anslag innebär när man i budgetpropositionen såväl som i den socialdemokratiska reservationen med egna ögon kan läsa vad som gäller. Jag har sedan länge lärt mig att det inte är vad som sägs eller vad som uttolkas som är gällande utan vad som skrivs i beslutet. Det är utifrån detta jag tar ställning i sakfrågor och ingenting annat.

Herr talman! Med detta vill jag yrka bifall till de vpk-reservationer som finns i betänkandet och i övrigt till utskottets hemställan.

Under detta anförande övertog tredje vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 88 RUNE ÅNGSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Till John Andersson vill jag bara säga att jag inte vet om han har andra uppgifter än dem jag fått från utskottsarbetet. Enligt uppgifter till mig har en majoritet av socialdemokrater, folkpartister och moderater beslutat att förslaget skulle gå till en utredning. Det är vad jag hört, men jag skall granska utskottets betänkande när det kommer fram. Jag har bara en andrahandsuppgift, men om den är riktig är jag nöjd med utvecklingen av utskottsarbetet.

Det är många oklara punkter i förslaget som behöver närmare genomlysas och preciseras, och jag tycker att det är värdefullt att frågan kommer att utredas. När den utredningen blir klar skall vi tillsammans, John Andersson, arbeta för att förslaget också blir förverkligat.

Anf. 89 JOHN ANDERSSON (vpk) replik:

Herr talman! Det är helt riktigt som Rune Ångström säger: att majoriteten beslutade att frågan skulle prövas i den regionalpolitiska utredning som arbetsmarknadsutskottet har beställt. Det kan då bli fråga om en utredning som tar fyra fem kanske sex år – vad vet jag.

Vi från vpk och centern tyckte att denna fråga inte var av en så komplicerad natur att man behöver utreda den så särskilt mycket. Det finns redan ett

ganska bra underlag. Därför har vi från vpk och centern begärt ett förslag från regeringen. Vi tycker att det är så pass viktigt att man omedelbart kan få denna återbäring. Annars är det helt riktigt som Rune Ångström säger, nämligen att majoriteten har beslutat att denna fråga skall prövas i den regionalpolitiska utredningen.

Anf. 90 RUNE ÅNGSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Vpk har väckt partimotioner i denna fråga tidigare. Jag har tillsammans med en del kamrater från de nordligare regionerna väckt s. k. enskilda motioner i samma fråga.

Det har varit svårt tidigare, att få gehör för just dessa synpunkter i riksdagen. Jag tycker, John Andersson, att vi skall vara mycket glada och belåtna att frågan har fått denna utveckling, att en utredning skall ta tag i frågan och belysa olika möjligheter och för- och nackdelar. Jag är övertygad om fördelarna och kommer att arbeta målmedvetet för förslaget. Jag kan också säga till John Andersson att det finns möjligheter att efterlysa utredningsresultat och påskynda utredningen, om den skulle visa sig dra ut för långt på tiden.

Anf. 91 STINA ELIASSON (c):

Herr talman! Flyttlassen rullar från Jämtlands län. Vi har inga jobb att erbjuda folk. Varje vecka mister Jämtlands län netto fem länsbor enbart till Stockholmsområdet. Fyra av dessa fem är mellan 16 och 29 år.

Förra året tappade Jämtlands län 459 personer på grund av utflyttning, och det är mycket i ett län som befolkningsmässigt är så litet som vårt. Yta har vi som bekant gott om.

Allt tyder tyvärr på att utflyttningen fortsätter, och detta väcker inte så stor uppmärksamhet som när t. ex. en stor industri i en tätbefolkad del av vårt land läggs ner. Då rycker statsråd ut och förklarar att regeringen minsann inte svek varvsarbetarna och inte kommer att svika stålarbetarna – men regeringen svek boardarbetarna i Pilgrimstad i Jämtland. Det begriper vi inte.

Nu är regeringen i gång med ett förslag som skulle utplåna 49 arbetsplatser för ett sextiotial människor, mest kvinnor i glesbygd. Det handlar om människor som har sitt arbete med folkbokföringen vid 49 arbetsplatser i vårt län. Regeringen vill förvandla 49 väl fungerande arbetsplatser, spridda över hela länet, till en enda arbetsplats. Det är dålig regionalpolitik!

Befolkningsstrukturen i Jämtlands län är ogynnsam. Antalet äldre är stort, och vi har för få unga människor. Storstadsregionernas marknad växer på vår bekostnad. Den här utvecklingen får inte fortsätta. Den åderlätning på folk som sker i Jämtlands län kan inte vara obekant för regeringen. Utflyttningen måste stoppas. Men det räcker inte med det, utan vi måste få nyinflyttning också. Flyttningsbidrag betalas ut till folk som flyttar från länet, men inga flyttningsbidrag betalas till folk som vill flytta in – det finns de som har försökt.

I dag har industriministern slagit fast att det gäller att skapa attraktionskraft hos de utsatta regionerna. Det är riktigt, och det låter bra. Från centerhåll i Jämtlands län har vi upprepade gånger lämnat förslag på hur

länets attraktionskraft skulle kunna öka. Jag ger några exempel på förslag, som regeringen hittills tyvärr inte har brytt sig om.

Sänk arbetsgivaravgiften och ge på så sätt företagen lägre kostnader!

Avskaffa löntagarfonderna! Inte får vi några nya jobb i Jämtlands län genom dem. Kapital rinner i stället ut ur länet, kapital som kunde ha använts för investeringar och utveckling av näringslivet.

Avskaffa statskatten i Norrlands inland! Från Jämtlands län ger statskatten omkring 475 milj. kr. per år till statskassan. Att avskaffa statskatten skulle ge positiva effekter såväl inom näringsliv som inom sjukvård, utbildning, kultur, kommunförvaltning etc.

Återför kraftbolagens vinster till den lokala miljön! Enbart från elkraftsproduktionen i min kommun, Ragunda, flyter omkring 480 milj. kr. per år i energiskatt bort från oss. Delar av de miljonerna skulle betyda mycket för det lokala näringslivet.

Herr talman! En stor och viktig näringsgren i Jämtlands län är jord- och skogsbruk. Vi har i länsstyrelsen enigt ställt oss bakom ett framåtsyftande jordbruksprogram. Efter vad jag minns var regeringen angelägen om att få vårt program inför propositionsskrivningen om åtgärder för jordbruket i norra Sverige. I propositionen finns inte särskilt mycket med av vår länsstyrelses förslag, sådant som skulle öka länets attraktionskraft.

Livsmedelsindustrin är stor och viktig i Jämtlands län. Inte minst av det skälet är det nödvändigt att värna om jordbruket och också att skapa möjligheter att utveckla det.

Vi sitter inte med armarna i kors och bara väntar på bidrag. Men det är självklart att också vi i Jämtlands län kräver en rättvis fördelning av statens insatser till företagsstöd och liknande. Och vi vill ha betalt för det vi levererar. Vi vill också få förutsättningar att själva förädla våra råvaror inom vårt eget län.

För ett par veckor sedan hade vi en lyckad Jämtlandsdag här i riksdagen. Det var ett sätt att pröva en ny väg för marknadsföring av länet. Vi visade upp ett aktivt och levande näringsliv, fina produkter från jordbruket och livsmedelsindustrin liksom ett levande lokalt kulturliv. Vi tror på och arbetar för en bra framtid i Jämtlands län, och vi har duktigt folk där. Vi ville visa att Jämtlands län är ett län som det är värt att satsa på, inte enbart av beredskapsskäl. Vi är trötta på att ständigt få höra att vi av beredskapsskäl måste ha jordbruk, en fungerande sjukvård, vägar, kommunikationer osv. Vi vill inte enbart höra till reserven och finnas i beredskap. Vi vill leva, bo och arbeta i vårt län i aktuell tid, nu, och vi anser oss ha samma rätt till arbete, bostäder, service osv. som andra medborgare i vårt land. Om vi i Jämtlands län ändå skall vara till hands som reserv och i beredskap om det blir avspärrning eller krig, måste vi ges rimliga möjligheter att överleva, och flyttlassen måste stoppas.

Länsanslaget, som infördes av Nils Åsling när han var industriminister, betyder oerhört mycket för vårt län. Vi får i länsstyrelsen själva bestämma vad vi skall använda pengarna till, och det säger sig självt att vi vet bäst hur vi vill och skall prioritera.

Majoritetsbeslutet i dagens betänkande, där centern finns med, betyder för Jämtlands län en ökning av länsanslaget på minst 20 milj. kr., under

förutsättning att industriministern använder samma fördelningsgrund som när det infördes. Länsanslaget – nu föreslås ett kraftigt höjt sådant – är ett exempel på centerns offensiva regionalpolitik. Jag kunde nämna flera exempel, men jag nöjer mig med detta. Men 20 miljoner mer i länsanslag är behövligt och välkommet. Det är också välkommet för vårt län att vi får mer pengar till regionalpolitiken.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan utom i de delar där centern har reservationer eller är med på reservationer. I dessa fall yrkar jag bifall till reservationerna.

Anf. 92 BRITTA SUNDIN (s):

Herr talman! Jag har begärt ordet i denna debatt med anledning av två motioner, dels motion 206 där jag tillsammans med representanter för övriga skogslän har sett på regionalpolitiken ur kvinnoperspektiv, dels motion 440, där jag tillsammans med partikamrater i länet har motionerat om utlokalisering av statlig verksamhet.

Den statliga sektorns stora betydelse för den regionala utvecklingen har påpekats flera gånger i den här debatten. Och det tål att upprepas. Decentralisering av statlig verksamhet kan bli en betydande regional resurs, samtidigt som den motverkar en allt snabbare sysselsättnings- och befolkningstillväxt i Stockholm.

Den omlokalisering som genomfördes på 70-talet hade också detta tvåfaldiga syfte. Enligt min bedömning har den utlokalisering som då gjordes lyckats bra i sitt första syfte. Så är i alla fall förhållandena i mitt hemlän Västernorrland. Det är alldeles klart att de statliga verkens utlokalisering haft stor betydelse för länets utveckling.

Men de senaste årens negativa befolkningsutveckling visar att det är dags att göra något igen. En ny utlokalisering i dag skulle få samma positiva effekt som 70-talets.

Det är ett tillskott som vi behöver i Norrland för att motverka utflyttningen därifrån. Det är nödvändigt att man gör en ny prövning av möjligheterna att omfördela statlig verksamhet mellan landets regioner med en mera genomtänkt arbetsfördelning, så att den verksamhet som är nära knuten till regeringens arbete koncentreras till Stockholm, medan mera självständig verksamhet, t. ex. Vattenfall, skulle kunna utlokaliseras.

Jag instämmer helt i den förhoppning som Sten-Ove Sundström här tidigare gav uttryck för, nämligen att de redskap som anges i utskottets betänkande skall börja ge resultat i form av utlokaliserade arbetstillfällen.

Utflyttningen av statlig verksamhet kan också återopas ur jämställdhetsynpunkt.

För två år sedan fick landets samtliga länsstyrelser ett jämställdhetsuppdrag av regeringen. De skulle analysera kvinnornas situation på arbetsmarknaden och även redovisa de program som de gjort för att främja kvinnornas ställning. En slutsats som man kan dra av de rapporter som framställdes är att skogslänskvinnorna har en särskilt svag ställning på arbetsmarknaden.

Kvinnorna i skogsläna är i större utsträckning än andra hänvisade till kommunal tjänst. Färre än genomsnittet arbetar i enskild tjänst. Färre än genomsnittet arbetar i statlig tjänst. Arbetslösheten är högre än genomsnit-

tet. Kort-korta deltider, säsongarbete, varvat med timvikariat, inom den offentliga sektorn är inte ovanligt. Kvinnors rätt till arbete och egen försörjning är långt ifrån uppfylld i skogslänen.

Ett tillskott av arbetstillfällen inom statlig administration och förvaltning skulle vara av stort värde för dessa kvinnor och är en av de åtgärder som vi föreslog i vår motion nr 206.

I motionen har vi också tagit upp frågan om fördelningen av de regionalpolitiska medlen och de kriterier som använts i den bedömningen.

Det är glädjande att konstatera att medlen enligt vad utskottet skriver fördelas i de olika länen efter problemens svårighetsgrad och med hänsyn till många olika faktorer, bl. a. dem som vi nämnt i motionen: befolkningsutveckling, arbetslöshet, förvärvsfrekvens och sysselsättningsgrad. Jag vill understryka hur viktigt det är att bedömningen är så allsidig som den är i betänkandet.

I alldagligt tal är det ju oftast arbetslösheten som nämns när man talar om en regions problem. Så ser det faktiskt också ut i bilagan till detta betänkande, där statistikuppgifter på befolkningsutveckling och arbetslöshet är det enda som redovisas.

Arbetslöshetssiffrorna visar inte en sann bild av kvinnornas situation. Vi vet att det finns många med ofrivilliga deltider. Det finns också de som inte anmäler sig till arbetsförmedlingen, därför att de anser det utsiktslöst, eftersom de tror sig veta att det inte finns jobb.

Jag vill än en gång slå fast hur viktigt det är att väga in så många faktorer som möjligt i bedömningen av arbetsmarknadssituationen. Det här är krav som också väl sammanfaller med de slutsatser som framförts i vårt kvinnoförbunds arbetsmarknadspolitiska program.

Den politiska målsättningen måste ju vara att ge alla rätten till ett arbete, även till kvinnor i glesbygd vilka inte tror det är lönt att kräva den rätten.

Herr talman! Jag har inget yrkande på de här punkterna, utan förlitar mig på att den positiva skrivning som jag tyckt mig kunna utläsa i utskottets behandling av motionerna, ändå skall ge det resultat som jag eftersträvar. I annat fall ämnar jag återkomma till riksdagen vid en senare tidpunkt.

Anf. 93 GUNNEL JONÄNG (c):

Herr talman! Socialdemokraternas regionalpolitik kritiseras av många. I Gävleborgs län har kritiken vuxit både inom och utom socialdemokratien. Fackföreningsrörelsen har krävt åtgärder. Den socialdemokratiska Hälsingekuriren skrev den 2 maj att de regionalpolitiska åtgärderna hittills inte varit så kraftfulla att "de skapat en trovärdighet för regeringens förmåga och vilja att komma till rätta med den regionala obalansen".

Det är en riktig bedömning, som jag kan instämma i.

På förstamajplakaten i Hälsingland spelade regionalpolitiken en huvudroll, många av parollerna föreföll lånade av centerrörelsen. – Arbete hemma för ungdomen, det är samma krav som centerns ungdomsförbund drivit i särskilda kampanjer. Stoppa utflyttningen – utlokalisera! Gamla, ständigt upprepade centerkrav. Detta är på ett sätt mycket positivt. Men till vad nytta – om inte regeringen lyssnar.

Vårt stora problem nu är regeringen som inte har vilja och förmåga att göra

en regionalpolitisk satsning som är värd namnet. Regeringen är i otakt med opinionen, lyssnar inte på den och bryr sig inte.

Gävleborgs län är i dag ett av de mest utsatta länen i landet. Vi toppar en statistik som vi inte vill toppa – vår befolkning minskar mest i landet och i accelererande takt.

En nedgång får omedelbara konsekvenser i form av minskade kommunala skatteutjämningspengar. Räknat på 1986 års befolkningsminskning mister kommunerna ca 12 miljoner på detta sätt.

Vid årsskiftet 1986-1987 hade länet den näst högsta relativa arbetslösheten, 4,1 %. Riksgenomsnittet låg på 2,6 %. För våra ungdomar och kvinnor är arbetslöshetssiffrorna bland de högsta i landet. Vid årsskiftet hade vi en öppen arbetslöshet bland 20–24-åringarna på 10,5 %–14,4 %, om man räknar in beredskapsarbetena.

Arbetslösheten är alarmerande för vårt län och övriga Norrlandslän. Ändå hör vi aldrig något om det från socialdemokraternas sida. Vi har ju så låg arbetslöshet i landet, brukar socialdemokraterna säga. Uppenbarligen har socialdemokraterna redan räknat ut Norrland.

Thage G. Peterson sade i debatten att arbetslösheten går ner i skogslänen. Han räknar inte med ungdomarna. I de fem skogslänen har arbetslösheten stigit bland ungdomarna. Så de norrländska ungdomarna räknas tydligen inte heller. Det är inte underligt, om våra ungdomar är de stora förlorarna i dagens välfärdssamhälle.

Detta är naturligtvis ingen tillfällighet. Det är helt enkelt ett uttryck för socialdemokratisk koncentrationspolitik, som också innebär ett stort ointresse för ungdomar och alla andra som bor i skogslänen.

Ansvariga i kommuner och län är tydligen inte heller mycket värda enligt socialdemokraterna, för utskottets ordförande talade uttryckligen om risken med länsanslagen. Där fick länsmyndigheterna sitt betyg. Det är väl också därför som regeringen på tre år inte velat höja länsanslagen. Den har inte förtroende för de kommunala myndigheterna. Detta är häpnadsväckande.

Herr talman! Den tidigare debatten här i dag har till stora delar varit pinsam, tycker jag, därför att den inte har varit hederlig. Jag är rädd för att den kommer att ytterligare urholka människors förtroende för politiker.

Vi har ett betänkande, vi har svart på vitt på vad de olika partierna tycker. En utomstående som läser inser snart att majoritetsskrivningen ger betydligt mer pengar till regionalpolitiska satsningar än socialdemokraternas förslag. Det behövs emellertid konkreta förslag från regeringen för att förverkliga detta och ytterligare beslut av riksdagen, vilket jag hoppas kan ske redan i oktober månad.

Socialdemokraterna har genom att inte ställa upp på denna ökning av anslagen försatt sig själva i en omöjlig situation, som de sedan försöker klara sig ur.

Om Thage G. Petersons uttalande, att nu skall det regionalpolitiska arbetet läggas åt sidan, vill jag säga att det skulle ha varit ett ännu större svek mot skogslänen om hans eget förslag hade förverkligats.

Här i dag har Thage G. Peterson gjort en helomvändning. Han hade naturligtvis inget annat val – han är skyldig att följa riksdagens beslut. Jag

trodde bara inte att omvändningen skulle komma så snabbt, men jag är glad för att den kom.

Thage G. Peterson har nu sagt att ett paket kommer. Detta är vad vi väntat på. Vi hoppas nu att han i sommar fullföljer den planerade presentationen av olika projekt som han talat om och snabbt ger oss en proposition. Taktiken måste sättas åt sidan. Regionalpolitiken är alltför angelägen och nödvändig för att fuskas bort på det sätt som socialdemokraterna gör.

Jag räknar med att det då självfallet också finns stora pengar till X-paketet. Jag begärde i en motion i fjol ett åtgärds paket för Gävleborgs län. Kommunerna hemma har tagit upp detta, socialdemokraterna har tagit upp det i länsstyrelsen, och tillsammans har man arbetat fram ett X-paket med goda förslag på flera angelägna områden. Ett oavvisligt krav är att konkreta insatser görs även i länets inlandskommuner – Ljusdal, Bollnäs, Ovanåker, Ockelbo och Hofors.

Vi behöver pengar till vårt X-paket, som vi tagit fram i samverkan, för att kunna ge bättre framtidsmöjligheter åt vårt län och dess invånare. Jag är glad och tacksam för att den samlade oppositionen har öppnat dörrarna till ökade regionalpolitiska anslag för att möjliggöra denna framtidsatsning.

Anf. 94 AXEL ANDERSSON (s):

Herr talman! I går kväll vid den här tiden spelade IFK Göteborg mot skotska Dundee i UEFA-cupen.

Jag kom att tänka på den matchen när jag hörde Gunnel Jonängs inledning. Ni som till äventyrs såg andra halvlek vet att Dundee pressade oupphörligt mot Göteborgsmålet men inte lyckades få in bollen i mål. Fru Jonäng har upphört att förvåna mig. Hennes talekonst är stor, och hennes anförande inleds alltid med en våldsamt attack på den socialdemokratiska regeringen. När hon sedan går ner i varv och kommer in på det hon har att säga, är det ibland för att inte säga ganska ofta mycket kloka saker, som fru Jonäng säger.

Dagens debatt har gett ett entydigt besked: Regionalpolitik är viktig i alla delar av vårt land. Varje region har sina problem. Oberoende av varifrån talarna kommit, vilket parti man tillhör, vilket område man representerar, har kraven varit likartade: mer statligt stöd till mitt län, till min region.

Detta visar, herr talman, på ännu en viktig sak: behovet av en kraftfull, genomtänkt regionalpolitik från statsmakternas sida.

I takt med de förbättrade ekonomiska förutsättningarna blir också den socialdemokratiska regeringens regionalpolitik alltmer slagkraftig, och där tror jag fru Jonängs och mina åsikter skiljer sig en del.

Herr talman! I det betänkande som vi nu behandlar, framträder detta tydligt. De ordinarie regionalpolitiska anslagen har mer än fördubblats sedan 1982, och regeringsförslaget innehåller kraftiga höjningar också i år. Och det behövs sannerligen.

I Gävleborgs län, som jag representerar, är problemen många och stora. Vi har, tillsammans med Norrbotten, Blekinge och Värmland, den högsta arbetslösheten i landet. Få län konkurrerar med oss när det gäller utflyttning. I absoluta tal har befolkningen i länet minskat med nära 4 000 personer de tre senaste åren.

Problemen är stora – men det är viljan att göra något åt dem också. Förslag till åtgärder har växt fram hos enskilda och organisationer, hos företag, myndigheter, kommuner och landsting.

På socialdemokratiskt initiativ i länsstyrelsens styrelse utarbetades ett åtgärdsprogram för regional utveckling i Gävleborgs län. Det s. k. X-paketet såg dagens ljus.

I en motion till årets riksmöte, 1986/87:A456 med Olle Westberg i Hofors som första namn, har vi socialdemokrater från Gävleborgs län lyft fram några områden, där det enligt vår uppfattning är synnerligen angeläget med en kraftig ökning av de regionalpolitiska insatserna.

Herr talman! För Gävleborgs län är basindustriernas möjligheter avgörande för utvecklingen. En ekonomisk politik som främjar utvecklingen inom järn- och stålindustrin samt pappers- och massaindustrin är för oss grundläggande. Ågarförhållandena och strukturfrågorna inom dessa branscher måste ägnas stort intresse.

Utvecklingsfondens möjligheter att förse småföretagarna med riskkapital bör förstärkas.

Införande och spridning av ny teknik är långsiktigt viktiga insatser, liksom de stora satsningar som gjorts för utbyggnad av olika teknikcentra. Statliga insatser behövs för att projekten skall kunna genomföras.

Herr talman! Utbildningens betydelse för den regionala utvecklingen ökar. Det är därför angeläget att de regionalpolitiska aspekterna ges större tyngd vid fördelningen av utbildningsresurserna. Gävleborgs län har en lägre andel gymnasie- och högskoleutbildade än riksgenomsnittet, medan andelen lågutbildade är stor. För att höja utbildningsnivån krävs insatser på en rad områden.

För det första: Resurserna för påbyggnadsutbildningar vid gymnasieskolans yrkesutbildningar i länet måste ökas kraftigt. För nästa budgetår har Gävleborgs län fått 731 platser, vilket motsvarar 2,3 % av tilldelningen för hela riket. Som jämförelse kan nämnas att länet har 3,5 % av landets 16-åringar.

För det andra: Gävleborgs län bör bli ett testlän för att man skall kunna undersöka möjligheterna för att genomföra ett tredje år på de yrkesinriktade gymnasieutbildningarna enligt ÖGY:s förslag.

För det tredje: Vissa regler för tilldelning av resurser inom utbildningsområdet drabbar befolkningssvaga områden. En friare tilldelning av resurser och en översyn av regelsystemet för en bättre anpassning till regionala och lokala förhållanden behövs.

För det fjärde: Högskolan i Gävle – Sandviken bör få resurser för att kunna påbörja försök med distansundervisning i samspel med decentraliserade utbildningar i länet, i första hand med inriktning på den norra länsdelen.

Herr talman! Ökade satsningar på utbyggnad av kommunikationerna i länet blir allt viktigare och alltmer nödvändiga. Insatserna bör omfatta såväl vägar som järnvägar och flyg.

En fortsatt utbyggnad av E 4:n genom Gävleborgs län har betydelse både för vårt län och för övriga Norrlandslän.

Det är bra att det under en tioårsperiod kommer att investeras mer än 4 miljarder kronor utöver ordinarie anslag för att förbättra vägnätet i

skogslänen. Redan nästa budgetår anslås 575 milj. kr. för detta ändamål. Vi förutsätter att Gävleborgs län får så stor del av detta belopp att E 4-an mellan Söderhamn och Hudiksvall, liksom andra angelägna vägobjekt inom länet, kan tidigareläggas. Av regionalpolitiska skäl bör satsningen på snabbtåg mellan Stockholm och Sundsvall ges hög prioritet.

Herr talman! Britta Sundin talade om behovet av ökade insatser för att förbättra kvinnornas ställning på arbetsmarknaden. Jag ber att få instämma i det som hon sade i detta avseende. I samband med länsrapporterna 1985 redovisades på regeringens uppdrag analyser och åtgärdsprogram beträffande kvinnornas ställning på arbetsmarknaden och utbildningen i länen.

Det är viktigt att detta sker fortlöpande. Länsstyrelserna bör enligt vår uppfattning åläggas att årligen särredovisa kvinnornas villkor.

I Gävleborgs län är utflyttningen av kvinnor i åldern 16–24 år större än utflyttningen av män i samma ålder. En orsak är naturligtvis att de unga kvinnorna har svårare att få arbete i de basindustrier som präglar och i viss mån dominerar länet och som främst sysselsätter män. För att få behålla de unga kvinnorna måste samma möjligheter till utbildning och arbete tillskapas för dem som för de unga männen. Det kravet är också ett uttryck för vår strävan efter regional rättvisa.

Herr talman! De här förslagen som jag har redovisat och som, om de genomfördes, väsentligt skulle stärka Gävleborgs läns möjligheter till en positiv utveckling, är delar av det Gävleborgspaket, det s. k. X-paketet, som presenterades för regeringen i vintras.

Då ställde alla upp. I uppvaktningen deltog företrädare för länets samtliga riksdagspartier. Vårt gemensamma krav var en berättigad andel av de extra miljoner för infrastrukturella insatser som regeringen föreslagit skulle gå till Gävleborgs län. Därav ser det ut att bli intet. De borgerliga partierna och vpk har i arbetsmarknadsutskottet gjort gemensam sak. De avslår förslaget om särskilda medel för att stärka och bygga ut infrastrukturen bl. a. i Gävleborgs län.

Jag vill ställa en fråga till Gunnel Jonäng. Hur går det här ihop? Fru Jonäng säger ja till kraven på statliga insatser men nej till finansieringen av samma insatser.

Herr talman! Utskottet delar vår uppfattning om behovet av fortsatta målmedvetna och intensifierade insatser i Norrlandslänen från statens sida. Likaså delar utskottet den uppfattning som framförs i motion A449 av Wivi-Anne Cedérqvist m. fl. om betydelsen av aktiva och riktade insatser för att främja kvinnornas sysselsättning i Gävleborgs län och i övriga Norrlandslän.

Allt detta är bra. Men i vanlig ordning stannar det därvid från utskottets sida. Enskilda frågor och förslag tar man i vanlig ordning inte ställning till. Dock skönjer man – vid en noggrann genomläsning av utskottets betänkande i denna del – att utskottets ledamöter är väl införstådda med de utomordentligt stora och angelägna insatser som krävs från statsmakternas sida, om Norrlandslänen – och därmed också Gävleborgs län – skall få en ärlig och rejäl chans att utvecklas så att full sysselsättning och ett bättre utnyttjande av länets resurser uppnås.

Den av utskottet föreslagna regionalpolitiska utredningen ser vi fram

Regionalpolitiken

Anf. 95 GUNNEL JONÄNG (c) replik:

Herr talman! Jag fick ett mycket gott betyg av Axel Andersson, fastän jag kanske hade föredragit att liknas vid spelarna från Göteborg, som ju blev cupvinnare, framför spelarna från Dundee, som ju förlorade.

De olika projekt som Axel Andersson räknar upp ingår i X-paketet, som vi alla står bakom. Jag har i stort sett samma uppfattning som Axel Andersson. Möjligen skulle jag vilja fråga honom varför det bara skulle gå snabbtåg mellan Stockholm och Sundsvall. Är inte det litet föråldrat synsätt, Axel Andersson? Är det bara vid kusten man behöver snabbtåg? Ett snabbtåg mellan Stockholm och Östersund vore faktiskt också välbefogat.

Sedan måste jag säga till Axel Andersson: Även du, min Brutus! Jag trodde att vi skulle slippa upprepa vad majoritetsskrivningen innebär jämfört med socialdemokraternas förslag. Eftersom Axel Andersson drog upp frågan får jag väl, även om det nu upprepas för femtioclfte gången i denna debatt i dag, säga att majoritetsförslaget innebär ökade länsanslag, vilket är positivt för Gävleborgs län. Det innebär också att industriministern skall komma tillbaka till riksdagen med begäran om ytterligare medel utöver de 300 miljonerna för infrastrukturella åtgärder. Jag hade en lång palaver för två veckor sedan med Thage Peterson. Jag kan inte annat än konstatera att det blir, hur man än räknar, mera pengar till Gävleborgs län och alla andra län med den skrivning som oppositionspartierna har gjort jämfört med det socialdemokratiska förslaget.

Anf. 96 AXEL ANDERSSON (s) replik:

Herr talman! Först och främst tycker jag som fru Jonäng att dribblandet i matematikens högre skola kan vi lämna därhän. Jag vill bara i all stillsamhet påpeka vad centerns och andras ändrade ställningstagande när det gäller de av regeringen föreslagna särskilda medlen för infrastrukturella åtgärder innebär. Det är att vi tappar tempot i Gävleborgs län liksom i andra län. Majoriteten i arbetsmarknadsutskottet har föreslagit att man begär att regeringen skall återkomma till hösten med konkreta förslag. Om man hade ställt sig bakom regeringens förslag, hade regeringen på riksdagens fullmakt omgående kunna sätta i gång med dessa viktiga insatser i länen.

Beträffande snabbtåg, fru Jonäng, är det möjligt att jag redan nu måste ändra mig inför utsikten av att snabbt få hem fru Jonäng till Bollnäs.

Anf. 97 GUNNEL JONÄNG (c) replik:

Herr talman! Det sista visar stor vänlighet från Axel Anderssons sida. Som bekant bor jag i inlandet och inte efter sträckan Stockholm–Sundsvall.

Apropå detta att tappa tempot gjorde industriministern en helomvändning, som jag talade om och som jag har varit glad för. Industriministern sade att han avser att ta fram ett paket. I samma andetag sade han att han har tänkt att redan i sommar presentera de projekt som han är beredd att ta fram. Det finns ingenting som hindrar industriministern att i sommar ta fram de projekt som är aktuella. Sedan får vi titta på det här.

Om det tidigast i höst eller redan under sommaren kan komma en proposition, då kan vi så snart det är möjligt i oktober få ett beslut som innebär mer pengar till regionalpolitiska insatser för Norrlandslänen, för Gävleborgs län och för många andra län. Och jag tror att då om inte förr kan vi vara glada tillsammans. Axel Andersson och jag.

Anf. 98 AXEL ANDERSSON (s) replik:

Herr talman! Vi skall inte tvista om hur lång fördröjningen blir eller om det kan gå snabbare än jag tror med det majoritetsförslag som nu föreligger. Jag vet bara att det nya förslaget till beslut är krångligare än det ursprungliga regeringsförslaget, där man hade intentioner om en snabb hantering av de här frågorna.

Jag måste också få uttrycka min glädje över att centern har hamnat mer i takt med tiden nu än under den tid då ni delade regeringsansvaret och då Nils G. Åsling hade ansvaret för de här frågorna i flera borgerliga regeringar. Jag erinrar mig att under Nils G. Åslings ministertid försämrades det regionalpolitiska stödet med 300 milj. kr. Då lyftes praktiskt taget hela Gävleborgs län ut ur stödområdet, och det var tack vare intensiv uppvaktning inför arbetsmarknadsutskottet som vi fick behålla åtminstone Söderhamn i stödområdet.

Jag ser med glädje den mer progressiva syn som Gunnel Jonäng och centerpartiet har på regionalpolitiken i dag. Jag hoppas bara att min lilla misstanke att detta är förknippat med majoritetsförhållandena i riksdagen kommer på skam.

Tredje vice talmannen anmälde att Gunnel Jonäng anhållit att till protokollet få antecknat att hon inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 99 BO SÖDERSTEN (s):

Herr talman! Kopparbergs län har under 80-talet varit en region med betydande problem. Många arbetsplatser har gått förlorade, inte minst i den konkurrensutsatta sektorn. Befolkningsutvecklingen har varit negativ. Befolkningen har under de senaste sex åren minskat med i det närmaste 4 000 personer. Enbart de två senaste åren har utflyttningen uppgått till 1 400 personer. Mot den bakgrunden var det naturligt att det besked om en ny strukturplan som den nya ledningen för SSAB gav i början av februari mottogs med bestörtning.

Det stod dock snart klart att den nya SSAB-ledningens planer hade dålig förankring i verkligheten. De nedläggningshotade enheterna vid Domnarvet var knappast olönsamma. Framför allt var gruvdivisionen inte alls det krisföretag som den nya ledningen försökte utmåla den som. Gruvorna hade visat hygglig lönsamhet under hela 80-talet. Genom den dollarsäkring av intäkterna som skett kommer det också att gå runt i år och nästa år.

Efter månader av plågsam ovisshet börjar nu läget klarna. Vad som händer med elektrostålverket och Morganverket i Domnarvet kan diskuteras. Mycket viktigt är dock att gruvan i Grängesberg har fått den respit som var nödvändig för samhällets överlevnad och som dessutom var företagsekonomiskt motiverad. Inte minst viktig är också den satsning på Västerbergslagen som regeringen aviserat.

Vi kan börja se framtiden an med en försiktig optimism. Det är emellertid mycket viktigt att nu handla snabbt och handla med förnuft och framsynthet.

Först måste gruvornas relation till SSAB under 1987 och 1988 klaras ut. Den interna kurssäkring som föreligger inom företaget skall hållas. Därigenom vet vi att gruvorna inte kommer att pådyvlas några förluster under dessa två år. De eventuella dumheter som den tidigare SSAB-ledningen kan ha begått får den nya ledningen finna sig i att ta ansvar för. Det väsentliga är dock framtiden. Det är nu viktigt att snabbt ombilda gruvorna i Grängesberg till ett nytt bolag. Därigenom kan gruvdriften fortsättas i ordnade och förnuftiga former. Samtidigt måste nya initiativ tas. Utvecklingen av vanadin och ferrit måste snabbt sättas i sjön. Vidare måste det högintressanta fosfatprojektet snabbt bli verklighet. Därigenom kan man skapa grunden för en ny kemisk industri som kan ge arbete för lång tid framöver, även för det fall att den egentliga gruvdriften skulle avvecklas.

Andra planer finns också vid gruvdivisionen, även om det för dagen kan vara för tidigt att gå in på detaljer. De resurser som finns i form av personal som är kunnig och van vid industriell verksamhet, i form av en framsynt företagsledning och i form av lokaler måste tas till vara. Och det är av största vikt att handla snabbt. Därför säger jag i dag till industriministern och till industridepartementet: Se till att det nya gruvbolaget snabbt kommer till stånd och att det får de resurser som gör att nya initiativ kan utvecklas. Efter en svår vinter och vår börjar en ny, behärskad optimism att återvända till Grängesberg och Västerbergslagen. Ta vara på den och gör den till ett vapen för framtiden!

Det gäller inte enbart att ta vara på de industrier som finns i regionen. Nya arbetstillfällen, nya industrier och modern teknologi måste lokaliseras till Västerbergslagen. Inte minst måste tjänsteproducerande företag i både offentlig och privat regi bli nya delar i ett expanderande näringsliv.

Regeringen har lovat särskilda insatser för Västerbergslagen. Vi tar fasta på det löftet. Statsmakter och lokala krafter måste tillsammans se till att framtidstron vänder åter till och behålls i regionen. Med gemensamma insatser kan den traditionella industrikulturen förnyas och förvandlas till den kraft som ger nya arbeten och utveckling till Västerbergslagen.

Anf. 100 JAN HYTTRING (c):

Herr talman! Vi som står bakom centerns motion när det gäller Bergslagen hade förhoppningen om att vi här i kammaren skulle få en mer samlad Bergslagsdebatt. Detta var inte möjligt, utan mina kamrater bakom motionen blev utplacerade över talarlistan och har nu strukit sig från den. Det kan möjligen glädja kammarens ledamöter, eftersom debatten därigenom kommer att gå något fortare, men möjligtvis skall man beklaga Bergslagen.

När jag lyssnar på raden av socialdemokratiska tälare slår det mig att det inte är särskilt mycket bevänt med denna samsverkan. Grundvalen bakom centerns Bergslagsmotion är att vi tillsammans i samplanerade aktiviteter skall kunna få en bättre framtid för Bergslagen. Det är inte stor mening för mig att stå här i kammaren och upprepa de problem vi har, den negativa befolkningsutvecklingen och allt annat som nu verkar hända i Bergslagen. Det är dokumenterat dels i vår motion, dels på ett alldeles utmärkt sätt i

utskottets betänkande. Jag vill mer syfta framåt. Vad kan hända i Bergslagen? Det är återigen det program som vi skisserat i vår motion som vi tycker är något att satsa på.

Det har talats mycket här i dag om länsanslaget, de medel som kan gå till regionala utvecklingsinsatser. Jag har snabbt räknat ihop vad som kunde hända för Bergslagens del, om regeringen, när den skall fördela anslaget, följer den princip som man har haft tidigare. De sju Bergslagslänen – det är faktiskt sju län, även om utskottet i betänkandet skriver sex län – kommer med en sådan fördelning att få ca 50 milj. kr. till regionala utvecklingsinsatser. Om vi hade fått majoritet för centerns anslagsbelopp och centerns förslag till fördelning, hade det naturligtvis blivit ännu mer pengar till dessa län, som är i stort behov av insatser.

Jag gläder mig åt att det i utskottsbetänkandet finns en centerreservation där det står att läsa om ett utvecklingsprogram för landsbygden. Det är ett starkt stöd för oss motionärer att den reservationen finns.

Av tradition har det i Bergslagen rört sig om mycket stora industrier. Det är dessa industrier som nu är utsatta för strukturomvandling. Det finns däremot en liten tradition för att utveckla mindre företag. En förutsättning för att vi skall få fler arbetstillfällen i mindre företag är faktiskt att man i olika organ och med olika medel stöder de utvecklingsinsatserna.

Det har talats om gruvdriften. Det som nu håller på att hända är naturligtvis ett problem för Bergslagen. När det gäller Dannemora vet vi att det blir ytterligare fem års drift. Just nu kan man se att produktionen är högre där, och en nedläggning beror därför inte på att det skulle vara dålig lönsamhet. Såvitt jag har förstått skulle den bero på att företaget inte passar in i strukturen.

I centerns Bergslagsdelegation – jag har vid ett tidigare tillfälle här i kammaren redovisat att vi har en sådan, som aktivt arbetar för en bra utveckling i Bergslagen – har vi skaffat oss information om vad som kan hända när gruvor läggs ned. Jag tänker närmast på Gåsbol, som var nedläggningshotad. Nu har man fått ett annat, mindre företag att överta driften där. Man har utvecklat driften och bryter betydligt mer kalk. Man bryter också andra mineralfyndigheter och förädlar dessa i Persberg. Det hela verkar ha goda utvecklingsmöjligheter. Detta hade säkert heller inte kunnat hända i det gamla företagets regi, därför att det inte passade in i den strukturen. Jag vill bara ha sagt att det inte går att sätta likhetstecken mellan att en verksamhet inte passar in i strukturen och att driften skulle vara olönsam eller felaktig på något sätt.

Det är bara det att när man skall utveckla sådant kommer det att kosta pengar inledningsvis. Skall man finna nya användningsområden för mineral, går det åt ganska kraftiga insatser för forskning och utveckling. Nu kan vi bara uttrycka förhoppningen att de organ som har givit sig in i den utvecklingen också har förmågan att fortsätta att stödja sådana här projekt.

Jag vill erinra om att vi i Bergslagsområdet har en pågående mineraljakt. Denna kan inte bara vara till för turismens skull eller för de människors skull som tycker om att samla vackra stenar, utan den måste vara ett bestående inslag i Bergslagens utveckling. Men då måste vi också vara beredda att göra insatser när man sedan skall undersöka fyndigheterna, göra provborringar

osv. Vi menar att de projektpengar som kan avsättas där genom de ökade länsanslagen kan vara ett verksamt medel.

Herr talman! Jag skall ta upp några delar till i denna motion. Det är naturligtvis viktigt att det sker en utveckling även när det gäller jord- och skogsbruket i Bergslagen. Det kan vara lätt att i den nuvarande jordbruksdebatten säga sig: Det finns väl inget jordbruk att slå vakt om i Bergslagsområdet? Jo, det finns det – om man har förmågan att utveckla en ny drift i detta jord- och skogsbruk, särskilt jordbruket. Alternativ produktion, nya, mer lokalt betingade produkter och mer förädling av dessa produkter ger säkert ett antal ytterligare arbetstillfällen, som kommer att bidra till en positiv utveckling i Bergslagen.

I vår motion tar vi vidare upp en särskild punkt som gäller samordningen av kommunikationerna. Vad vi nu kunnat ta del av är att det vid televerket finns utvecklade planer på att förbättra kommunikationsmöjligheterna inom Bergslagen. Jag kan då bara uttrycka förhoppningen att man genomför dessa planer i konkurrens med andra områden i landet, när man konkurrerar om investeringsmedlen.

Vad vi anger som en målsättning i vår motion är att de statliga verken – vägverket, SJ och televerket – tillsammans får i uppdrag att göra en plan för bättre kommunikationer. Det är viktigt att dessa verk samplanerar. Annars kan det bli så – vilket det finns tendenser till – att SJ drar ner servicenivån i Bergslagen och att vägverket inte har anslag till att bygga bättre vägar, medan däremot televerket satsar på bättre telekommunikationer. Det är ju gott och väl, men en samlad aktion skulle naturligtvis bidra till en mycket bättre utveckling i Bergslagen.

Utbildning fattas. Det finns nu möjligheter att bedriva utbildning med mindre klasser, eller mindre grupper. Jag vill bara här från talarstolen uttrycka förhoppningen att man då kan använda de nya reglerna, att inte andra krafter kommer att sätta käppar i hjulen så att man återigen får krav på stora klasser. Det finns faktiskt inte ungdomar och intresseinriktningar som räcker för att fylla sådana klasser. Därför är det viktigt att vi får möjlighet att ha mindre grupper.

Herr talman! Jag yrkar bifall till centerns reservationer och i övrigt till utskottets hemställan.

Anf. 101 OVE KARLSSON (s):

Herr talman! I motion 1986/87:A402 har vi socialdemokrater från Kopparbergs län redovisat behovet av regionalpolitiska åtgärder för Kopparbergs län. Vi har i motionen framhållit behovet av ett sysselsättnings- och regionalpolitiskt paket för Kopparbergs län, med en bred satsning och ett förstärkt stöd utöver de ordinarie anslagen.

Länet är ett av de län som under senare tid fått vidkännas relativt stora befolkningsförluster, och tyvärr har detta särskilt drabbat de yrkesverksamma åldrarna. Under 1986 minskade länet som sådant befolkningsmässigt, och några av kommunerna drabbades av stora utflyttningar.

Bakom befolkningsminskningen finns den fortgående strukturomvandling som har drabbat flera av länets tidigare basnäringar. Den har drabbat både jord- och skogsbruket, träindustrin och gruv- och stålindustrin. Den senaste

tidens händelser med en ny strukturplan för SSAB-ägda Domnarvets Jernverk och gruvan i Grängesberg kommer naturligtvis på sikt att ytterligare minska sysselsättningen inom gruv- och stålindustrin och kan få följder för hela länet.

I ett läge då kraftiga strukturomvandlingar sker, måste självfallet kraftfulla åtgärder – utöver de ordinarie anslagen – sättas in för att ersätta de arbetstillfällena som försvinner.

Socialdemokraterna i Dalarna antog för drygt ett år sedan en utvecklingsplan, Utveckla Dalarna, där riktlinjerna för den framtida regionalpolitiken i länet presenterades. Planen var omfattande och långsiktig, men den visade samtidigt att de akuta problemen måste åtgärdas med snara insatser. Det måste till även kraftiga åtgärder med verkan i det kortare perspektivet.

I motionen har vi pekat på några åtgärder, som vi anser borde vidtas snart. Det gäller försörjningen av riskkapital vid industrilokaliseringar, stödet till upprustning och nybyggnad av industrilokaler samt skapandet av ett trätekniskt centrum. Jag menar också att det måste gälla satsning på kommunikationer, både förbättrade järnvägsförbindelser till Västerbergslagen och Västerdalarna och upprustning av vägnätet, inte minst för att underlätta de tunga skogstransporterna. Det finns flera vägar som kräver ordentlig upprustning för att klara angelägna och tunga transporter, framför allt avsedda för den viktiga skogsindustrin.

Det gäller också att satsa på utlokalisering av statlig verksamhet och bättre utbildningsmöjligheter, så att befintlig industri kan få den arbetskraft som i större utsträckning behöver rekryteras från länet.

De mera långsiktiga regionalpolitiska satsningarna kräver också mer långtgående åtgärder – åtgärder som skapar större regional likvärdighet i bl. a. frågan om kommunikationer, utbildning och forskning, kultur och miljö. Det yttersta målet måste vara att utveckla länet, så att människor upplever trygghet för sysselsättningen och känner att nationens tillgångar fördelas rättvist och likvärdigt.

Det som nu har hänt och händer i Dalarna, framför allt när det gäller omstruktureringen av SSAB:s industrier, Domnarvets Jernverk och gruvan i Grängesberg, kräver solidaritet och satsningar som möjliggör regional balans och skapar en balanserad befolkningsutveckling i hela länet. Arbetet med att skapa en balanserad regional utveckling måste spänna över ett stort antal samhällsområden.

För att klara strukturomvandlingen och utjämna den regionala obalansen behövs kraftfulla och samordnade insatser, som berör flera olika områden. Ett grundläggande drag i utvecklingen på arbetsmarknaden är allt snabbare förändringar. Dessa förändringar medför krav på nytt och större kunnande. Kraven på arbetsmarknaden går mot behov av allt större kunnande, framför allt vad gäller det tekniska området.

Här har arbetsmarknadsmyndigheterna ett stort ansvar för att hjälpa till att utbilda människor som är arbetslösa, så att dessa kan ta lediga arbeten, men också för att ha den framförhållningen att befarat friställda kan ta lediga platser.

Av de pengar som nu anslås till regionala insatser och arbetsmarknadsinsatser måste en viss del satsas på utbildning. Här måste satsningar göras, trots

att oppositionen säger nej till infrastrukturella satsningar.

Insatser måste göras för att ge människor den kompetens som de behöver för att kunna ta lediga arbeten. Det gäller både omskolning och utbildning av ungdomar som skall in i yrkeslivet. Det gäller här att de som skall sköta utbildningen är lyhörda för vilka behov som finns och kan komma att finnas, så att utbildningen sker inom de områden där behov föreligger. Utbildningen måste ha det innehåll som motsvarar arbetsmarknadens dagsaktuella krav. Här anser jag också att det är angeläget med nya former för samverkan mellan skola och näringsliv, t. ex. för samutnyttjande av dyrbar teknisk utrustning och erfarenhetsutbyte.

Herr talman! Jag vill avslutningsvis helt kort beröra det angelägna i att det görs satsningar på landsbygden. Den satsning som regeringen är villig att göra i anslutning till kampanjen Landsbygd 90 hoppas jag också kommer att följas upp regionalt och lokalt. Det gäller nu att man ställer upp på skilda håll och driver på utvecklingen, samtidigt som man tar vara på de resurser som finns. En mycket värdefull resurs som måste utnyttjas effektivt är den lokala befolkningen. Ofta finns det både naturresurser och befolkningsresurser som kan tas till vara bättre. Insatser för lokala utvecklingsprogram kan ofta göras under mycket stor politisk enighet från den lokala befolkningens sida. Det gäller också för oss som jobbar centralt politiskt att ge det stöd som krävs för att de lokala initiativen skall kunna utvecklas. Behovet av pengar till satsningar på sysselsättning i glesbygden är inte så stort, därför att arbetstillfällena där ofta kräver mindre ekonomiska insatser än i andra sammanhang.

Glesbygdstödet har visat sig vara mycket värdefullt, och det har gett arbetstillfällena på ett billigt sätt. Här finns all anledning att vara flexibel när det gäller att arbeta för satsning på bl. a kombinationssysselsättning för familjer som vill bo kvar och arbeta i glesbygden.

En annan värdefull stödform är IKS-stödet, som skapat många arbetstillfällena och som det finns all anledning att slå vakt om vid fördelningen av länsanslagen.

Herr talman! Jag har inget särskilt yrkande.

Anf. 102 MAUD BJÖRNEMALM (s):

Herr talman! Regionalpolitiska åtgärder av olika slag har vidtagits för att klara Bergslagens kris. Det förs en ständig kamp för att skapa nya arbetstillfällena i stället för dem som försvinner eller är på väg att försvinna. I Örebro län behöver vi nu främst satsa på kommunikationer och utbildning. Båda dessa områden har stor betydelse för den fortsatta regionala utvecklingen och för länets förmåga att klara den strukturomvandling som fortfarande pågår.

Herr talman! Jag har inget yrkande, men från Örebro län har vi socialdemokratiska riksdagsledamöter i motion A444 framfört synpunkter på begreppet skogslän. Det är ett begrepp som används i årets budgetproposition. Vi vill att man i stället skall använda sig av stödområdesindelningen. Vi anser att man med benämningen skogslän ställer en del stödområdeskommuner utanför diskussionen om angelägna satsningar.

Utskottet framhåller visserligen i sin behandling av motionen att stödområdesindelningen utgör den huvudsakliga prioriteringsgrunden för regional-

politiskt stöd. Det är naturligtvis bra, men sedan antar utskottet att vi avser kommunikationsområdet, och där ligger tyngdpunkten på aktuella åtgärder inom skogslänen. Vi inser emellertid också vägarnas betydelse för vårt län och för industrins utveckling. För att förbättra möjligheterna för länet och även för det övriga inlandet krävs att vägnätet rustas upp, så att de företag som redan finns får möjlighet att utvecklas och att nya företag finner det fördelaktigt att etablera sig i länet. De vägar vi anser att man av regionalpolitiska skäl behöver satsa på är E 3 och E 18 samt riksväg 60 och 68. Både Örebro och Kopparbergs län borde ha ett gemensamt intresse av en sådan upprustning.

I norra delen av Örebro län är vi också oroadade över vad som skall hända med järnvägen – framför allt när det gäller godstrafiken. Godstransporterna har successivt minskat i takt med alla gruv- och industrinedläggelser i området. Vad händer när t. ex. gruvan i Grängesberg läggs ner? Det finns fortfarande företag i regionen som är beroende av att kunna transportera sitt gods på järnväg. Vilka regionalpolitiska hänsyn kommer att tas?

Utbildning på olika nivåer är för oss en viktig regionalpolitisk satsning. Örebro län har en befolkningsminskning, det är framför allt ungdomar som flyttar. Det är viktigt att Bergslagen får behålla sina ungdomar. Det är viktigt att vi kan ge dem utbildning och att de har möjlighet att återvända till hemorten efter avslutad utbildning. Det har ofta sagts att människorna i Bergslagen har för dålig utbildning för att möta kraven i dagens industri. Det är kanske inte så konstigt med den brukstradition som finns eller som fanns. Man började på bruket när man slutade skolan, och där fick man den utbildning som behövdes. Därför är det viktigt att vi också ser utbildningen som ett regionalpolitiskt instrument. Vi måste satsa på de människor som i dag lever och arbetar i Bergslagen, vi måste ge dem utbildning på olika nivåer – på gymnasienivå, på komvux och på högskolenivå.

Den högskola vi har i Örebro är den största högskolan vid sidan av de s. k. äldre högskolorna och universiteten. Samtidigt har den minst teknisk utbildning av alla högskolor. Antalet högskoleutbildade tekniker på våra företag i länet är också lågt. Därför är den satsning som görs på Bergslagens tekniska högskola glädjande, men vi anser också att högskolan i Örebro måste få resurser för att kunna erbjuda utbildning på flera platser i länet.

När det gäller högre utbildning har vi ingen tradition i Bergslagen. Därför är det kanske nödvändigt av olika skäl att kunna erbjuda utbildning på hemorten eller nära hemorten.

Herr talman! Välutbildade människor inom alla områden och på alla nivåer är vår chans att utveckla Örebro län.

I detta anförande instämde Gunnar Ström (s).

Anf. 103 BJÖRN SAMUELSON (vpk):

Herr talman! I den motion om regionalpolitiska åtgärder som vpk väckt till riksdagen och som handlar om Värmlands län görs en historisk tillbakablick. Man kan konstatera att Värmland har ungefär 500 års erfarenhet av Sverige som kolonialmakt, och kolonin är Värmland. Det går inte att påstå att den senare delen av 1900-talet egentligen särskiljer sig från tidigare århundraden.

Utsugningen av arbetskraft och råvara har fortsatt och accelererats. Det i senare tid mest makabra exemplet är Anders Walls blixtvistelse i länet. Den varade i cirka två år och kostade länet hundratals miljoner kronor.

Varför vill inte socialdemokraterna, när det finns en vänstermajoritet i denna kammare, lägga fram förslag så att Wall, Wallenberg och andra kapitalister som berikat sig på länet tvingas ta sitt ansvar? Industriministern talar ibland om att storföretagen måste ta sitt ansvar. Men varför kommer inga förslag i den riktningen? Saknas det idéer hos socialdemokratin eller vet man inte var pengarna finns? Är enda alternativet för socialdemokrater i riksdagen att luggslita kommuner och landsting i kompanjonskap med folkpartiet?

Vore det inte smakfullare att beskatta kapitalet och aktiehajar i stället för det enkla folket i Värmland, i inlandet, på bruksorter, i Norrland? En engångsbeskattning av t. ex. Stora för att kunna göra särskilda insatser för Värmland skulle direkt få vpk:s stöd. Om t. ex. Stora på sin vinst och aktieutdelning för 1986 finge betala hälften av vad vi betalar i skatt på mat varje dag, så skulle det i år inbringa 62 milj. kr. till länet. Summan är blygsam, och om man jämför den med vad storbolaget tjänat på länet, på dess naturresurser och folk, så är summan att betrakta som en spottstyver. Men för dessa pengar kunde man ändå åstadkomma en hel del av de investeringar och åtgärder som är nödvändiga för länet.

En produktionsavgift på vattenkraften är också en inkomstkälla som kan användas för särskilda åtgärder som behövs. Problemet är, herr talman, att socialdemokraterna eller någon annan majoritet i riksdagen inte är intresserad av någon av dessa finansieringskällor trots att det finns en majoritet för förslagen i riksdagen om man så vill och trots att inkomsterna har en rättvis fördelningspolitisk profil.

Men problemet är inte att det saknas förslag till angelägna åtgärder i länet som kräver kapital. Problemet är att om det inte inses så skapas med nödvändighet en ännu högre institutionaliserad arbetslöshet än den vi har. Under nära ett decennium har vi nu i Värmland haft en arbetslöshet om ca 10 000 människor.

Vi har från vpk:s sida föreslagit en rad åtgärder för att bryta arbetslöshetseländet.

Vi har förordat en särskild insats på vuxenutbildningens område. Detta är ett avgörande instrument för att få effekt av t. ex. teknik- och kunskapsspridningsprogram. Som bekant har man ingen användning av en sändare om man inte vet att det finns en mottagare.

Vi har föreslagit en försöksverksamhet med pedagogik, metodik och vetenskapsteori som komplement till den yrkestekniska högskoleutbildningen.

Vi har föreslagit en särskild handelskammare inriktad mot tredje världen och dess behov av solidarisk handel. Det finns mycken kunskap inom den medelstora industri- och hantverksbranschen, som till sin struktur passar just länder i tredje världen.

Vi har föreslagit fasta forskningsresurser till högskolan i Karlstad.

Vi föreslår att särskilda planeringar görs för att erbjuda utbildning särskilt anpassad för studenter från utvecklingsländer.

Vi vill påbörja en diskussion med berörda norska järnvägsmyndigheter om ett dubbelspårigt järnvägssystem mellan Stockholm och Oslo.

De exempel jag nu givit på åtgärder för ett Värmland i arbete och utveckling vittnar om att här måste tas ett rejält grepp. En väg att gå är att skapa ett särskilt program för Värmland. Vpk förordar detta i reservationer till det betänkande vi nu behandlar. Till dessa vill jag yrka bifall.

Herr talman! Jag har följt större delen av den debatt som förts, och jag har försökt lyssna särskilt till de matematiska övningar som har förevarit här i kammaren. Det enda det har lett till är att jag direkt kom att tänka på en historia:

Det var en som sade till en annan: Har du hört att Lisa har gift sig? Och kan du tänka dig, hon som bara är 20 år har gift sig med en som är 40 år. Dubbelt så gammal. Tänk när hon är 40 år, då är han 80 år.

Anf. 104 MAGNUS PERSSON (s):

Herr talman! Värmland är ett av fyra län som ingår i Bergslagen och har stora problem att brottas med. Trots Bergslagspaket och Bergslagsdelegationens enträgna arbete för att rädda jobben återstår mycket att göra. Strukturomdaning har satt sina djupa spår i våra bygder. Många arbetstillfällen har mer eller mindre gått upp i rök. Befolkningen i vårt län minskar, och andelen arbetslösa är oroande. Den trend som Värmland upplevt och alltjämt upplever med vikande befolkningstal och alltför höga arbetslöshets-siffror är framför allt på sikt ytterst oroande.

Ungdomarna lämnar vårt län och söker sig till andra orter och andra regioner, framför allt Stockholmsregionen. En ung grabb eller flicka som kommer till Stockholm får kanske ett jobb, men när det gäller bostad får hon eller han hanka sig fram på olika sätt, oftast under otrygga förhållanden. Detta är självfallet ingen drömsituation för den eller dem som drabbas av arbetsbrist på hemmaplan och bostadsbrist på bortaplan. I längden är detta en helt orimlig och otillfredsställande situation, för både den enskilda och berörda politiker på alla nivåer.

Situationen i Värmland är likartad den i en rad andra skogslän och i ett bälte inom Bergslagen. Den skulle ha sett än värre ut om inte statsmakterna och regeringen hade satsat på Bergslagen och skogslänen. Den satsning på vägområdet som årets budget redovisar med 4 miljarder kronor för förstärkning av bärigheten på broar och vägar inom skogslänen är efterlängtd. En rejäl satsning på ökad mineralprospektering inom Bergslagen är angelägen och kan vara en annan framkomlig väg.

Vi kan nu konstatera att man trots ökade regionalpolitiska satsningar och trots att anslagen har fördubblats sedan budgetåret 1982/83 inte kan klara ut situationen i exempelvis Värmlands län. Värmland fick under år 1986, trots det ogynnsamma arbetsmarknadsläget, ett mindre flyttningsöverskott. Det oaktat fortsatte 1970- och 1980-talens befolkningsminskning. Länet hade under 1986 den jämte Gävleborgs län näst högsta arbetslösheten i landet efter Norrbotten. Andelen personer i arbetsmarknadsåtgärder är också hög. Torsby och Hagfors kommuner redovisar en arbetslöshet som överstiger 5 %, och några kommuner, däribland Karlstad, har en arbetslöshet på över 4 %.

Skall vi klara Värmland, Bergslagen och andra utsatta regioner måste vi både utveckla, effektivisera och öka anslagen till regionalpolitiken. Det är viktigt att allmänt förbättra näringslivsmiljön i de regionalpolitiskt prioriterade regionerna, inte minst när det gäller utbildning, kommunikation, teknisk kompetens, m. m. Vi vet att exempelvis högskolan i Karlstad har betytt och betyder oerhört mycket för Värmland och regionen i dess helhet.

I samband med resurstilldelningen på regionalpolitikens område har det inträffat ytterligare en händelse under resans gång. Jag tänker på det skatteutjämningsförslag som regeringen har lagt fram och som oppositionen nu torpederat sönder och samman. Här får inte minst centern och vpk ta sitt ansvar för att den profil som gynnade skogslänen föll bort i hanteringen. Hur skall skogslänen kompenseras för det förslag som inte längre finns? En rad kommunalpolitiker ställer den frågan, och det är viktigt att de kommuner som i det ursprungliga regeringsförslaget utlovats en relativt hygglig kompensation också får en sådan. Ärligt talat förstår jag inte hur centern och vpk tillsammans med den övriga oppositionen kunde ha mage att fälla förslaget, som trots sina brister ändå gynnade framför allt skogslänen och Värmland. Många frågar sig hur ni kunde göra detta. Vad är ert svar?

När det gäller den framtida regionalpolitiken har utskottet enats om att tillsätta en regionalpolitisk utredning. Det är bra. Det är också bra om samtliga partier finns representerade i den parlamentariska utredningen. Förhoppningsvis kommer utredningen fram till en rad konkreta krav och breda överenskommelser.

På sikt tjänar ju ingen, vare sig landet, kommunerna eller den enskilde, på den regionala obalans som nu framträder alltmer. Jag vill uttala den förhoppningen att kommittén arbetar snabbt och kommer med förslag som lämpligen gör att vi kan få en bättre tingens ordning vad gäller bl. a. den regionala obalansen. Det finns naturligtvis en hel rad andra frågor som utredningen kommer att jobba med, och det är bara att hoppas att den kan ändra på en del av den byråkrati som trots allt finns på arbetsmarknadspolitikens område.

Den koncentration till Stockholm som nu sker är inte bra. Man kan naturligtvis fråga sig om det med dagens moderna kommunikationsteknik är nödvändigt att exempelvis Kommunförbundet och Landstingsförbundet måste centralisera ca 1 000 tjänstemän till Stockholm. Även här bör man tänka om.

Samtliga motioner om utlokalisering av statliga verk har avstyrkts. Jag tycker att man mera bör se på hur de centrala myndigheterna breder ut sig och på det förhållandet att antalet sysselsatta ökar i framför allt Stockholmsområdet. Jag är långt ifrån nöjd med utskottets skrivning, och jag är kritisk till den utveckling som skett på detta område. Jag förutsätter att den kritik som tidigare i dag har riktats från en rad s-ledamöter tas på fullt allvar. Vi är mer eller mindre missnöjda med nuvarande tillämpning vad gäller utlokalisering av statliga verk. Från värmländsk horisont har vi under årens lopp aktualiserat en rad myndigheter som är lämpliga att utlokalisera. Här kan nämnas sprängämnesinspektionen. Vidare har det nyligen föreslagits att en ny myndighet skall inrättas, nämligen statens katastrofkommission. Den borde lämpligen kunna utlokaliseras, exempelvis till Karlstad. Det är här inte

fråga om särskilt många arbetstillfällen, men det är viktigt att vi bryter trenden och att man kan påvisa konkreta resultat.

Jag tror också det skulle gå att regionalisera ut arbetsuppgifterna, att lämna mera arbetsrutiner ut till länen och till de olika verken och myndigheterna och därmed få en mera decentraliserad verksamhet, som sysselsätter flera ute i länen och färre i Stockholmsregionen. Finns det kraft och vilja att genomföra detta går det att vända nuvarande trend.

Herr talman! Jag tycker att utskottets skrivning vad gäller statliga verk är mycket tunn i den här frågan. Det behövs en rad åtgärder, om vi skall kunna fördela arbetstillfällena i vårt avlånga land. Jag förutsätter att det här blir en fråga för den regionalpolitiska utredningen att närmare fundera över.

I motion A493 efterlyser vi motionärer ytterligare instrument för att åstadkomma en bättre regional balans. Jag har läst utskottets betänkande men kan inte finna att man bemöter vårt förslag. Man förbigår det med tystnad. Det är möjligt att utskottet vill dra en tystnadens slöja över denna fråga. Men jag förutsätter att den här frågan ingående kommer att prövas i den regionalpolitiska utredningen, där Bergslagen med dess speciella problem självfallet bör vara representerad.

Vad gäller statliga industricentra har vi föreslagit att Torsby bör komma i fråga när det gäller framtida lokalisering av sådana. Utskottet säger i sin avslagsmotivering under rubriken Industricentra att "verksamheten vid industricentra bör konsolideras" innan man går vidare och tar ställning till ytterligare etableringar. Det är möjligt att detta är en riktig slutsats, men jag förutsätter att, när denna konsolidering skett, Torsby står främst på listan över de orter som bör få industricentra.

Frågan om vissa förändringar av nuvarande regler för att upprusta äldre lokaler skall utredas, varför vi får avvakta tills vidare.

Vi har i en motion som gäller projektet Laxfond för Väneren krävt att speciella medel skall överföras till de tre berörda länsstyrelserna för att på så sätt direkt stödja projektet. Även här har utskottet yrkat avslag på motionens krav och förutsatt att detta skall ske via länsstyrelsernas engagemang i projektet inom ramen för det s. k. länsanslaget. Förutom staten bidrar en rad kommuner och tre landsting inom Vänerland. Det är möjligt att berörda landsting, länsstyrelser och kommuner kan klara av ifrågavarande års kostnad, men under en fyra-femårsperiod – den tid det beräknas ta innan projektet ger lönsamhet – måste utskottet ställa sig mer välvilligt till de här frågorna. För att man skall kunna förverkliga detta projekt, som har rosats av både naturvårdsverket och turistrådet och som dessutom skulle ge många arbetstillfällen, förutsätts en bättre behandling i kommande budget. Vi menar att vi inte ensamma kan lösa denna fråga, utan här måste staten ta ökat ansvar. Vi förväntar oss därför en mera generös bedömning.

Herr talman! Jag har i mitt anförande framfört både ris och ros för den förda regionalpolitiken. Det finns skäl för att vi som kommer från skogslänen och Bergslagsregionen i debatten framför de krav som vi möter på hemmaplan. Vi kan inte stillatigande åse en utveckling som på sikt utarmar regionen. Jag ser emellertid ändå med tillförsikt framtiden an och tror att industriministern och den socialdemokratiska regeringen är den enda kraft som kan föra Värmland och Bergslagen ut ur krisen. Det paket som

industriministern i dag aviserade ser vi fram emot med stor förväntan.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets hemställan på samtliga punkter.

Till Björn Samuelson vill jag säga att frågan om skatt på vattenkraft är intressant. Vi skall undersöka den saken närmare; det är möjligt att vi kan enas i den frågan i ett senare skede. Det finns idéer inom socialdemokratien och inom arbetarrörelsen, men de kostar ofta pengar att genomföra. Men vpk har alltför lätt att ställa konkreta krav utan att redovisa hur kostnaderna skall täckas. Det är ju det som saken gäller. Man kan naturligtvis ha en önskelista på åtgärder, men någon skall också betala dem. Hur det skall ske redovisar vpk inte ofta i sina motioner.

Anf. 105 BJÖRN SAMUELSON (vpk) replik:

Herr talman! Jag håller med Magnus Persson att vi skall fortsätta med utlokaliseringen av verk och myndigheter. Får jag bidra till hans lista genom att föreslå att Svensk bilprovning utlokaliseras till Värmland.

Magnus Persson kom in på den kommunala skatteutjämningen. Det är så, Magnus Persson, att vpk säger ja till en rättvis skatteutjämning men nej till brandskattning av kommunerna med 800 milj. kr. Vad säger då ni? Jo, ni säger ja till folkpartiets förslag som innebär minus 1 600 milj. kr. till kommuner och landsting.

Vad håller ni på med, Magnus Persson? Förbereder ni en samregering med folkpartiet efter nästa års val? Den matematik som ni har ägnat er åt i olika förstamajtal och i pressen påminner mig om att i utbildningsdepartementets bilaga till årets budgetproposition hävdas att särskilda insatser skall göras för att stärka matematikundervisningen. Herr talman! Denna insats kommer 50 år för sent!

Anf. 106 JAN HYTTRING (c) replik:

Herr talman! Magnus Persson fortsätter kampen mot centern. Enligt socialdemokratisk åsikt är det tydligen så att det är centern som råår för att det blir en orättvisare kommunal skatteutjämning. Det är ett märkligt förhållande. Det är alltså centern som skall ta ansvar för att socialdemokraterna gör en dålig uppgörelse med folkpartiet.

Värmlands Folkblad driver en kampanj dag efter dag där man försöker inbilla värmlänningarna att detta skulle vara sant. Om socialdemokraterna hade vänt sig till centern hade det blivit en bättre och rättvisare skatteutjämning. Inte minst i Värmland hade man haft anledning att vara glad över det. Nu blev det inte så. I den tidigare kampanjen beträffande länsanslagen sade ni i förstamajtalen att centern ville minska anslagen. Jag hoppas att debatten i kammaren i dag har bevisat motsatsen.

När det gäller Laxfond för Vänern har jag till min förvåning noterat att Magnus Perssons partikamrater i sin motivreservation till arbetsmarknadsutskottets betänkande 13 förutsätter att pengar skall komma från länsanslagen, som faktiskt är mindre i socialdemokraternas förslag än i utskottsmajoritetens förslag, som förhoppningsvis får majoritet i kammaren när vi i morgon går till beslut. Skulle det, enligt socialdemokraterna, vara lättare att få pengar till Laxfond för Vänern genom att ha mindre länsanslag?

Anf. 107 MAGNUS PERSSON (s) replik:

Herr talman! Vad gäller utlokaliseringen av statliga verk, Björn Samuelson, skall vi hjälpas åt oavsett om det gäller Bilinspektionen eller andra verk. Det finns en rad myndigheter som det finns all anledning att titta på.

Sedan till frågan om regeringens förslag vad gäller skatteutjämningen. Det är ingen inbillning, Jan Hyttring, att det av den socialdemokratiska regeringen framlagda förslaget vad gäller skatteutjämningen hade en fördelningsriktig profil som gynnade Värmland, skogslänen och Bergslagen. Detta är ett otvetydigt faktum. Om det här förslaget hade presenterats för kammaren hade det gett kommunalråden och de kommunala företrädarna i vårt län och andra skogslän en betydligt bättre sits än dagens.

Jag tycker ni skall ta ert ansvar för att ni, tillsammans med moderaterna och folkpartiet, såg till att förslaget icke fick majoritet i kammaren. Det ansvaret skall ni ta.

Så några ord till Jan Hyttring om länsanslagen och Laxfond för Väneren. De två andra länen har tidigare inte haft länsanslag. De får nu medel, och då menar väl mina partikamrater i utskottet att pengar lämpligen kan tas av den potten. Jag skulle tro att det är andemeningen i deras skrivning. Jag har inte tagit del av den in extenso.

Men försök inte, Jan Hyttring, att komma undan ert ansvar när det gäller den kommunala skatteutjämningen.

Anf. 108 JAN HYTTRING (c) replik:

Herr talman! Magnus Persson upprepar på nytt att det socialdemokratiska förslaget skulle ha en bättre fördelningprofil. Jag kan hålla med om att i skatteutjämningsdelen är det bättre än den uppgörelse som ni gjorde med folkpartiet. Men nu råkar det vara så att centerns förslag är ännu bättre än det socialdemokraterna presenterade.

Då kan jag inte förstå varför ni vände er till folkpartiet och träffade en uppgörelse som är sämre än ert eget förslag, när ni upptäckte att det inte skulle bli majoritet för det. Det hade ju varit bättre att ni vänt er åt annat håll och fått en bättre uppgörelse.

Nu försöker socialdemokraterna inbilla människorna i Värmland att centern skulle ha medverkat till den dåliga uppgörelsen, men den får ni faktiskt ta ansvaret för själva tillsammans med folkpartiet.

Sedan säger Magnus Persson att hans partikamrater i arbetsmarknadsutskottet menar att man nu när det blir länsanslag till Skaraborgs och Älvsborgs län skulle ta av de pengarna till Laxfond för Väneren. Men nu är förhållandet det att dessa län har länsanslag. De får en ökning tack vare den majoritet som finns i arbetsmarknadsutskottet. Det måste vara lättare att med det ökade länsanslaget kunna klara av det första årets bidrag till Laxfonden.

Anf. 109 BJÖRN SAMUELSON (vpk) replik:

Herr talman! Den kommunala skatteutjämningen än en gång. Sedan 1976 har kommuner och landsting brandskattats av staten på inemot 40 miljarder kronor.

Vill man vidta åtgärder med särskild inriktning mot infrastrukturen, är kommuner och landsting ett ypperligt instrument. Därför kan inte vi säga ja

till minus 800 miljoner, som var ert förslag. Däremot säger vi ja till en rättvis fördelning mellan kommunerna.

Man måste skilja på de här två sakerna. De hänger inte med nödvändighet ihop. De minus 800 miljoner som ni från socialdemokratisk sida nu har plussat på med 800 miljoner skulle ju inte komma kommuner och landsting till del, utan de skulle in i statskassan.

Så till frågan om Laxfond för Vänern. I reservation 36 står det så här: "Utskottet bedömer att ett fullföljande av projektet kommer att få stor regionalekonomisk betydelse för Vänerområdet. Bl. a. gäller det att utveckla en kvalificerad och kommersiellt lönsam fisketurism i syfte att skapa nya och varaktiga sysselsättningstillfällen i regionen. Utskottet vill därför understryka angelägenheten av att staten helt tar ansvaret för att finansiera Laxfonden."

Det går bra att rösta på detta. Men då måste Magnus Persson rösta på en vpk-reservation.

Anf. 110 MAGNUS PERSSON (s) replik:

Herr talman! Jag vill säga till Jan Hyttring att man klarar Laxfond för Vänern i år, men det kommer man inte att göra framdeles, utan då måste helt andra medel ställas till förfogande.

Nu försöker Jan Hyttring och Björn Samuelson att komma ifrån ansvaret i fråga om den kommunala skatteutjämningen.

Alla vet att skatteutjämningen kostar staten 12 à 13 miljarder i årliga utgifter. Om regeringen inte gjorde någonting, skulle kostnaden snabbt stiga upp till 17–18 miljarder. Därför lade den socialdemokratiska regeringen fram ett förslag till åtgärder som skulle dämpa den här utvecklingen. Det förslaget hade en profil som gynnade skogslänen, som gynnade Bergslagen och som gynnade glesbygdslänen. Då tycker jag att ni inte så lätt skall komma undan ert ansvar. När ni kommer hem till er valkrets måste ni motivera varför ni sade nej till förslaget. Vi tycker alltså att detta var ett hyggligt förslag, som skulle ha gynnat Värmland och som allmänt mottogs positivt av de kommunalt förtroendevalda.

Vad säger ni till företrädarna för Kristinehamns kommun som enligt regeringens förslag skulle få ca 11 miljoner på ett år, men som nu kommer att drabbas av en minskning med kanske 3 miljoner? Jag menar att det förslag vi har framlagt tidigare i finansutskottet och som torpederades sönder och samman av oppositionen var ett förslag som bättre hade gynnat Värmland och som bättre hade gynnat skogslänen.

Tredje vice talmannen anmälde att Jan Hyttring och Björn Samuelson anhållit att till protokollet få antecknat att de inte ägde rätt till ytterligare repliker.

Anf. 111 MARGITTA EDGREN (fp):

Herr talman! Det var inte så länge sedan som Skåne var en region som endast kopplades ihop med expansion och framtidstro. Då ansågs regionen överhettad, och det fanns stora planer på en Örestad och ett ekonomiskt centrum som skulle omfatta även Köpenhamn och Själland.

Om vi tittar på den skånska mosaiken finner vi att Skåne är ett komplett landskap. Alla branscher finns företrädade, från jordbruk, kemisk industri, transporter, partihandel till sjukvård, metall- och verkstadsindustri. Men den goda jorden och varven har varit så dominerande och gett ett så "säkert" levebröd att de övriga näringarna inte utvecklats i takt med tidens förändringar. Det gäller framöver att skapa fler arbetstillfällen i utvecklingsbara branscher och företag med egen livskraft.

Det gäller att skapa en informationsindustri, som nu är den snabbast växande sektorn i Sverige. Av den har Skåne bara några få procent, medan Stockholmsområdet har 80 %.

Det gäller elektronikindustrin, vars andel av den totala sysselsättningen i Skåne är alldeles för svag.

Det gäller verkstadsindustrin som måste utvecklas, och där Skåne hamnar på efterkälken, eftersom jordbruk, livsmedel och kemisk industri varit så dominerande. På sikt är detta enda sättet att få fart på Skånes näringsliv. Vi har unika möjligheter, det geografiska läget, utbildningsmöjligheter, korta avstånd inom regionen, närhet till Europa. Skåne är i startgroparna till en förändring av egen kraft. Det gäller då för staten, placerad i Stockholm, att underlätta den utvecklingen.

Hur skall det gå till?

Underlätta handeln med Danmark. Samarbetet och handelsutbytet är inte vad det har varit, det vet vi alla. Är det kanske så att vi betraktar Danmark som vår hemmamarknad och inte anstränger oss tillräckligt? Det existerar också en olycklig barriär mellan länderna, t. ex. i form av valutareglering. Den kan lyftas bort av staten. Raka rör till den danska kapitalmarknaden skulle vara en stimulans för det sydsvenska näringslivet. Arbetslösheten i Skåne är svår, och det verkar som om ingen här vill ta den på allvar. I april 1987 var 2,2 % i riket arbetslösa, medan Malmöhus län hade 2,9 % och Kristianstads län 2,2 %. Här krävs att t. ex. ungdomsplatserna styrs till den privata sektorn i stället för till den offentliga, och att arbetsmarknadens parter är öppna för en diskussion om lägre ingångslöner för ungdomar. Det krävs också att byråkratiska hinder identifieras och avlägsnas. Det kan staten medverka till. Vore t. ex. statsbidraget för lärlingslöner bättre, finge fler ungdomar jobb.

Vad är det då som drar företag till att etablera sig i en viss region? Undersökningar som professor Törnquist i kulturgeografi vid Lunds universitet har redovisat ger oss nya kunskaper. Hans undersökningar visar att goda kommunikationer är nödvändiga. Det måste också finnas en högskola eller ett universitet i regionen för att säkra tillgången på kvalificerad arbetskraft. Man måste ha attraktiva boendemiljöer. Det måste finnas en mångsidighet i arbetsmarknaden. Man måste även göra - hör och häpna - medvetna satsningar på kulturliv, och glöm då inte Skånska teatern.

I den motion som vi sju skånska folkpartister har skrivit, A490, som vi kallar för ett samlat grepp över Skåne, har vi haft dessa förutsättningar för ögonen. När nu utskottet har bestämt sig för att genomföra folkpartiets förslag om en ny utredning om regionalpolitiken, utgår jag från att vår skånska motion med alla dess små och stora förslag används. En utredning som utgår från de grunderna gynnar inte bara Skåne utan alla de regioner som är i obalans.

Prot. 1986/87:128
21 maj 1987

Regionalpolitiken

Avslutningsvis, herr talman, vill jag säga följande. Områden som ligger vid sidan av traditionell regionalpolitik kommer att få större betydelse, t. ex. utbildning och infrastruktur. Regionalpolitiken framöver kommer att handla mera om att stödja regionernas egen kreativitet, att tillåta flexibilitet, att bygga politiken på obyråkratisk öppenhet och att inse att olika lösningar fungerar i olika delar av landet. Då kommer Skåne att ta hand om sig självt. Där finns nämligen vilja, kunskaper och kreativitet samt förmåga att göra en alldeles egen kombination till utveckling. Vi har väl ändå lärt oss att utveckling inte går att reglera eller kommendera fram. Nej, släpp fångarna lösa!

I detta anförande instämde Kjell-Arne Welin (fp).

(forts. prot. 129)

8 § Kammaren beslöt att förhandlingarna skulle fortsättas vid morgondagens sammanträde.

9 § Anmäldes och bordlades

Justitieutskottets betänkande

1986/87:35 Uppskov med behandlingen av vissa ärenden

Lagutskottets betänkande

1986/87:33 Uppskov med behandlingen av vissa ärenden

Trafikutskottets betänkande

1986/87:26 Tilläggsbudget II (prop. 1986/87:109 delvis)

Näringsutskottets betänkanden

1986/87:27 Investeringsgarantier (prop. 1986/87:98)

1986/87:28 Anslag m. m. på tilläggsbudget II inom industridepartementets och miljö- och energidepartementets områden (prop. 1986/87:109 delvis)

1986/87:30 Näringspolitik (prop. 1986/87:74 delvis)

1986/87:31 Tjänstesektorn

1986/87:32 Mineralpolitik (prop. 1986/87:74 delvis och 1986/87:100 delvis)

1986/87:34 Vissa energifrågor (prop. 1986/87:87 och 1986/87:100 delvis)

10 § Kammaren åtskildes kl. 22.57.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

Förteckning över talare
(Siffrorna avser sida i protokollet)

Prot.
1986/87:128

Torsdagen den 21 maj

Förste vice talmannen 98
Andersson, Axel (s) 143, 146, 147
Andersson, John (vpk) 135, 137
Björnemalm, Maud (s) 152
Branting, Charlotte (fp) 116
Brännström, Roland (s) 132, 134
Chrisopoulos, Alexander (vpk) 108
Edgren, Margitta (fp) 160
Eliasson, Ingemar (fp) 70, 75, 77
Eliasson, Stina (c) 138
Godin, Sigge (fp) 102, 106
Hagberg, Lars-Ove (vpk) 24, 34, 39, 51, 54, 96, 97
Hemmingsson, Ingrid (m) 98, 101, 102
Holmkvist, Erik (m) 113
Hyttring, Jan (c) 148, 158, 159
Högmark, Anders G (m) 8, 35, 38, 49, 56
Hörnlund, Börje (c) 19, 34, 38, 50, 57
Johansson, Olof (c) 78, 85, 87
Jonsson, Elver (fp) 15, 33, 37, 48, 55
Jonäng, Gunnel (c) 141, 146
Karlsson, Ingvar, i Bengtsfors (c) 119
Karlsson, Ove (s) 150
Lestander, Paul (vpk) 122, 124, 128, 129
Lundberg, Sven (s) 92, 97, 98, 101, 102, 105
Marklund, Leif (s) 127, 129
Persson, Magnus (s) 155, 159, 160
Peterson, Thage, industriminister 41, 52, 58, 64, 67, 69, 74, 76, 77, 83, 86, 88
Pettersson, Hans, i Hallstahammar (vpk) 89, 96
Poromaa, Bruno (s) 124
Samuelson, Björn (vpk) 153, 158, 159
Sundin, Britta (s) 140
Sundström, Sten-Ove (s) 120, 124
Södersten, Bo (s) 147
Thurdin, Görel (c) 106
Ulander, Lars (s) 29, 36, 40
Wittbom, Bengt (m) 50, 57, 61, 66, 68
Ångqvist, Ture (s) 111
Ångström, Rune (fp) 129, 133, 134, 137, 138

